EUROOPA LIIT

EUROOPA PARLAMENT **NÕUKOGU**

Strasbourg, 11. detsember 2018
(OR. en)

2016/0288 (COD)
LEX 1853

PE-CONS 52/1/18
REV 1

TELECOM 212
COMPET 495
MI 510
CONSOM 201
JUSTCIV 174
CODEC 1210

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, MILLEGA KEHTESTATAKSE EUROOPA ELEKTROONILISE SIDE SEADUSTIK (UUESTI SÕNASTATUD)

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU

DIREKTIIV (EL) 2018/…,

11. detsember 2018,

millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik

(uuesti sõnastatud)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust[2],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[3]

---

1 ELT C 125, 21.4.2017, lk 56.

2 ELT C 207, 30.6.2017, lk 87.

3 Euroopa Parlamendi 14. novembri 2018. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 4. detsembri 2018. aasta otsus.

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2002/19/EÜ,[1] 2002/20/EÜ,[2] 2002/21/EÜ[3] ja 2002/22/EÜ[4] on oluliselt muudetud. Kuna neisse tuleb teha uusi muudatusi, tuleks need direktiivid selguse huvides uuesti sõnastada.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsu käsitlev direktiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 7).

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 21).

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33).

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 51).

(2) Komisjon vaatab korrapäraselt läbi elektroonilise side võrkude ja teenuste kehtivasse reguleerivasse raamistikku kuuluva viie direktiivi, nimelt direktiivid 2002/19/EÜ, 2002/20/EÜ, 2002/21/EÜ ja 2002/22/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/58/EÜ[1] toimimise eelkõige selleks, et teha kindlaks tehnoloogia ja turu arengust tulenev muudatuste tegemise vajadus.

(3) Oma 6. mai 2015. aasta teatises esitatud Euroopa digitaalse ühtse turu strateegias sedastas komisjon, et telekommunikatsiooniraamistiku läbivaatamisel keskendutakse meetmetele, mis pakuksid stiimuleid investeerida kiiretesse lairibavõrkudesse, muudaksid lähenemise spektripoliitikale ja raadiospektri haldamisele järjekindlamaks ja siseturuga paremini kokku sobivaks, looksid õigusliku killustatuse vähendamisega tingimused tõeliselt siseturu jaoks, tagaksid tarbijate tõhusa kaitse, kõigile turuosalistele võrdsed tingimused ja nõuete järjekindla kohaldamise ning muudaksid reguleeriva institutsioonilise raamistiku tulemuslikumaks.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

(4) Käesolev direktiiv on osa õigusloome ja tulemuslikkuse programmist (REFIT), mis hõlmab nelja direktiivi, nimelt direktiivid 2002/19/EÜ, 2002/20/EÜ, 2002/21/EÜ ja 2002/22/EÜ, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1211/2009[1]. Iga nimetatud direktiiv sisaldab meetmeid, mida kohaldatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujate suhtes kooskõlas õigusnormidega, mis kõnealuses sektoris kehtisid ja mille kohaselt olid ettevõtjad vertikaalselt integreeritud, st tegelesid nii võrkude kui ka teenuste pakkumisega. Läbivaatamine annab võimaluse neli direktiivi uuesti sõnastada, et kehtivat ülesehitust lihtsustada ning tugevdada selle ühtsust ja juurdepääsetavust kooskõlas REFITi eesmärkidega. Samuti annab see võimaluse kohandada süsteemi turul valitsevate uute oludega: sideteenuste pakkumine ei pruugi enam olla paketis võrgu pakkumisega. 28. novembri 2001. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes õigusaktide uuesti sõnastamise tehnika süstemaatilise kasutamise kohta[2] on kirjas, et uuesti sõnastamise tulemusena võetakse vastu uus õigusakt, milles pannakse ühte teksti kokku varasemasse õigusakti tehtud sisulised muudatused ja sama õigusakti muutmata sätted. Uuesti sõnastamise ettepanek puudutab varasemasse õigusakti tehtavaid sisulisi muudatusi ning selle käigus kodifitseeritakse nimetatud sisuliste muudatustega teisesel tasandil varasema õigusakti muutmata sätted.

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1211/2009, millega luuakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ühendatud amet (BEREC) ja büroo (ELT L 337, 18.12.2009, lk 1).

[2] EÜT C 77, 28.3.2002, lk 1.

(5) Käesolev direktiiv loob õigusliku raamistiku selleks, et tagada elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadus, mida piiraksid vaid käesolevas direktiivis sätestatud tingimused ning piirangud, mis on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 52 lõikega 1, eelkõige avaliku korra ja julgeoleku ning rahvatervisega seotud meetmete osas, ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta („põhiõiguste harta“) artikli 52 lõikega 1.

(6) Käesolev direktiiv ei piira ühegi liikmesriigi võimalust võtta õigustatud vajalikke meetmeid selleks, et tagada oma oluliste turvalisusega seotud huvide kaitse, tagada avalik kord ja julgeolek ning võimaldada kriminaalkuritegude uurimist, avastamist ja nende eest vastutusele võtmist, võttes arvesse asjaolu, et põhiõiguste hartaga, eelkõige selle artiklitega 7, 8 ja 11 tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamise piiramine, näiteks andmete töötlemise piiramine, tuleb näha ette seadusega, et järgida tuleb nimetatud õiguste ja vabaduste olemust ning et nende suhtes tuleb kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet kooskõlas põhiõiguste harta artikli 52 lõikega 1.

(7) Telekommunikatsiooni-, meedia- ja infotehnoloogiasektori lähenemine tähendab seda, et kõik elektroonilise side võrgud ja teenused peaksid olema võimalikult suures ulatuses hõlmatud ühe direktiiviga kehtestatud ühtse Euroopa elektroonilise side seadustikuga, kui tegemist ei ole küsimustega, mida saab paremini lahendada määrustega kehtestatavate vahetult kohaldatavate normide kaudu. Elektroonilise side võrkude ja teenuste reguleerimine tuleb lahutada sisu reguleerimisest. Seepärast ei hõlma käesolev direktiiv elektroonilise side võrkude kaudu elektroonilise side teenuseid kasutades osutatud teenuste sisu, näiteks ringhäälingu sisu, finantsteenuseid ja teatavaid infoühiskonna teenuseid, ega piira selliste teenuste kohta liidu või riigi tasandil võetud meetmeid, mis on kooskõlas ühenduse õigusega ning mille eesmärk on edendada kultuurilist ja keelelist mitmekülgsust ja tagada meediakanalite paljusus. Teleprogrammide sisu reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/13/EL[1]. Audiovisuaalpoliitika ja sisu reguleerimise eesmärk on saavutada sellised üldist huvi pakkuvad eesmärgid nagu sõnavabadus, meediakanalite paljusus, erapooletus, kultuuriline ja keeleline mitmekülgsus, sotsiaalne kaasamine, tarbijakaitse ja alaealiste kaitse. Elektroonilise side ja sisu reguleerimise lahusus ei mõjuta nendevaheliste seoste arvessevõtmist eelkõige selleks, et tagada meediakanalite paljusus, kultuuriline mitmekülgsus ja tarbijakaitse. Pädevad asutused peaksid oma pädevuse piires aitama tagada selle eesmärgi edendamisele suunatud poliitikate rakendamise.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).

(8) Käesolev direktiiv ei mõjuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/53/EL[1] kohaldamist raadioseadmete suhtes, kuid hõlmab siiski autoraadioid ning tarbijatele mõeldud raadiovastuvõtjaid ja tarbijatele mõeldud digitaaltelevisiooniseadmeid.

(9) Et võimaldada riigi reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel saavutada käesolevas direktiivis sätestatud eesmärke, eelkõige otspunktide vahelise koostalitlusvõime osas, peaks käesolev direktiiv hõlmama raadioseadmete, nagu need on määratletud direktiivis 2014/53/EL, teatavaid aspekte ning digitaaltelevisiooni tarbijaseadmeid, et hõlbustada puuetega lõppkasutajate juurdepääsu. On oluline, et riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused julgustaksid võrguoperaatoreid ja seadmete tootjaid tegema omavahel koostööd, et soodustada puuetega lõppkasutajate juurdepääsu elektroonilise side teenustele. Raadiospektri kasutamine ainuõiguseta lõppseadme kasutamisena isiklikul otstarbel ei ole küll majandustegevus, kuid selle suhtes tuleks siiski kohaldada käesolevat direktiivi, et tagada koordineeritud lähenemine lubade andmise korrale.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62).

(10) Teatavad käesoleva direktiivi kohased elektroonilise side teenused võiksid samuti kuuluda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/1535[1] artiklis 1 sätestatud infoühiskonna teenuse mõiste alla. Selle direktiivi infoühiskonna teenuseid reguleerivaid sätteid kohaldatakse selliste elektroonilise side teenuste suhtes niivõrd, kui käesolevas direktiivis või muudes liidu õigusaktides puuduvad elektroonilise side teenuste suhtes kohaldatavad erisätted. Käesolev direktiiv hõlmab siiski selliseid elektroonilise side teenuseid nagu kõneside, sõnumiteenused ja elektronpost. Üks ja sama ettevõtja, näiteks internetiteenuse pakkuja, võib pakkuda nii elektroonilise side teenuseid, näiteks juurdepääsu internetile, kui ka käesoleva direktiiviga hõlmamata teenuseid, näiteks veebipõhise, aga mitte sidega seotud sisu pakkumist.

(11) Üks ettevõtja, näiteks kaabellevivõrgu operaator, võib pakkuda nii elektroonilise side teenuseid (näiteks telesignaalide edastamist) kui ka käesoleva direktiiviga hõlmamata teenuseid (näiteks heli- või televisiooniringhäälingu sisuteenuste kaubanduslikku pakkumist) ja seepärast võib nimetatud ettevõtjale seoses tema tegevusega sisu pakkuja või levitajana kehtestada lisakohustusi sätete kohaselt, mis ei ole ette nähtud käesoleva direktiiviga, ja ilma et see piiraks käesoleva direktiivi lisas sätestatud tingimuste kohaldamist.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1).

(12) Õigusraamistik peaks hõlmama raadiospektri kasutamist kõigis elektroonilise side võrkudes, kaasa arvatud raadiospektri isiklikuks otstarbeks kasutamist uut liiki võrkudes, mis koosnevad üksnes raadiolingiga ühendatud mobiilsete raadioseadmete autonoomsetest süsteemidest, millel ei ole keskset juhtimist ega keskset võrguoperaatorit ning mida ei kasutata ilmtingimata ühe konkreetse majandustegevuse jaoks. Arenevas 5G traadita side keskkonnas luuakse selliseid võrke tõenäoliselt enamasti väljapoole hooneid ja teedel ning on mõeldud kasutamiseks transpordi, energeetika, teadus- ja arendustegevuse, e-tervise, avaliku julgeoleku ja katastroofiabi, asjade interneti ning masinatevahelise raadioside ja võrku ühendatud autode jaoks. Seoses tulemusliku ja tõhusa raadiospektrikasutuse ja kahjulike raadiohäirete vältimisega peaksid liikmesriigid selliste raadioseadmete kasutuselevõttu või kasutamist või mõlemat käsitlevate täiendavate riigisiseste nõuete kohaldamisel direktiivi 2014/53/EL artikli 7 alusel juhinduma siseturu põhimõtetest.

(13) Nõudmised elektroonilise side võrkude suutlikkusele kasvavad pidevalt. Kui varem keskenduti peamiselt üldiselt ja igale üksikule kasutajale kättesaadava ribalaiuse suurendamisele, siis nüüd muutuvad üha olulisemaks sellised parameetrid nagu hilistus, käideldavus ja töökindlus. Selle nõudluse rahuldamiseks püütakse praegu tuua kasutajale järjest lähemale kiudoptilisi võrke ning ühtlasi peaksid tulevaste väga suure läbilaskevõimega võrkude tööparameetrid olema sellised, mida suudetakse pakkuda vähemalt kuni teenuse pakkumise kohas asuva jaotuspunktini kiudoptikal põhinevate võrkudega. Püsiliiniühenduse mõttes on see samaväärne võrgu jõudlusega, mis saavutatakse teenuse pakkumise kohaks peetava korterelamuni paigaldatud kiudoptilise kaabliga. Traadita ühenduse mõttes on see sarnane sellega, mis saavutatakse teenuse pakkumise kohaks peetava tugijaamani paigaldatud kiudoptilise kaabliga. Kui tehakse kindlaks, kas raadiovõrgu pakutavat jõudlust võib pidada sarnaseks võrgu jõudluseks, ei tuleks arvesse võtta seda, kui lõppkasutajate kogemused varieeruvad võrku ja võrgu lõpp-punkti ühendava meediumi erinevate omaduste tõttu. Vastavalt tehnoloogianeutraalsuse põhimõttele ei tohiks muid tehnoloogiaid ja edastusmeediume kõrvale jätta, kui nende jõudlus on kirjeldatud lähtestsenaariumiga võrreldav. Selliste väga suure läbilaskevõimega võrkude rajamine suurendab tõenäoliselt veelgi võrkude jõudlust ja rajab teed traadita võrkude uutele põlvkondadele, mis põhinevad täiustatud raadioliidestel ja tihedamal võrguarhitektuuril.

(14) Määratlusi on vaja kohandada nii, et need vastaksid tehnoloogianeutraalsuse põhimõttele ja tehnoloogia arengule, kaasa arvatud uutele võrguhaldusvormidele, nagu tarkvara abil emuleeritavad või tarkvarapõhised võrgud. Tehnoloogia ja turu arengu tulemusena on võrgud üle läinud internetiprotokolli (IP) kasutamisele ning lõppkasutajatel on võimalus valida mitmete konkureerivate kõneteenuste pakkujate vahel. Seepärast tuleks direktiivis 2002/22/EÜ kasutatud termin „üldkasutatav telefoniteenus“, mille puhul peeti üldiselt silmas tavapäraseid analoogtelefoni teenuseid, asendada nüüdisaegsema terminiga „kõnesideteenus“, mis on tehnoloogiliselt neutraalne. Teenuse pakkumise tingimused tuleks eraldada kõneside teenuse määratlusest, mis on üldkasutatava elektroonilise side teenus, mis otse või kaudselt võimaldab riigisiseste või riigisiseste ja rahvusvaheliste kõnede algatamist ja vastuvõtmist riigi või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva(te) numbri(te) abil, olenemata sellest, kas teenus põhineb ahelkommuteeritud või pakettkommuteeritud andmesideteenuste tehnoloogial. Selline teenus on laadilt kahesuunaline, võimaldades mõlemal poolel sidet pidada. Teenus, mis ei vasta kõigile neile tingimustele, näiteks läbiklikkimise rakendus klienditeeninduse veebisaidil, ei ole selline teenus. Kõneside teenus hõlmab samuti sidepidamisvõimalusi, mis on mõeldud spetsiaalselt puuetega lõppkasutajatele, kes kasutavad tekstiteenuseid või spetsiaalseid kõneteenuseid.

(15) Sidepidamiseks kasutatavad teenused ja nende pakkumise tehnilised vahendid on märkimisväärselt arenenud. Lõppkasutajad kasutavad traditsiooniliste telefonikõnede, tekstsõnumite (SMSide) ja elektronposti edastamise teenuste asemel üha enam samaväärsete funktsioonidega internetipõhiseid teenuseid, näiteks IP-kõnesid, sõnumiteenuseid ja veebipõhiseid meiliteenuseid. Tagamaks, et lõppkasutajad ja nende õigused on samaväärsete funktsioonidega teenuste kasutamisel tulemuslikult ja samaväärselt kaitstud, ei tohiks elektroonilise side teenuste tulevikkuvaatav määratlus põhineda üksnes tehnilistel parameetritel, vaid peaks toetuma pigem funktsionaalsele lähenemisviisile. Vajaliku regulatsiooni ulatus peaks olema asjakohane, et saavutada selle üldist huvi pakkuvad eesmärgid. Kuigi käesoleva direktiivi kohaldamisalasse jäävate teenuste kindlaksmääramise seisukohast on signaalide edastamine ka edaspidi üks olulisi parameetreid, peaks määratlus hõlmama ka muid sidepidamist võimaldavaid teenuseid. Lõppkasutaja jaoks ei ole oluline, kas teenusepakkuja edastab signaale ise või toimub sidepidamine internetiühenduse teenuse kaudu. Seepärast peaks elektroonilise side teenuste määratlus hõlmama kolme liiki teenuseid, mis võivad omavahel osaliselt kattuda: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/2120[1] artikli 2 lõikes 2 esitatud määratluse kohased internetiühenduse teenused, käesolevas direktiivis määratletud isikutevahelise side teenused ja teenused, mis seisnevad täielikult või peamiselt signaalide edastamises.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2120, millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ning millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul ning määrust (EL) nr 531/2012, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1).

Elektroonilise side teenuse määratlus peaks kõrvaldama enne käesoleva direktiivi vastuvõtmist kehtinud määratluse rakendamisel täheldatud ebamäärasuse ja võimaldama kohaldada konkreetseid raamistikus sisalduvaid õigusi ja kohustusi kalibreeritult säte-sätte haaval eri liiki teenuste suhtes. Elektroonilise side teenuste raames tasuna või muul moel toimuv isikuandmete töötlemine peaks olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679.[1]

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

(16) Selleks, et teenus kuuluks elektroonilise side teenuse määratluse alla, tuleb seda tavapäraselt pakkuda tasu eest. Digitaalmajanduse tingimustes leiavad turuosalised üha enam, et kasutajate kohta käival teabel on rahaline väärtus. Elektroonilise side teenuseid pakutakse lõppkasutajale sageli mitte üksnes raha eest, vaid üha enam eriti vastutasuks isikuandmete või muude andmete esitamise eest. Seega peaks tasu mõiste hõlmama ka olukordi, kus teenusepakkuja palub lõppkasutajalt määruse (EL) 2016/679 tähenduses isiku- või muid andmeid ning lõppkasutaja esitab need teadlikult kas otse või kaudselt teenusepakkujale. Samuti peaks see hõlmama olukordi, kus lõppkasutaja annab oma andmetele (näiteks isikuandmed, sh IP-aadress, või muu automaatselt genereeritav teave, nt küpsiste kaudu kogutav ja edastatav teave) juurdepääsu seda aktiivselt esitamata. Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu (Euroopa Kohus) kohtulahendile, mis käsitleb ELi toimimise lepingu artiklit 57,[1] on tasu ELi toimimise lepingu tähenduses olemas ka siis, kui teenusepakkujale maksab kolmas isik ja mitte teenusesaaja. Seega peaks tasu mõiste hõlmama ka olukordi, kus teenusele juurdepääsu eeltingimuseks on lõppkasutaja kokkupuude reklaamiga või kus teenusepakkuja teeb kogutud isikuandmed määruse (EL) 2016/679 kohaselt rahaks.

[1] Euroopa Kohtu 26. aprilli 1988. aasta otsus kohtuasjas C-352/85, Bond van Adverteerders ja teised *vs*. Madalmaade riik, ECLI:EU:C:1988:196.

(17) Isikutevahelise side teenused on teenused, mis võimaldavad isikutevahelist interaktiivset teabevahetust ja mille hulka kuuluvad sellised teenused nagu tavapärane häälkõne kahe isiku vahel, aga ka igat liiki e-kirjad, sõnumiteenused ja grupivestlused. Isikutevahelise side teenused hõlmavad sidepidamist lõpliku, st tõenäoliselt mitte piiramatu arvu füüsiliste isikute vahel, kelle arvu määrab side algataja. Sidepidamine juriidiliste isikutega peaks olema määratlusega hõlmatud, kui füüsilised isikud tegutsevad juriidiliste isikute eest või osalevad sidepidamises vähemalt ühe poolena. Interaktiivne side tähendab, et teenus võimaldab teabe vastuvõtjal reageerida. Teenuseid, mis neile nõuetele ei vasta, näiteks lineaarne ringhääling, tellitavad videod, veebisaidid, suhtlusvõrgustikud, blogid või masinatevaheline teabevahetus, ei tohiks pidada isikutevahelise side teenusteks. Erandlike asjaolude korral ei tohiks teenust pidada isikutevahelise side teenuseks, kui isikutevahelise ja interaktiivse sidepidamise vahend on mõne muu teenuse väheoluline ja selgelt täiendav võimalus ja objektiivsetel tehnilistel põhjustel ei saa seda kasutada ilma põhiteenuseta, ning selle integreerimine ei ole võimalus hoida kõrvale elektroonilise side teenuseid reguleerivate normide kohaldamisest. Määratluse alla mitte kuulumise kindlakstegemisel tähtsust omavaid termineid „väheoluline“ ja „üksnes täiendav võimalus“ tuleks tõlgendada kitsalt ja objektiivsest lõppkasutaja seisukohast lähtudes. Isikutevahelise side pidamise võimalust võiks käsitada väheolulisena, kui selle objektiivne kasu lõppkasutaja jaoks on väga väike ja kui tegelikult kasutavad lõppkasutajad seda väga harva. Isikutevahelise side teenuse määratluse alt välja jääva võimaluse näiteks võiks olla veebimängude suhtluskanal, mis sõltub teenuse sidevõimaluste omadustest.

(18) Riigi või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluvaid numbreid kasutavad isikutevahelise side teenused võimaldavad luua ühenduse avalikult eraldatud numeratsiooniressurssidega. Sellised numbripõhised isikutevahelise side teenused hõlmavad nii teenuseid, mille puhul eraldatakse lõppkasutajatele läbivühenduse tagamiseks numbrid, kui ka teenuseid, mis võimaldavad lõppkasutajatel saada ühendust isikutega, kellele sellised numbrid on eraldatud. Numbri kasutamist tunnusena ei tohiks pidada samaväärseks sellega, kui numbrit kasutatakse avalikult eraldatud numbritega ühenduse loomiseks, ning seega ei tohiks seda pidada iseenesest piisavaks, et pidada teenust numbripõhiseks isikutevahelise side teenuseks. Numbrivaba isikutevahelise side teenuste suhtes tuleks kohustusi kehtestada üksnes siis, kui avalik huvi nõuab konkreetsete regulatiivsete kohustuste kohaldamist isikutevahelise side teenuste kõigi liikide suhtes olenemata sellest, kas teenuse pakkumiseks kasutatakse numbreid või ei. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste teistsugune kohtlemine on põhjendatud, sest sellised teenused on avalikult tagatud koostalitlusvõimelise ökosüsteemi osa ja saavad sellest ka kasu.

(19) Võrgu lõpp-punkt moodustab reguleerimisotstarbelise piiri, mis eraldab elektroonilise side võrke ja teenuseid reguleerivat raamistikku telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmeid reguleerivast raamistikust. Võrgu lõpp-punkti asukoha määratlemise eest vastutab riigi reguleeriv asutus. Pidades silmas riigi reguleerivate asutuste tegevust ja arvestades püsivõrkude ja raadiovõrkude mitmekesisust, peaks Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet (BEREC) tihedas koostöös komisjoniga võtma vastu suunised ühiste lähenemisviiside kohta võrgu lõpp-punktide tuvastamiseks vastavalt käesolevale direktiivile.

(20) Tänu tehnika arengule ei ole lõppkasutajatel juurdepääs hädaabiteenistustele mitte ainult häälkõne kaudu, vaid ka muude isikutevahelise side teenuste kaudu. Seepärast peaks hädaolukorra side mõiste hõlmama kõiki neid isikutevahelise side teenuseid, mis võimaldavad juurdepääsu sellistele hädaabiteenistustele. Mõiste tugineb liidu õiguses juba olemas olevatele hädaabisüsteemi elementidele: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2015/758[1] määratletud mõistetele „häirekeskus“ ja „kõige sobivam häirekeskus“ ning komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 305/2013[2] määratletud mõistele „hädaabiteenistused“.

(21) Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused peaksid käesolevast reguleerivast raamistikust tulenevate ülesannete täitmisel toetuma oma töös ühtlustatud eesmärkidele ja põhimõtetele ning vajaduse korral koordineerima oma tegevust teiste liikmesriikide asutuste ja BERECiga.

(22) Käesoleva direktiiviga pädevatele asutustele pandud ülesanded aitavad kaasa laiema tegevuspoliitika rakendamisele kultuuri, tööhõive, keskkonna, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja asulaplaneerimise alal.

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/758, mis käsitleb hädaabinumbri 112 teenusel põhineva sõidukisisese eCall-süsteemi kasutuselevõtmisega seotud tüübikinnituse nõudeid ning millega muudetakse direktiivi 2007/46/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 77).

[2] Komisjoni 26. novembri 2012. aasta määrus (EL) nr 305/2013, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/40/EL seoses koostalitlusvõimelise automaatse hädaabikõne (eCall) ühtlustatud kasutuselevõtuga kogu ELis (ELT L 91, 3.4.2013, lk 1).

(23) Reguleeriv raamistik peaks lisaks senisele kolmele peamisele eesmärgile (edendada konkurentsi, siseturgu ja lõppkasutajate huve) püüdlema veel andmesidega seotud eesmärkide poole, mille tulemused võiksid olla järgmised: kõigile liidu kodanikele ja ettevõtjatele mõistlike hindade ja valikuvõimalustega pakutav laialdane juurdepääs väga suure läbilaskevõimega võrkudele, tulemuslik ja õiglane konkurents, avatud innovatsioon, tõhus raadiospektrikasutus, ühised õigusnormid ja prognoositav regulatiivne lähenemine siseturul ning liidu kodanike huvide tagamiseks vajalikud sektorispetsiifilised õigusnormid. Liikmesriikide, riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste ning sidusrühmade jaoks tähendab see andmesidega seotud eesmärk ühest küljest, et püütakse kasutada kõige suurema läbilaskevõimega võrke ja teenuseid, mis oleksid konkreetses piirkonnas majanduslikult jätkusuutlikud, ning teisest küljest püüeldakse territoriaalse ühtekuuluvuse poole, mis väljenduks eri piirkondades kättesaadavate andmeedastusmahtude ühtlustumises.

(24) Käesoleva direktiivi üldeesmärkide suunas tehtud edusamme tuleks toetada liikmesriikide järjepideva ja kindla hindamis- ja võrdlussüsteemiga, mida viib läbi komisjon ja millega vaadeldakse väga suure läbilaskevõimega võrkude kättesaadavust kõigile peamistele sotsiaal-majanduslikele mõjukatele üksustele (koolid, transpordisõlmed ja peamised avalike teenuste pakkujad), ning suurel määral digitaliseerunud ettevõtetega, katkematu 5G leviala kättesaadavusega linnapiirkondades ja peamistel maapealsetel transporditeedel ning selliste elektroonilise side võrkude kättesaadavusega iga liikmesriigi kõigile kodumajapidamistele, mis suudavad pakkuda vähemalt 100 Mbit/s kiirust ja mida saab kiiresti suurendada gigabiti kiirusteni. Selleks peaks komisjon jätkama liikmesriikide tegevuse kontrollimist, muu hulgas jälgides näiteks indekseid, milles võetakse kokku liidu digitaalvaldkonna tulemuslikkuse asjakohased näitajad ning jälgitakse liikmesriikide digitaalse konkurentsivõime kujunemist, näiteks digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks, ja vajaduse korral kehtestama uusi meetodeid ja eesmärke ning konkreetseid ja mõõdetavaid kriteeriumeid liikmesriikides tõhususe võrdlemiseks.

(25) Põhimõte, et liikmesriigid peaksid kohaldama liidu õigust tehnoloogiliselt neutraalsel viisil, st et riigi reguleeriv või muu pädev asutus ei tohiks soosida ega halvustada konkreetset liiki tehnoloogia kasutamist, ei välista proportsionaalsete meetmete võtmist teatavate konkreetsete teenuste edendamiseks, kui see on põhjendatud (näiteks digitaaltelevisioon kui raadiospektrikasutuse tõhususe suurendamise vahend), et saavutada õigusliku raamistiku eesmärgid. Ühtlasi ei välista see põhimõte arvestamist asjaoluga, et teatavate edastuskanalite füüsikalised ja arhitektuurilised omadused võivad olla teenusekvaliteedi, läbilaskevõime, hoolduskulude, energiatõhususe, haldamise paindlikkuse, töökindluse ja skaleeritavuse ning lõpuks ka jõudluse mõttes paremad ning see võib avalduda ka mitmesuguste regulatiivsete eesmärkide saavutamiseks võetavates meetmetes.

(26) Tulemuslikku investeerimist ja konkurentsi tuleks soodustada üheaegselt, et hoogustada majanduskasvu ja innovatsiooni ning suurendada tarbijate valikuvõimalusi.

(27) Konkurentsi on parim soodustada majanduslikult tõhusa investeerimistaseme abil uutesse ja olemasolevatesse infrastruktuuridesse, täiendades seda vajaduse korral reguleerimisega, et saavutada tulemuslik konkurents jaemüügiteenuste valdkonnas. Infrastruktuuril rajaneva konkurentsi tõhus tase võrdub sellise infrastruktuuri dubleerimise ulatusega, mille saavutamisel investorid võivad eeldada õiglase kasu saamist turuosade arenemist puudutavate mõistlike ootuste alusel.

(28) Luua tuleb asjakohaseid soodustusi investeeringute tegemiseks uutesse väga suure läbilaskevõimega võrkudesse, mis toetavad innovatsiooni sisumahukate internetiteenuste valdkonnas ja tugevdavad liidu rahvusvahelist konkurentsivõimet. Sellistel võrkudel on ülisuur potentsiaal tuua kasu tarbijatele ja äritegevusele kogu liidus. Seetõttu on ülimalt oluline edendada pidevat investeerimist nende uute võrkude arendamisse, kindlustades samas konkurentsi, sest infrastruktuuri tasandil on turule sisenemisel endiselt kitsaskohti ja tõkkeid, ning tagades prognoositava ja järjekindla reguleerimise kaudu tarbijatele paremad valikuvõimalused.

(29) Käesoleva direktiivi eesmärk on konkurentsi arenedes turgudel eelnevalt järk-järgult vähendada valdkonnaspetsiifilisi nõudeid tagamaks, et elektrooniline side oleks reguleeritud üksnes konkurentsiõigusega. Võttes arvesse asjaolu, et viimastel aastatel on konkurents elektroonilise side turgudel jõudsalt arenenud, on äärmiselt oluline, et regulatiivseid eelkohustusi kehtestataks vaid juhul, kui asjaomastel turgudel puudub tõhus ja püsiv konkurents. Eelneva reguleerimise eesmärk on jätkusuutlikul tõhusal konkurentsil põhinev jaeturg, millest saab kasu lõppkasutaja. Kohustused hulgimüügi tasandil tuleks kehtestada juhul, kui kõnealuste kohustuste puudumisel ei toimiks üks või mitu jaeturgu konkurentsinõuete kohaselt. Arvestades innovatsiooni ja konkurentsi eeldatavat paranemist, on tõenäoline, et riigi reguleerivad asutused suudavad järk-järgult turuanalüüsi abil leida, et jaeturud on konkurentsivõimelised isegi ilma hulgituru reguleerimiseta. Sellisel juhul peaksid riigi reguleerivad asutused jõudma järeldusele, et hulgituru reguleerimine ei ole enam vajalik, ja hindama vastavat hulgiturgu eesmärgiga eelnev reguleerimine lõpetada. Seda tehes peaksid riigi reguleerivad asutused arvesse võtma võimendavaid mõjusid hulgi- ja nendega seotud jaeturgude vahel, mis võivad vajada takistuste kõrvaldamist infrastruktuuri tasandil sisenemisel, et tagada pikaajaline konkurents jaeturu tasandil.

(30) Elektrooniline side muutub eluliselt oluliseks üha suurema hulga sektorite jaoks. Asjade internet on hea näide sellest, kuidas elektroonilise side aluseks olev raadiosignaalide edastamine pidevalt areneb ning kujundab ühiskonna ja ärimaailma reaalsust. Et sellest arengust võimalikult palju kasu saada, on oluline võtta raadiospektrihalduses kasutusele uusi traadita side tehnoloogiaid ja -rakendusi ning harjuda neid kasutama. Nõudlus muude raadiospektrile toetuvate tehnoloogiate ja rakenduste järele kasvab samuti ning neid saab tänu elektroonilise side integreerimisele või sellega kombineerimisele veelgi parendada; seepärast tuleks raadiospektrikasutuse tõhusamaks muutmise huvides läheneda raadiospektrihaldusele võimaluse korral sektoriüleselt.

(31) Strateegiline planeerimine, koordineerimine ja vajaduse korral liidu tasandil toimuv ühtlustamine võib aidata tagada, et raadiospektri kasutajad saavad siseturust täit kasu ja liidu huvisid on võimalik kogu maailmas tulemuslikult kaitsta. Nendel eesmärkidel peaks vajaduse korral olema võimalik vastu võtta raadiospektripoliitikat käsitlevaid mitmeaastaseid programme. Esimene selline programm loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 243/2012/EL,[1] et esitada liidus raadiospektri kasutamise strateegilise planeerimise ja ühtlustamise poliitika suundi ja eesmärke. Kõnealustes poliitikasuundades ja -eesmärkides peaks olema võimalik käsitleda siseturu loomiseks ja toimimiseks vajaliku raadiospektri kättesaadavust ja tõhusat kasutamist, kooskõlas käesoleva direktiiviga.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta otsus nr 243/2012/EL, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm (ELT L 81, 21.3.2012, lk 7).

(32) Riigipiiridel on raadiospektri optimaalse kasutuse kindlaksmääramisel üha väiksem tähtsus. Riikide poliitika tarbetu killustatus põhjustab kulude kasvu ja raadiospektrikasutajate turuvõimaluste kaotust ning pärsib innovatsiooni, kahjustades seeläbi siseturu nõuetekohast toimimist, tarbijaid ja kogu majandust.

(33) Käesolevas direktiivis sisalduvad raadiospektri haldamist käsitlevad sätted peaksid olema kooskõlas raadiospektri haldamisega tegelevate rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide, näiteks Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliidu (ITU) ja Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooniadministratsioonide Konverentsi (CEPT) tegevusega, et tagada raadiospektri tõhus haldamine ja raadiospektri kasutamise ühtlustamine liidus ning liikmesriikide ja teiste ITU liikmete vahel.

(34) Kooskõlas reguleerija ja operaatori tegevuse lahususe põhimõttega peaksid liikmesriigid kindlustama riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste sõltumatuse, et tagada nende otsuste erapooletus. Nimetatud sõltumatuse nõue ei piira liikmesriikide institutsionaalset sõltumatust, nende põhiseaduslikke kohustusi ega neutraalsuse põhimõtet seoses omandi õigusliku režiimiga, nagu on ette nähtud ELi toimimise lepingu artiklis 345. Riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste käsutuses peaksid olema kõik nende tööks vajalikud vahendid, nii personal, oskusteave kui ka rahalised vahendid.

(35) Teatavate direktiivist tulenevate ülesannetega nagu turu eelnev reguleerimine, kaasa arvatud juurdepääsu ja vastastikuse sidumise suhtes kohustuste kehtestamine, ja ettevõtjatevaheliste vaidluste lahendamine, peaksid tegelema üksnes riigi reguleerivad asutused, nimelt organid, mis on sõltumatud nii kõnealusest sektorist kui ka igasugusest välisest poliitilisest survest. Kui ei ole sätestatud teisiti, peaks liikmesriikidel olema õigus määrata muid käesolevas direktiivis sätestatud regulatiivseid ülesandeid kas riigi reguleerivatele asutustele või muudele pädevatele asutustele. Ülevõtmise käigus peaksid liikmesriigid edendama riigi reguleerivate asutuste pädevusstabiilsust seoses 2009. aastal muudetud liidu elektroonilise side õigusraamistiku ülevõtmisest tulenevate ülesannete ja eelkõige nende ülesannete jaotusega, mis on seotud turukonkurentsi ja turule sisenemisega. Kui ülesanded antakse muule pädevale asutusele, peaks ta enne otsuse tegemist konsulteerima riigi pädeva asutusega. Vastavalt hea koostöö põhimõttele peaksid riigi reguleerivad ja muud pädevad asutused oma ülesannete täitmisel vahetama teavet.

(36) Käesolev direktiiv ei hõlma materiaalõiguslikke sätteid ei avatud internetiühenduse neutraalsuse ega rändluse kohta ega piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 531/2012[1] ega määruse (EL) 2015/2120 kohast pädevuse jaotamist riigi reguleerivatele asutustele. Käesoleva direktiiviga nähakse siiski ette, et riigi reguleeriv asutus peaks olema pädev hindama ja jälgima tähelepanelikult turulepääsu ja konkurentsiga seotud küsimusi, mis võivad mõjutada lõppkasutajate õigust avatud internetiühendusele.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 531/2012, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires (ELT L 172, 30.6.2012, lk 10).

(37) Riigi reguleerivate asutuste sõltumatust tugevdati liidu elektroonilise side õigusraamistiku 2009. aastal lõppenud läbivaatamise käigus, et tagada reguleeriva raamistiku tõhusam kohaldamine ning suurendada nende autoriteeti ja otsuste prognoositavust. Selleks tuli liikmesriigi õiguses sõnaselgelt tagada, et riigi reguleeriv asutus on oma ülesannete täitmisel kaitstud välise sekkumise ja poliitilise surve eest, mis võiks kahjustada tema poolt menetletavate küsimuste sõltumatut hindamist. Sellise välise mõju tõttu ei sobi riigisisene õigustloov asutus täitma reguleeriva raamistiku raames riigi reguleeriva asutuse ülesandeid. Sel eesmärgil tuli eelnevalt kehtestada normid riigi reguleeriva asutuse juhi ametist vabastamise põhjuste kohta, et kõrvaldada kõik põhjendatud kahtlused kõnealuse asutuse erapooletuse ning välistest teguritest sõltumatuse suhtes. Meelevaldse ametist vabastamise vältimiseks peaks ametist vabastataval isikul olema õigus taotleda pädevalt kohtult, et see kontrolliks, kas ametist vabastamiseks olid mõjuvad põhjused, mis on sätestatud käesolevas direktiivis. Selline ametist vabastamine peaks olema seotud ainult juhi või liikme isiklike või tööalaste omadustega. On oluline, et riigi reguleerivatel asutustel oleks oma eelarve, mis võimaldaks neil eelkõige tööle võtta piisava arvu kvalifitseeritud töötajaid. Läbipaistvuse tagamiseks tuleks see eelarve igal aastal avaldada. Asutused peaksid saama oma eelarve piires iseseisvalt oma ressursse hallata, nii rahalisi kui ka inimressursse. Kui ettevõtjad, kes panustavad riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse eelarvesse haldustasude kaudu, kuuluvad liikmesriigile või kui liikmesriigid kontrollivad selliseid ettevõtjaid, peaksid need liikmesriigid erapooletuse huvides tagama, et omandi või kontrolliga seotud tegevused on struktuuriliselt lahutatud eelarve kontrollimisest.

(38) Riigi reguleerivate asutuste sõltumatust tuleks veelgi kindlustada, et selle juht ja liikmed ei laseks end mõjutada välisel survel, ning selleks tuleks ette näha minimaalne ametisse määramise kvalifikatsioon ja ametiaja minimaalne kestus. Peale selle peaksid liikmesriigid seaduste ostmise riski maandamiseks, järjepidevuse tagamiseks ja sõltumatuse suurendamiseks kaaluma juhatuse juhi või liikmete ametiaja pikendamise võimaluse piiramist ning looma juhatuse ja tippjuhtkonna asjakohase rotatsiooni korra. Selle võiks korraldada näiteks nii, et esinduskogu esimesed liikmed nimetatakse ametisse erineva pikkusega ajavahemikuks, et nii nende kui ka edaspidi nende järglaste ametiajad ei lõpeks samal ajal.

(39) Riigi reguleerivad asutused peaksid kandma vastutust selle eest, mil viisil nad oma ülesandeid täidavad, ning neil peaks olema kohustus sellest aru anda. Kohustus peaks tavapäraselt seisnema pigem iga-aastases aruande esitamise kohustuses kui vajaduspõhistes aruandenõuetes; kui vajaduspõhiseid aruandenõudeid peaks esitatama ebaproportsionaalselt, piiraks see asutuste sõltumatust ja takistaks neid oma ülesannete täitmisel. Hiljutistes Euroopa Kohtu lahendites[1] on välja toodud, et liiga ulatuslikud või tingimusteta aruandluskohustused võivad avaldada kaudset mõju asutuse sõltumatusele.

(40) Liikmesriigid peaksid teatama komisjonile riigi reguleeriva asutuse ja muude pädevate asutuste nimed. Trasside rajamise õiguste andmiseks pädevate asutuste puhul peaks olema võimalik viidata teatamiskohustuse täitmiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/61/EL[2] kohaselt loodud ühtsele teabepunktile.

---

[1] Eelkõige Euroopa Kohtu 16. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-614/10, Euroopa Komisjon vs. Austria Vabariik, ECLI:EU:C:2012:631.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/61/EL kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamise meetmete kohta (ELT L 155, 23.5.2014, lk 1).

(41) Kasutada tuleks võimalikult lihtsat lubade andmise süsteemi, mis võimaldaks elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumist, et stimuleerida uute sideteenuste ning üleeuroopaliste sidevõrkude ja -teenuste arengut, ja laseks ühtlasi teenusepakkujatel ja tarbijatel kasutada siseturu mastaabisääste.

(42) Siseturu hüvesid on teenusepakkujate ja lõppkasutajate jaoks kõige parem saavutada elektroonilise side võrkude ja elektroonilise side teenustega (v.a numbrivaba isikutevahelise side teenused) seotud üldloaga, mis ei eelda riigi reguleeriva asutuse konkreetset otsust või haldusakti ja mille puhul menetlusnõuded piirduvad ainult kinnitava teatamisega. Kui liikmesriigid nõuavad, et elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad esitaksid tegevuse alustamise korral vastava teate, ei tohiks see teavitamine põhjustada teenuse või võrgu pakkujatele halduskulusid ning selleks võiks kasutada pädevate asutuste veebisaidil olevat kontaktpunkti. Et toetada tõhusat piiriülest kooskõlastamist, eriti üleeuroopaliste operaatorite jaoks, peaks BEREC looma selliste teadete andmebaasi ja seda haldama. Pädevad asutused peaksid BERECile edastama ainult täielikud teatised. Liikmesriigid ei tohiks mitte mingil viisil takistada võrkude või teenuste pakkumist, sealhulgas teatise mittetäielikkuse põhjendusega.

(43) Teatis peaks sisaldama kõigest pakkuja kinnitust, et ta kavatseb alustada elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumist. Pakkujalt peaks nõudma üksnes seda, et ta lisaks sellisele kinnitusele käesolevas direktiivis kirjeldatud teabe. Liikmesriigid ei tohiks kehtestada täiendava ega eraldi teavitamise nõudeid.

(44) Erinevalt teistest käesolevas direktiivis määratletud elektroonilise side võrkude ja teenuste kategooriatest ei kasuta numbrivaba isikutevahelise side teenused üldkasutatavaid numeratsiooniressursse ega osale avalikult tagatud koostalitlusvõimelises ökosüsteemis. Seepärast ei ole otstarbekas kohaldada seda liiki teenuste suhtes üldloa korda.

(45) Raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õiguste andmisel peaksid pädevad asutused teatama asjakohased tingimused ettevõtjatele, kellele nad selliseid õigusi annavad. Liikmesriikidel peaks olema õigus kehtestada sellised tingimused raadiospektri kasutamiseks individuaalsete kasutusõiguste või üldloa andmise raames.

(46) Üldload peaksid sisaldama ainult elektroonilise side sektorile iseloomulikke tingimusi. Üldloaga ei tohiks siduda tingimusi, mida juba kohaldatakse muu kehtiva liikmesriigi õigusega, eriti seoses tarbijakaitsega, mis ei käsitle konkreetselt side sektorit. Näiteks peaksid pädevatel asutustel olema õigus teavitada ettevõtjaid keskkonna- ja asulaplaneerimise nõuetest. Üldloa alusel kehtestatud tingimused ei mõjuta kohaldatava õiguse kindlaksmääramist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 593/2008.[1]

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6).

(47) Tingimused, mida võiks üldlubadele lisada, peaksid sisaldama konkreetseid sätteid seoses puuetega lõppkasutajate juurdepääsuga ning riigiasutuste ja hädaabiteenistuste vajadusega edastada omavahel ja riigi elanikkonnale teavet enne ja pärast suurõnnetusi ning nende ajal.

(48) Ettevõtjate üldloal põhinevad õigused ja kohustused peavad selgelt sisalduma sellistes lubades, et tagada kogu liidus samaväärsed võimalused ja soodustada üldkasutatavate elektroonilise side võrkude vastastikust sidumist käsitlevate piiriüleste läbirääkimiste pidamist.

(49) Üldluba võimaldab üldsusele elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvatel ettevõtjatel pidada läbirääkimisi vastastikuse sidumise üle tingimuste kohaselt, mis on kehtestatud käesoleva direktiiviga. Elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvad ettevõtjad, kes ei paku oma võrke ja teenuseid üldsusele, võivad pidada läbirääkimisi vastastikuse sidumise üle kaubandustingimuste kohaselt.

(50) Pädevad asutused peaksid üldloa suhtes tingimuste kehtestamisel ja haldustasude kohaldamisel võtma nõuetekohaselt arvesse olukordi, kus elektroonilise side võrke või teenuseid pakuvad füüsilised isikud mittetulunduslikul alusel. Kui elektroonilise side võrke ja teenuseid ei pakuta üldsusele, on asjakohane kehtestada üldsusele pakutavate elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul otstarbekaks peetavatest tingimustest vähem ja leebemaid tingimusi või neid üldse mitte kehtestada.

(51) Erikohustused, mida liidu õiguse kohaselt kehtestatakse elektroonilise side võrke ja elektroonilise side teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks vastavalt käesoleva direktiivi määratlusele, tuleks kehtestada üldloa alusel tekkinud üldistest õigustest ja kohustustest eraldiseisvatena.

(52) On võimalik, et elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvad ettevõtjad vajavad üldloa alusel saadud õiguste kinnitamist seoses vastastikuse sidumisega ja trasside rajamise õigusega eelkõige selleks, et edendada läbirääkimisi muude valitsustasandite (piirkondlike või kohalike) esindajatega või teiste liikmesriikide teenusepakkujatega. Selleks peaksid pädevad asutused esitama ettevõtjatele deklaratsiooni kas nende taotluse korral või vastusena üldloa alusel saadud teatisele. Selline deklaratsioon ei tohiks iseenesest anda õigusi ning samuti ei tohiks üldloa alusel saadavad õigused ega selliste õiguste kasutamine sõltuda deklaratsioonist.

(53) Selleks, et rahastada riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse tegevust üldloasüsteemi haldamisel ja kasutusõiguste andmisel, peaks olema võimalik kehtestada elektroonilise side teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele haldustasusid. Sellised tasud peaksid katma nimetatud tegevuse haldamise tegelikud kulud. Selleks tuleks tagada, et riigi reguleerivate ja teiste pädevate asutuste tulud ja kulud oleksid kogutud haldustasude ja halduskulude kogusummasid kajastavate aastaaruannete kaudu läbipaistvad, et ettevõtjad saaksid kontrollida, kas halduskulud ja -tasud on tasakaalus.

(54) Haldustasusüsteem ei tohiks moonutada konkurentsi ega luua takistusi turuletulijatele. Üldloasüsteem teeb võimatuks üksikute ettevõtjate halduskulude ja seega ka tasude eristamise, kui tegemist ei ole numeratsiooniressursside või raadiospektri kasutamise ja seadmete paigaldamise õiguste andmisega. Kõik kohaldatavad haldustasud peaksid olema kooskõlas üldlubade süsteemi põhimõtetega. Käibega seotud jaotuskava võiks olla õiglane, lihtne ja läbipaistev alternatiiv tasude eristamise kriteeriumidele. Kui haldustasud on väga madalad, võib kasutada ka ühtse määraga makse või makse, mille puhul ühtne määr on ühendatud käibeteguriga. Kui üldloasüsteem laieneb väga väikese turuosaga ettevõtjatele, nt kogukonnapõhised võrgu pakkujad, või teenusepakkujatele, kelle ärimudeliga teenitav tulu on väga piiratud ka siis, kui nad on mahtude mõistes hõlvanud väga suure turu, peaksid liikmesriigid hindama võimalust määrata haldustasude kehtestamiseks sobiv miinimumkünnis.

(55) Liikmesriikidel võib tekkida vajadus muuta üldlubade ja kasutusõigusega seotud õigusi, tingimusi, menetlusi, haldus- ja muid tasusid, kui see on objektiivselt põhjendatud. Sellistest asjaoludest tingitud muudatustest tuleks kõigile huvitatud isikutele teatada nõuetekohaselt ja õigel ajal, andes neile piisava võimaluse väljendada oma arvamust. Kui tehakse väikesi muudatusi kehtivates seadmete paigaldamise õigustes või raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutamise õigustes, tuleks vältida ebavajalikke menetlusi, kui sellised muudatused ei mõjuta kolmandate isikute huve. Õiguste ja kohustuste väiksemad muudatused on peamiselt halduslikud muudatused, mis ei muuda üldlubade ja individuaalsete kasutusõiguste olemust ning seega ei anna muudele ettevõtjatele konkurentsieelist.

(56) Võttes arvesse, et turvalise investeerimiskeskkonna kujundamiseks on tähtis tagada õiguskindlus ja edendada reguleerimise prognoositavust, eelkõige uue traadita lairibaside jaoks, tuleks iga kehtiva raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguse või seadmete paigaldamise õiguse piiramise või tühistamise korral kohaldada prognoositavaid ja läbipaistvaid põhjendusi ja menetlusi. Seetõttu võiks kehtestada rangemad nõuded või teavitamise mehhanismi eriti juhuks, kui kasutusõigused on määratud konkurentsil või võrdlemisel põhineva menetluse alusel, ja juhul, kui traadita elektroonilise lairibaside teenuste („traadita lairibaside teenused“) puhul kasutatakse ühtlustatud raadiospektreid. Tulemuslikule ja tõhusale raadiospektri kasutusele ja tehnoloogia arengule osutavad põhjendused võiksid tugineda Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 676/2002/EÜ[1] kohaselt vastu võetud tehnilistele rakendusmeetmetele. Lisaks võib eelnevalt konsulteerida huvitatud isikutega, välja arvatud juhul, kui kavandatud muudatused on väikesed, kui üldlubasid ja raadiospektri kasutamise individuaalseid õigusi tuleb piirata, tühistada või muuta ilma õiguste omaniku nõusolekuta. Et üldlubade või õiguste piiramisel või tühistamisel võivad olla nende omanike jaoks märkimisväärsed tagajärjed, peaksid pädevad asutused olema eriti hoolikad ja hindama eelnevalt selliste meetmete võimalikku kahju enne nende võtmist.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta otsus nr 676/2002/EÜ Euroopa Ühenduse raadiospektripoliitika reguleeriva raamistiku kohta (raadiospektrit käsitlev otsus) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 1).

(57) Oma ülesannete tulemuslikuks täitmiseks peavad riigi reguleerivad asutused, muud pädevad asutused ja BEREC koguma andmeid turul tegutsevatelt ettevõtjatelt, sealhulgas hindamist, kas üldtingimused on kooskõlas käesoleva direktiiviga, peatamata nende tingimuste kohaldamist hindamise ajaks. Erandina võib samuti olla vaja koguda teavet teistelt ettevõtjatelt, kes tegutsevad sektorites, mis on tihedalt seotud elektroonilise side teenuste sektoriga, nt sisu pakkujad, kelle käsutuses on vajalik teave oma ülesannete täitmiseks liidu õiguse kohaselt. Võib juhtuda, et sellist teavet tuleb koguda ka komisjoni nimel, et ta saaks täita oma liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Teabenõuded peaksid olema proportsionaalsed ega tohiks ettevõtjaid liigselt koormata. Riigi reguleeriva asutuse ja muude pädevate asutuste kogutud teave peab olema avalikkusele kättesaadav, välja arvatud juhul, kui teave on konfidentsiaalne vastavalt siseriiklikele normidele, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu teabele, ja kui ärisaladusi käsitlevatest liidu ja liikmesriigi normidest ei tulene teisiti.

(58) Tagamaks, et riigi reguleerivad asutused täidavad oma reguleerimisülesandeid tõhusalt, peaksid nende kogutavad andmed sisaldama raamatupidamisandmeid jaeturgude kohta, mis on seotud selliste hulgimüügiturgudega, kus mõni ettevõtja on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks ja mida seetõttu reguleerib riigi reguleeriv asutus. Need andmed peaksid ka sisaldama andmeid, mis võimaldaksid riigi reguleerival asutusel hinnata kasutusõigustele seatud tingimuste täitmist, kavandatavate võrgutopoloogia täienduste ja muudatuste mõju konkurentsi arengule ja hulgimüügitoodetele, mida pakutakse teistele isikutele. Teave raadiospektri kasutusõigustele seatud levialaliste kohustuste täitmise kohta on oluline, et oleks tagatud võrkude kasutuselevõtu geograafiliste ülevaadete täielikkus. Seoses sellega peaks pädeval asutusel olema võimalik nõuda, et teave esitataks kohaliku tasandi järgi liigitatuna ja piisavalt detailselt, et saaks teha võrkude geograafilise ülevaate.

(59) Et leevendada asjaomastele võrgu ja teenuste pakkujatele ja pädevatele asutustele kehtestatud aruande- ja teavitamiskohustusest tulenevat koormust, peaksid sellised kohustused olema proportsionaalsed ja objektiivselt põhjendatud ning piirduma ainult hädavajalikuga. Eriti tuleks vältida pädeva asutuse ja BERECi teabenõuete dubleerimist ning süstemaatilist ja korrapärast tõendite nõudmist kõigi üldloa või kasutusõiguse tingimuste täitmise kohta. Ettevõtjad peaksid teadma, millisel eesmärgil kavatsetakse küsitud teavet kasutada. Teabe esitamine ei tohiks olla turulepääsu eeltingimus. Statistika eesmärgil võib elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatelt nõuda teatist, kui nad lõpetavad oma tegevuse.

(60) See ei tohiks mõjutada liikmesriikide kohustust esitada teavet liidu huvide kaitsmiseks rahvusvaheliste kokkulepete alusel ega ka sellistest õigusest, näiteks konkurentsiõigusest tulenevaid aruandekohustusi, mis ei ole eriti seotud elektroonilise side sektoriga.

(61) Teavet, mida pädev asutus peab konfidentsiaalseks vastavalt ärisaladusi ja isikuandmete kaitset käsitlevatele liidu ja liikmesriikide normidele peaks olema võimalik vahetada komisjoni, BERECi ja teiste asutustega, kui selline teabevahetus on vajalik käesolevat direktiivi üle võtva liikmesriigi õigusakti kohaldamiseks. Vahetada võib ainult teavet, mis on sellise teabevahetuse eesmärgi seisukohast oluline ja proportsionaalne.

(62) Elektroonilise side lairibavõrkude tehnoloogia, topoloogia, kasutatavad vahendid ja omandisuhted muutuvad üha mitmekesisemaks. Et regulatiivne sekkumine oleks tulemuslik ja sihtotstarbeline, peab see seega tuginema üksikasjalikule teabele võrkude rajamise kohta. See teave on väga oluline investeeringute edendamiseks, ühenduvuse suurendamiseks kogu liidus ning kõigile asjaomastele asutustele ja kodanikele teabe tagamiseks. See teave peaks hõlmama uuringuid nii väga suure läbilaskevõimega võrkude kavandatava kasutuselevõtu kui ka olemasolevate vaskkaablivõrkude või muude selliste võrkude olulise uuendamise või laiendamise kohta, mille jõudlusenäitajad ei pruugi kõigis aspektides vastata väga suure läbilaskevõimega võrkude omadele, näiteks kiudvõrgu rajamine kaablikapini koos aktiivsete tehnoloogiatega nagu vektortehnoloogia (i.k. vectoring). Asjaomased prognoosid peaksid hõlmama kuni kolme aasta pikkuseid ajavahemikke. Pädevate asutuste kogutava teabe üksikasjalisuse ja territoriaalse detailsuse tase peaks lähtuma konkreetsest regulatiivsest eesmärgist ning olema selle regulatiivse eesmärgi jaoks piisav. See tähendab, et territoriaalsete üksuste suurus erineb liikmesriigiti olenevalt konkreetse riigi regulatiivsetest vajadustest ja kohalike andmete kättesaadavusest. Tõenäoliselt ei ole ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse (NUTS) 3. tasand enamikel juhtudel piisavalt väike territoriaalne üksus.

Riigi reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused peaksid lähtuma BERECi juhtnööridest selle kohta, millised on parimad tavad sellise ülesande täitmiseks; ühtlasi peaks selliste juhtnööride jaoks saama ära kasutada riigi reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste seniseid kogemusi, mis on saadud võrkude rajamise geograafiliste ülevaadete koostamisel. Ilma et see piiraks ärisaladuse hoidmise nõudeid, peaksid pädevad asutused, juhul kui see teave ei ole juba turul kättesaadav, tegema andmed kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/98/EÜ[1] avatud vormingus vahetult kättesaadavaks ilma selliste uuringute käigus kogutud teabe taaskasutuse piiranguteta ning tegema lõppkasutajatele kättesaadavaks teenusekvaliteediga seotud vahendid, et oleks võimalik aidata suurendada nende teadlikkust kättesaadavatest juurdepääsuteenustest. Selle teabe kogumisel peaksid kõik asjaomased asutused järgima konfidentsiaalsuse põhimõtet ning vältima mis tahes ettevõtja asetamist ebasoodsasse konkurentsiolukorda.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 345, 31.12.2003, lk 90).

(63) Et võimaldada kõigile liidu kodanikele juurdepääs internetile ja digiteenustele, on äärmiselt oluline ületada digitaalne lõhe liidus. Sel eesmärgil peaks asjaomastel asutustel olema konkreetsetes ja täpselt kindlaks määratud piirkondade puhul võimalus paluda ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel anda teada oma kavatsusest võtta kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrke nendes piirkondades, jättes neile piisavalt aega põhjalikult läbi mõeldud vastuse andmiseks. Nendes prognoosides sisalduv teave peaks kajastama elektroonilise side võrkude sektori majanduslikke väljavaateid ning ettevõtjate investeerimisplaane teabe kogumise hetke seisuga, et saaks kindlaks teha, milline saab olema ühenduvus eri piirkondades. Kui ettevõtja või avaliku sektori asutus teatab oma kavatsusest võtta asjaomases piirkonnas selline võrk kasutusele, peaks riigi reguleerival asutusel või muul pädeval asutusel olema õigus nõuda ka teistelt ettevõtjatelt ja avaliku sektori asutustelt teatamist, kas nad kavatsevad võtta asjaomasel alal kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrke või oluliselt uuendada või laiendada oma võrku, et selle jõudlus ulatuks vähemalt 100 Mbit/s allalaadimiskiiruseni. Nimetatud menetlus loob läbipaistvust ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste jaoks, kes on väljendanud huvi kõnealuse võrgu kasutuselevõtmise vastu selles piirkonnas, et nad saaksid oma äriplaanide koostamisel hinnata tõenäolist konkurentsi teiste võrkudega. Läbipaistvuse positiivne mõju sõltub sellest, kas turuosalised vastavad ausalt ja heas usus.

(64) Kuigi turuosalised saavad oma kasutuselevõtukavasid ettenägematutel, objektiivsetel ja õigustatud asjaoludel muuta, peaksid pädevad asutused sekkuma juhul, kui ettevõtja või avaliku sektori asutus on neile teadlikult või raske hooletuse tõttu esitanud eksitavat, vigast või ebatäieliku teavet, ja muu hulgas juhul, kui see mõjutab avaliku sektori vahenditest rahastamist, ning vajaduse korral kehtestama karistusi. Karistusi käsitleva asjakohase sätte kohaldamisel peaks mõiste „raske hooletus“ osutama olukorrale, kus ettevõtja või avaliku sektori asutus annab eksitavat, vale või ebatäielikku teavet käitumise või sisemise korralduse tõttu, mis erineb suurel määral esitatud teabega seotud hoolsuskohustust. Raske hooletuse puhul ei peaks olema nõutav, et ettevõtja või avaliku sektori asutus teab, et esitatud teave on eksitav, vale või ebatäielik, vaid et ta oleks pidanud seda teadma, kui tema tegevus või korraldus oleks olnud kooskõlas hoolsuskohustusega. On oluline, et karistused oleksid piisavalt hoiatavad, võttes arvesse negatiivset mõju konkurentsile ja avaliku sektori vahenditest rahastatavatele projektidele. Karistusi käsitlevad sätted ei tohiks piirata õigust nõuda kahju hüvitamist vastavalt liikmesriigi õigusele.

(65) Investeerimistingimuste prognoositavuse huvides peaksid pädevad asutused saama jagada ettevõtjatega ja avaliku sektori asutustega, kes on väljendanud huvi väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu suhtes, teavet selle kohta, kas kõnealuses piirkonnas esineb või kavandatakse muud liiki võrgu uuendamist, kaasa arvatud alla 100 Mbit/s allalaadimiskiiruse puhul.

(66) On oluline, et riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused konsulteeriksid kavandatavate otsuste üle kõigi huvitatud isikutega, annaksid neile asja keerukust arvestades piisavalt aega oma arvamuse esitamiseks ja võtaksid enne lõpliku otsuse tegemist arvesse nende arvamusi. Tagamaks, et riigi tasandil tehtud otsused ei kahjusta siseturu toimimist ega muid ELi toimimise lepingu eesmärke, peaksid riigi reguleerivad asutused teatama teatavatest otsuse eelnõudest ka komisjonile ja teistele riigi reguleerivatele asutustele, et neil oleks võimalus esitada oma arvamus. Pädevad asutused peaksid käesolevas direktiivis määratletud juhtudel konsulteerima huvitatud isikutega kõigi selliste meetmete eelnõude puhul, mis mõjutavad liikmesriikidevahelist kaubandust.

(67) Konkurentsile rajatud keskkonnas tuleks arvesse võtta huvitatud isikute, sealhulgas ka kasutajate ja tarbijate arvamusi. Kodanike huvide paremaks esindamiseks peaksid liikmesriigid looma sobiva konsultatsioonimehhanismi. Selliseks mehhanismiks võib olla asutus, mis uurib riigi reguleerivast asutusest ja teenusepakkujatest sõltumatult tarbijatega seotud küsimusi, näiteks tarbijakäitumist ja teenusepakkuja vahetamise mehhanisme, ning mille tegevus oleks läbipaistev ja toetaks sidusrühmadega konsulteerimise mehhanisme. Lisaks sellele võiks luua mehhanismi, et võimaldada kohast koostööd õiguspärase sisuga teabe edendamise küsimustes. Sellise mehhanismi kohaselt kokku lepitud koostöökord ei tohiks siiski võimaldada interneti kasutuse süstemaatilist jälgimist.

(68) Vaidluste kohtuvälise lahendamise kord võib olla lõppkasutajatele, eeskätt tarbijatele ning komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[1] lisas määratletud mikroettevõtetele ja väikeettevõtetele oma õiguste kaitsmiseks kiire ja kulutõhus viis. Liikmesriigid peaksid võimaldama lõppkasutaja õiguste eest vastutavatel riigi reguleerivatel asutustel või muudel pädevad asutustel, või vähemalt lõppkasutaja õigustega tegelemise vallas tõendatud kogemusi omavatel sõltumatutel asutustel tegutseda vaidluste kohtuvälise lahendamise üksusena. Seoses selliste vaidluste lahendamisega ei tohi nimetatud asutustele anda mitte mingisuguseid juhiseid. Mitmed liikmesriigid on kehtestanud vaidluste lahendamise menetlused ka lõppkasutajate jaoks, kes ei ole tarbijad, kelle suhtes ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/11/EL,[2] ja seepärast on mõistlik säilitada sektorispetsiifiline vaidluste lahendamise menetlus tarbijate jaoks, ja kui liikmesriigid otsustavad seda laiendada, ka muude lõppkasutajate, eelkõige mikroettevõtete ja väikeettevõtete jaoks. Vaidluste kohtuvälise lahendamise osas peaks liikmesriikidel olema õigus säilitada või kehtestada rangemaid norme kui on sätestatud direktiivis 2013/11/EL, et tagada tarbijakaitse kõrgem tase.

---

1 Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63).

(69) Kui sama liikmesriigi ettevõtjate vahel tekib vaidlus käesoleva direktiiviga hõlmatud valdkonnas, näiteks seoses juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohustustega või lõppkasutajate nimekirjade edasiandmisega, peaks olema heas usus läbirääkimisi pidanud kannatajal poolel, kellel ei õnnestunud kokkuleppele jõuda, võimalus taotleda, et riigi reguleeriv asutus lahendaks vaidluse. Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema võimalus teha lahendus vaidluse osapooltele siduvaks. Kui riigi reguleeriv asutus sekkub liikmesriigis elektroonilise side võrkude või teenuste või seotud vahendite pakkujate vahelise vaidluse lahendamisse, peaks sellise sekkumise eesmärk olema tagada käesoleva direktiivi alusel tekkivate kohustuste täitmine.

(70) Lisaks liidu või liikmesriigi õigusest tulenevale kaebeõigusele on vaja lihtsat menetlust, mille võiks algatada ükskõik kumb vaidluspool, et lahendada piiriülesed vaidlused ettevõtjate vahel, kes pakuvad elektroonilise side võrke ja teenuseid või kellel on luba seda teha eri liikmesriikides.

(71) Üks BERECile antud oluline ülesanne on vajaduse korral võtta vastu arvamusi piiriüleste vaidluste kohta. Seepärast peaksid riigi reguleerivad asutused mõne ettevõtja suhtes kohustusi kehtestades või muul moel vaidlusi lahendades võtma sellistel juhtudel täies ulatuses arvesse BERECi arvamusi.

(72) Kui liikmesriikide vahel puudub oma territooriumil raadiospektrikasutuse korraldamisel piisav koordineerimine ning seda ei lahendata liikmesriikidevahelistel kahepoolsetel läbirääkimistel, võib see tekitada ulatuslikke e raadiohäireprobleeme, mis takistavad oluliselt digitaalse ühtse turu arengut. Liikmesriigid peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et vältida omavahelisi piiriüleseid kahjulikke raadiohäireid. Komisjoni otsusega 2002/622/EÜ[1] loodud raadiospektripoliitika töörühmale tuleks teha ülesandeks toetada vajalikku piiriülest koordineerimist ning tegutsema foorumina, kes on määratud lahendama liikmesriikidevahelisi vaidlusi piiriülestes küsimustes. Raadiospektripoliitika töörühma pakutud lahendusele toetudes on mõningatel juhtudel vaja rakendusmeetmeid, et piiriüleste raadiohäirete probleem lõplikult lahendada või tagada liidu õiguse alusel kahe või enama liikmesriigi kahepoolsete läbirääkimiste käigus kokkulepitud koordineeritud lahenduse täitmine. Puudulik koordineerimine liikmesriikide ja liidu naaberriikide vahel võib samuti tekitada ulatuslikke raadiohäireprobleeme. Liikmesriigid peaksid võtma sobivaid meetmeid, et vältida piiriüleseid kahjulikke raadiohäireid liidu naaberriikidega, ning tegema üksteisega selle huvides koostööd. Nende liikmesriikide taotluse korral, keda piiriülesed kolmandatest riikidest lähtuvad raadiohäired mõjutavad, peaks liit neid täieliku toetama.

[1] Komisjoni 26. juuli 2002. aasta otsus 2002/622/EÜ, millega luuakse raadiospektripoliitika töörühm (EÜT L 198, 27.7.2002, lk 49).

(73) Raadiospektripoliitika töörühm on komisjoni kõrgetasemeline nõuanderühm, mis loodi otsusega 2002/622/EÜ, et aidata kaasa siseturu arengule ja toetada liidu tasandi raadiospektripoliitika arengut, võttes arvesse nii majanduslikke, poliitilisi, kultuurilisi, strateegilisi, tervishoiualaseid ja sotsiaalseid kaalutlusi kui ka tehnilisi parameetreid. Töörühm peaks koosnema selliste asutuste juhtidest, kellel lasub üldine poliitiline vastutus strateegilise raadiospektripoliitika eest. Töörühm peaks komisjoni raadiospektripoliitika valdkonnas abistama ja nõustama. See peaks veelgi suurendama raadiospektripoliitika nähtavust mitmesugustes liidu poliitikavaldkondades ja aitama tagada sektoriülese ühtsuse nii liidu kui liikmesriikide tasandil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu taotluse korral peaks töörühm andma nõu ka neile. Lisaks peaks raadiospektripoliitika töörühm olema see koht, kus liikmesriigid saaksid koordineerida käesoleva direktiivi kohaste raadiospektriga seotud kohustuste rakendamist; samuti peaks töörühmal olema keskne roll sellistes siseturu jaoks olulistes valdkondades nagu piiriülene koordineerimine või standardimine. Luua võib ka tehnilisi või spetsialistidest koosnevaid töörühmi, kes oleksid abiks üldkoosolekutel, kus liikmesriikide ja komisjoni kõrged esindajad tegelevad strateegilise poliitika väljatöötamisega. Komisjon on viidanud oma kavatsusele muuta kuue kuu jooksul pärast käesoleva direktiivi jõustumist otsust nr 2002/622/EÜ, et võtta arvesse käesoleva direktiiviga raadiospektripoliitika töörühmale antud uusi ülesandeid.

(74) Pädevad asutused peaksid kontrollima üldloa ja kasutusõiguse tingimuste täitmist ja tagama nende täitmise ning eeskätt peaksid nad tagama raadiospektri tõhusa ja tulemusliku kasutamise ning levialaliste ja teenusekvaliteediga seotud kohustuste täitmise rahaliste või halduskaristustega, sealhulgas võib nende tingimuste rikkumise korral teha ettekirjutusi ja tühistada kasutusõigused. Ettevõtjad peaksid pädevatele asutustele esitama võimalikult täpse ja täieliku teabe, et asutused saaksid täita oma jälgimisega seotud ülesandeid.

(75) Üldlubadega või individuaalsete kasutusõigustega võib siduda ainult tingimusi, mis on hädavajalikud, et tagada liikmesriigi õiguse ja liidu õiguse kohaste nõudmiste ja kohustuste täitmine.

(76) Kui pädev asutus teeb otsuse, peab kõigil isikutel, keda see puudutab, olema õigus kaevata see otsus edasi organile, mis ei sõltu asjaomastest isikutest ega mistahes välisest sekkumisest või poliitilisest survest, mis võiks seada ohtu tema poolt käsitletavate küsimuste sõltumatu hindamise. See organ võib olla kohus. Lisaks sellele peab igal ettevõtjal, kes leiab, et tema taotlust seadmete paigaldamise õiguste kohta ei ole läbi vaadatud käesolevas direktiivis sätestatud põhimõtete kohaselt, olema õigus selline otsus edasi kaevata. Kõnealune edasikaebekord ei tohiks piirata pädevuse jaotust riigi õigussüsteemis ega juriidiliste isikute või füüsiliste isikute liikmesriigi õigusest tulenevaid õigusi. Igal juhul peaksid liikmesriigid võimaldama selliste otsuste puhul tõhusat kohtulikku kontrolli.

(77) Turuosalistele õiguskindluse tagamiseks peaksid edasikaebusi käsitlevad organid täitma oma funktsioone tõhusalt. Eelkõige tuleks vältida kaebuse lahendamise menetluste põhjendamatut pikalevenimist. Ajutisi meetmeid, mis peatavad pädeva asutuse otsuse elluviimise, tuleks kohaldada ainult kiireloomulistel juhtudel, et vältida neid meetmeid taotlenud isikule tõsise ja pöördumatu kahju tekitamist, ning kui seda nõuab huvide tasakaal.

(78) Edasikaebusi käsitlevad organid on riigi reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste otsuste peatamiseks kohaldanud ajutisi meetmeid väga erineval viisil. Lähenemisviisi ühtlustamise suurendamiseks tuleks kohaldada ühiseid standardeid vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale. Edasikaebusi käsitlevatel organitel peaks samuti olema õigus taotleda BERECi poolt avaldatud kättesaadavat teavet. Arvestades, et kaebused on reguleeriva raamistiku üldise toimimise seisukohalt olulised, tuleks kõikides liikmesriikides luua mehhanism esitatud kaebusi ning pädevate asutuste tehtud otsuste peatamise otsuseid käsitleva teabe kogumiseks ja edastamiseks komisjonile ja BERECile. Selline mehhanism peaks tagama, et komisjon või BEREC saavad liikmesriikidelt kätte otsuste ja kohtuotsuste tekstid, et luua andmebaas.

(79) Kodanike ja sidusrühmade huvides ja selleks, et võimaldada asjaomastel pooltel esitada oma seisukohad, tuleks kasutada läbipaistvamalt liidu mehhanismi elektroonilise side siseturu konsolideerimiseks, kehtestades sealhulgas reguleerivatele asutustele nõude avaldada meetme eelnõu samal ajal, kui see edastatakse komisjonile, BERECile ja teiste liikmesriikide riigi reguleerivatele asutustele. Iga sellise meetme eelnõu peaks olema põhjendatud ja sisaldama üksikasjalikku analüüsi.

(80) Komisjonil peaks olema võimalus pärast BERECi arvamuse hoolikalt arvessevõtmist nõuda, et riigi reguleeriv asutus tühistaks meetme eelnõu, kui see käsitleb asjaomaste turgude määratlemist või ettevõtjate tunnistamist või tunnistamata jätmist märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ning kui sellised otsused looksid siseturul tõkkeid või oleksid vastuolus liidu õigusega ja eelkõige nende poliitika eesmärkidega, mida riigi reguleerivad asutused peaksid järgima. Kõnealune kord ei piira direktiivis (EL) 2015/1535 sätestatud teatamiskorda ega ELi toimimise lepingust tulenevaid komisjoni õigusi liidu õiguse rikkumise korral.

(81) Enne liidu tasandi konsultatsiooni tuleks läbi viia riigisisene konsultatsioon huvitatud isikutega eesmärgiga konsolideerida elektroonilise side siseturgu parandusmeetme järjekindla kohaldamise korra raames, et huvitatud isikute seisukohad kajastuksid liidu tasandi konsultatsioonis. See välistaks ka vajaduse teise liidu tasandi konsultatsiooni järele juhul, kui kavandatavat meedet riigisisese konsultatsiooni tulemusena muudetakse.

(82) On oluline, et reguleerivat raamistikku rakendataks ellu õigeaegselt. Kui komisjon on vastu võtnud otsuse, millega nõutakse riigi reguleerivalt asutuselt kavandatud meetme tagasivõtmist, peaks riigi reguleeriv asutus kavandatud meetme tagasi võtma või esitama komisjonile meetme muudetud versiooni. Tuleks kehtestada tähtaeg, mille jooksul tuleb komisjonile teatada muudetud meetmest, et turuosalisi teavitada turu läbivaatamise kestusest ja et suureneks õiguskindlus.

(83) Liidu mehhanism, mis võimaldab komisjonil nõuda, et riigi reguleerivad asutused loobuksid kavandatavad turu määratlemise ja ettevõtja tunnistamisega märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks seotud meetmetest, on olulisel määral aidanud saavutada järjekindlat lähenemisviisi selliste olukordade ja ettevõtjate kindlaksmääramisel, kus ja kelle puhul võib kohaldada eelnevat reguleerimist. Direktiivi 2002/21/EÜ artikli 7 ja artikli 7a kohaste menetlustega saadud kogemused on näidanud, et kui riigi reguleerivad asutused kohaldavad sarnaste turutingimuste korral parandusmeetmeid erinevalt, õõnestab see elektroonilise side siseturgu. Seetõttu peaksid komisjon ja BEREC osalema oma vastavate vastutusalade piires selliste meetmete järjekindlama kohaldamise tagamises, mis käsitlevad riigi reguleerivate asutuste kavandatavate meetmete eelnõusid. Kui BEREC jagab komisjoni muret, peaks komisjonil olema lisaks võimalik nõuda riigi reguleerivalt asutuselt sellise meetme eelnõu puhul, mis on seotud kohustuste laiendamisega esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, kui on vaja käsitleda suuri ja püsivaid majanduslikke või füüsilisi dubleerimistõkkeid ettevõtjatele olenemata sellest kas nad tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks, või kaasinvesteeringute regulatiivse kohtlemisega, meetme eelnõust loobumist. Selleks et ära kasutada riigi reguleerivate asutuste turuanalüüsialaseid ekspertteadmisi, peaks komisjon enne otsuse või soovituse vastuvõtmist konsulteerima BERECiga.

(84) Liidu tasandi konsultatsioonimehhanismi lühikesi tähtaegu silmas pidades tuleks komisjoni volitada võtma vastu soovitusi või suuniseid komisjoni ja riigi reguleerivate asutuste vahelise teabevahetuse korra lihtsustamiseks – näiteks juhtudel, mis puudutavad stabiilseid turgusid või üksnes eelnevalt teatatud meetmete väheolulisi muudatusi. Komisjoni tuleks volitada ka vabastama teatamiskohustusest, et teatavate juhtumite puhul menetlusi lihtsustada.

(85) Riigi reguleerivad asutused peaksid olema kohustatud tegema omavahel, BERECiga ja komisjoniga läbipaistvat koostööd, et tagada käesoleva direktiivi järjepidev kohaldamine kõigis liikmesriikides.

(86) Riigi reguleerivate asutuste kaalutlusõigus tuleks viia kooskõlla järjepideva reguleerimistava arengu ning reguleeriva raamistiku järjepideva kohaldamisega, et siseturu arengule ja lõplikule väljakujundamisele tõhusalt kaasa aidata. Riigi reguleerivad asutused peaksid seetõttu toetama komisjoni ja BERECi siseturuga seotud tegevust.

(87) Liimesriikidevahelist kaubandust mõjutada võivad meetmed on meetmed, millel võiks olla otsene või kaudne, tegelik või tõenäoline mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele viisil, mis võib tekitada tõkkeid siseturul. Nende hulka kuuluvad meetmed, millel on märkimisväärne mõju teiste liikmesriikide ettevõtjatele või kasutajatele, ja meetmed, mis mõjutavad teiste liikmesriikide kasutajatelt nõutavat hinda, meetmed, mis mõjutavad teises liikmesriigis tegutseva ettevõtja suutlikkust pakkuda elektroonilise side teenust, eelkõige meetmed, mis mõjutavad riikidevaheliste teenuste pakkumise suutlikkust, ning meetmed, mis mõjutavad turu struktuuri või turulepääsu ja mis võivad teiste liikmesriikide ettevõtjatele kaasa tuua tagasilööke.

(88) Valikumenetluste elementide ja raadiospektri kasutusõigustele seatud tingimuste, millel on turutingimustele ja konkurentsiolukorrale märkimisväärne mõju, sh turule sisenemise ja turu laiendamise tingimuste, ühetaolisemat kasutamist ja määratlemist tõhustaks koordineerimismehhanism, mille puhul raadiospektripoliitika töörühm kutsuks riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse taotluse korral või erandkorras omal algatusel kokku vastastikuse hindamise foorumi, et parimate tavade vahetamiseks analüüsida meetmete eelnõusid enne, kui konkreetne liikmesriik annab kasutusõiguse. Vastastikuse hindamise foorum on vastastikuse õppe vahendiks. See peaks aitama parandada liikmesriikidevahelist parimate tavade vahetamist ja suurendama asjakohase valikumenetluste läbipaistvust. Vastastikuse hindamise protsess ei peaks olema riikide loamenetluste ametlik tingimus. Arvamuste vahetusel tuleks lähtuda vastastikuse hindamise foorumi korraldamist taotlenud riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse esitatud teabest ning see peaks olema sellise ulatuslikuma riigisisese meetme alamelement, mis seisneb üldisemalt kasutusõiguste andmises, nendega kauplemises või nende rentimises, nende kestuses, pikendamises või muutmises. Seepärast peaks riigi reguleeriv või muu pädev asutus olema suuteline esitama meetme eelnõust teatades ka teavet teiste riigisiseste meetme eelnõude või nende aspektide kohta, mis on seotud raadiospektri kasutuse võrdlushindamisega hõlmamata raadiospektri kasutusõiguste piiramise asjaomase valikumenetlusega. Halduskoormuse vähendamiseks peaks riigi reguleerival või muul pädeval asutusel olema võimalik kasutada raadiospektripoliitika töörühma liikmetele teabe esitamiseks olemasolevat ühtset aruandlusvormi.

(89) Kui raadiospektri ühtlustatud eraldamine teatud ettevõtjatele on kokku lepitud liidu tasandil, peaksid liikmesriigid riiklikku sageduste jaotamise plaani kuuluva raadiospektri kasutusõiguste andmisel selliseid kokkuleppeid rangelt järgima.

(90) Liikmesriikidel peaks olema lubatud kaaluda kasutusõiguste andmisel lubade andmise ühise menetluse kasutamist, kui eeldatav kasutus hõlmab ka piiriüleseid olukordi.

(91) Käesoleva direktiivi ühtse kohaldamise tagamiseks peaksid komisjoni tehtud otsused piirduma reguleerimispõhimõtete, lähenemisviiside ja metoodikatega. Kahtluste vältimiseks ei tohiks neis ette näha üksikasju, mis tavapäraselt peaksid kajastama riikide eripärasid ning nendega ei tohiks keelata alternatiivseid lähenemisviise, millel võiks mõistlike ootuste kohaselt olla samaväärne mõju. Selline otsus peaks olema proportsionaalne ega tohiks mõjutada riigi reguleerivate asutuste ega muude pädevate asutuste otsuseid, mis ei takista siseturu toimimist.

(92) Liit ja liikmesriigid on võtnud endale Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames kohustusi seoses telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste standardite ja reguleeriva raamistikuga.

(93) Standardimine peaks edaspidigi olema eelkõige turumajanduslik protsess. Siiski võib esineda olukordi, kus on otstarbekas nõuda liidu tasandil vastavust teatavatele standarditele, et parandada koostalitlusvõimet, kasutajate valikuvabadust ning soodustada vastastikust sidumist siseturul. Riigi tasandil peavad liikmesriigid võtma arvesse direktiivi (EL) 2015/1535. Käesoleval direktiivil põhinevad standardimismenetlused ei piira direktiivide 2014/30/EL,[1] 2014/35/EL[2] ja 2014/53/EL kohaldamist.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/30/EL elektromagnetilist ühilduvust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 79).

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/35/EL teatavates pingevahemikes kasutatavate elektriseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 357).

(94) Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste või mõlema pakkujatelt tuleks nõuda, et nad võtaksid meetmeid vastavalt oma võrkude ja teenuste turvalisuse kaitsmiseks ning selleks, et vältida või minimeerida turvaintsidentide mõju. Tehnika taset arvesse võttes peaksid need meetmed tagama võrkude ja teenuste turvalisuse sellise taseme, mis on vastavuses olemasolevate riskidega. Turbemeetmete puhul tuleks arvesse võtta vähemalt järgmiste elementide kõiki asjaomaseid aspekte: võrkude ja seadmete turvalisuse puhul: füüsiline ja keskkonna turvalisus, tarnete turvalisus, võrkudele juurdepääsu kontrollimine ja võrkude terviklus; turvaintsidentide käsitluse puhul: käsitlemise menetlused, turvaintsidentide tuvastamise suutlikkus, turvaintsidente käsitlev aruandlus ja teavitus; talitluspidevuse haldamise puhul: teenuste toimepidevuse strateegia ja hädaolukordade lahendamise plaan, avariitaastesuutlikkus; ning seire, auditeerimise ja testimise puhul: seire- ja logimispõhimõtted, hädaolukorra lahendamise harjutuskavad, võrgu ja teenuste testimine, turvalisuse hindamine ja nõuetele vastavuse seire; ning vastavus rahvusvahelistele standarditele.

(95) Arvestades et numbrivaba isikutevahelise side teenuste olulisus kasvab, on vaja tagada, et ka nende suhtes kehtivad asjakohased turvalisuse nõuded, mis on vastavuses nende iseärasuse ja majandusliku olulisusega. Seepärast peaksid selliste teenuste pakkujad samuti tagama riskile vastava turvalisuse taseme. Arvestades et numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkujatel puudub tavaliselt tegelik kontroll võrkudes signaalide edastamise üle, võib selliste teenuste riske pidada mõnes mõttes väiksemateks kui tavapäraste elektroonilise side teenuste puhul. Seepärast peaksid numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkujate puhul võetavad meetmed olema leebemad alati, kui see on asjaomaste turvalisuseriskide tegeliku hindamise valguses põhjendatud. Samasugust lähenemisviisi tuleks *mutatis mutandis* kohaldada ka selliste isikutevahelise side teenuste suhtes, mille jaoks kasutatakse numbreid, kuid mille puhul puudub tegelik kontroll signaalide edastamise üle.

(96) Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peaksid kasutajaid teavitama konkreetsetest ja tõsistest turvaohtudest ning meetmetest, mida viimased saavad võtta oma side turvalisuse kaitseks, kasutades näiteks teatavat liiki tarkvara või krüpteerimistehnoloogiaid. Nõue teavitada kasutajaid sellistest ohtudest ei vabasta teenusepakkujat kohustusest võtta oma kulul viivitamata sobivaid meetmeid, et kõrvaldada võimalikud turvaohud ning taastada teenuse turvalisuse tavapärane tase. Selline teave turvaohtude kohta tuleks kasutajale esitada tasuta.

(97) Selleks et tagada võrkude ja teenuste turvalisus ning ilma et see piiraks liikmesriikide õigust tagada oma oluliste turvalisusega seotud huvide kaitse ja avalik julgeolek ning võimaldada kuritegude uurimist, avastamist ja nende eest vastutusele võtmist, tuleks edendada näiteks otspunktkrüpteerimise kasutamist, kui see on asjakohane, ning vajaduse korral tuleks krüpteerimine teha kohustuslikuks kooskõlas lõimitud ja vaikimisi turvalisuse ning lõimprivaatsuse ja privaatsuse vaikesätete põhimõtetega.

(98) Pädevad asutused peaksid tagama üldkasutatavate elektroonilise side võrkude tervikluse ja käideldavuse säilimise. Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeamet (ENISA) peaks toetama elektroonilise side turvalisuse suurendamist, pakkudes muu hulgas oskusteavet ja nõu ning edendades parimate tavade vahetamist. Pädevatel asutustel peaksid olema oma kohususte täitmiseks vajalikud vahendid, sealhulgas volitused nõuda võrkude ja teenuste turvalisuse taseme hindamiseks vajalikku teavet. Samuti peaksid neil olema volitused nõuda täielikke ja usaldusväärseid andmeid tegelike turvaintsidentide kohta, mis on oluliselt mõjutanud võrkude või teenuste toimimist. Vajaduse korral peaksid neid abistama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2016/1148[1] loodud küberturbe intsidentide lahendamise üksused (CSIRT). Eeskätt võidakse nõuda, et CSIRTid esitaksid pädevatele asutustele teavet üldkasutatavaid elektroonilise side võrke ja üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid mõjutavate riskide ja turvaintsidentide kohta ning soovitaksid, kuidas nendega toime tulla.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

(99) Kui elektroonilise side pakkumine sõltub üldkasutatavatest ressurssidest, mille kasutamiseks on vaja eriluba, peaks liikmesriikidel olema õigus anda selliste lubade andmiseks pädevale asutusele õigus kehtestada nende ressursside optimaalse kasutuse tagamiseks tasusid kooskõlas käesolevas direktiivis kavandatud meetmetega. Kooskõlas Euroopa Kohtu kohtulahenditega ei või liikmesriigid kehtestada sidevõrkude ja elektroonilise side teenuste pakkumise eest muid makse või tasusid kui need, mis on ette nähtud käesoleva direktiiviga. Liikmesriikide lähenemine selliste maksude või tasude kehtestamisele peaks olema ühtne, et mitte tekitada elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujatele seoses üldloa või kasutusõiguste menetlusega põhjendamatut finantskoormust.

(100) Ressursside optimaalse kasutuse tagamiseks peaksid tasud peegeldama asjaomase turu majanduslikku ja tehnilist olukorda ning muid olulisi tegureid, millest nende väärtus sõltub. Ühtlasi tuleks tasud kehtestada sellisel viisil, mis tagab raadiospektri tõhusa eraldamise ja kasutamise. Käesoleva direktiivi sätted ei piira eesmärke, milleks kasutusõiguse ja seadmete paigaldamise õiguste tasusid kasutatakse. Neid tasusid peaks olema võimalik kasutada näiteks riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste sellise tegevuse finantseerimiseks, mida ei kata haldustasud. Kui konkurentsil või võrdlustel põhineva valikukorra puhul koosnevad tasud raadiospektri kasutusõiguste eest tervikuna või osaliselt ühekordselt makstavast summast, tuleks maksmiskorraga tagada, et sellised tasud ei põhjustaks tegelikkuses valikut kriteeriumide põhjal, mis ei ole seotud raadio spektri optimaalse kasutamise eesmärgiga. Komisjonil peaks olema lubatud avaldada korrapäraselt võrdlevaid uuringuid ja vajadusel muid suuniseid raadiospektri eraldamise, numeratsiooniressursside eraldamise ja trasside rajamise õiguse parimate tavade kohta.

(101) Ettevõtetele raadiospektri kasutusõiguste eest kehtestatud tasud võivad mõjutada otsuseid, mis puudutavad selliste õiguste taotlemist ja raadiospektri ressursside kasutuselevõttu. Seepärast peaksid liikmesriigid raadiospektri optimaalse kasutuse tagamiseks kehtestama baashinnad viisil, mis toob kaasa nende õiguste tõhusa andmise, olenemata kasutatava valikumenetluse liigist. Samuti võiksid liikmesriigid võtta arvesse võimalikke kulusid, mis on seotud põhimõtteliste eesmärkide edendamiseks kehtestatud loatingimuste täitmisega. Selle käigus tuleks arvesse võtta ka konkurentsiolukorda asjaomasel turul, sealhulgas ressursside võimalikke alternatiivseid kasutamisvõimalusi.

(102) Raadiospektri ressursside optimaalne kasutamine oleneb sobivate võrkude ja seotud vahendite kättesaadavusest. Sellega seoses peaksid liikmesriigid püüdma tagada, et kui riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused kohaldavad raadiospektri kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õiguste puhul tasusid, võtavad nad arvesse vajadust soodustada infrastruktuuri pidevat arengut, et ressursside kasutamine muutuks võimalikult tõhusaks. Liikmesriigid peaksid püüdma tagada, et raadiospektri kasutusõiguste eest tasude maksmise puhul kohaldatakse võimalikult suurel määral selliseid võimalusi, mis on seotud ressursi tegeliku kättesaadavusega, ning see peaks toimuma viisil, mis toetab investeeringuid, mis on vajalikud sellise infrastruktuuri arenguks ja seonduvate teenuste pakkumiseks. Maksmisega seotud võimalused tuleks objektiivselt, läbipaistvalt, proportsionaalselt ja mittediskrimineerivalt paika panna enne, kui alustatakse raadiospektri kasutusõiguste andmise menetlust.

(103) Õiglase ja tulemusliku konkurentsi tingimuste kindlustamiseks tuleks tagada, et on olemas vähe aega võttev, mittediskrimineeriv ja läbipaistev kord seadmete paigaldamise õiguste andmiseks. Käesolev direktiiv ei piira sundvõõrandamist ja omandi kasutamist reguleerivaid siseriiklikke sätteid, omandiõiguste tavapärast teostamist, avalike hüvede tavapärast kasutamist ega neutraalsuse põhimõtet seoses omandiõiguse süsteemi reguleerivate liikmesriikide normidega.

(104) Load, mis antakse elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujatele ning mis võimaldavad neil saada juurdepääsu avalikule või eraomandile, on hädavajalikud elektroonilise side võrkude või uute võrguelementide rajamiseks. Seepärast võib trasside rajamise õiguse saamise menetluste tarbetu keerukus või viivitamine märkimisväärselt takistada konkurentsi arengut. Seetõttu tuleks lihtsustada luba omavatel ettevõtjatel trasside rajamise õiguse saamist. Pädevad asutused peaksid trasside rajamise õiguse saamist koordineerima, tehes vajaliku teabe kättesaadavaks oma veebisaitidel.

(105) On vaja tugevdada liikmesriikide volitusi trasside rajamise õiguste omanike suhtes, et tagada turuletulek või uue võrgu rajamine õiglasel, tõhusal ja keskkonnasõbralikul viisil ning sõltumatult sellest, kas märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjal on kohustus anda juurdepääs oma elektroonilise side võrgule. Vahendite parem ühine kasutamine võib vähendada keskkonnaalaseid kulutusi, mis on seotud elektroonilise side infrastruktuuri kasutuselevõtmisega, toetada rahvatervist ja avalikku julgeolekut ning aidata saavutada asulaplaneerimise eesmärke. Pärast asjakohase kestusega avalikku konsultatsiooni, mille käigus peaks kõigile huvitatud isikutele antama võimalus esitada oma seisukohad, peaks pädevatel asutustel olema õigus nõuda, et ettevõtjad, kes on saanud kasu õigusest paigaldada vahendeid avaliku või eraomandi külge, kohale või alla, kasutaksid selliseid vahendeid või vara ühiselt (kaasa arvatud füüsiline ühispaiknemine), konkreetsetes piirkondades, kus selline ühiskasutus on vajalik üldiste huvide tõttu. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui aluspinnas on intensiivses kasutuses või kui tuleb ületada looduslikke tõkkeid. Pädevatel asutustel peaks eelkõige olema võimalik kohustada ühiselt kasutama võrguelemente ja nendega seotud vahendeid nagu kaablikanalid, juhtmed, mastid, pääseluugid, kaablikapid, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, ehitised või ehitistesse sissepääsud, ning ehitustöid paremini kooskõlastama keskkonna või avaliku korraga seotud põhjustel.

Vahendite või vara ühiskasutusest tulenevate kulude jaotamise reeglite kindlaks määramine peaks aga jääma riigi reguleerivate asutuste ülesandeks, et tagada asjakohane riskide jaotus asjaomaste ettevõtjate vahel. Direktiiviga 2014/61/EL kehtestatud kohustusi silmas pidades peaksid pädevad asutused, eelkõige kohalikud asutused, kehtestama koostöös riigi reguleerivate asutustega ka riiklike ehitustööde ning muude asjaomaste riiklike vahendite või asjaomase riigivaraga seotud asjakohase koordineerimiskorra, millesse peaks olema võimalik lisada menetlusi, mis tagavad, et huvitatud isikud saavad teavet asjaomaste riiklike vahendite või asjaomase riigivara ning käimasolevate ja kavandatud riiklike ehitustööde kohta, et neid teavitatakse sellistest töödest õigeaegselt, ning et ühiskasutust soodustatakse võimalikult suurel määral.

(106) Kui mobiilsideoperaatorid peavad keskkonnakaitselistel põhjustel kasutama ühiseid torne või maste, võiks sellisest kohustuslikust ühiskasutusest tuleneda igale operaatorile lubatud maksimaalse edastusmahu vähenemine rahvatervisega seotud põhjustel ja see omakorda võiks sundida operaatoreid paigaldama rohkem edastusjaamu riiki hõlmava leviala tagamiseks. Pädevad asutused peaksid püüdma ühitada kõnealused keskkonna ja rahvatervisega seotud kaalutlused, võttes nõuetekohaselt arvesse nõukogu soovituses 1999/519/EÜ[1] sätestatud ettevaatusprintsiipi.

(107) Raadiospekter on piiratud üldkasutatav ressurss, millel on oluline avalik ja turuväärtus. See on raadiopõhiste elektroonilise side võrkude ja teenuste oluline osa ja kuivõrd see on selliste võrkude ja teenustega seotud, peaksid riigi reguleerivad või muud pädevad asutused seda tõhusalt eraldama ja määrama oma tegevust reguleerivate ühtsete eesmärkide ja põhimõtete ning objektiivsete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide kohaselt, võttes arvesse raadiospektri kasutamisega seotud demokraatlikke, sotsiaalseid, keelelisi ja kultuurilisi huve. Otsusega nr 676/2002/EÜ on kehtestatud raadiospektri ühtlustamise raamistik.

(108) Raadiospektripoliitikaga seotud tegevused liidus ei tohiks piirata liidu või riikide tasandil liidu õigusega kooskõlas üldist huvi pakkuvate eesmärkide täitmiseks võetavaid meetmeid, eelkõige seoses valitsussektori ja kaitsevaldkonna üldkasutatavate võrkudega ning infosisu reguleerimise ja audiovisuaal- ja meediapoliitikaga, ega liikmesriikide õigust korraldada ja kasutada raadiospektrit avaliku korra, julgeoleku ja riigikaitse jaoks.

[1] Nõukogu 12. juuli 1999. aasta soovitus 1999/519/EÜ üldsuse kokkupuute piiramise kohta elektromagnetväljadega (0 Hz kuni 300 GHz) (EÜT L 199, 30.7.1999, lk 59).

(109) Laialdase internetiühenduse tagamine igas liikmesriigis on ülimalt oluline majanduse ja ühiskonna arengu, avalikus elus osalemise ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse jaoks. Kuna ühenduvusest ja elektroonilise side kasutamisest on saanud Euroopa ühiskonna ja heaolu lahutamatu osa, peaksid liikmesriigid püüdma tagada kogu ELi hõlmava traadita lairibaühenduse. Sellise ühenduse saavutamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama asjakohased levialanõuded, mida tuleks kohandada vastavalt igale teenindatavale piirkonnale ja mis peaksid piirduma proportsionaalse koormusega, et mitte takistada teenusepakkujatepoolset kasutuselevõttu. Arvestades olulist rolli, mida mängivad näiteks raadio-kohtvõrgud kiire traadita lairibaühenduse pakkumisel siseruumides, peaks meetmed olema suunatud piisava raadiospektri eraldamise tagamisele sellistel sagedusaladel, mis kujutavad endast eriti väärtuslikku ressurssi üleüldise kättesaadavusega traadita sidevõrgu kulutõhusaks sisseseadmiseks, eelkõige siseruumides. Peale selle peaksid kvaliteetse maapealse traadita võrguühenduse kogu liidus kättesaadavaks tegemiseks võetavad ühtsed ja kooskõlastatud meetmed, mis tuginevad operaatorite sagedusloast tulenevate kohustuste puhul parimatele riiklikele tavadele, püüdma täita raadiospektripoliitika programmi eesmärki, mille kohaselt peaks 2020. aastaks olema kõigile liidu kodanikele nii sise- kui ka välistingimustes kättesaadav kiireim lairibaühendus, mis on vähemalt 30 Mbit/s, ning püüdma viia liidus ellu ambitsioonikat gigabitiühiskonna visiooni. Selliste meetmetega edendatakse innovatiivseid digitaalteenuseid ja tagatakse pikaajaline sotsiaal-majanduslik kasu. Tagada tuleks, et kõigis liikmesriikides oleks maksimaalne ja usaldusväärne ühtlane territoriaalne kaetus ja ühenduvus, et toetada ühe riigi piires pakutavaid ja piiriüleseid teenuseid ja rakendusi nagu võrku ühendatud autod ja e-tervis.

(110) Ülimalt tähtis on tagada, et kodanikud ei puutuks kokku elektromagnetväljadega, mille tugevus on rahvatervise seisukohast kahjulik. Liikmesriigid peaksid selle teema käsitlemiseks tegutsema kogu liidus kooskõlastatult ning eriti soovituse 1999/519/EÜ kohast ettevaatusprintsiipi arvesse võttes, et keskenduda oma töös ühtsemate kasutuselevõtutingimuste tagamisele. Liikmesriigid peaksid vajaduse korral kohaldama direktiivis (EL) 2015/1535 sätestatud korda, muu hulgas selleks, et tagada läbipaistvus sidusrühmade jaoks ning võimaldada teistel liikmesriikidel ja komisjonil reageerida.

(111) Raadiospektri ühtlustamine ja koordineerimine ning standardimisele tuginev seadmete reguleerimine täiendavad üksteist ning neis küsimustest tuleb teha tihedat koostööd raadiospektripoliitika töörühma toetusel, et nende ühised eesmärgid tulemuslikult saavutada. CEPTi mandaatide sisu ja ajastuse koordineerimine otsuse nr 676/2002/EÜ alusel ning standardimisorganitele (nt Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituut) esitatavad standardimistaotlused muu hulgas raadiovastuvõtjate parameetrite kohta peaksid hõlbustama tulevaste süsteemide kasutuselevõttu, toetama raadiospektri ühiskasutamise võimalusi ja kindlustama tõhusa raadiospektrihalduse.

(112) Nõudlus ühtlustatud raadiospektri järele ei ole kõigis liidu osades ühetaoline. Kui piirkondlikul või riigi tasandil puudub nõudlus täiesti ühtlustatud sagedusala või selle osa järele, võiksid liikmesriigid erandina lubada sagedusala alternatiivset kasutamist seni, kuni nõudlus puudub, näiteks selleks, et katta teatava kasutuse puhul pakkumise puudumine turul, ning eeldusel, et alternatiivne kasutus ei kahjusta kõnealuse sagedusala ühtlustatud kasutamist teistes liikmesriikides ja et see lõpetatakse, kui tekib nõudlus ühtlustatud kasutuse järele.

(113) Raadiospektri haldamise ja raadiospektrile juurdepääsu paindlikkus on tagatud tehnoloogia ja teenuste suhtes neutraalsete lubade abil, et võimaldada raadiospektri kasutajatel valida kooskõlas liidu õigusega asjakohaste riiklike sageduse jaotamise plaanide kohaselt elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud konkreetsete raadiospektri sagedusalade jaoks parim tehnoloogia ja parimad teenused („tehnoloogianeutraalsuse põhimõte ja teenuseneutraalsuse põhimõte“). Tehnoloogia ja teenuste halduskorras kindlaksmääramist tuleks kohaldada üksnes siis, kui seda on vaja üldistest huvidest lähtuvate eesmärkide täitmiseks, ning see peaks olema selgelt põhjendatud ja kuuluma korrapäraselt läbivaatamisele.

(114) Tehnoloogianeutraalsuse põhimõtte suhtes kohaldatavad piirangud peaksid olema asjakohased ja põhjendatud vajadusega vältida kahjulikke raadiohäireid, näiteks spektrimaskide ja võimsuse taseme kehtestamise teel, tagada rahvatervise kaitse piirates üldsuse kokkupuudet elektromagnetväljadega, tagada teenuse piisava tehnilise kvaliteedi kindlustamise abil teenuste nõuetekohane toimimine, samal ajal välistamata võimalust kasutada samas raadiospektri sagedusalas rohkem kui üht teenust, tagada raadiospektri asjakohane jagamine, eelkõige juhtudel, kus selle kasutamiseks on vaja üksnes üldlube, kindlustada raadiospektri tõhus kasutamine, või täita üldistest huvidest lähtuvaid eesmärke kooskõlas liidu õigusega.

(115) Raadiospektri kasutajad peaksid saama ka vabalt valida teenuseid, mida nad soovivad raadiospektri kaudu osutada. Teiselt poolt, kui see on vajalik ja proportsionaalne, tuleks võimaldada meetmeid, millega nõutakse konkreetse teenuse pakkumist, et saavutada selgelt määratletud ja üldist huvi pakkuvaid eesmärke, nagu inimelu kaitse, vajadus toetada sotsiaalset, piirkondlikku ja territoriaalset ühtekuuluvust, või et vältida raadiospektri ebatõhusat kasutamist. Sellisteks eesmärkideks peaksid muu hulgas olema kultuurilise ja keelelise mitmekülgsuse ning meediakanalite paljususe edendamine, nagu need on liikmesriikide poolt määratletud kooskõlas liidu õigusega. Välja arvatud juhul, kui see on vajalik inimelu kaitseks või erandjuhtudel muude üldistest huvidest lähtuvate eesmärkide täitmiseks, nagu need on liikmesriikide poolt määratletud kooskõlas liidu õigusega, ei tohiks erandiga anda teatavate teenuste kasutamise ainuõigust, vaid üksnes eelisõiguse, nii et samas raadiospektri sagedusalas saaks võimaluse piires kasutada teisi teenuseid ja tehnoloogiaid. Liikmesriikide pädevusse kuulub erandite ulatuse ja laadi kindlaksmääramine, arvestades kultuurilise ja keelelise mitmekülgsuse ning meediakanalite paljususe edendamist.

(116) Kuna raadiospektri jaotamine konkreetsetele tehnoloogiatele või teenustele on erand tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse põhimõtetest ning vähendab vabadust valida osutatav teenus või kasutatav tehnoloogia, siis peab iga selline jaotamine olema läbipaistev ning selleks peaks korraldama avaliku konsultatsiooni.

(117) Kui liikmesriigid otsustavad erandkorras piirata elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadust avaliku korra, julgeoleku või rahvatervisega seotud põhjustel, peaksid liikmesriigid selgitama sellise piiramise põhjuseid.

(118) Raadiospektrit tuleks hallata nii, et tagatud oleks kahjulike raadiohäirete vältimine. Seepärast tuleks kahjulike raadiohäirete mõiste nõuetekohaselt määratleda, et häirete vältimise tagamisel piirdutaks üksnes vajalike regulatiivsete meetmete võtmisega, võttes sealjuures arvesse ka vajadust uurida kahjulike raadiohäirete eest kaitsmise täiustatud meetodeid, eesmärgiga kasutada neid tehnoloogiaid ja raadiospektri haldamise meetodeid kasutada, et vältida maksimaalselt häirete ja kaitse puudumise põhimõtte kohaldamist. Transporti iseloomustab tugev piiriülesus ning selle digitaliseerimine on keerukas. Sõidukid (näiteks metroo, buss, autod, veokid, rongid) muutuvad üha autonoomsemaks ja võrku ühendatumaks. Siseturul liiguvad sõidukid väga lihtsalt üle riigipiiride. Usaldusväärne side ja kahjulike raadiohäirete vältimine on sõidukite turvalise ja hea juhtimise ja nende sõidukisiseste sidesüsteemide jaoks hädavajalikud.

(119) Nõudlus raadiospektri järele kasvab ning mitmesuguste uute rakenduste ja tehnoloogiate tõttu peab juurdepääs raadiospektrile ja selle kasutamine olema paindlikum ning seega peaksid liikmesriigid propageerima raadiospektri ühiskasutust sellega, et määravad kindlaks iga stsenaariumi puhul kõige sobivamad lubade režiimid ja kehtestavad selle jaoks otstarbekad ja läbipaistvad normid ja tingimused. Raadiospektri ühiskasutus tagab üha enam tulemusliku ja tõhusa raadiospektrikasutuse, sest mitmel sõltumatul kasutajal või seadmel on samal ajal juurdepääs samale raadiospektri sagedusalale eri liiki õiguslike režiimide alusel; see vabastab täiendavaid raadiospektriressursse, suurendab kasutuse tõhusust ja hõlbustab uute kasutajate juurdepääsu raadiospektrile. Ühiskasutuse aluseks võib olla üldluba või loavaba kasutus, mis võimaldab mitmele kasutajale spetsiifiliste ühiskasutustingimuste alusel juurdepääsu samale raadiospektrile eri geograafilistes piirkondades või eri aegadel. Samuti võib see põhineda individuaalsetel kasutusõigustel näiteks sellise korra alusel nagu loaga ühiskasutus, mille puhul kõik kasutajad (olemasolev kasutaja ja uued kasutajad) lepivad ühise juurdepääsu tingimustes kokku pädevate asutuste juhendamisel ja teevad seda selliselt, et tagatud oleks raadioedastuse minimaalne garanteeritud kvaliteet. Kui liikmesriigid võimaldavad ühiskasutust eri loarežiimide alusel, et tohiks kasutamise kestus eri loarežiimide alusel väga palju varieeruda.

(120) Raadiospektri kasutamine üldlubade alusel võib hõlbustada raadiospektri kõige tõhusamat kasutamist ja soodustada mõnel juhul uuendustegevust ning olla konkurentsisõbralik, samas kui mõnel muul juhul võib kõige sobivamaks loakorraks olla raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste alusel. Individuaalseid kasutusõigusi tuleks kaaluda näiteks olukorras, kus raadiospektri sagedusvahemiku soodsad leviomadused või kavandatav edastusvõimsus tähendab seda, et üldload ei saa käsitleda häirete probleeme, pidades silmas nõutavat teenuse kvaliteeti. Üldlubade kasutamist või spektri ühiskasutust võiksid võimaldada sellised tehnilised meetmed nagu vastuvõtja toimekindluse suurendamise tehnilised lahendused ning need võivad vältida häirete puudumise ja kaitse põhimõtete süstemaatilist kasutamist.

(121) Selleks et tagada prognoositavus ja säilitada õiguskindlus ja investeerimisstabiilsus, peaksid liikmesriigid eelnevalt kehtestama sobivad kriteeriumid, mille põhjal teha kindlaks, kas õiguste omanikud täidavad individuaalsetele kasutusõigustele ja üldlubadele seatud tingimuste rakendamisel raadiospektri tõhusa kasutamise eesmärki. Selliste tingimuste määratlemisse tuleks kaasata huvitatud isikud, keda tuleks läbipaistval viisil teavitada sellest, kuidas nende kohustuste täitmist hindama hakatakse.

(122) Et vältida turulepääsu tõkete tekitamist näiteks konkurentsi kahjustava liigsete varude soetamise tõttu, peaks raadiospektri kasutamise õiguste tingimuste täitmine olema liikmesriikide poolt tagatud ning vajaduse korral peaksid osalema kõik pädevad asutused. Täitmise tagamise tingimuste hulka peaks kuuluma klausli „võta või jäta“ kohaldamine. Et tagada õiguskindlus seoses võimalike karistustega raadiospektri kasutamatajätmise eest, tuleks eelnevalt kehtestada kasutuskünnised, sealhulgas aja, hõivatuse ja sagedusala osas. Raadiospektriga kauplemine ja raadiospektri rentimine peaks tagama õiguse tegeliku kasutamise algse õiguse omaniku poolt.

(123) Kui otsuse nr 676/2002/EÜ alusel kehtestatakse raadiospektri sagedusala ühtlustatud tingimused, peavad pädevad asutused otsustama, milline loakord on kõige sobivam vastava sagedusala või selle riba puhul kohaldamiseks. Kui tõenäoliselt esinevad sarnased probleemid kõigis liikmesriikides, mille puhul võivad erinevad lahendused killustada seadmete siseturgu ning lükata seetõttu edasi 5G-süsteemide kasutuselevõtu, võib olla vaja, et komisjon soovitaks raadiospektripoliitika töörühma arvamust hoolikalt arvesse võttes ühiseid lahendusi, tunnistades kehtivaid ühtlustamismeetmeid. See võiks anda liikmesriikidele ühised vahendid, mida nad saaksid kasutada, kui nad tegelevad teatud sagedusalade või nende ribade suhtes kohaldatavate sobivate sidusate loakordade kindlaks määramisega tegurite järgi, nagu rahvastiku tihedus, sagedusalade leviomadused, erinevused linna- ja maapiirkondade kasutuse vahel, võimalik vajadus kaitsta olemasolevaid teenuseid ja sellest tulenev mõju mastaabisäästule tootmises.

(124) Võrguinfrastruktuuri ühiskasutus ja mõningatel juhtudel ka raadiospektri ühiskasutus võivad võimaldada raadiospektri tulemuslikumat ja tõhusamat kasutamist ning tagada võrkude kiire kasutuselevõtu eriti hõredamalt asustatud piirkondades. Raadiospektri kasutusõigustele seatavaid tingimusi kehtestades peaksid pädevad asutused kaaluma ka seda, kas lubada ettevõtjate vahel mingil kujul ühiskasutust või koordineerimist, et tagada raadiospektri tulemuslik ja tõhus kasutamine või levialaliste kohustuste täitmine kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega.

(125) Tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse nõue kasutusõiguste andmisel ning võimalus anda õigusi üle ühelt ettevõtjalt teisele toetavad üldsusele elektroonilise side teenuste pakkumise vabadust ja võimalusi ning hõlbustavad seeläbi ühtlasi üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamist. Käesolev direktiiv ei puuduta seda, kas raadiospektrit eraldatakse vahetult elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele või üksustele, kes neid võrke ja teenuseid kasutavad. Sellisteks üksusteks võivad olla raadio- või teleringhäälingu sisu pakkujad. Raadiospektri kasutusõigusega seotud tingimuste ja üldloaga seotud asjaomaste tingimuste täitmise eest peaks igal juhul vastutama ettevõtja, kellele on antud raadiospektri kasutusõigus. Teatavad kohustused, mis on ringhäälinguorganisatsioonidele audiovisuaalse meedia teenuste pakkumiseks üldistes huvides kehtestatud, võivad eeldada raadiospektri kasutamise õiguste andmise puhul konkreetsete kriteeriumite ja konkreetse korra kasutamist, et saavutada konkreetne üldist huvi pakkuv eesmärk, mille liikmesriigid on kehtestanud kooskõlas lidu õigusega. Selliste õiguste andmise menetlus peaks igal juhul olema objektiivne, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne.

(126) Euroopa Kohtu kohtulahendite kohaselt peaksid ELi toimimise lepingu artikliga 56 tagatud õigusi käsitlevad riiklikud piirangud olema objektiivselt põhjendatud ja proportsionaalsed ega tohiks ületada seda, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vältimatult vajalik. Ühtlasi ei tohiks ilma avatud menetluseta antud raadiospektrit kasutada muul otstarbel kui see üldist huvi pakkuv eesmärk, milleks see anti. Sellisel juhul tuleks anda huvitatud isikutele võimalus esitada mõistliku aja jooksul oma märkused. Õiguste andmisega seotud taotluse esitamise korra osana peaksid liikmesriigid kontrollima, kas taotleja suudab täita sellistele õigustele seatavaid tingimusi. Nimetatud tingimused peaksid kajastuma kõlblikkuskriteeriumites, mis sätestatakse objektiivsetes, läbipaistvates, proportsionaalsetes ja mittediskrimineerivates tingimustes enne konkurentsipõhise valikumenetluse käivitamist. Selliste kriteeriumide kohaldamisel võib nõuda, et taotleja esitaks vajalikud andmed, tõendamaks oma suutlikkust täita kõnealuseid tingimusi. Kui selliseid andmeid ei esitata, võib raadiospektri kasutusõigust käsitleva taotluse tagasi lükata.

(127) Enne õiguste andmist peaksid liikmesriigid kehtestama üksnes selliste elementide kontrollimise, mida tavapärase hoolsusega tegutsev taotleja saab mõistlikult tõendada, võttes nõuetekohaselt arvesse raadiospektri kui piiratud üldkasutatava ressursi olulist avalikku ja turuväärtust. See ei piira võimalust kõlblikkuskriteeriumide täitmist edaspidi kontrollida näiteks verstapostide kaudu, kui esialgu ei olnud võimalik kriteeriume mõistlikult täita. Raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutuse säilitamiseks ei tohiks liikmesriigid anda õigusi, kui nad tuvastavad läbivaatamise käigus, et taotleja ei suuda tingimusi täita, ilma et see piiraks võimalust soodustada ajaliselt piiratud eksperimentaalset kasutust. Raadiospektri kasutamise lubade piisav ajaline kestus peaks suurendama investeeringute prognoositavust, et aidata kaasa võrkude kiiremale rajamisele ja parematele teenustele, ning stabiilsust, et toetada raadiospektriga kauplemist ja selle rentimist. Kui raadiospektri kasutamise luba ei ole tähtajatu, peaks loa kestus lähtuma taotletavatest eesmärkidest ja olema piisav, et hõlbustada tehtud investeeringute tagasiteenimist. Kuigi loa pikk kestus võib tagada investeeringute prognoositavuse, aitavad raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutamise tagamise meetmed, näiteks pädeva asutuse volitused kasutusõigustele seatud tingimuste täitmata jätmise korral õigusi muuta või need tühistada, või raadiospektriga kauplemise või selle rentimise hõlbustamine vältida raadiospektri sobimatut koondumist ja toetada raadiospektriressursside jaotamise suuremat paindlikkust. Aastatasude ulatuslikum kasutamine on samuti üks vahend, et tagada õiguse omaniku poolse raadiospektrikasutuse pidev hindamine.

(128) Arvestades tehnilise innovatsiooni olulisust peaks liikmesriikidel olema õigus anda lube raadiospektri kasutamiseks eksperimentaalsel otstarbel vastavalt eripiirangutele ja -tingimustele, mis on rangelt põhjendatud selliste õiguste eksperimentaalse iseloomuga.

(129) Juba antud ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste pikendamise üle otsustades peaksid pädevad asutused arvesse võtma, kuivõrd edendaks pikendamine õigusraamistiku eesmärke ning muid liidu ja liikmesriigi õiguse kohaseid eesmärke. Kõik sellised otsused tuleks teha avatud, mittediskrimineeriva ja läbipaistva menetluse kohaselt ning need peaksid põhinema asjaomastele õigustele seatud tingimuste täitmise läbivaatamisel. Kui liikmesriigid hindavad, kas kasutusõigusi tuleks pikendada, peaksid nad kaaluma määratud õiguste pikendamise mõju konkurentsile ning toetust tõhusamale kasutamisele või uutele innovatiivsetele kasutusviisidele, mis võiksid kaasneda sagedusala uutele kasutajatele avamisega. Pädevatel asutustel peaks olema õigus sellisel juhul otsustada, et lubatud on ainult piiratud tähtajaga pikendamine vältimaks senise kasutuse tõsiseid katkestusi. Kuigi otsused enne käesoleva direktiivi kohaldamist määratud õiguste pikendamise või pikendamata jätmise kohta peaksid järgima kõiki juba kohaldatavaid norme, peaksid liikmesriigid ka tagama, et nad ei kahjusta käesoleva direktiivi eesmärke.

(130) Olemasolevaid ühtlustatud raadiospektri kasutusõigusi pikendades peaksid liikmesriigid õiguse pikendamise vajadust hinnates vaatama läbi ka sellega seotud tasud, et tagada, et need tasud soodustavad ka edaspidi optimaalset kasutust, võttes muu hulgas arvesse turu arengut. Õiguskindluse tõttu on otstarbekas tugineda kehtivate tasude kohandamisel samadele põhimõtetele kui need, mida kohaldatakse uute kasutusõiguste andmisel.

(131) Raadiospektri tulemusliku haldamise tagamiseks tuleb aidata kaasa juba määratud raadiospektri jätkuvalt tõhusale kasutamisele. Selleks, et õiguste omajatele oleks tagatud õiguskindlus, tuleks kasutusõiguste pikendamise võimalust kaaluda sobiva aja jooksul enne asjaomaste õiguste lõppemist, näiteks vähemalt kaks aastat enne õiguste lõppemist, kui need on antud 15 aastaks või kauemaks, välja arvatud juhul, kui pikendamise võimalus õiguste andmise ajal sõnaselgelt välistati. Pideva ressursihalduse huvides peaks pädevatel asutustel olema võimalik seda teha omal algatusel ja selle isiku taotluse peale, kellele õigused on määratud. Kasutusõigust tohiks pikendada, kui isik, kellele õigused on määratud, ei soovi seda.

(132) Raadiospektri kasutusõiguste üleandmine võib olla tulemuslik vahend, mille abil suurendada spektrikasutuse tõhusust. Paindlikkuse ja tõhususe huvides ning selleks, et turg saaks raadiospektri väärtust hinnata, peaksid liikmesriigid vaikimisi lubama raadiospektrikasutajatel oma raadiospektri kasutusõigusi kolmandatele isikutele üle anda või rentida lihtsa menetluse kohaselt ja kooskõlas sellistele õigustele seatud tingimuste ja konkurentsieeskirjadega nende riigi reguleerivate asutuste järelevalve all, kelle vastutuse alla see kuulub. Kui otsuse nr 676/2002/EÜ alusel vastu võetud tehnilistest rakendusmeetmetest peetakse kinni, peaksid liikmesriigid kaaluma ka raadiospektri kasutamise õiguste geograafilises või raadiosageduste mõttes osadeks jaotamise taotlusi ja kasutustingimuste läbivaatamise taotlusi.

(133) Raadiospektri kasutusõiguste andmise või pikendamise korral konkreetselt konkurentsi edendamiseks võetavate meetmete üle peaksid otsustama riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused, kellel on vajalikud teadmised majanduse, tehnika ja turu kohta. Raadiospektri eraldamise tingimused võivad mõjutada konkurentsiolukorda elektroonilise side turgudel ja turule sisenemise tingimusi. Piiratud juurdepääs raadiospektrile võib eriti raadiospektrinappuse korral luua turule sisenemise tõkke või kahjustada investeeringuid, võrkude rajamist, uute teenuste või rakenduste pakkumist, innovatsiooni ja konkurentsi. Senist konkurentsi võivad mõjutada ka uued kasutusõigused, sh kasutusõigused, mis on omandatud õiguste üleandmise või rentimise tulemusena, ning raadiospektrikasutuse uute paindlike kriteeriumite kehtestamine. Kui teatavaid konkurentsi edendamiseks kasutatud tingimusi kohaldatakse ebaotstarbekalt, võib sellel olla teistsugune mõju; näiteks raadiospektripiirangute kasutamine või raadiospektri reserveerimine võib tekitada kunstliku spektri nappuse, hulgitasandi juurdepääsu kohustused võivad turujõu puudumisel asjata ärimudeleid piirata ning üleandmise piiramine võib takistada järelturgude arengut. Seetõttu on selliste tingimuste kehtestamise jaoks vaja järjekindlat ja objektiivset konkurentsitesti, mida tuleks kohaldada järjepidevalt. Seega tuleks selliste meetmete kasutamisel lähtuda riigi reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste tehtud põhjalikust ja objektiivsest turu ja selle konkurentsitingimuste hindamisest. Riigi pädevad ametiasutused peaksid siiski alati tagama raadiospektri tõhusa ja tulemusliku kasutamise ning vältima konkurentsi kahjustavast liigsete varude soetamisest põhjustatud konkurentsi moonutamist.

(134) Toetudes raadiospektripoliitika töörühma arvamustele võib ühise tähtaja vastuvõtmine, et lubada kasutada otsuse nr 676/2002/EÜ alusel ühtlustatud raadiospektri sagedusala, osutuda vajalikuks, et vältida piiriüleseid raadiohäireid; ühtlasi võib see olla kasulik, et tagada igakülgne kasu seotud tehnilise ühtlustamise meetmete jaoks seadmeturgudel ja ülikiirete võrkude ja teenuste kasutuselevõtu jaoks. Raadiospektri sagedusala kasutamise lubamisega kaasneb raadiospektri eraldamine üldloa korra või individuaalsete kasutusõiguste alusel, et lubada kasutada raadiospektrit niipea, kui eraldamise protsess on lõpule viidud. Sagedusalade eraldamiseks võib tekkida vajadus vabastada teiste kasutajate poolt juba kasutatav raadiospektri sagedusala ning neile see hüvitada. Ühtse tähtaja kehtestamine selleks, et lubada elektroonilise side teenuste, kaasa arvatud 5G jaoks ühtlustatud sagedusalade kasutamist, võib siiski mõnes liikmesriigis tekitada probleeme, mis on seotud lahendamata piiriüleste kooskõlastusküsimustega liikmesriikide vahel või kolmandate riikidega; sagedusala juba kasutavate kasutajate tehnilise ülemineku tagamise keerukusega; sagedusala kasutamise piiranguga üldhuvi eesmärgil, riigi julgeoleku ja kaitsega seotud kaitsemeetmetega või vääramatu jõuga. Igal juhul peaksid liikmesriigid võtma kõik meetmed, et viia geograafilise ulatuse, ajakava ja raadiospektri sagedusalaga seotud mis tahes viivitused miinimumini. Peale selle peaks liikmesriikidel olema võimalik taotleda asjakohasel juhul liidult omaenda olukorrahinnangust lähtuvalt õigusalast, poliitilist ja tehnilist tuge, et lahendada liidu ja selle naaberriikide, seahulgas kandidaat- ja ühinevate riikide vahelisi raadiospektriga seotud kooskõlastusprobleeme, et asjaomased liikmesriigid saaksid täita oma liidu õigusest tulenevaid kohustusi.

(135) Et tagada 2020. aastaks raadiospektri ulatuslikum koordineeritud kättesaadavus eesmärgiga saavutada ülikiired püsi- ja traadita side võrgud 5G kontekstis, on raadiospektripoliitika töörühm määranud sagedusalad 3,4–3,8 GHz ja 24,25–27,5 GHz kui prioriteetsed sagedusalad, mis sobivad 5G tegevuskava eesmärkide saavutamiseks aastaks 2020. Edasise uuringu jaoks on samuti määratud sagedusalad 40,5–43,5 GHz ja 66–71 GHz. Seepärast on vaja tagada, et 31. detsembriks 2020 on 3,4–3,8 GHz ja 24,25–27,5 GHz sagedusalad või nende osad kättesaadavad maapealsetele süsteemidele, mis suudavad osutada traadita lairibaside teenuseid otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt vastu võetud tehniliste rakendusmeetmete kehtestatud ühtlustatud tehniliste tingimuste alusel, mis täiendavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust (EL) 2017/899[1], sest nimetatud sagedusaladel on spetsiifilised omadused seoses leviala ja andmeedastusmahuga, mis võimaldab neid 5G nõudmistele vastamiseks sobival viisil kombineerida. Siiski võivad liikmesriike mõjutada häired, mis tõenäoliselt tekivad kolmandatest riikidest, kes kooskõlas ITU raadioeeskirjadega on need sagedusalad määranud muude teenuste jaoks kui rahvusvaheline mobiilside. See võib mõjutada kohustust järgida ühist rakendamiskuupäeva. 26 GHz sagedusala kasutamisel maapealse traadita 5G-teenuste jaoks keskendutakse tulevikus tõenäoliselt muu hulgas linnapiirkondadele ja linnalähedastele tiheda asustusega piirkondadele, samas kui mõningast kasutust võib ette näha piki suuri maanteid ja raudteid maapiirkondades. See annab võimaluse kasutada 26 GHz sagedusala muude teenuste kui 5G traadita side jaoks väljaspool neid geograafilisi piirkondi, näiteks äriotstarbelise side jaoks või sisetingimustes, ja seetõttu on liikmesriikidel võimalik määrata see sagedusala ja teha see kättesaadavaks mittevälistaval viisil.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta otsus (EL) 2017/899 470–790 MHz sagedusala kasutamise kohta liidus (ELT L 138, 25.5.2017, lk 131).

(136) Kui nõudlus raadiospektri teatud sagedusalal on suurem kui selle kättesaadavus, ja kui selle tulemusena jõuab liikmesriik järeldusele, et raadiospektri kasutusõigusi tuleb piirata, tuleb selliste õiguste andmisel kohaldada asjakohaseid ja läbipaistvaid menetlusi, et vältida igasugust diskrimineerimist ja kasutada olemasolevaid nappe vahendeid optimaalselt. Sellised piirangud peaksid olema õigustatud ja proportsionaalsed ning põhinema turutingimuste põhjalikul analüüsil ja võtma nõuetekohaselt arvesse üldist kasu kasutajate ning riigisiseste ja siseturu eesmärkide seisukohast. Igasuguste piiramismenetluste eesmärgid peaksid olema eelnevalt selgelt kindlaks määratud. Kõige sobivama valikumenetluse üle otsustades peaksid liikmesriigid kooskõlas liidu tasandil võetud koordineerimismeetmetega õigeaegselt ja läbipaistvalt konsulteerima kõigi huvitatud isikutega menetluse põhjendatuse, eesmärkide ja tingimuste üle. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kasutada raadiospektri või erandliku majandusliku väärtusega numeratsiooniressursside eraldamiseks muu hulgas konkurentsil või võrdlustel põhinevat valikukorda. Selliste kavade haldamisel peaksid pädevad asutused võtma arvesse käesoleva direktiivi eesmärke. Kui liikmesriik leiab, et teatava sagedusala kasutamise õigusi võiks olla rohkem, peab ta algatama sellekohase menetluse.

(137) Nõudlus raadiospektri järele ja lõppkasutajate nõudlus traadita lairibaühenduste järele tähendab, et vaja on alternatiivseid, üksteist täiendavaid ja tõhusa spektrikasutusega lahendusi, mille hulka kuuluvad väikese leviala ja väikese võimsusega raadiovõrgu juurdepääsusüsteemid, näiteks raadio-kohtvõrgud ja väikese võimsusega ja levialaga kärgvõrkude juurdepääsupunktid. Sellised täiendavad raadiovõrgu juurdepääsusüsteemid, eeskätt üldkasutatavad raadioside-kohtvõrkude juurdepääsupunktid suurendavad lõppkasutajate juurdepääsu internetile ning võimaldavad mobiilsideoperaatoritel mobiilse andmeliikluse mujale suunata. Raadioside-kohtvõrgud kasutavad ühtlustatud raadiospektrit ilma, et selleks oleks vaja individuaalset luba või raadiospektri kasutusõigust. Siiani kasutavad enamikku raadio-kohtvõrkude juurdepääsupunkte eraisikutest kasutajad oma paikse lairibaühenduse laiendamiseks raadio-kohtvõrguga. Lõppkasutajaid ei tohiks takistada jagamast juurdepääsu oma raadioside-kohtvõrgule nende internetiteenuse lepingus sätestatud piirides, et suurendada kasutatavate juurdepääsupunktide arvu eriti tiheasustusega piirkondades, maksimeerida andmeedastusmahte raadiovõrgus tänu raadiospektri taaskasutamisele ja luua kulutõhus täiendav lairibalise raadiovõrgu infrastruktuur, mis oleks juurdepääsetav ka teistele lõppkasutajatele. Seepärast tuleks kõrvaldada ka raadioside-kohtvõrkude juurdepääsupunktide kasutuselevõtu ja omavahelise sidumise tarbetud piirangud.

(138) Riigiasutused ja avalike teenuste pakkujad, kes kasutavad oma ruumides oma töötajate, külastajate või klientide jaoks raadioside-kohtvõrke näiteks selleks, et hõlbustada juurdepääsu e-valitsuse teenustele või pakkuda teavet ühistranspordi või liikluskorralduse kohta, võiksid pakkuda sellistele juurdepääsupunktidele juurdepääsu ka üldotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse poolt ning teha seda neis ruumides üldsusele pakutavate teenuste kõrvalteenusena piirides, mis on lubatud konkurentsi- ja riigihankenormidega. Isiku suhtes, kes pakub sellist juurdepääsu elektroonilise side võrkudele eravaldustes või nende ümber või piiratud avalikus ruumis mitteärilistel alustel või kõrvalteenusena mõnele muule tegevusele, mis ei sõltu sellisest juurdepääsust, näiteks raadioside-kohtvõrgu leviala, mis on tehtud kättesaadavaks selles piirkonnas olevatele muu äritegevuse klientidele või üldsusele, võib kehtida kohustus täita raadiospektri kasutusõiguste üldloa tingimusi, kuid tema suhtes ei tohiks rakendada tingimusi või nõudeid, mis on seatud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või -teenuste pakkujate suhtes kohaldatavatele üldlubadele, ega lõppkasutajate või vastastikuse sidumisega seotud kohustusi. Samas peaksid sellise juurdepääsu pakkuja suhtes siiski kehtima Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/31/EÜ[1] sätestatud vastutust käsitlevad õigusnormid. Kasutusele tulevad uued tehnoloogiad (nt LiFi), mis täiendavad raadio-kohtvõrkude ja raadiovõrgu juurdepääsupunktide praeguseid raadiospektriga seotud omadusi, et hõlmata ka optilisi, nähtaval valgusel põhinevaid juurdepääsupunkte, mille tulemuseks oleksid hübriidsed kohtvõrgud, võimaldaksid optilist traadita sidet.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1).

(139) Kuna väikese võimsuse ja levialaga traadita juurdepääsupunktid, nagu femto-, piko-, metro- ja mikrorakud, võivad olla väga väikesed ja nende jaoks kasutatakse märkamatuid seadmeid, mis on sarnased kodumajapidamistes kasutatavate raadioside-kohtvõrkude marsruuteritega, mis ei vaja muid lube kui on vaja raadiospektri kasutamiseks, ning arvestades selliste juurdepääsupunktide positiivset mõju raadiospektri kasutamisele ja traadita side arengule, peaksid nende kasutuselevõtu piirangud olema võimalikult minimaalsed. Seetõttu, et soodustada väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõttu ning piiramata ühtegi raadiospektri haldamisega seotud kohaldatavat nõuet, ei tohiks liikmesriigid kohaldada mingisugust individuaalse loa nõuet selliste seadmete kasutuselevõtmisele hoonetes, mis ei ole teatava keskkonna tõttu ametliku kaitse all või hoone enda spetsiifilise arhitektuurilise või ajaloolise väärtuse tõttu, välja arvatud avaliku korra kaalutlustel. Sel eesmärgil tuleks määratleda liidu tasandil proportsionaalsel viisil nende omadused (näiteks maksimaalne suurus, kaal ja emissioon) kohaliku kasutuselevõtu jaoks ja selleks, et tagada rahvatervise kaitse kõrge tase, nagu on sätestatud soovituses 1999/519/EÜ. Väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide käitamise suhtes tuleks kohaldada direktiivi 2014/53/EL artiklit 7. See ei piira liidu ja liikmesriigi õiguses sätestatud eraomandi õigusi. Loataotluste läbivaatamise korda tuleks ühtlustada ning see ei tohiks mõjutada mis tahes ärikokkuleppeid, ja kõik seotud haldustasud peaks piirduma taotluse menetlemise halduskuludega. Loataotluse hindamise protsess peaks olema võimalikult lühike ja põhimõtteliselt mitte pikem kui neli kuud.

(140) Avalikke hooneid ja muud avalikku infrastruktuuri külastab ja kasutab iga päev suur hulk lõppkasutajaid, kes vajavad internetiühendust, et tarbida e-valitsuse, e-transpordi ja muid teenuseid. Muu avalik infrastruktuur, näiteks tänavalambid, valgusfoorid jms pakub tänu paiknemistihedusele väga väärtuslikke punkte väikese raadiusega tugijaamade kasutamiseks. Piiramata pädevate asutuste võimalust kehtestada väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõtu suhtes individuaalse eelneva loa nõue, peaks operaatoritel olema õigus nõudluse piisavaks täitmiseks nendele avalikele punktidele juurde pääseda. Liikmesriigid peaksid seetõttu tagama, et sellised avalikud hooned ja muu avalik infrastruktuur tehakse mõistlikel tingimustel kättesaadavaks väikese raadiusega tugijaamade kasutuselevõtuks direktiivi 2014/61/EL täiendamise eesmärgil, piiramata käesolevas direktiivis sätestatud põhimõtteid. Direktiivis 2014/61/EL kasutatakse funktsionaalset lähenemist ja kehtestatakse füüsilise infrastruktuuri kättesaadavust käsitlevad kohustused ainult juhul, kui see on osa võrgust ja kui selle omanik või kasutaja on võrguoperaator, millega jäetakse paljud avaliku sektori asutuste omandis või kasutuses olevad hooned direktiivi kohaldamisalast välja. Seevastu ei ole konkreetne kohustus vajalik intelligentsete transpordisüsteemide kasutatava füüsilise infrastruktuuri, näiteks kaablite või postide korral, mis kuuluvad võrguoperaatoritele (transporditeenuste pakkujad või üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad) ja kus hostitakse võrguosi, mistõttu selline infrastruktuur kuulub direktiivi 2014/61/EL kohaldamisalasse.

(141) Käesoleva direktiivi juurdepääsu ja vastastikust sidumist käsitlevaid sätteid kohaldatakse üldkasutatavate elektroonilise side võrkude suhtes. Käesolev direktiiv ei loo juurdepääsu ega vastastikuse sidumise kohustusi muudele kui üldkasutatavate elektroonilise sise võrkude pakkujatele, välja arvatud juhul, kui juurdepääsu tõttu üldkasutatavale võrgule võidakse nende suhtes kohaldada liikmesriikide sätestatud tingimusi.

(142) Mõistel „juurdepääs" on palju eri tähendusi ja seepärast tuleb nimetatud mõiste kasutamine käesolevas direktiivis täpselt määratleda, ilma et see piiraks mõiste kasutamist muudes liidu meetmetes. Operaator võib olla asjaomase võrgu või sellega seotud vahendite omanik või rentida neid tervikuna või osaliselt.

(143) Avatud ja konkurentsile rajatud turul ei tohiks olla piiranguid, mis ei lase ettevõtjatel pidada omavahelisi läbirääkimisi juurdepääsu ja võrkude vastastikuse sidumise tingimuste üle, eelkõige ELi toimimise lepingus sätestatud konkurentsinormidega arvestavate piiriüleste lepingute puhul. Selleks et luua tõhusamalt toimiv, tõeliselt üleeuroopaline turg, mis toimib konkurentsinõuete kohaselt ning mis pakub lõppkasutajatele suuremat valikut ja konkurentsivõimelisi teenuseid, peaksid ettevõtjad, kes saavad mõnelt teiselt üldloa alusel tegutsevalt ettevõtjalt elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks juurdepääsu või vastastikust sidumist käsitleva taotluse, sellised lepingud sõlmima kaubanduspõhimõtetest lähtuvalt ning pidama läbirääkimisi heas usus.

(144) Turgudel, kus erinevused ettevõtjate läbirääkimispositsioonides on jätkuvalt väga suured ja kus ühed ettevõtjad sõltuvad oma teenuste pakkumisel teiste ettevõtjate infrastruktuuridest, on otstarbekas luua reguleeriv raamistik, mis tagaks turu tõhusa toimimise. Kaubandusläbirääkimiste ebaõnnestumise korral peaksid riigi reguleerivatel asutustel olema volitused, et tagada lõpptarbijate huvides piisav juurdepääs ja vastastikune sidumine ning teenuste koostalitlusvõime. Eelkõige võivad nad tagada läbivühenduvuse sellega, et kehtestavad proportsionaalsed kohustused nendele üldloa alusel tegutsevatele ettevõtjatele, kes kontrollivad juurdepääsu lõpptarbijatele. Kontroll juurdepääsuvõimaluste üle võib hõlmata lõpptarbijani viiva füüsilise ühenduse (püsi- või mobiilse) omamist või kontrolli selle üle või võimalust muuta või tühistada lõpptarbija võrgu lõpp-punktile juurdepääsuks vajalik riigisisene number või riigisisesed numbrid. Selline olukord tekib näiteks juhul, kui võrguoperaator peaks põhjendamatult piirama lõpptarbijate võimalusi pääseda juurde internetiportaalidele ja -teenustele.

(145) Mittediskrimineerimise põhimõtet silmas pidades peaksid riigi reguleerivad asutused tagama, et läbivühenduse ja internetile juurdepääsu pakkumiseks on vastastikune sidumine mõistlikel tingimustel võimalik kõigil ettevõtjatel olenemata nende suurusest ja ärimudelist ning sellest, kas nad on vertikaalselt integreeritud või eraldiseisvad.

(146) Kui riigisisesed õigus- ja haldusmeetmed seovad juurdepääsu- või vastastikuse sidumise tingimused vastastikust sidumist taotleva poole tegevusega, eriti tema investeeringutega võrgu infrastruktuuri, mitte aga pakutavate vastastikuse sidumise ja juurdepääsuteenustega, võib see tekitada konkurentsimoonutusi ega pruugi seega olla kooskõlas konkurentsinormidega.

(147) Võrguoperaatorid, kes kontrollivad juurdepääsu oma klientidele, kasutavad selleks individuaalnumbreid või -aadresse avaldatud numbrite või aadresside vahemikust. Teised võrguoperaatorid peavad samuti suutma juhtida liikluse nende klientideni ja seega peavad olema võimelised siduma vastastikku võrke otse või kaudselt. Seepärast tuleks kehtestada vastastikuse sidumise läbirääkimisi käsitlevad õigused ja kohustused.

(148) Koostalitlusvõime on lõpp-kasutajatele kasulik ja see on käesoleva reguleeriva raamistiku oluline eesmärk. Koostalitlusvõime tugevdamine on käesoleva raamistiku kohaselt riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste üks eesmärke. Nimetatud raamistikuga nähakse ette, et komisjon peaks avaldama elektroonilise side ühtlustamise aluseks oleva standardite või spetsifikatsioonide loetelu, mis hõlmab teenuste pakkumist, tehnilisi liideseid või võrgufunktsioone. Liikmesriigid peaksid toetama avaldatud standardite või spetsifikatsioonide kasutamist ainult sel määral, kui see on hädavajalik teenuste koostalitlusvõime tagamiseks ja kasutajate valikuvabaduse suurendamiseks.

(149) Praegu eeldab nii läbivühenduvus kui ka juurdepääs hädaabiteenistustele, et lõppkasutajad kasutavad numbripõhiseid isikutevahelise side teenuseid. Tehnika edasine areng ja numbrivaba isikutevahelise side teenuste üha laiem levik võivad kaasa tuua ebapiisava koostalitlusvõime sideteenuste vahel. Selle tagajärjel võivad tekkida märkimisväärsed tõkked turule sisenemisele ja takistused edasiseks innovatsiooniks ning suurde ohtu võib sattuda lõppkasutajate vaheline tulemuslik läbivühenduvus.

(150) Kui sellised koostalitlusvõimega seotud teemad peaksid esile kerkima, peaks komisjonil olema võimalik taotleda BERECilt aruannet, milles esitatakse faktipõhine hinnang turuolukorrale liidu ja liikmesriigi tasandil. Komisjon peaks BERECi aruannet ja muid kättesaadavaid tõendeid hoolikalt arvesse võttes ning siseturule avalduvat mõju arvestades otsustama, kas on vaja riigi reguleerivate või muude pädevate asutuste regulatiivset sekkumist. Kui komisjon leiab, et riigi reguleerivad või muud pädevad asutused peaksid kaaluma sellist regulatiivset sekkumist, peaks tal olema õigus võtta rakendusmeetmeid, milles täpsustatakse, mis laadi ja millise ulatusega võiks riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse sekkumine olla, muu hulgas eeskätt ametiasutuste ja muude pakkujate kohustus avaldada asjakohast teavet ja võimaldada seda teavet kasutada, muuta ja jagada ning meetmed standardite või spetsifikatsioonide kohustusliku kasutamise kehtestamise kohta kõigi või konkreetsete pakkujate suhtes.

(151) Riigi reguleerivad või muud pädevad asutused peaksid konkreetse riigi olukorrast lähtudes hindama, kas sekkumine on läbivühenduse tagamiseks vajalik ja õigustatud, ning jaatava vastuse korral kehtestama kooskõlas komisjoni rakendusmeetmetega proportsionaalsed kohustused nende numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkujatele, kellel on märkimisväärne ulatus ja märkimisväärselt kasutajaid. Termini „märkimisväärne“ all peetakse silmas seda, et asjaomase pakkuja geograafiline haare ja lõppkasutajate hulk moodustavad lõppkasutajate vahelise läbivühenduse tagamiseks kriitilise massi. Väikese hulga lõppkasutajatega või väikese geograafilise haardega pakkujate suhtes, kes aitaksid ainult vähesel määral kaasa selle eesmärgi saavutamisele, ei tohiks kõnealused koostalitlusvõime kohustused olla üldjuhul kohaldatavad.

(152) Olukordades, kus ettevõtjatel puudub juurdepääs juhtmestiku, kaablite ja seotud vahendite elujõulistele mittedubleeritavatele alternatiividele hoonetes või kuni esimese kontsentratsiooni- või jaotuspunktini, ning edendamaks konkurentsivõimelisi tulemusi lõppkasutajate jaoks, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema õigus kehtestada kõigile ettevõtjatele juurdepääsukohustused olenemata nende tunnistamisest märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks. Seoses sellega peaksid riigi reguleerivad asutused võtma arvesse kõiki võrkude tulevase dubleerimise tehnilisi ja majanduslikke tõkkeid. Kuna aga sellised kohustused võivad teatavatel juhtudel olla sekkuvad, pärssida investeerimisstiimuleid ja tugevdada turgu valitsevate osaliste seisundit, tuleks need kehtestada üksnes juhul, kui see on põhjendatud ja proportsionaalne asjaomastel turgudel jätkusuutliku konkurentsi saavutamiseks. Üksnes asjaolu, et juba on olemas rohkem kui üks selline infrastruktuur, ei tähenda ilmtingimata, et selle varad on dubleeritavad. Vajaduse korral peaksid ettevõtjad olema suutelised tuginema koos selliste juurdepääsukohustustega ka kohustustele võimaldada direktiive 2014/61/EL alusel juurdepääs füüsilisele infrastruktuurile. Kõik käesoleva direktiivi alusel riigi reguleeriva asutuse kehtestatud kohustused ja direktiivi 2014/61/EL alusel teiste pädevate asutuste tehtavad muud otsused juurdepääsu tagamiseks hoonesisesele füüsilisele taristule või füüsilisele taristule esimese kontsentratsioonipunktini peaksid olema ühtsed.

(153) Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema õigus kehtestada ettevõtjatele vajalikus ulatuses kohustus võimaldada juurdepääs käesoleva direktiivi lisas osutatud vahenditele, eelkõige rakendusliidestele ja elektroonilistele saatekavadele (electronic programme guides - EPG), et mitte tagada lõppkasutajatele üksnes juurdepääsu digitaalsetele raadio- ja teleprogrammide edastamise teenustele, vaid ka nendega seotud täiendavatele teenustele. Need täiendavad teenused peaksid hõlmama programmiga seotud teenuseid, mis on spetsiaalselt mõeldud parandama juurdepääsu puuetega lõppkasutajate jaoks, ja programmiga seotud ühendatud televisiooniteenuseid.

(154) On oluline, et kui riigi reguleerivad asutused hindavad kontsentratsiooni- või jaotuspunkti, milleni nad kavatsevad juurdepääsukohustused kehtestada, siis nad valivad punkti kooskõlas BERECi suunistega. Punkti valimine lõppkasutajatele lähemal on kasulikum infrastruktuuri alasele konkurentsile ja väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks. Sel viisil peaks riigi reguleeriv asutus kaaluma kõigepealt punkti valimist hoone sees või väljaspool hoonet selle vahetus läheduses. Võiks olla õigustatud juurdepääsukohustuste laiendamine juhtmestikule ja kaablitele esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemal, kuid sellised kohustused peaksid puudutama punkte, mis on lõppkasutajatele võimalikult lähedal ja suutelised majutama piisava arvu lõppkasutajaid, kui tõendatakse, et dubleerimisel on suured ja püsivad füüsilised või majanduslikud tõkked, mis põhjustavad suuri konkurentsiprobleeme või turutõrkeid jaemüügi tasandil lõppkasutajate kahjuks. Võrguelementide dubleeritavuse hindamiseks on vaja turuanalüüsi, mis on erinev märkimisväärse turujõu hindamise analüüsist, ja seega ei pea riigi reguleeriv asutus nende kohustuste kehtestamiseks määrama kindlaks märkimisväärse turujõuga ettevõtjaid. Teisest küljest nõuab selline analüüs turutingimuste piisavat majanduslikku hindamist, et teha kindlaks, kas väljaspool esimest kontsentratsiooni- või jaotuspunkti juurdepääsukohustuste kehtestamiseks vajalikud kriteeriumid on täidetud. Selliste laiendatud juurdepääsukohustuste kehtestamine on pigem vajalik geograafilistes piirkondades, kus äritegevus alternatiivse infrastruktuuri rajamiseks on riskantsem, näiteks väikese rahvastikutiheduse või korterelamute arvu tõttu.

Seevastu suur rahvastikutihedus võiks viidata sellele, et selliste kohustuste kehtestamine ei ole vajalik. Samuti peaksid riigi reguleerivad asutused kaaluma, kas sellised kohustused võivad tugevdada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate positsiooni. Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik kehtestada juurdepääsukohustused sellises infrastruktuuris teenuste pakkumiseks kasutatavatele aktiivse või virtuaalse võrgu elementidele, kui juurdepääsu andmine passiivsetele elementidele oleks majanduslikult ebatõhus või füüsiliselt teostamatu ning kui riigi reguleerivad asutused leiavad, et ilma sellise sekkumiseta hoidutaks kõrvale juurdepääsukohustuste kehtestamise eesmärgist. Reguleerimistavade järjepidevuse edendamiseks kogu liidus peaks komisjonil olema võimalik nõuda, et riigi reguleeriv asutus võtaks tagasi oma meetmete eelnõu, millega laiendatakse juurdepääsukohustusi esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, kui BEREC jagab komisjoni tõsiseid kahtlusi selles osas, kas meetme eelnõu on kooskõlas liidu õigusega ja eelkõige käesoleva direktiivi regulatiivsete eesmärkidega.

(155) Sellistel juhtudel võib olla proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks otstarbekas, et riigi reguleeriv asutus vabastab teatavad omanike või ettevõtjate või mõlemate kategooriad kohustustest, mis ulatuvad kaugemale esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist, mille peaks kindlaks määrama riigi reguleeriv asutus, sest juurdepääsukohustus, mis ei põhine ettevõtja tunnistamisel märkimisväärse turujõuga, võib kahjustada nende tegevuse ärilist mõttekust hiljuti eelkõige väikeseid kohalike projektide poolt kasutusele võetud võrguelementide puhul. Üksnes hulgimüügiga tegelevate ettevõtjate suhtes ei tohiks kohaldada selliseid juurdepääsukohustusi, kui nad pakuvad ärilistel alustel tegelikult alternatiivset juurdepääsu väga suure läbilaskevõimega võrgule õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel, muu hulgas hinna osas. Samadel tingimustel peaks seda olema võimalik laiendada teistele ettevõtjatele. Erand ei pruugi olla asjakohane ettevõtjate puhul, kellele antakse avaliku sektori rahalisi vahendeid.

(156) Elektroonilise side teenuste pakkumiseks kasutatava raadiovõrgu passiivse infrastruktuuri ühiskasutus kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega võib olla eriti kasulik väga suure läbilaskevõimega andmeside maksimeerimiseks liidus, eriti hõredamalt asustatud piirkondades, kus dubleerimine ei ole praktiline ja lõppkasutajatel on oht jääda sellisest ühendusest ilma. Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused peaksid erandkorras saama kehtestada sellist ühiskasutust või asukohapõhist juurdepääsu rändlusele kooskõlas liidu õigusega, kui selline võimalus on selgelt kindlaks määratud kasutusõiguse algtingimustes ja kui nad toovad välja sellise ühiskasutuse positiivsed aspektid (st ülesaamine ületamatutest majanduslikest või füüsilistest takistustest, mille tõttu on juurdepääs võrkudele või teenustele äärmiselt puudulik või puudub üldse) ja võtavad arvesse muid asjaolusid, sealhulgas eriti vajadust tagada levi piki peamisi transporditeid, valik ja kõrgem teenusekvaliteet lõppkasutajate jaoks ning vajadust säilitada motivatsioon infrastruktuuri rajamiseks. Olukorras, kus lõppkasutajatel puudub juurdepääs ning passiivse infrastruktuuri jagamisest üksi ei piisa olukorra lahendamiseks, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema õigus kehtestada kohustusi aktiivse infrastruktuuri jagamiseks. Seejuures säilitavad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused paindlikkuse seoses kõige asjakohasema ühiskasutuse või juurdepääsu kohustuse valimisega, mis peaks olema proportsionaalne ja põhjendatud lähtuvalt kindlaks tehtud probleemi laadist.

(157) Kuigi teatud juhtudel on riigi reguleerival asutusel või muul pädeval asutusel vaja kehtestada ettevõtjatele kohustusi olenemata nende tunnistamisest märkimisväärse turujõuta ettevõtjateks, et saavutada näiteks läbivühenduvus või teenuste koostalitlusvõime või suurendada tõhusust ja püsivat konkurentsi ning tagada maksimaalne kasu lõppkasutajatele, on vaja siiski tagada, et selliste kohustuste kehtestamisel järgitakse reguleerivat raamistikku ja eelkõige teatamismenetlusi. Sellised kohustused tuleks kehtestada üksnes siis, kui see on käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks põhjendatud ning kui kohustused on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad ning edendavad tõhusust, püsivat konkurentsi, tõhusat investeerimist ja innovatsiooni, ning annavad maksimaalset kasu lõppkasutajatele, ning kui need kehtestatakse kooskõlas asjaomase teatamismenetlusega.

(158) Selleks et ületada ületamatud majanduslikud või füüsilised takistused lõppkasutajatele raadiospektri kasutamisel põhinevate teenuste või võrkude pakkumiseks, ja kui mobiililevi lüngad on endiselt alles, võib nende lünkade kõrvaldamiseks vajalik olla juurdepääs passiivsele infrastruktuurile ja selle ühiskasutus, või kui see ei ole piisav, siis aktiivse infrastruktuuri ühiskasutus, või asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingud. Ilma et see piiraks ühiskasutuse kohustuste, eelkõige konkurentsi edendamise meetmete täitmist, mis on seotud kasutusõigustega käesoleva direktiivi muude sätete alusel siis kui riigi reguleerivad või muud pädevad asutused kavatsevad võtta meetmeid, et kehtestada passiivse infrastruktuuri ühiskasutus, või kui juurdepääs passiivsele infrastruktuurile ja selle ühiskasutus ei ole piisav, siis aktiivse infrastruktuuri ühiskasutus, või sõlmida asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingud, võib neid siiski paluda ka kaaluda turuosaliste võimalikku riski puuduliku ühendusega piirkondades.

(159) Konkurentsinormid üksi ei pruugi olla piisavad selleks, et tagada digitaaltelevisiooni alal kultuuriline mitmekülgsus ja meediakanalite paljusus. Tehnoloogia ja turu arengu tõttu on vaja õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel tingimusjuurdepääsu pakkumise kohustused liikmesriikides nende riigisiseste turgude seisukohast korrapäraselt läbi vaadata, eelkõige selleks, et teha kindlaks, kas on põhjendatud kohustuste laiendamine elektroonilistele saatekavadele (electronic programme guides – EPG) ja rakendusliidestele, sellisel määral, mis on vajalik, et tagada lõppkasutajate juurdepääs teatavatele digitaalsetele ringhäälinguteenustele. Liikmesriikidel peaks olema õigus kindlaks määrata need digitaalsed ringhäälinguteenused, millele tuleb tagada lõppkasutajate juurdepääs selliste õiguslike vahenditega, mida nad vajalikuks peavad.

(160) Samuti peaks liikmesriikidel olema õigus lubada oma riigi reguleerival asutusel uuesti läbi vaadata kohustused seoses tingimusjuurdepääsuga digitaalsetele ringhäälinguteenustele, et teha turuanalüüsi abil kindlaks, kas oleks vaja tühistada või muuta tingimusi, mis on kehtestatud ettevõtjatele, kellel ei ole asjaomasel turul märkimisväärset turujõudu. Tühistamine või muutmine ei tohiks kahjustada lõppkasutajate juurdepääsu nendele teenustele ega tulemuslikku konkurentsi.

(161) Teatavate asjaolude korral on vaja kehtestada eeltingimused, et tagada areng konkurentsile rajatud turul, mille tingimused soodustavad väga suure läbilaskevõimega võrkude ja teenuste kasutuselevõttu ja käibeleminekut ning lõppkasutajatele võimalikult suure kasu pakkumist. Käesolevas direktiivis kasutatud „märkimisväärse turujõu“ mõiste on samaväärne Euroopa Kohtu kohtulahendites määratletud turgu valitseva seisundi mõistega.

(162) Võib juhtuda, et kahel või enamal ettevõtjal on ühine turgu valitsev seisund mitte ainult siis, kui nende vahel on struktuurilised või muud seosed, vaid ka siis, kui asjaomase turu struktuur soodustab koordineeritud mõju, st see toetab paralleelset või ühtset konkurentsivastast käitumist turul.

(163) On oluline, et regulatiivseid eelkohustusi kehtestataks vaid hulgiturul, kus on üks või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat, et tagada jätkusuutlik konkurents, ning kus probleemi lahendamiseks ei piisa liidu ja liikmesriigi konkurentsiõiguse vahenditest. Komisjon on koostanud liidu tasandil konkurentsiõiguse põhimõtete kohased suunised, mida riigi reguleerivad asutused teatava turu konkurentsi tulemuslikkuse ja märkimisväärse turujõu hindamisel peavad järgima. Riigi reguleerivad asutused peaksid analüüsima, kas teatavas geograafilises piirkonnas (kas asjaomase liikmesriigi kogu territooriumil või selle osal või liikmesriikide territooriumide lähestikku paiknevatel osadel koos vaadelduna) on konkurents asjaomasel toote- või teenuseturul tulemuslik. Konkurentsi tulemuslikkuse analüüs peaks hõlmama ka analüüsi selle kohta, kas turg vastab tulevikus konkurentsinõuetele ja kas tulemusliku konkurentsi puudumine on seega kestev või ei. Kõnealustes suunistes tuleks tähelepanu pöörata ka uutele tekkivatele turgudele, kus turuliidril on tegelikult tõenäoliselt oluline turuosa, kuid kus talle ei tohiks kehtestada põhjendamatuid kohustusi. Komisjon peaks suunised regulaarselt läbi vaatama, eelkõige kehtiva õiguse läbivaatamisel, võttes arvesse Euroopa Kohtu kohtupraktikat, majanduslikku mõtlemist ja tegelikke turukogemusi ning selleks, et tagada nende asjakohasus kiiresti areneval turul. Kui selgub, et asjaomane turg on riikidevaheline, peavad riigi reguleerivad asutused tegema omavahel koostööd.

(164) Otsustades selle üle, kas ettevõtjal on märkimisväärne turujõud või ei, peavad riigi reguleerivad asutused tegutsema kooskõlas liidu õigusega ja võtma hoolikalt arvesse komisjoni suuniseid turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise kohta.

(165) Riigi reguleerivad asutused peaksid määratlema oma riigi territooriumil paiknevad asjaomased geograafilised turud, võttes hoolikalt arvesse käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud komisjoni soovitust asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta („soovitus“) ning arvestades riigisiseseid ja kohalikke olusid. Seepärast peaksid riigi reguleerivad asutused analüüsima vähemalt soovitusega hõlmatud turge, sealhulgas neid, mis on loetletud, kuid mida enam ei reguleerita konkreetses liikmesriigi või kohalikus kontekstis. Riigi reguleerivad asutused peaksid analüüsima ka turge, mis ei ole soovitusega hõlmatud, kuid mida reguleeritakse nende jurisdiktsiooni all oleval territooriumil, tuginedes eelnevatele turuanalüüsidele, ja muid turge, kui neil on piisavalt põhjust arvata, et käesolevas direktiivis sätestatud kolm kriteeriumi on täidetud.

(166) Riikidevahelisi turge võidakse määratleda, kui seda põhjendab geograafilise turu määratlus, võttes vastavalt konkurentsiõiguse põhimõtetele arvesse kõiki nii pakkumise kui ka nõudluse poole tegureid. Kõige asjakohasem asutus sellise analüüsi tegemiseks on BEREC, kes saab toetuda riigi reguleerivate asutuste ulatuslikele kogemustele, määratledes turge liikmesriigi tasandil. Riigisiseseid tingimusi tuleks potentsiaalsete riikidevaheliste turgude analüüsis arvesse võtta. Kui määratletakse riikidevahelised turud ning esineb vajadus reguleeriva sekkumise järele, peaksid asjaomased riigi reguleerivad asutused tegema koostööd, et asjakohane regulatiivne lähenemine paika panna, seda ka komisjoni teavitamise menetluse käigus. Nad võivad samal moel koostööd teha ka siis, kui riikidevahelisi turge ei määratleta, kuid nende territooriumide turutingimused on piisavalt sarnased, et saada kasu koordineeritud regulatiivsest lähenemisviisist, näiteks seoses sarnaste kulude, turu struktuuride või turuosalistega või siis, kui tegemist on riikidevahelise või võrreldava lõppkasutajate nõudlusega.

(167) Mõnikord määratletakse geograafilisi turge riigi või sellest madalamal tasandil (näiteks tulenevalt võrkude rajamise riiklikust või kohalikust iseloomust, mis määrab kindlaks ettevõtjate võimaliku turuvõimu piirid seoses hulgitarnetega), kuid ühe või mitme lõppkasutajate kategooria poolt on jätkuvalt oluline riikidevaheline nõudlus. Eelkõige võib see nii olla eri liikmesriikides mitmes kohas tegutsevate ettevõtjatest lõppkasutajate nõudluse puhul. Kui riikidevaheline nõudlus ei saa tarnijate poolt piisavalt rahuldatud, näiteks kui nad on riigiti või piirkonniti killustunud, võib tekkida siseturu tõke. Seetõttu peaks BERECil olema volitus esitada riigi reguleerivatele asutustele suuniseid ühiste regulatiivsete lähenemisviiside kohta, et tagada riikidevahelise nõudluse asjakohane täitmine, mis paneb aluse hulgitasandi juurdepääsutoodete koostalitlusvõimele terves liidus ning võimaldab tõhusust ja mastaabisäästu, hoolimata pakkumise poole killustatusest. BERECi suunised peaksid kujundama riigi reguleerivate asutuste valikuid, kui nad püüdlevad riigi tasandil märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes regulatiivseid kohustusi kehtestades siseturu eesmärgi poole, andes samal ajal suuniseid, et ühtlustada siseturu huvides sellisele kindlaks tehtud riikidevahelisele nõudlusele vastata suutvate hulgitasandi juurdepääsutoodete tehnilised kirjeldused.

(168) Eelneva reguleerimise eesmärk on jätkusuutlikul tõhusal konkurentsil põhinev jaeturg, millest kokkuvõttes saab tarbija kasu hinna, kvaliteedi ja valiku osas. Arvestades innovatsiooni ja konkurentsi eeldatavat paranemist, leiavad riigi reguleerivad asutused tõenäoliselt, et jaeturul on üha enam konkurentsi, kuigi hulgiturgu ei reguleerita.

(169) Selleks, et määrata kindlaks hulgiturud, mis vajavad eelnevat reguleerimist, peaksid riigi reguleerivad asutused kõigepealt analüüsima vastavaid jaeturgusid. Jae- ja hulgimüügi tasandi tõhusa konkurentsi analüüs toimub ettevaatavalt, teatava ajavahemiku jooksul ning juhindudes konkurentsiõigusest ja vajaduse korral Euroopa Kohtu asjaomasest kohtupraktikast. Kui järeldatakse, et jaeturgudel valitseks tõhus konkurents juhul, kui asjaomaseid hulgiturgusid eelnevalt ei reguleerita, peaks riigi reguleeriv asutus jõudma järeldusele, et hulgituru reguleerimine ei ole enam vajalik.

(170) Järkjärgulisel üleminekul reguleerimata turgudele muutuvad ettevõtjatevahelised kaubandus-, sh kaasfinantseerimis- ja juurdepääsulepingud järjest tavalisemaks ning kui need on jätkusuutlikud ja parandavad konkurentsidünaamikat, võivad need toetada järeldust, et asjaomane hulgiturg ei vaja eelnevat reguleerimist. Sarnane loogika kehtib ka vastupidises olukorras, kaubanduslepingute ettenägematu lõpetamise suhtes dereguleeritud turul. Kõnealuseid lepinguid analüüsides tuleks arvestada seda, et reguleerimise väljavaade võib võrguomanikke motiveerida algatama kaubandusläbirääkimisi. Selleks et asjaomase turu eelneva reguleerimise vajalikkuse kindlaksmääramisel võtta asjakohasel määral arvesse mõju, mida avaldab seonduvate turgude suhtes kehtestatud reguleerimine, peaksid riigi reguleerivad asutused tagama, et turge analüüsitakse ühtsel viisil ja võimaluse korral samal ajal või ajaliselt võimalikult lähedal.

(171) Jaetasandi probleemide lahendamiseks hulgitasandi reguleerimist hinnates peaksid riigi reguleerivad asutused pidama silmas, et mitmed hulgiturud saavad pakkuda esmaseid hulgimüügisisendeid konkreetsele jaeturule ning samas saab üks hulgiturg pakkuda esmaseid hulgimüügisisendeid ka mitmele jaeturule. Lisaks võivad konkreetse turu konkurentsidünaamikat mõjutada turud, mis on lähedased, kuid ei oma vertikaalset suhet, nagu on olukord näiteks teatavate püsiühenduse ja mobiilsideturgude vahel. Riigi reguleerivad asutused peaksid sellise hindamise korraldama eraldi iga hulgituru puhul, mille suhtes kaalutakse reguleerimist, alates parandusmeetmetest, mis seonduvad juurdepääsuga tsiviilinfrastruktuurile, kuna sellised meetmed suurendavad harilikult konkurentsi jätkusuutlikkust ja ka infrastruktuuri konkurentsi, ning seejärel analüüsides hulgiturge, mis arvatavasti vajavad eelnevat reguleerimist, lähtudes nende tõenäolisest sobivusest jaetasandil tuvastatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks. Konkreetse kehtestatava parandusmeetme üle otsuse langetamisel peaksid riigi reguleerivad asutused hindama selle tehnilist teostatavust ja tegema kulude-tulude analüüsi, võttes arvesse selle sobilikkust jaetasandil tuvastatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks ja võimaldades konkurentsi, tuginedes eristamisele ja tehnoloogianeutraalsusele. Riigi reguleerivad asutused peaksid kaaluma konkreetsete parandusmeetmete kehtestamise tagajärgi, mis üksnes teatava topoloogiaga võrkude suhtes kohaldatuna võiksid pärssida lõppkasutajate huvides olevat väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu.

(172) Piiramata tehnoloogianeutraalsuse põhimõtte kohaldamist, peaksid riigi reguleerivad asutused tagama stiimulid parandusmeetmete kehtestamise kaudu ning võimaluse korral enne infrastruktuuri kasutuselevõttu stiimulid paindliku ja avatud võrguarhitektuuri väljaarendamiseks, mis vähendaks lõppkokkuvõttes hiljem kehtestatavate parandusmeetmetega seotud koormust ja keerukust. Enne, kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, kas märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja suhtes tuleks kehtestada mingeid täiendavaid, koormavamaid parandusmeetmeid, peaks ta hindamise igal etapil püüdma selgeks teha, kas asjaomane jaeturg oleks tõhusalt konkurentsivõimeline, võttes arvesse ka mis tahes asjaomaseid kaubanduskokkulepped või muid hulgituru tingimusi, sealhulgas muid juba kehtivaid reguleerimisviise, näiteks üldiseid juurdepääsukohustusi dubleerimatutele varadele või direktiivi 2014/61/EL kohaselt kehtestatud kohustusi või riigi reguleeriva asutuse poolt märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja puhul juba otstarbekaks peetud mis tahes muud reguleerimisviisi. Selline hindamine, mille eesmärk on tagada, et turuanalüüsis kindlaks tehtud probleemide tõhusaks lahendamiseks kehtestatakse vaid kõige sobivamaid parandusmeetmeid, ei välista riigi reguleeriva asutuse võimalikku järeldust, et selle probleemi käsitlemiseks pakub kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega kõige vähem sekkuvat moodust selliste parandusmeetmete kombinatsioon, isegi kui need on erineva intensiivsusega. Isegi kui erinevused ei too kaasa erinevate geograafiliste turgude määratlemist, peaks neil olema võimalik õigustada vahetegu asjakohaste parandusmeetmete vahel, mis on kehtestatud konkurentsipiirangute erinevat intensiivsust silmas pidades.

(173) Selleks et lahendada võimalikke konkurentsiprobleeme seotud järgneval turul või järgnevatel turgudel, peaks piisama hulgiturgude eelnevast reguleerimisest, mis on jaemüügi reguleerimisest põhimõtteliselt vähem sekkuv. Alates elektroonilise side reguleeriva raamistiku kehtestamisest on konkurentsi toimimise arengut ilmestanud jaeturgude järkjärguline dereguleerimine kogu liidus. Lisaks tuleks võimaluse korral lihtsustada ja prognoositavamaks muuta õigusnorme, mis seonduvad eelnevate parandusmeetmete kehtestamisega märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatele. Seega peaks ülekaalus olema reguleerivate eelkontrollide kehtestamine, võttes aluseks ettevõtja tunnistamist märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks hulgiturgudel.

(174) Kui riigi reguleeriv asutus tühistab jaemüügi reguleerimise, peaks ta kindlaks määrama piisava etteteatamisaja, et tagada jätkusuutlik üleminek dereguleeritud turule. Kõnealust etteteatamisaega kindlaks määrates peaks riigi reguleeriv asutus arvestama juurdepääsu pakkujate ja taotlejate vahelisi olemasolevaid lepinguid, mis on sõlmitud kehtestatud regulatiivsete kohustuste alusel. Sellised lepingud võivad kindlaksmääratud aja vältel pakkuda juurdepääsu taotlejatele eelkõige lepingulist õiguskaitset. Riigi reguleeriv asutus peaks silmas pidama ka turuosaliste reaalset võimalust võtta vastu turul esindatud kaubanduslikke hulgitasandi juurdepääsu või kaasinvesteerimise pakkumisi ning vajadust vältida võimalikku pikemaajalist regulatiivset arbitraaži. Riigi reguleeriva asutuse kehtestatud üleminekukorra puhul tuleks arvesse võtta varasemate lepingute regulatiivse järelevalve ulatust ja ajastust, kui algab etteteatamisaeg.

(175) Turuosalistele regulatiivsete tingimuste osas kindlustunde andmiseks on vaja kehtestada turu läbivaatamise tähtaeg. Oluline on teha turuanalüüse korrapäraselt ning mõistliku ja sobiva tähtaja jooksul. Esineb risk, et riigi reguleeriva asutuse suutmatus turgu kindla tähtaja jooksul analüüsida ohustab siseturgu ning tavapärased rikkumismenetlused ei anna õigeks ajaks soovitavat tulemust. Teise võimalusena peaks riigi reguleerival asutusel olema võimalik paluda BERECilt abi turuanalüüsi lõpuleviimiseks. Abistamine võiks toimuda näiteks teiste riigi reguleerivate asutuste esindajatest koosneva konkreetse töökonna vormis.

(176) Elektroonilise side sektori turgudele omase kõrge tehnilise innovatsiooni taseme ja dünaamilisuse tõttu on vaja reguleerimist liidu tasandil kiiresti, koordineeritult ja ühtlustatult kohandada, kuna kogemus on näidanud, et reguleeriva raamistiku erinev rakendamine riigi reguleerivate asutuste poolt võib takistada siseturu toimimist.

(177) Regulatiivsete meetmete suurema stabiilsuse ja prognoositavuse huvides tuleks turuanalüüside vahelist lubatud maksimaalset ajavahemikku pikendada kolmelt aastalt viieni, eeldusel et vahepealsel ajal toimuvad turumuudatused ei nõua uut analüüsi. Kui tehakse kindlaks, kas riigi reguleeriv asutus on täitnud oma kohustust turge analüüsida ning on teatanud vastavast meetme eelnõust vähemalt iga viie aasta järel, loetakse uue viieaastase turutsükli alustajaks vaid teatist, mis hõlmab turumääratluse ja märkimisväärse turujõu uut hindamist. Kõnealust kohustust ei loeta täidetuks, kui teavitatakse üksnes uutest või muudetud regulatiivsetest parandusmeetmetest, mis on kehtestatud eelneva ja kaasajastamata turuanalüüsi põhjal. Kui riigi reguleeriv asutus ei täida käesolevas direktiivis sätestatud kohustust turge korrapäraste ajavahemike tagant analüüsida, ei peaks seda iseenesest käsitama põhjusena, mille alusel tunnistada selle riigi reguleeriva asutuse poolt kõnealusel turul kehtestatud olemasolevad kohustused kehtetuks või kohaldamatuks.

(178) Konkreetse kohustuse kehtestamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale ei eelda täiendavat turuanalüüsi, vaid pigem põhjendust selle kohta, et kõnealune kohustus on kõnealusel turul ja seotud jaeturul kindlakstehtud probleemi olemusest lähtudes asjakohane ja proportsionaalne.

(179) Kehtestatavate kohustuste ja tingimuste proportsionaalsuse hindamisel peaksid riigi reguleerivad asutused arvestama nende liikmesriikide eri piirkondades valitseva konkurentsiolukorraga, võttes eelkõige arvesse käesoleva direktiivi kohaselt läbiviidud geograafilise ülevaate tulemusi.

(180) Riigi reguleerivad asutused peaksid hindade kontrollimise meetmete kehtestamise ja nende võimaliku vormi kaalumisel püüdma võimaldada investorile õiglast kasu konkreetse uue investeerimisprojekti puhul. Eelkõige esineb riske seoses konkreetsete uute juurdepääsuvõrgu investeerimisprojektidega, kuna võrk toetab tooteid, mille nõudlus investeerimise hetkel ei ole teada.

(181) Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustuste analüüsimine turuanalüüsi vältel peaks võimaldama riigi reguleerivatel asutustel võtta arvesse mõju, mida konkurentsitingimustele avaldavad uued arengud, näiteks ettevõtjate vahel sõlmitud uued vabatahtlikud lepingud nagu juurdepääsu ja kaasinvesteerimise lepingud, pakkudes seega paindlikkust, mis on pikemate regulatiivsete tsüklite kontekstis eriti vajalik. Sarnast loogikat tuleks kohaldada kaubanduslepingu ettenägematu rikkumise või lõpetamise korral või kui nende mõju on turuanalüüsist erinev. Kui olemasoleva lepingu lõpetamine leiab aset turul, mille toimimine ei ole reguleeritud, on võimalik, et on vaja teha uus turuanalüüs. Kui turul ei toimu ühte olulist muutust, vaid tegemist on dünaamiliste turgudega, võib olla vajalik teha turuanalüüsi sagedamini kui iga viie aasta tagant, näiteks iga kolme või enama aasta tagant, nagu see oli kuni käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevani. Turge tuleks pidada dünaamiliseks, kui tehnoloogiline areng ja lõppkasutajate nõudlus tunduvad muutuvat viisil, et analüüsis esitatud järeldused aeguvad keskpika perioodi jooksul riigi reguleeriva asutuse määratletud geograafilise turu ja tooteturu suure hulga geograafiliste alade või lõppkasutajate puhul.

(182) Juurdepääsu- ja vastastikuse sidumise tingimuste, sealhulgas hindade läbipaistvus aitab muuta läbirääkimised kiiremaks, vältida vaidlusi ja annab turul tegutsevatele ettevõtjatele kindlustunde selle kohta, et teenuste pakkumise tingimused ei ole diskrimineerivad. Koostalitlusvõime tagamisel võib eriti oluliseks osutuda tehniliste liideste avatus ja läbipaistvus. Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab kohustuse muuta teave avalikuks, peaks ta olema suuteline ta täpsemalt määratlema ka teabe kättesaadavaks muutmise viisi ja selle, kas teave on tasuline, võttes seejuures arvesse asjaomase teabe laadi ja eesmärke.

(183) Arvestades seda, et 2002. aastast alates on tekkinud erinevaid võrgutopoloogiaid, juurdepääsutooteid ja muutunud on turuolud, saab direktiivi 2002/19/EÜ II lisa eesmärke seoses kliendiliinide eraldamise ning digitelevisiooni- ja -raadioteenuste pakkujate juurdepääsutoodetega saavutada paremini ja paindlikumalt BERECi väljatöötatavate ja regulaarselt ajakohastatavate suuniste kehtestamisega standardpakkumise miinimumnõuete kohta. Seepärast tuleks see lisa välja jätta.

(184) Mittediskrimineerimise põhimõte tagab, et märkimisväärse turujõuga ettevõtjad ei moonuta konkurentsi eelkõige juhul, kui tegemist on vertikaalselt integreeritud ettevõtjatega, kes pakuvad teenuseid ettevõtjatele, kellega nad konkureerivad järgneval turul.

(185) Hinnavälise diskrimineeriva käitumise käsitlemiseks ja ärahoidmiseks on sisendite võrdväärsus põhimõtteliselt kindlaim viis, kuidas tagada tõhus kaitse diskrimineerimise eest. Teisalt, kui reguleeritud hulgimüügisisendeid pakutakse sisendite võrdväärsuse põhimõtte alusel, on nõuete järgimisega kaasnevad kulud tõenäoliselt suuremad kuludest, mis kaasneksid muus vormis esitatud mittediskrimineerimiskohustustega. Kõnealuseid nõuete järgimisega kaasnevaid suuremaid kulusid tuleks võrrelda kasuga, mis kaasneks elavama konkurentsiga järgneval turul ning mittediskrimineerimise tagatiste tähtsusega olukorras, kus märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja suhtes ei kohaldata otseseid hinnakontrolle. Riigi reguleerivad asutused võiksid eeskätt arvesse võtta, et hulgimüügisisendite pakkumine uute süsteemide kaudu sisendite võrdväärsuse põhimõttest lähtuvalt võib palju tõenäolisemalt luua piisavalt puhaskasu ning see oleks seega proportsionaalne, võttes arvesse suhteliselt väiksemaid lisakulusid, mis tulenevad nõuete järgimisest ja mille abil tagatakse, et uute süsteemidega on kindlustatud sisendite võrdväärsuse põhimõtte järgimine. Teisest küljest peaksid riigi reguleerivad asutused kaaluma ka seda, kas kohustused on mõjutatud ettevõtjate jaoks proportsionaalsed, näiteks rakenduskulusid arvesse võttes, ning kaaluma uute süsteemide kasutuselevõttu takistavaid võimalikke asjaolusid, võrreldes järkjärgulisema uuendamisega, juhul kui esimese suhtes kohaldataks piiravamaid regulatiivseid kohustusi. Liikmesriikides, kus on palju väikeseid märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjaid, ei pruugi sisendite võrdväärsuse põhimõtte kohaldamine kõigi nende ettevõtjate suhtes olla proportsionaalne.

(186) Raamatupidamise lahusus võimaldab muuta sisemised ülekandehinnad nähtavaks ja seega saavad riigi reguleerivad asutused vajaduse korral kontrollida mittediskrimineerimise kohustuse täitmist. Seoses sellega avaldas komisjon soovituse 2005/698/EÜ.[1]

(187) Uute võrkude kasutuselevõtul on otsustava tähtsusega tsiviilehituse infrastruktuuri varad, mis saavad majutada elektroonilise side võrku, sest nende dubleerimisega kaasnevad suured kulud ning nende korduskasutamisega võiks kaasneda märkimisväärne kokkuhoid. Seetõttu on lisaks direktiiviga 2014/61/EL kehtestatud füüsilist infrastruktuuri käsitlevatele normidele tarvis konkreetset parandusmeedet olukordades, kus tsiviilehituse infrastruktuuri varad kuuluvad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale. Kui tsiviilehituse infrastruktuuri varad on olemas ja korduskasutatavad, on neile tõhusa juurdepääsu saavutamise positiivne mõju konkureeriva infrastruktuuri rajamise korral väga suur. Seepärast on tarvis tagada, et juurdepääsu sellistele varadele saab kasutada eraldiseisva meetmena parandamaks mis tahes järgneva turu konkurentsi- ja kasutuselevõtu dünaamikat. Seda tuleks kaaluda enne muude võimalike parandusmeetmete kehtestamise vajaduse hindamist ning mitte üksnes muid hulgitooteid või -teenuseid täiendava parandusmeetmena või parandusmeetmena, mida kohaldatakse üksnes ettevõtjatele, kes kasutavad selliseid muid hulgitooteid või -teenuseid. Riigi reguleerivad asutused peaksid väärtustama korduskasutatavaid, tsiviilehituse pärandinfrastruktuuri varasid sellise raamatupidamisväärtuse alusel, millest on maha arvatud arvutamise hetke akumuleeritud kulum ning mida on indekseeritud asjakohase hinnaindeksi, näiteks jaehinnaindeksiga, jättes kõrvale varad, mis on mitte vähem kui 40aastase ajavahemiku jooksul täielikult amortiseeritud, kuid siiski kasutuses.

[1] Komisjoni 19. septembri 2005. aasta soovitus 2005/698/EÜ raamatupidamise lahususe ja kuluarvestussüsteemide kohta vastavalt elektroonilist sidet reguleerivale raamistikule (ELT L 266, 11.10.2005, lk 64).

(188) Riigi reguleerivad asutused peaksid uutele ja täiustatud infrastruktuuridele juurdepääsukohustusi kehtestades tagama, et juurdepääsutingimused peegeldavad investeerimisotsuse aluseks olevaid asjaolusid, võttes muu hulgas arvesse väljaarendamiskulusid, uute toodete ja teenuste eeldatavat kasutuselevõtu määra ja eeldatavaid jaehinna tasemeid. Lisaks sellele peaksid riigi reguleerivatel asutustel olema võimalik kehtestada vajaduse korral juurdepääsutingimusi, mis on järjepidevad asjakohastel läbivaatamisperioodidel, et anda investoritele planeerimiskindlust. Kui hinnakontrolle peetakse asjakohaseks, võivad selliste tingimuste hulka kuuluda hinnakujundussüsteemid, mis sõltuvad lepingu mahust või pikkusest kooskõlas liidu õigusega ja tingimusel, et need ei ole diskrimineerivad. Kõikide kehtestatud juurdepääsutingimuste puhul tuleb arvestada vajadusega säilitada tõhusat konkurentsi teenuste pakkumisel tarbijatele ja ettevõtetele.

(189) Juurdepääsu võimaldamine võrgu infrastruktuurile võib olla põhjendatud konkurentsi suurendamise vahend, kuid riigi reguleerivad asutused peavad tasakaalustama infrastruktuuri omaniku õigused kasutada oma infrastruktuuri enda huvides ja teiste teenusepakkujate õigused kasutada vahendeid, mis on olulised konkureerivate teenuste pakkumiseks.

(190) Turgudel, kus tulevikus võib oodata rohkem juurdepääsuvõrke, saavad lõppkasutajad tänu infrastruktuuripõhisele konkurentsile võrgukvaliteedi paranemisest tõenäoliselt rohkem kasu kui vaid ühe võrguga turgudel. See, kas konkurents on piisav muude parameetrite nagu hinna ja valiku puhul, sõltub tõenäoliselt riigisisestest ja kohalikest konkurentsitingimustest. Hinnates konkurentsi piisavust selliste parameetrite puhul ja vajadust regulatiivse sekkumise järele, peaksid riigi reguleerivad asutused võtma arvesse ka seda, kas hulgitasandi juurdepääs on igale huvitatud ettevõtjale kättesaadav sellistel mõistlikel kaubandustingimustel, mis võimaldavad lõppkasutajatele jaeturul konkurentsi seisukohast jätkusuutlikke tulemusi. Turgudel, mida iseloomustab jätkusuutlik ja tõhus infrastruktuuripõhine konkurents, peaks piisama üldiste konkurentsinormide kohaldamisest.

(191) Kui ettevõtjatele kehtestatakse kohustus võtta arvesse põhjendatud taotlusi, mis käsitlevad juurdepääsu võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele, võib sellised taotlused tagasi lükata ainult objektiivsete kriteeriumide põhjal (näiteks tehniline teostatavus või vajadus säilitada võrgu terviklikkus). Juurdepääsu andmisest keeldumise puhul peaks kannatajal poolel olema õigus taotleda asja lahendamist käesoleva direktiivi kohaste vaidluste lahendamise korras. Kui ettevõtjale on kehtestatud juurdepääsu võimaldamise kohustus, ei või nõuda, et ta pakuks muud liiki juurdepääsu, mida ta ei ole volitatud pakkuma. Kui riigi reguleerivad asutused kehtestavad juurdepääsu võimaldamise kohustuse, mis suurendab lühiajaliselt konkurentsi, ei tohiks see vähendada konkurentide stiimulit investeerida alternatiivsetesse vahenditesse, mis tagaks jätkusuutlikuma konkurentsi või suurema jõudluse ja lõppkasutajate kasu pikemas perspektiivis. Kõige vähem sekkuva reguleerimisviisi valimisel ja kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega võiksid riigi reguleerivad asutused näiteks otsustada vaadata läbi märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused ja muuta varasemaid otsuseid, sealhulgas kohustusi tühistades või uusi juurdepääsukohustusi kehtestades või kehtestamata jättes, kui see on kasutajate ja püsiva teenuskonkurentsi huvides. Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik kehtestada tehnilisi ja töötingimusi kohustusliku juurdepääsu pakkujatele või selle kasutajatele liidu õigusaktide kohaselt. Tehniliste standardite kehtestamine peaks olema eelkõige kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/1535.

(192) Hinnakontroll võib osutuda vajalikuks, kui turuanalüüs näitab, et konkurents konkreetsel turul ei ole tulemuslik. Eelkõige peaksid märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad vältima hindade kokkusurumist, mille korral ei ole erinevus nende tarbijahindade ja samasuguste teenuste jaemüügiga tegelevatelt konkurentidelt nõutavate vastastikuse sidumise või juurdepääsu tasude vahel piisav, et tagada püsiv konkurents. Kui riigi reguleeriv asutus arvutab välja käesoleva direktiivi alusel kohustusliku teenuse loomisega kaasnevad kulud, on otstarbekas arvestada mõistliku kasumi saamisega kasutatud kapitalilt, kaasa arvatud kulutused tööjõule ja ehituskulud, ning kohandada vajaduse korral kapitali väärtust, et see kajastaks varade väärtust ja tegevuse tõhusust kõnealusel ajal. Kulude tagasiteenimise meetod peaks olema kooskõlas oludega ning võtma arvesse vajadust suurendada tõhusust, püsivat konkurentsi ja väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu ning seeläbi võimalikult suurendama lõppkasutajate kasu, arvestades lisaks vajadusega tagada kooskõlas komisjoni soovitusega 2013/466/EL[1] prognoositavad ja stabiilsed hulgihinnad, mis on kõigi operaatorite huvides, kes soovivad võtta kasutusele uued ja täiustatud võrgud.

[1] Komisjoni 11. septembri 2013. aasta soovitus 2013/466/EL järjepidevate mittediskrimineerimiskohustuste ja kuluarvestuse metoodikate kohta eesmärgiga edendada konkurentsi ja parandada lairibasse investeerimise keskkonda (ELT L 251, 21.9.2013, lk 13).

(193) Kuna ei ole kindel, kui suur nõudlus tekib järgmise põlvkonna lairibateenuste pakkumise järele, on tõhusate investeeringute ja innovatsiooni edendamiseks oluline võimaldada uutesse või ajakohastatud võrkudesse investeerivatele operaatoritele teatavat hinnastamispaindlikkust. Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema õigus säilitada hulgitasandi reguleeritud juurdepääsuhinnad järgmise põlvkonna võrkude suhtes või jätta need kehtestamata, kui on olemas piisavad konkurentsi kaitsemeetmed. Täpsemalt öeldes, liiga kõrgete hindade vältimiseks turgudel, kus tegutsevad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad, peaksid konkurentsi ja lõppkasutajate huvide kaitsmiseks kaasnema hinnastamispaindlikkusega sellised täiendavad kaitsemeetmed nagu ranged mittediskrimineerimiskohustused, järgneva turu toodete tehnilise ja majandusliku jäljendatavuse tagamise meetmed ning infrastruktuuri konkurentsist tulenev tõendatav jaehinnapiirang või muudest reguleeritud juurdepääsutoodetest tulenev hinnaankur või mõlemad. Kõnealused konkurentsi kaitsemeetmed ei takista riigi reguleerivaid asutusi määratlemast muid asjaolusid, mille alusel oleks asjakohane mitte kehtestada reguleeritud juurdepääsuhindu teatavate hulgimüügisisendite suhtes, näiteks juhul, kui lõppkasutajate nõudluse kõrge hinnaelastsus teeb märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja jaoks konkurentsivõimelisest tasemest märgatavalt kõrgemate hindade küsimise mittekasumlikuks või kui hõredam asustustihedus vähendab stiimuleid väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtuks ning riigi reguleerivad asutused teevad kindlaks, et tegelik ja mittediskrimineeriv juurdepääs on tagatud käesoleva direktiivi kohaselt kehtestatud kohustuste kaudu.

(194) Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab kohustuse rakendada hinnakontrolli toetamiseks kuluarvestussüsteem, peaks tal olema õigus võtta enda peale iga-aastane auditeerimiskohustus, millega tagatakse kõnealuse kuluarvestussüsteemi järgimine, eeldusel, et asutuses on olemas piisava väljaõppega töötajad, või nõuda, et kõnealuse auditi teostab mõni muu asjaomasest ettevõtjast sõltumatu pädev asutus.

(195) Häälkõne lõpetamise hulgiteenuse hinda arvestatakse liidus põhimõttel „kes helistab, see maksab“. Nõudluse ja pakkumise asendatavuse analüüs näitab, et praegu ja lähitulevikus puuduvad hulgimüügi tasandil veel asendustooted, mis võiksid piirata kõne lõpetamise hindade kehtestamist asjaomases võrgus. Arvestades, et lõpetamisturgudel on tegemist kahesuunalise juurdepääsuga, võib konkurentsiprobleemiks kujuneda ka operaatoritevaheline ristsubsideerimine. Nimetatud probleeme võib esineda nii püsivõrkudes kui ka mobiilsidevõrkudes kõnede lõpetamise turgudel. Pidades silmas, et kõne lõpetavatel operaatoritel on võimalik tõsta teenuse hinda märksa kõrgemaks tegelikest kuludest ja selleks on ka stiimulid, peetakse selle probleemi sobivaimaks lahenduseks keskpikas perspektiivis hindade kehtestamist kulude põhjal. Tulevased turusuundumused võivad muuta nimetatud turgude dünaamikat sedavõrd, et reguleerimine ei ole enam vajalik.

(196) Et vähendada liidus häälkõne lõpetamise hulgiteenusega seotud konkurentsiprobleemide ühtse lahendamise regulatiivset koormust, peaks komisjon kehtestama delegeeritud õigusaktiga ühtse kõne lõpetamise maksimummäära mobiilside ja püsivõrgu side teenustele, mida kohaldatakse kogu liidus.

(197) Käesolevas direktiivis tuleks kehtestada üksikasjalikud kriteeriumid ja parameetrid, mille alusel sätestatakse häälkõne lõpetamise hindade väärtused. Kõne lõpetamise hinnad on liidus pidevalt vähenenud ja eeldatavalt vähenevad veelgi. Kõne lõpetamise maksimummäärade kehtestamisel käesoleva direktiivi alusel vastu võetava esimese delegeeritud õigusaktiga ei peaks komisjon võtma arvesse põhjendamatut erandlikku riigisisest kõrvalekaldumist sellest suundumusest.

(198) Kuna praegu ei ole teada, kui suur nõudlus tekib ülikiirete lairibateenuste järele ja ka milline saab olema üldine mastaabi- ja tihedussääst, pakuvad kaasinvesteerimise lepingud olulisi eeliseid seoses kulude ja riskide koondamisega, võimaldades väiksematel ettevõtjatel investeerida majanduslikult ratsionaalsetel tingimustel ning edendades seega jätkusuutlikku ja pikaajalist konkurentsi, sealhulgas piirkondades, kus infrastruktuuripõhine konkurents ei pruugi olla tõhus. Selline kaasinvesteerimine võib toimuda eri kujul, muu hulgas võrgu vara kaasomandina või pikaajalise riskide jagamisena kaasrahastamis- või ostulepingute kaudu. Sellega seoses kaasneb kaasinvesteeringu vormis ostulepingutega konkreetsete õiguste omandamine struktuurset laadi jõudluse suhtes, sealhulgas teatava kaasotsustamisõigus ning sellised ostulepingud võimaldavad kaasinvestoritel konkureerida pikas perspektiivis tõhusalt ja jätkusuutlikult järgmise etapi turgudel, milles märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja on aktiivne. Seevastu kaubanduslikku juurdepääsu käsitlevad lepingud, mis piirduvad jõudluse rentimisega, selliseid õigusi ei anna ja seetõttu ei tuleks neid kaasinvesteeringuna käsitada.

(199) Kui märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja teeb pakkumise õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kaasinvesteeringute tegemiseks väga suure läbilaskevõimega võrkudesse, mis koosnevad kuni lõppkasutaja ruumideni või tugijaamani optilisest kiust, ning pakub seeläbi eri suuruse ja finantssuutlikkusega ettevõtjatele võimaluse saada infrastruktuuri kaasinvestoriteks, peaks riigi reguleerival asutusel olema võimalik hoiduda käesoleva direktiivi kohaste kohustuste kehtestamisest uue väga suure läbilaskevõimega võrgu suhtes, kui vähemalt üks potentsiaalne kaasinvestor on sõlminud ettevõtjaga kaasinvesteerimise lepingu. Kui riigi reguleeriv asutus otsustab muuta siduvaks kaasinvesteerimispakkumise, mille kohta ei ole veel lepingut sõlmitud, ja otsustab täiendavaid regulatiivseid kohustusi mitte kehtestada, võib ta seda teha, tingimusel et selline leping sõlmitakse enne dereguleerimismeetme jõustumist. Kui tehniliselt ei ole võimalik kasutada optilist kiudu kuni lõppkasutaja ruumideni, võivad väga suure läbilaskevõimega kiudoptilised võrgud ulatuda ka kuni selliste ruumide vahetu läheduseni, st olla lihtsalt õues ning väljaspool lõppkasutaja ruumi tuleks kohaldada samasugust regulatsiooni.

(200) Kui riigi reguleerivad asutused otsustavad hoiduda kohustuste kehtestamisest, peaksid nad enne seda kindlaks tegema, et kaasinvesteerimispakkumised vastavad vajalikele kriteeriumidele ja on tehtud heas usus. Uute väga suure läbilaskevõimega võrkude erinev regulatiivne käsitlemine tuleks läbi vaadata järgnevates turuanalüüsides, milles võidakse nõuda, eeskätt pärast teatava ajavahemiku möödumist, reguleerimise kohandamist. Nõuetekohaselt põhjendatud asjaoludel peaks riigi reguleerivatel asutustel olema võimalik kehtestada selliste uute võrguelementide suhtes kohustusi, kui nad on teinud kindlaks, et teatavatel turgudel võivad ilma regulatiivse sekkumiseta tekkida märkimisväärsed konkurentsiprobleemid. Eeskätt, kui on palju järgmise etapi turgusid, milles konkurents ei pruugi olla samal tasemel, võivad riigi reguleerivad asutused nõuda konkreetsete asümmeetriliste parandusmeetmete võtmist tõhusa konkurentsi edendamiseks, näiteks vähemalt sellistel nišijaeturgudel nagu elektroonilise side tooted ettevõtjatest lõppkasutajatele. Turgude konkurentsivõime säilitamiseks peaksid riigi reguleerivad asutused tagama ka asjaomases kaasinvesteeringus mitte osalevate juurdepääsu taotlejate õigused. Seda tuleks teha olemasolevate juurdepääsutoodete säilitamise kaudu või – juhul, kui pärandvõrgu elemendid kuuluvad peagi lammutamisele – selliste juurdepääsutoodete pakkumise kohustuse kehtestamise kaudu, millel on pärandinfrastruktuuris varasemalt kättesaadavatega vähemalt võrreldavad funktsioonid ja kvaliteet, mõlemal juhul vastavalt riigi reguleeriva asutuse valideeritud asjakohasele kohandatavale mehhanismile, mis ei vähenda kaasinvestorite stiimuleid.

(201) Reguleerimistavade järjepidevuse suurendamiseks kogu liidus peaks juhul, kui riigi reguleerivad asutused otsustavad, et kaasinvesteerimise lepingus sätestatud tingimused on täidetud, olema komisjonil võimalik nõuda, et riigi reguleeriv asutus võtaks tagasi oma meetme eelnõud, millega kas hoidutakse kohustuste kehtestamisest või siis sekkutakse reguleerivate kohustuste kehtestamisega, et käsitleda märkimisväärseid konkurentsiprobleeme, kui BEREC jagab komisjoni tõsiseid kahtlusi selles osas, kas meetme eelnõu on kooskõlas liidu õigusega ja eelkõige käesoleva direktiivi regulatiivsete eesmärkidega. Tõhususe huvides peaks riigi reguleerival asutusel olema võimalik esitada komisjonile ühtne teade meetme kavandi kohta, mis on seotud kaasinvesteerimiskavaga, mis vastab asjaomastele tingimustele. Kui komisjon ei kasuta oma volitusi nõuda meetme kavandi tagasivõtmist, oleks järgnevate lihtsustatud teadete suhtes, mis käsitlevad riigi reguleeriva asutuse poolt sama kava alusel tehtud üksikute otsuste eelnõusid (mis lisaks sisaldavad tõendeid vähemalt ühe kaasinvestoriga lepingu tegeliku sõlmimise kohta), ebaproportsionaalne kohaldada otsust, millega nõutakse meetme kavandi tagasivõtmist juhul, kui asjaolud ei muutu. Lisaks kohaldatakse jätkuvalt kohustusi, mis on ettevõtjate suhtes kehtestatud käesoleva direktiivi alusel või direktiivi 2014/61/EL alusel olenemata sellest, kas nad on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks. Kaasinvesteerimise lepingutega seotud kohustused ei piira liidu õiguse kohaldamist.

(202) Funktsioonipõhine eraldamine, mis kohustab vertikaalselt integreeritud ettevõtjat looma eraldiseisvalt tegutsevaid majandusüksusi, on ette nähtud selleks, et tagada kõikidele järgmise tasandi ettevõtjatele – sealhulgas vertikaalselt integreeritud ettevõtja järgmise tasandi üksustele – täiesti võrdsed juurdepääsutooted. Funktsioonipõhine eraldamine võimaldab parandada konkurentsi mitmel asjaomasel turul, vähendades oluliselt diskrimineerimise ajendeid ning hõlbustades võrdse kohtlemise kohustuste täitmise kontrollimist ja tagamist. Erandjuhtudel peaks olema võimalik funktsioonipõhist eraldamist kui parandusmeedet põhjendada, kui mitmel asjaomasel turul ei ole suudetud pika aja jooksul saavutada tegelikku mittediskrimineerimist ning infrastruktuuri alase konkurentsi võimalus mõistliku aja jooksul on väike või olematu pärast seda, kui on võetud üks või mitu eelnevalt asjakohaseks peetud parandusmeedet. On siiski väga oluline tagada, et selle meetme kehtestamisel säiliks asjaomasel ettevõtjal motivatsioon oma võrku investeerida ning see ei kahjustaks mingil viisil tarbijate heaolu. Selle kehtestamine eeldab erinevate juurdepääsuvõrguga seotud asjaomaste turgude kooskõlastatud analüüsi vastavalt turuanalüüsi korrale. Turuanalüüsi tehes ja selle parandusmeetme üksikasju välja töötades peaksid riigi reguleerivad asutused pöörama erilist tähelepanu eraldi majandusüksuste haldusse antavatele toodetele, võttes arvesse võrgu katvust ja tehnoloogia arengu taset, mis võib mõjutada püsivõrkude ja raadiovõrkude abil pakutavate teenuste asendatavust. Et siseturul konkurentsimoonutusi vältida, peaks komisjon funktsioonipõhise eraldamise ettepanekud eelnevalt heaks kiitma.

(203) Funktsioonipõhise eraldamise rakendamine ei tohiks välistada eri majandusüksuste vahelisi asjakohaseid kooskõlastusmehhanisme, millega tagatakse emaettevõtja majanduslike ja juhtimisalaste õiguste kaitse.

(204) Kui vertikaalselt integreeritud ettevõtja otsustab olulise osa oma paiksest juurdepääsuvõrgust või kogu võrgu üle anda eraldiseisvale juriidilisele isikule, millel on teised omanikud, või luues juurdepääsutoodetega tegelemiseks eraldiseisva majandusüksuse, peaks riigi reguleeriv asutus hindama kavandatava tehingu, sealhulgas kõigi kõnealuse ettevõtja välja pakutud juurdepääsukohustuste mõju kõikidele kehtivatele regulatiivsetele kohustustele, mis on sellele vertikaalselt integreeritud ettevõtjale kehtestatud, et tagada mis tahes uue korralduse vastavus käesolevale direktiivile. Asjaomane riigi reguleeriv asutus peaks uuesti analüüsima neid turge, kus eraldatud üksus tegutseb, ning vastavalt kas kehtestama kohustusi või neid säilitama, muutma või tühistama. Selleks peaks riigi reguleerival asutusel olema võimalik ettevõtjalt teavet nõuda.

(205) Praegu on mõnel turul juba võimalik, et osana turuanalüüsist saavad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad välja pakkuda kohustusi, mille eesmärk on kõrvaldada riigi reguleeriva asutuse tuvastatud konkurentsiprobleeme ning mida riigi reguleeriv asutus asjakohaste turgu reguleerivate kohustuste kohta otsuse tegemisel arvesse võtab. Kõige asjakohasemate parandusmeetmete kohta otsuse tegemisel tuleks arvesse võtta mis tahes uusi turusuundumusi. Ilma et see piiraks kaasinvesteeringute regulatiivse kohtlemise sätete kohaldamist, ei piira välja pakutud kohustuste kui selliste laad siiski riigi reguleerivale asutusele antud kaalutlusõigust. Läbipaistvuse suurendamiseks ja kogu liidus õiguskindluse tagamiseks tuleks käesolevas direktiivis sätestada menetlus, mida järgides ettevõtjad pakuvad välja kohustusi ja riigi reguleerivad asutused neid hindavad, võttes turuanalüüsi abil arvesse turuosaliste seisukohti, ning teevad need asjakohasel juhul siduvaks kohustusi võtva ettevõtja jaoks ja jõustatavaks riigi reguleeriva asutuse poolt. Välja arvatud siis, kui riigi reguleeriv asutus on muutnud kaasinvesteerimiskohustused siduvaks ning otsustanud kohustuste kehtestamisest loobuda ei piira kõnealune menetlus turuanalüüsi menetluse kohaldamist ning kohustust kehtestada asjakohased ja proportsionaalsed parandusmeetmed tuvastatud turuhäirete kõrvaldamiseks.

(206) Pärast seda, kui riigi reguleerivad asutused on teinud huvitatud isikutega avalikult konsulteerides turuanalüüsi, peaks neil olema võimalik muuta mõned või kõik kohustused siduvaks konkreetseks ajavahemikuks, mis ei tohiks olla pikem kui ajavahemik, milleks need välja pakuti. Kui kohustused on muudetud siduvaks, peaks riigi reguleeriv asutus uurima selle otsuse tagajärgi oma turuanalüüsis ja võtma neid arvesse kõige asjakohasema(te) turgu reguleeriva(te) meetmete valimisel. Riigi reguleerivad asutused peaksid võetud kohustusi kaaludes lähtuma tulevikku suunatud jätkusuutlikkuse perspektiivist, eelkõige valides ajavahemikku, mille suhtes need muudetakse siduvaks, ning peaksid võtma arvesse väärtust, mida sidusrühmad omistavad stabiilseid ja prognoositavaid turutingimusi käsitlevale avalikule konsultatsioonile. Siduvad kohustused, mis on seotud sellise vertikaalselt integreeritud ettevõtja vabatahtliku eraldamisega, kes on tunnistatud ühel või mitmel asjaomasel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, saavad muuta protsessi prognoositavamaks ja läbipaistvamaks, sätestades kavandatud eraldamise rakendusprotsessi, nähes näiteks ette rakenduse tegevuskava koos selgete vahe-eesmärkide ja prognoositavate tagajärgedega, kui teatavaid vahe-eesmärke ei täideta.

(207) Kõnealused kohustused võivad hõlmata järelevalve eest vastutava usaldusisiku ametisse nimetamist. Tema isiku ja mandaadi peaks heaks kiitma riigi reguleeriv asutus ning ettevõtjatel peaks olema kohustus esitada talle regulaarseid rakendusaruandeid.

(208) Võrguomanikud, kelle ärimudel on piiratud teistele hulgiteenuste pakkumisega, võivad aidata kaasa elujõulise hulgituru loomisele ja mõjutada seeläbi positiivselt jaemüügikonkurentsi järgmise etapi turgudel. Lisaks võib nende ärimudel olla atraktiivne finantsinvestorite jaoks, kes võiksid investeerida vähem volatiilsetesse infrastruktuuri varadesse ning kes on huvitatud väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtust pikemas perspektiivis. Siiski ei too üksnes hulgimüügile suunatud ettevõtjate olemasolu tingimata kaasa tõhusa konkurentsiga jaeturge ning nad võidakse tunnistada konkreetsel toote- või geograafilisel turul märkimisväärset turujõudu omavaks ettevõtjaks. Üksnes hulgimüügile suunatud ärimudeleid järgivate ettevõtjate käitumisest tulenevad teatavad konkurentsiriskid võivad olla väiksemad kui vertikaalselt integreeritud ettevõtjatel, eeldusel et hulgimüügimudel on tõeline ning puuduvad stiimulid järgneva turu pakkujate vaheliseks diskrimineerimiseks. Regulatiivne reaktsioon peaks seega olema samas mahus vähem sekkuv, kuid säilitama eeskätt võimaluse kehtestada kohustusi seoses õiglase ja mõistliku hinnastamisega. Samas peaks riigi reguleerivatel asutustel olema võimalik sekkuda, kui on tekkinud lõppkasutajaid kahjustavad konkurentsiprobleemid. Hulgiturul tegutsevat ettevõtjat, kes tarnib jaemüügiteenuseid ainult väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatest suurematele ärikasutajatele, tuleks käsitada üksnes hulgimüügiga tegeleva ettevõtjana.

(209) Et hõlbustada lõppkasutajate huvides olevat üleminekut pärandvaskkaablivõrkudelt järgmise põlvkonna võrkudele, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema võimalik jälgida võrguoperaatorite endi sellekohaseid algatusi ning kehtestada vajaduse korral asjakohase üleminekumenetluse tingimused, näiteks eelneva teavitamise, läbipaistvuse ja alternatiivse, vähemalt võrreldava kvaliteediga juurdepääsutoote kättesaadavuse alusel, kui võrguomanik on tõendanud oma kavatsust ja valmisolekut ajakohastatud võrkudele üle minna. Üleminekul põhjendamatute viivituste ärahoidmiseks peaks riigi reguleerivatel asutustel olema õigus tühistada vaskkaablivõrguga seotud juurdepääsukohustused, kui asjakohane üleminekumenetlus on kehtestatud ning tagatud pärandinfrastruktuurilt ülemineku tingimuste ja menetluse järgimine. Võrguomanikel peaks siiski olema võimalik pärandvõrgud kasutusest kõrvaldada. Juurdepääsu taotlejatel, kes lähevad pärandinfrastruktuuril põhinevalt juurdepääsutootelt üle arenenumal tehnoloogial või meediumil põhinevale juurdepääsutootele, peaks soovi korral olema võimalik ajakohastada oma juurdepääs mis tahes reguleeritud toote tasemele, mis on suurema läbilaskevõimega, kuid neilt ei peaks seda nõudma. Ajakohastamise korral peaksid juurdepääsu taotlejad järgima suurema võimsusega tootele juurdepääsu reguleerivaid tingimusi, mille riigi reguleeriv asutus on oma turuanalüüsi käigus kindlaks määranud.

(210) Telekommunikatsioonisektori liberaliseerimise ning tihedama konkurentsi ja sideteenuste suurema valikuga kaasnevad samaaegsed meetmed, mille eesmärk on luua ühtne reguleeriv raamistik, mis tagaks universaalteenuse pakkumise. Universaalteenuse mõiste peaks arenema nii, et selles kajastuksid tehnoloogia ja turu areng ning muudatused kasutajate nõudmistes.

(211) Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 169 peab liit edendama tarbijakaitset.

(212) Kui sellise juurdepääsu puudumisest tulenev sotsiaalse tõrjutuse risk ei võimalda kodanikel olla ühiskonda täiel määral sotsiaalselt ja majanduslikult kaasatud, on universaalteenus see turvaabinõu, mis tagab, et vähemalt teenuste miinimumkogum on tarbijate jaoks taskukohase hinnaga ja kõigile lõppkasutajatele kättesaadav.

(213) Lairibaühenduse baasteenus on liidus pea kõigile kättesaadav ning seda kasutatakse laialdaselt paljudeks tegevusteks. Üldise käibelemineku määr on kättesaadavusest siiski madalam, sest jätkuvalt leidub neid, kel teadlikkuse, maksumuse, oskuste või valikutega seotud põhjustel ühendus puudub. Taskukohane piisav lairibaühendus on muutunud ühiskonnale ja majandusele laiemalt üliolulisеks. Elementaarsete internetiteenuste kaudu loob see aluse digitaalmajanduses ja ühiskonnas osalemiseks.

(214) Universaalteenusega seotud põhinõue on tagada kõigile tarbijatele taskukohase hinnaga juurdepääs kättesaadava piisava lairibaühenduse ja kõneside teenustele määratud asukohas. Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalus tagada liikvel olevatele kodanikele piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste taskukohasus mujal kui määratud asukohas, kui nad peavad seda vajalikuks, et tagada tarbijate täielik sotsiaalne ja majanduslik kaasatus ühiskonda. Seejuures tuleks erilist tähelepanu pöörata selle tagamisele, et puuetega lõppkasutajatel oleks samaväärne juurdepääs. Ühenduse pakkumise tehnilistele vahenditele ei tohiks kehtestada piiranguid ning lubatud peaksid olema nii traadiga kui ka traadita tehnoloogia; piirata ei tohiks ka seda, mis kategooria ettevõtjad täidavad osaliselt või täies mahus universaalteenuse pakkumisega seotud kohustusi.

(215) Konkreetse kasutaja internetiühenduse kiirus sõltub hulgast teguritest, sealhulgas internetiteenuse pakkuja ühenduvusest ja rakendusest, mille jaoks ühendust kasutatakse. Võttes arvesse BERECi aruannet parimate tavade kohta, peavad liikmesriigid määratlema piisava lairibaühenduse, pidades silmas riigisiseseid tingimusi ja liikmesriigi territooriumil tarbijate enamiku poolt kasutatavat minimaalset ribalaiust, et võimaldada oma territooriumil piisaval tasemel sotsiaalset kaasatust ja osalust digitaalmajanduses ja -ühiskonnas. Taskukohasel piisava lairibaühenduse teenusel peaks olema piisav ribalaius, et toetada juurdepääsu vähemalt põhiteenuste miinimumkogumile, mis vastab enamiku lõppkasutajate kasutatavatele teenustele, ning nende põhiteenuste kasutust. Selleks peaks komisjon jälgima internetikasutuse arengut, et teha kindlaks need internetipõhised teenused, mida kasutab liidus lõppkasutajate enamik ja mis on vajalikud ühiskonnas sotsiaalse ja majandusliku osalemise jaoks, ning seda loetelu vastavalt ajakohastama. Iga piisava lairibaühenduse teenuse suhtes tuleks kohaldada avatud internetiühendust käsitlevaid liidu õigust, eeskätt määrust (EL) 2015/2120.

(216) Tarbijatele ei tohiks teha kohustuslikuks selliste teenuste kasutamist, mida nad ei taha, ning seega peaks teatud tingimustele vastavatel tarbijatel olema taotluse korral võimalik piirata taskukohaseid universaalteenuseid kõneside teenustega.

(217) Liikmesriikidel peaks olema õigus laiendada taskukohasusega seotud meetmeid ja kulude kontrollimise meetmeid mikroettevõtjatele, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning mittetulundusühendustele, kui nad täidavad vastavaid tingimusi.

(218) Riigi reguleerivad asutused peaksid koostöös muude pädevate asutustega suutma jälgida universaalteenuse pakkumise kohustusega hõlmatud teenuste jaemüügitariifide arengut ja taset. Järelevalve peaks toimuma viisil, mis ei põhjustaks liigset halduskoormust riigi reguleerivatele asutustele ja muudele pädevatele asutustele ega selliste teenuste pakkujatele.

(219) Taskukohased hinnad on liikmesriikides riigisisesel tasandil riigi konkreetseid tingimusi arvesse võttes määratletud hinnad. Kui liikmesriigid teevad kindlaks, et piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste jaehinnad ei ole taskukohased väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijate jaoks, sealhulgas eakamate inimeste, puuetega lõppkasutajate ning maapiirkondades või geograafiliselt eraldatud piirkondades elavate tarbijate jaoks, peaksid nad võtma asjakohaseid meetmeid. Sel eesmärgil võiksid liikmesriigid anda neile tarbijatele sidepidamiseks otsetoetust kas sotsiaaltoetuste raames või vautšeritena otsemakseteks või otsemaksetena. See võib olla asjakohaseks alternatiiviks, võttes arvesse vajadust vähendada turumoonutusi. Teise võimalusena või sellele lisaks võiksid liikmesriigid nõuda, et selliste teenuste pakkujad pakuksid kõnealustele tarbijatele põhitariifivõimalusi või -pakette.

(220) Taskukohase hinna tagamisega võib kaasneda eritariifi võimaluste või pakettide pakkumine, et rahuldada väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega kasutajate vajadusi. Turu toimimise moonutuste vältimiseks peaksid sellised pakkumised hõlmama põhifunktsioone. Individuaalsete tarbijate puhul peaks hinna taskukohasus põhinema õigusel sõlmida teenusepakkujaga leping, numbri kättesaadavusel, teenuse jätkuvusel ning nende suutlikkusel jälgida ja kontrollida oma kulutusi.

(221) Kui liikmesriik nõuab, et teenusepakkujad pakuksid väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele tariifivõimalusi või -pakette, mis on erinevad tavaliste äritingimuste kohaselt pakutavatest, peaksid neid tariifivõimalusi või -pakette pakkuma kõik internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkujad. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei peaks kõikidelt internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkujatelt tariifivõimaluste või -pakettide pakkumise nõudmine põhjustama neile ega liikmesriikidele liigset haldus- või rahalist koormust. Kui liikmesriik tõendab objektiivse hinnangu alusel sellise liigse haldus- või rahalise koormuse olemasolu, võib ta erandkorras otsustada, et kohustab eritariifivõimalusi või -pakette pakkuma ainult määratud teenusepakkujad. Objektiivses hinnangus tuleks arvesse võtta ka seda, millised on teenusepakkujate valimisest tekkivad hüved väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele ja millised on kõigile nendele teenusepakkujatele tekkivad hüved, kes saavad osutada universaalteenust. Kui liikmesriik otsustab erandkorras kehtestada eritariifivõimaluste või -pakettide pakkumise kohustuse ainult määratud teenusepakkujatele, peaks ta tagama, et väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijad saavad sotsiaalseid tariife pakkuvate teenusepakkujate vahel valida. Siiski ei pruugi liikmesriikidel olla teatavates olukordades võimalik teenusepakkujate valimist tagada, näiteks siis, kui tarbija elukoha piirkonnas pakub teenuseid ainult üks ettevõtja või kui valiku võimaldamine põhjustaks liikmesriigile liigset täiendavat korralduslikku ja rahalist koormust.

(222) Kallidus ei peaks enam olema takistuseks tarbijate juurdepääsul ühenduvusteenuste miinimumkogumile. Õigus sõlmida teenusepakkujaga leping peaks tähendama seda, et eelkõige madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatel, kelle soov võib saada tagasi lükatud, peaks olema võimalik sõlmida leping taskukohase ja piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste pakkumiseks vähemalt määratud asukohas kõigi teenusepakkujatega, kes asjaomases asukohas selliseid teenuseid pakuvad, või määratud teenusepakkujaga, kui liikmesriik on erandkorras otsustanud määrata ühe või mitu teenusepakkujat, kes neid tariifivõimalusi või -pakette peavad pakkuma. Selliste finantsriskide, nagu arvete maksmata jätmine, vähendamiseks peaks teenusepakkujatel olema õigus sõlmida leping ettemakse tingimusel, tuginedes taskukohastele individuaalsetele ettemakstud ühikutele.

(223) Selle tagamiseks, et kodanikud oleksid kõneside teenuste abil kättesaadavad, peaksid liikmesriigid tagama numbri kasutatavuse mõistliku ajavahemiku jooksul, samuti ajal, kui kõneside teenuseid ei kasutata. Teenusepakkujad peaksid saama kehtestada mehhanisme, et kontrollida tarbija jätkuvat huvi numbri kasutatavana hoidmise vastu.

(224) Kompensatsiooni maksmine teenusepakkujatele, kes osutavad sellistes oludes kõnealuseid teenuseid, ei pruugi põhjustada konkurentsi moonutamist, kui neile kompenseeritakse konkreetne netokulu ja kui netokuluga kaasnev koormus kaetakse konkurentsi seisukohast neutraalsel viisil.

(225) Taskukohasuse meetmete tarviduse hindamiseks peaks riigi reguleerivatel asutustel koostöös muude pädevate asutustega olema võimalik jälgida madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele suunatud tariifivõimaluste või pakettide pakkumuste muutumist ja üksikasju.

(226) Liikmesriigid peaksid kehtestama meetmed, et edendada taskukohaste toodete ja teenuste, sealhulgas puuetega tarbijatele mõeldud abitehnoloogiaga seadmeid hõlmavate vahendite turu loomist. Selle võib saavutada muu hulgas Euroopa standarditele osutamisega või toetades selliste liidu õiguse kohaste nõuete täitmist, mis ühtlustavad toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid. Liikmesriigid peaksid kehtestama riiklikule olukorrale vastavad asjakohased meetmed, võimaldades liikmesriikidele paindlikkust võtta konkreetseid meetmeid näiteks siis, kui turg ei paku tavapärastel majandustingimustel taskukohaseid tooteid ja teenuseid, mis hõlmaksid puuetega tarbijatele mõeldud vahendeid. Need meetmed võiksid hõlmata otsest rahalist toetust lõppkasutajatele. Vahendusteenuste hind puuetega tarbijatele peaks olema võrdne kõnesideteenuste keskmise hinnaga.

(227) Vahendusteenused on teenused, mis võimaldavad kahepoolset kaugsidet eri sideviise, näiteks tekst, märgid, kõne kasutavate lõppkasutajate vahel, pakkudes nende sideviiside teisendamist ühest viisist teise, tavaliselt inimoperaatori poolt. Reaalajas tekstiedastus määratletakse kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega ning see osutab kakspunkt- või multipunkt-ühendusel põhinevale tekstivestlusele, kus sisestatava teksti tähemärgid edastatakse järjekorras, nii et kasutaja tajub kommunikatsiooni pidevana.

(228) Piisavat lairibaühendust võimaldava andmeedastuskiirusega andmeside puhul on püsiliiniühendused pea kõigile kättesaadavad ning neid kasutab enamik liidu kodanikke. Standardse lairiba püsiühenduse leviala ja kättesaadavuse ulatus liidu kodudes 2015. aastal 97 %ni, keskmine kasutuse määr oli 72 % ning traadita tehnoloogial põhinevatel teenustel on veelgi suurem ulatus. Liikmesriigiti esineb linna- ja maapiirkondades siiski erinevusi lairiba püsiühenduse kättesaadavuses ja taskukohasuses.

(229) Turg peab etendama juhtrolli pidevalt kasvava kiirusega lairibaühenduse kättesaadavuse tagamisel. Piirkondades, kus turg ei suuda soovitut pakkuda, näivad muud piisava lairibaühenduse kättesaadavuse toetamisele suunatud riiklikud poliitikavahendid olevat universaalteenuse pakkumise kohustustest põhimõtteliselt kulutõhusamad ja turgu vähem häirivad. Sellisteks näideteks on näiteks Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ja Euroopa ühendamise rahastu raames pakutavate rahastamisvahendite kasutamine, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest pärinevate riiklike vahendite kasutamine, levialaliste kohustuste seadmine raadiospektri kasutusõigustele, et toetada lairibavõrkude kasutuselevõttu hõredamalt asustatud piirkondades, ning liidu riigiabi normidele vastavad avaliku sektori investeeringud.

(230) Kui pärast nõuetekohast hindamist, võttes arvesse pädeva asutuse poolt läbi viidud võrkude kasutuselevõtu geograafilise ülevaate tulemusi või liikmesriikide jaoks kättesaadavat viimast teavet enne esimese geograafilise ülevaate tulemuste avaldamist, selgub, et tõenäoliselt ei paku ei turusekkumismehhanism ega riikliku sekkumise mehhanism lõppkasutajatele teatavates piirkondades ühendust, mis oleks suuteline tagama piisava lairibaühenduse teenuse, mille liikmesriigid määratlevad, ja kõneside teenuseid määratud asukohas, peaks liikmesriikidel olema erandjuhtudel võimalik määrata kõnealuste teenuste pakkumiseks riigi territooriumi erinevates asjaomastes osades eri teenusepakkujad või teenusepakkujate rühmad. Lisaks geograafilisele ülevaatele peaks liikmesriikidel olema õigus vajaduse korral kasutada mis tahes täiendavaid tõendeid, et määrata kindlaks, millises ulatuses on piisava lairibaühenduse ja kõneside teenused määratud asukohas kättesaadavad. Täiendavad tõendid võiksid hõlmata andmeid, mis on riigi reguleerivatele asutustele kättesaadavad turuanalüüsi menetluse kaudu, ja kasutajatelt kogutud andmeid. Liikmesriikidel peaks olema õigus piirata piisava lairibaühenduse teenuse kättesaadavust toetava universaalteenuse pakkumise kohustust lõppkasutaja peamise asukohaga/elukohaga. Määratud asukohas pakutava piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste tehnilistele vahenditele ei tohiks kehtestada piiranguid ning lubatud peaksid olema nii traadiga kui ka traadita tehnoloogia; piirata ei tohiks ka seda, millised ettevõtjad täidavad osaliselt või täies mahus universaalteenuse pakkumise kohustusi.

(231) Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt peavad liikmesriigid objektiivsete kriteeriumide põhjal otsustama, millised ettevõtjad määratakse universaalteenuse pakkujaks, võttes vajaduse korral arvesse ettevõtjate suutlikkust ja tahet aktsepteerida kõiki universaalteenuse pakkumise kohustusi või osa nendest. See ei takista liikmesriike kehtestamast sellise pakkuja määramise käigus tulemuslikkuse põhjendusel eritingimusi, sealhulgas geograafiliste piirkondade või komponentide rühmitamine või universaalteenuse pakkumise miinimumperioodi sätestamine.

(232) Kulusid, mis tulenevad sellest, et universaalteenuse kohustuste raames tagatakse käesoleva direktiivi kohaselt kindlaks määratud piisava lairibaühenduse teenust võimaldava ühenduse ning kõneside teenuste kättesaadavus määratud asukohas ja taskukohase hinnaga, tuleks hinnata. Seejuures tuleks eelkõige hinnata eeldatavat rahalist koormust elektroonilise side sektori teenusepakkujate ja kasutajate jaoks.

(233) Määramismenetluse raames kehtestatud kogu riigi territooriumi levialaga katmise tagamise nõuded tähendavad a priori tõenäoliselt, et teatavad ettevõtjad jäetakse universaalteenuse pakkujaks määramise taotlemisest kõrvale või loobuvad sellest. Universaalteenuse pakkumise kohustusega pakkujate määramine ülemäära pikaks ajaks või tähtajatult võib samuti tuua kaasa teatavate teenusepakkujate a priori väljajätmise. Kui liikmesriik otsustab määrata ühe või mitu teenusepakkujat taskukohase teenusetagamiseks, peaks nimetatud teenusepakkujatel olema võimalik erineda nendest, kes määrati universaalteenuse kättesaadavust silmas pidades.

(234) Kui teenusepakkuja, kes on erandkorras määratud pakkuma tariifivõimalusi või -pakette, mis on erinevad tavaliste äritingimuste kohaselt pakutavatest, nagu need on määratletud käesoleva direktiivi kohaselt või tagama määratud asukohas piisava lairibaühenduse teenuse või kõneside teenuste kättesaadavuse, nagu see on määratletud käesoleva direktiivi kohaselt, otsustab seoses universaalteenuse pakkumise kohustusega kogu oma riigi territooriumil asuva kohaliku juurdepääsuvõrgu vara või selle osa üle anda erineva lõpliku omandilise kuuluvusega eraldiseisvale juriidilisele isikule, peaks pädev asutus hindama tehingu mõju, et tagada universaalteenuse pakkumise jätkumine kogu riigi territooriumil või selle osades. Selleks peaks teenusepakkuja võõrandamisest eelnevalt teavitama universaalteenuse pakkumise kohustuse määranud pädevat asutust. Pädeva asutuse hinnang ei tohiks piirata tehingu sooritamist.

(235) Stabiilsuse tagamiseks ja järkjärgulise ülemineku toetamiseks peaks liikmesriikidel olema käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeval õigus jätkata oma territooriumil selliste universaalteenuste pakkumise tagamist, mille hulka ei kuulu piisav lairibaühendus ja kõneside teenused määratud asukohas, mis kuuluvad direktiivi 2002/22/EÜ alusel nende universaalteenuse pakkumise kohustuste ulatusse, tingimusel et teenused või võrreldavad teenused ei ole tavalistel kaubandustingimustel kättesaadavad. Avalike taksofonide, mille eest tasutakse müntide, krediitkaartide või deebetkaartide või ettemaksekaartidega, sealhulgas koodikaartidega, kataloogide ja numbriinfoteenuste universaalteenuse korra raames üldsusele pakkumise jätkuv võimaldamine seni, kuni nende järele on nähtav vajadus, pakuks liikmesriikidele vajalikku paindlikkust liikmesriikide eri olude nõuetekohaseks arvestamiseks. See võib hõlmata avalike taksofonide olemasolu peamistes riiki sisenemise punktides, nagu lennu-, rongi- ja bussijaamad, ning hädaolukorraga seotud kohtades, nagu haiglad, politseijaoskonnad ja kiirteede hädapeatuskohad, et täita lõppkasutajate, eelkõige puuetega lõppkasutajate mõistlikke vajadusi.

(236) Liikmesriigid peaksid jälgima tarbijate olukorda seoses piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste kasutamise ja eelkõige nende teenuste hinna taskukohasusega. Piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste hinna taskukohasus on seotud teabega, mida kasutajad saavad kasutamise kulude kohta ja kasutamise suhtelise kulu kohta võrreldes teiste teenustega, ning lisaks sellele on see seotud ka kasutajate suutlikkusega kontrollida kulutusi. Seega tähendab taskukohasus, et teenusepakkujatele kehtestatud kohustustega antakse tarbijatele teatavad volitused. Kõnealuste kohustuste hulka kuuluvad näiteks arvete kindlaksmääratud detailsusaste, tarbijate võimalus blokeerida teatavad kõned, näiteks kulukad kõned tasulistele teenustele, kontrollida kulutusi ettemaksete abil ja tasaarvestada eelnevalt makstud liitumistasud. Selliseid meetmeid võib turu arengut silmas pidades läbi vaadata ja muuta. Üksikasjalikel arvetel internetikasutuse kohta peaks olema näidatud ainult aeg, kestus ja kasutusmaht ühe kasutuskorra ajal, mitte aga selle kasutuskorra ajal külastatud veebisaidid või interneti lõpp-punktid.

(237) Kui tegemist ei ole pideva maksmisega hilinemise või arvete tasumata jätmisega, peaksid tarbijad, kel on õigus taskukohastele hindadele, olema kuni vaidluse lahendamiseni kaitstud viivitamatu ühenduse katkestamise eest maksmata arve tõttu, ja eelkõige juhul, kui tegemist on tasuliste teenuste eest nõutavat suurt arvet käsitleva vaidlusega, peaks neil säilima juurdepääs olulistele kõneside teenustele ja liikmesriikide määratletud internetiühenduse miinimumteenustele. Liikmesriikidel peaks olema võimalik otsustada, et sellise juurdepääsu pakkumist jätkatakse ainult juhul, kui abonent jätkab liinitasu või interneti baasteenuse eest maksmist.

(238) Kui piisava lairibaühenduse ja kõneside teenuste pakkumisega või muude teenuste käesoleva direktiivi kohase pakkumisega kaasneb teenusepakkujale ebaõiglane koormus, võttes nõuetekohaselt arvesse kulusid ja tulusid ning asjaomaste teenuste pakkumisest tulenevat immateriaalset kasu, võib seda võtta arvesse universaalteenuse pakkumise kohustuse netokulu arvestuses.

(239) Vajaduse korral peaksid liikmesriigid looma mehhanismid universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulude rahastamiseks juhul, kui on tõendatud, et teenust on võimalik osutada ainult kahjumiga või netomaksumusega, mis ei mahu tavaliste kaubandusstandardite raamidesse. Oluline on tagada, et universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulud on arvestatud nõuetekohaselt ning et võimalik rahastamine mõjutab turgu ja ettevõtjaid võimalikult vähe ning on kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 107 ja 108.

(240) Universaalteenuse pakkumise kohustuse netokulude arvestamisel tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta kulusid ja tulusid ning universaalteenuse pakkumisega kaasnevaid immateriaalseid hüvesid, kuid selline arvestamine ei tohiks takistada kulude kajastamist hinnakujunduses. Kõigi universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulude arvestamiseks tuleks kasutada läbipaistvaid menetlusi.

(241) Immateriaalse kasu arvessevõtmine tähendab seda, et üldkulude kindlaksmääramiseks lahutatakse universaalteenuse pakkumise kohustuste otsestest netokuludest see kaudne kasu, mis tuleneb ettevõtja universaalteenuse pakkuja seisundist.

(242) Kui universaalteenuse pakkumise kohustusega kaasneb teenusepakkujale ebaõiglane koormus, on otstarbekas lubada liikmesriikidel luua mehhanisme netokulude tulemuslikuks katmiseks. Üks võimalus universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulude katmiseks on riigi vahendite kasutamine. Teiseks meetodiks on jagada universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu elektroonilise side võrkude ja -teenuste pakkujate vahel. Liikmesriikidel peaks olema võimalik rahastada universaalteenuse eri elementide netokulud eri mehhanismide abil või rahastada mõne või kõigi elementide netokulud kahest mehhanismist ühe või nende kahe kombineerimise abil. Piisav lairibaühendus on kasulik nii elektroonilise side sektorile kui ka laiemale digitaalmajandusele ja ühiskonnale tervikuna. Lairibaühenduse kiirust toetava ühenduse pakkumine aina rohkematele lõppkasutajatele võimaldab neil kasutada internetipõhiseid teenuseid ja seeläbi aktiivselt osaleda digiühiskonnas. Selliste ühenduste tagamine universaalteenuse pakkumise kohustuste alusel teenib nii avalikku huvi kui ka elektroonilise side pakkujate huve. Neid asjaolusid peaksid liikmesriigid arvesse võtma, kui nad valivad ja kujundavad mehhanisme netokulude katmiseks.

(243) Kui kulude katmisel jagatakse universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu elektroonilise side võrkude ja -teenuste pakkujate vahel, peaksid liikmesriigid tagama, et teenusepakkujate vahelise eraldamise meetod põhineb objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel ning on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. See põhimõte ei takista liikmesriikidel vabastada lõivust uusi turuletulijaid, kes ei ole saavutanud märkimisväärset turuosa. Kõigi rahastamismehhanismide puhul tuleks tagada, et turul tegutsevad ettevõtjad osalevad ainult universaalteenuse pakkumise kohustuste rahastamises ega toeta toiminguid, mis ei ole otseselt seotud universaalteenuse pakkumise kohustustega. Kulude katmise mehhanismid peaksid alati olema kooskõlas liidu õigusega ja eriti jagamismehhanismide puhul ka mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtetega. Kõik rahastamismehhanismid peaksid tagama, et ühe liikmesriigi kasutajad ei aita katta universaalteenuse pakkumise kulusid teises liikmesriigis. Universaalteenuse pakkumise kohustuste kulud peaks olema võimalik jagada kõigi teenusepakkujate või kindlaksmääratud klassi kuuluvate teenusepakkujate vahel. Liikmesriigid peaksid tagama, et jagamismehhanismi puhul järgitakse läbipaistvuse, minimaalse turumoonutuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Minimaalne turumoonutus tähendab seda, et maksed tuleb sisse nõuda nii, et lõppkasutajate kanda jääv rahaline koormus on võimalikult väike, kasutades selleks näiteks maksere võimalikult ulatuslikku jaotamist.

(244) Teenusepakkujad, kes saavad kasu universaalteenuse rahastamisest, peaksid esitama riigi reguleerivatele asutustele oma taotluse põhjendamiseks piisavad üksikasjad konkreetsete elementide kohta, mille jaoks sellist rahastamist vaja on. Liikmesriikide skeemid universaalteenuse pakkumise kohustuste kuluarvestuse ja finantseerimise kohta tuleks edastada komisjonile, kes kontrollib nende vastavust ELi toimimise lepingule. Liikmesriigid peaksid tagama universaalteenuse pakkumise kohustuste rahastamiseks sissenõutavate tasude tegeliku läbipaistvuse ja kontrolli nende summade üle. Universaalteenuse pakkumise netokulude arvutamine peaks baseeruma objektiivsel ja läbipaistval metoodikal, et tagada universaalteenuse kulutõhus pakkumine ja edendada võrdsete tingimuste loomist turuosaliste jaoks. Läbipaistvust võiks aidata suurendada see, kui universaalteenuse üksikelementide netokulude arvutamiseks kasutatav metoodika tehtaks eelnevalt teatavaks.

(245) Liikmesriigid ei või turuosalistele kehtestada rahalist osalust seoses meetmetega, mis ei kuulu universaalteenuse pakkumise kohustuste hulka. Individuaalselt on liikmesriikidel vabadus kehtestada erimeetmeid (väljaspool universaalteenuse pakkumise kohustuste ulatust) ja rahastada neid liidu õiguse kohaselt, kuid mitte turuosaliste osamakseid kasutades.

(246) Selleks, et tõhusalt toetada kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumist liidus, peaks olema võimalik teatavaid riiklikke numeratsiooniressursse, eelkõige teatavaid mittegeograafilisi numbreid, kasutada territooriumiväliselt, väljaspool määrava liikmesriigi territooriumi. Isikutevahelise sidega seonduvat arvestatavat pettuse ohtu arvesse võttes peaks selline territooriumiväline kasutus olema lubatud ainult nende elektroonilise side teenuste pakkumiseks, mis ei ole isikutevahelise side teenused. Liikmesriigid peaksid tagama asjaomaste õigusnormide, eelkõige tarbijakaitse normide ja numeratsiooniressursside kasutusega seotud muude normide jõustamise sõltumata sellest, kus kasutusõigused on antud ja kus numeratsiooniressursse liidus kasutatakse. Liikmesriikidele jääb pädevus kohaldada oma õigust tema territooriumil kasutatavate numeratsiooniressursside suhtes, sealhulgas siis, kui õigused on antud teises liikmesriigis.

(247) Teise liikmesriigi numeratsiooniressursse kasutavate liikmesriikide riigi reguleerivatel asutustel või muudel pädevatel asutustel ei ole kõnealuste numeratsiooniressursside üle kontrolli. Seetõttu on oluline, et territooriumivälise kasutuse õiguse andnud liikmesriigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus tagaks ka lõppkasutajate tõhusa kaitse liikmesriikides, kus neid numbreid kasutatakse. Tõhusa kaitse tagamiseks peaksid territooriumivälise kasutuse õiguse andnud riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused kehtestama kooskõlas käesoleva direktiiviga tingimused, mis käsitlevad tarbijakaitsenormide ja numeratsiooniressursside kasutamisega seotud muude normide järgimist teenusepakkuja poolt nendes liikmesriikides, kus neid ressursse kasutatakse.

(248) Teise liikmesriigi numeratsiooniressursse kasutavate liikmesriikide reguleerivatel asutustel või muudel pädevatel asutustel peaks olema võimalik taotleda numeratsiooniressursside kasutusõigused andnud riigi reguleerivatelt asutustelt või muudelt pädevatelt asutustelt abi nende normide jõustamisel. Kasutusõigused andnud riigi reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste poolt võetavad jõustamismeetmed peaksid hõlmama hoiatavaid karistusi, eeskätt olulise rikkumise korral eelkõige asjaomasele ettevõtjale määratud numeratsiooniressursside territooriumivälise kasutamise õiguse äravõtmist. Territooriumivälise kasutuse nõuded ei tohiks piirata liikmesriikide voli tõkestada juhtumipõhiselt juurdepääs numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu. Numeratsiooniressursside territooriumiväline kasutus ei tohiks piirata rändlusteenuste pakkumisega seonduvaid liidu norme, sealhulgas neid, mis seonduvad selliste rändlusteenuste anomaalse või lubamatu kasutamise ärahoidmisega, mille suhtes kohaldatakse jaehinna reguleerimist ja mille puhul saab kasutada reguleeritud rändlusteenuse hulgihindu. Liikmesriikidel peaks jätkuvalt olema võimalik sõlmida kolmandate riikidega numeratsiooniressursside territooriumivälist kasutust käsitlevaid erilepinguid.

(249) Liikmesriigid peaksid elektroonilise side pakkujate vahetamise hõlbustamiseks soodustama numeratsiooniressursside eraldamist raadiolainete abil. Numeratsiooniressursside eraldamine raadiolainete abil võimaldab kommunikatsiooniseadmete tunnuste ümberprogrammeerimist ilma, et oleks vaja füüsilist juurdepääsu asjaomastele seadmetele. See võimalus on iseäranis oluline masinatevaheliste teenuste puhul, st teenuste puhul, mis hõlmavad andmete ja teabe automaatset edastamist seadmete või tarkvarapõhiste rakenduste vahel nii, et inimeste sekkumine on piiratud või puudub täielikult. Selliste masinatevaheliste teenuste pakkujatel ei pruugi olla füüsilist juurdepääsu oma seadmetele, kuna neid kasutatakse kaugel või kasutatavate seadmete arv on suur või tulenevalt nende kasutustavadest. Pidades silmas tärkavat masinatevahelist turgu ja uusi tehnoloogiaid, peaksid liikmesriigid püüdlema selle poole, et tagada raadiolainete abil eraldamise tehnoloogianeutraalsus.

(250) Läbipaistvatel, objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel põhinev juurdepääs numeratsiooniressurssidele on ettevõtjatele äärmiselt oluline konkureerimiseks elektroonilise side sektoris. Liikmesriikidel peaks olema õigus anda numeratsiooniressursside kasutusõigusi muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, võttes arvesse numbrite kasvavat olulisust asjade interneti mitmesuguste teenuste jaoks. Kõiki riikliku numeratsiooniplaani elemente, sealhulgas võrkudes adresseerimiseks kasutatavaid punktikoode, peaksid haldama riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused. Kui üleeuroopaliste teenuste või piiriüleste teenuste, eelkõige selliste uute masinatevaheliste teenuste nagu võrku ühendatud autod, arendamiseks on vaja ühtlustada liidu numeratsiooniressursside kasutamist ning kui olemasolevate numeratsiooniressursside alusel ei ole nõudlust võimalik täita, võib komisjon võtta BERECi abil rakendusmeetmeid.

(251) Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise otsuste avaldamise nõude täitmiseks peaks olema võimalik teha kõnealused otsused avalikult kättesaadavaks koduleheküljel.

(252) Arvestades kadunud lastest teavitamise eriomaseid aspekte, peaksid liikmesriigid järgima võetud kohustust tagada, et nende territooriumil oleks hästitoimiv kadunud lastest teavitamise teenus numbri 116000 all kättesaadav. Liikmesriigid peaksid võtma asjakohaseid meetmeid, et tagada numbri 116000 piisav teenusekvaliteet.

(253) Üheaegselt kadunud lastest teavitamise abitelefoni numbriga 116000 tagavad paljud liikmesriigid lastele kasutamiseks lapsesõbraliku nõuandetelefoni (number 116111), millelt saavad abi hoolt ja kaitset vajavad lapsed. Nimetatud liikmesriigid ja komisjon peaksid tagama elanikkonna, ennekõike laste, ja riigisiseste lastekaitsesüsteemide suurema teadlikkuse abiliini 116111 olemasolust.

(254) Siseturg tähendab seda, et liidu mittegeograafilisi numbreid kasutades on lõppkasutajatel juurdepääs kõigile teiste liikmesriikide numeratsiooniplaani numbritele ja juurdepääsuteenustele, sealhulgas tasuta ja tasulistele numbritele, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja, kellele helistatakse, on ärilistel põhjustel otsustanud piirata juurdepääsu teatavatest geograafilistest piirkondadest. Lõppkasutajatel peaks olema juurdepääs ka rahvusvahelistele tasuta numbritele. Piiriülest juurdepääsu numeratsiooniressurssidele ning seotud teenustele ei tohiks keelata, välja arvatud objektiivselt põhjendatud juhtudel, näiteks vajaduse korral võidelda pettuse ja kuritarvitamisega, näiteks seoses teatavate tasuliste teenustega, kui number on määratud ainult riigisiseseks kasutamiseks (näiteks riigisisene lühinumber) või kui see ei ole majanduslikult teostatav. Väljastpoolt asjaomast liikmesriiki helistavate isikute puhul ei pea nõutavad hinnad olema samasugused kui sellest liikmesriigist helistavate isikute puhul. Kasutajaid tuleks varem selgelt teavitada kõigist tasuta numbrite puhul rakendatavatest tasudest, näiteks tasudest standardsete rahvusvaheliste koodide valimise abil tehtavate rahvusvaheliste kõnede eest. Kui elektroonilise side teenuste pakkujad peatavad pettuse või väärkasutuse tõttu vastastikuse sidumise või muude teenuste müügi, peaksid liikmesriigid tagama, et peatatud teenustelt saadud tulu makstakse võimaluse korral tagasi lõppkasutajatele, keda asjaomane pettus või väärkasutus mõjutab.

(255) Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega tuleks jätta mitmed käesoleva direktiivi lõppkasutajate õigusi käsitlevad sätted kohaldamata numbrivaba isikutevahelise side teenuseid pakkuvate mikroettevõtjate suhtes. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale tuleb mikroettevõtjaid hõlmavat väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlust tõlgendada rangelt. Selleks et hõlmata ainult need ettevõtjad, kes on tõepoolest sõltumatud mikroettevõtjad, on vaja hinnata selliste mikroettevõtjate struktuuri, kes moodustavad ühest niisugusest ettevõtjast võimsama majanduskontserni, ning tagada, et mikroettevõtjate määratlust ei kasutataks ära puhtformaalsetel põhjendustel.

(256) Elektroonilise side ühtse turu lõpuleviimine eeldab nende tõkete kõrvaldamist, mis takistavad lõppkasutajate juurdepääsu elektroonilise side teenustele kogu liidus. Üldsusele elektroonilise side pakkujad ei tohiks keelata ega piirata lõppkasutajate juurdepääsu või neid diskrimineerida kodakondsuse, elukohaliikmesriigi või asutamise liikmesriigi alusel. Eristamine peaks siiski olema kulude ja riskide objektiivselt põhjendatavate erinevuste alusel võimalik jaemüügitasandil osutatavate reguleeritud rändlusteenuste anomaalse või lubamatu kasutamise suhtes, mitte piirduma määruses (EL) nr 531/2012 sätestatud meetmetega.

(257) Lõppkasutajate kaitse normide erinev rakendamine on loonud olulisi siseturu tõkkeid, mis mõjutavad nii elektroonilise side teenuste pakkujaid kui ka lõppkasutajaid. Kõnealuseid tõkkeid tuleks vähendada samade normide kohaldamisega, mis tagaks kõrge ja ühtse kaitsetaseme kogu liidus. Käesoleva direktiiviga hõlmatud lõppkasutajate õiguste kohandatud ja täielik ühtlustamine peaks nii lõppkasutajate kui ka elektroonilise side teenuste pakkujate jaoks suurendama märkimisväärselt õiguskindlust ning märgatavalt alandama killustunud normidest johtuvaid turulepääsu tõkkeid ja tarbetut nõuete täitmise koormust. Täielik ühtlustamine aitab ületada siseturu toimimise tõkked, mis on tingitud sellistest lõppkasutajaid käsitlevatest siseriiklikest sätetest, mis samaaegselt kaitsevad siseriiklikke pakkujaid teistest liikmesriikidest tuleneva konkurentsi eest. Ühtse ja kõrge kaitsetaseme saavutamiseks tuleks käesolevas direktiivis mitmeid lõppkasutajaid käsitlevaid sätteid tõhustada, tuginedes liikmesriikide parimatele tavadele. Õiguste täielik ühtlustamine suurendab lõppkasutajate usaldust siseturu vastu, sest elektroonilise side teenuseid kasutades laieneb neile võrdselt kõrge kaitsetase mitte üksnes oma liikmesriigis, vaid ka teistes liikmesriikides elades, töötades või reisides.

Täielik ühtlustamine peaks laienema ainult küsimustele, mis on hõlmatud käesolevas direktiivis lõppkasutajate õigusi käsitlevate sätetega. Seetõttu ei peaks see mõjutama liikmesriigi õigust seoses lõppkasutajate kaitse nende aspektidega, sealhulgas teatavate läbipaistvusmeetmete aspektidega, mida need sätted ei hõlma. Näiteks läbipaistvuskohustustega seotud meetmeid, mida käesolev direktiiv ei hõlma, tuleks pidada kokkusobivaks täieliku ühtlustamise põhimõttega, samas kui käesoleva direktiiviga hõlmatud läbipaistvusküsimustega seotud lisanõudeid, näiteks teabe avaldamist, tuleks pidada selle põhimõttega kokkusobimatuks. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik säilitada või kehtestada riigisiseseid õigusnorme küsimuste kohta, mida käesolevas direktiivis konkreetselt ei käsitleta, eelkõige uutmoodi probleemidega tegelemiseks.

(258) Lepingud on lõppkasutajatele oluline vahend, et tagada teabe läbipaistvus ja õiguskindlus. Konkurentsile rajatud turul sõlmib suurem osa teenusepakkujaid oma klientidega lepingud, sest see on kaubanduslikult soovitav. Lisaks käesolevale direktiivi kohaldatakse elektroonilise side võrkude ja teenustega seotud tarbijatehingute suhtes lepingunõudeid, mis on sätestatud kehtivas liidu tarbijakaitseõiguses, eelkõige nõukogu direktiivis 93/13/EMÜ[1] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2011/83/EL[2]. Käesolevasse direktiivi selliste teabenõuete lisamine, mida võidakse esitada ka direktiivi 2011/83/EL alusel, ei tohiks kaasa tuua teabe dubleerimist lepingueelsetes dokumentides ja lepingudokumentides. Käesoleva direktiivi alusel asjakohase, sealhulgas mis tahes ettekirjutavama või üksikasjalikuma nõude kohase teabe esitamist tuleks pidada direktiivi 2011/83/EL vastavate nõuetega kooskõlas olevaks.

---

1 Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29).

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

(259) Teatavaid lõppkasutajate kaitse sätteid, mida kohaldatakse a priori ainult tarbijate suhtes, täpsemalt sätteid lepingulise teabe, lepingu maksimaalse kestuse ja pakettide kohta, ei tuleks kohaldada mitte ainult tarbijate, vaid ka mikroettevõtjate ja väikeettevõtjate ning siseriiklikus õiguses määratletud mittetulundusühenduste suhtes. Nende ettevõtjate ja ühenduste kategooriate läbirääkimispositsioon on võrreldav tarbijate omaga ja seetõttu peaks neile laienema samaväärne kaitse, välja arvatud siis, kui nad sõnaselgelt neist õigustest loobuvad. Käesolevas direktiivis sätestatud kohustusi lepingulise teabe kohta, sealhulgas direktiivis 2011/83/EL sätestatud kohustusi, millele on käesolevas direktiivis osutatud, tuleks kohaldada olenemata tarbija poolt mis tahes makse tegemisest ja selle makse summast. Lepingulist teavet käsitlevaid kohustusi, sealhulgas direktiivis 2011/83/EL sisalduvaid kohustusi tuleks kohaldada mikroettevõtjate, väikeste ettevõtjate ja mittetulundusühenduste suhtes automaatselt, välja arvatud siis, kui nad eelistavad individuaalsete lepingutingimuste üle elektroonilise side teenuste pakkujatega läbi rääkida. Erinevalt mikroettevõtjatest ja väikeettevõtjatest ning mittetulundusühendustest on suurematel ettevõtjatel tavaliselt tugevam läbirääkimispositsioon ning seetõttu ei sõltu nad samadest lepingulise teabe nõuetest kui tarbijad. Muid sätteid, nagu näiteks numbri liikuvust, mis on olulised ka suuremate ettevõtjate jaoks, tuleks jätkuvalt kohaldada kõigi lõppkasutajate suhtes. „Mittetulundusühendused“ on juriidilised isikud, mis ei teeni oma omanikele või liikmetele kasumit. Mittetulundusühendused on tavaliselt heategevuslikud või muud liiki üldsuse huvisid esindavad organisatsioonid. Pidades silmas võrreldavat olukorda, on käesoleva direktiivi kohaselt seega õiguspärane kohelda selliseid organisatsioone mikroettevõtjate ja väikeettevõtjatega samaväärselt määral, mil tegemist on lõppkasutajate õigustega.

(260) Elektroonilise side sektori spetsiifika nõuab lisaks horisontaalsetele lepingunormidele piiratud arvu täiendavaid kaitsesätteid lõppkasutajate kohta. Lõppkasutajaid tuleks muu hulgas teavitada pakutavatest teenusekvaliteedi tasemetest, soodustuste ja lepingu lõpetamise tingimustest, kohaldatavatest hinnakirjadest ja nende teenuste tariifidest, mille suhtes kohaldatakse eraldi hinnatingimusi. Kõnealune teave on oluline muude üldkasutatavate elektroonilise side teenuste kui masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujatele. Ilma et see piiraks isikuandmete kaitse suhtes kohaldatavaid norme, ei tuleks üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkuja suhtes kohaldada kohustuslikke teavitamisnõudeid lepingute puhul, kui pakkuja ja temaga seotud äriühingud või isikud ei saa mingisugust tasu, mis on otseselt või kaudselt seotud elektroonilise side teenuste pakkumisega, näiteks kui ülikooli annab oma külastajatele tasuta juurdepääsu ülikoolilinnaku WiFi-võrgule ning ei saa selle elektroonilise side teenuse pakkumise eest mingisugust tasu, ei kasutajate maksete ega ka reklaamitulude kujul.

(261) Selleks, et võimaldada lõppkasutajal langetada teadlikke otsuseid, on oluline, et nõutav asjakohane teave esitatakse lepingu sõlmimise eel selges ja mõistetavas keeles ning püsival andmekandjal või, kui see ei ole teostatav ja ilma et see piiraks direktiivis 2011/83/EL sätestatud püsiva andmekandja määratlust, dokumendis, mis tehakse teenusepakkujale kättesaadavaks ja millest teatatakse kasutajale ning mida on kerge alla laadida, avada ja lugeda tarbijate poolt tavaliselt kasutatavate seadmetega. Valiku lihtsustamiseks peaksid pakkujad esitama oluliste lepingutingimuste kokkuvõtte. Võrreldavuse hõlbustamiseks ja nõuete täitmise kulude vähendamiseks peaks komisjon võtma pärast BERECiga konsulteerimist vastu lepingu kokkuvõtliku vormi. Lepingueelselt esitatud teave ja kokkuvõtlik vorm peaksid olema lõpliku lepingu lahutamatud osad. Lepingu kokkuvõte peaks olema lühike ja lihtsalt loetav, ideaaljuhul mitte pikem kui üks A4 lehekülg või juhul kui üks leping käsitleb mitut eri teenust, kuni kolm ühepoolset A4 lehte.

(262) Määruse (EL) 2015/2120 vastuvõtmise järel on aegunud käesoleva direktiivi sätted, milles käsitletakse teavet tingimuste kohta, mis piiravad teenustele ja rakendustele juurdepääsu või nende kasutamist ning samuti andmeliikluse juhtimist, ja need tuleks kehtetuks tunnistada.

(263) Seoses lõppseadmetega tuleks tarbijalepingus täpsustada tingimused, mille teenusepakkuja on kehtestanud seadme kasutamisele, näiteks mobiilsidevahendite lukustamine SIM-kaardiga, kui sellised tingimused ei ole siseriikliku õigusega keelatud, ning lepingu ennetähtaegse või kokkulepitud kehtivusaja lõpul selle lõpetamise kulud, sealhulgas seadme endale jätmisega seotud kulud. Kui lõppkasutaja otsustab endale jätta lõppseadmed, mis olid lepinguga seotud selle sõlmimisel, ei tohiks nende eest nõutav hüvitis ületada seadmete *pro rata temporis* väärtust, mis arvutatakse lepingu sõlmimise hetkel oleva väärtuse alusel, või kuni lepingu lõppemiseni maksta jäänud teenustasu osast, olenevalt sellest, kumb summa on väiksem. Liikmesriikidel peaks olema õigus valida hüvitise määra arvutamiseks teisi meetodeid, kui see määr on võrdne arvutatud hüvitisega või sellest väiksem. Teenusepakkuja peaks tasuta kaotama kõik lõppseadmete muudes võrkudes kasutamise piirangud hiljemalt nimetatud hüvitise maksmisel.

(264) Piiramata teenusepakkuja käesoleva direktiivi kohast sisulist kohustust seoses turvalisusega, peaks leping täpsustama nende meetmete liigi, mida teenusepakkuja võib võtta turvaintsidentide või turvaohtude puhul. Lisaks tuleks lepingus täpsustada ka võimalikud hüvitised ja tagasimaksekord juhul, kui teenusepakkuja reageerib turvaintsidendile ebapiisavalt, sealhulgas juhul, kui teenusepakkujale teada antud turvaintsident leiab aset teadaolevate tarkvara või riistvara turvaohtude tõttu, mille jaoks on tootja või arendaja väljastanud parandused ja teenusepakkuja ei ole neid kohaldanud ega võtnud muid asjakohaseid vastumeetmeid.

(265) Selliste konkurentsipõhiste turgude puhul, kus teenusepakkujaid on rohkem, on tarbijate jaoks suurima tähtsusega pakkumisi ja teenuseid käsitleva läbipaistva, ajakohastatud ja võrreldava teabe olemasolu. Lõppkasutajatel peaks olema kergesti kättesaadaval kujul avaldatud teabe põhjal võimalik lihtsalt võrrelda turul pakutavate eri teenuste hindu. Selleks et teha neile hindade ja teenuste võrdlemine lihtsaks, peaks pädevatel asutustel olema vajadusel oma tegevust riigi reguleerivate asutustega koordineerides võimalik nõuda internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujatelt teabe, sealhulgas tariifid, teenusekvaliteet, tarnitud lõppseadme tingimused ja muu asjakohane statistika, suuremat läbipaistvust. Kõigi selliste nõuete puhul peaks nõuetekohaselt arvesse võtma kõnealuste võrkude või teenuste omadusi. Nad peaksid samuti tagama, et kolmandatel isikutel on õigus tasuta kasutada selliste ettevõtjate poolt võrdlusvahendina üldkasutatavat teavet.

(266) Lõppkasutajad ei ole sageli teadlikud oma tarbimisharjumustega kaasnevatest kuludest või neil on elektroonilise side teenuseid kasutades raske hinnata kulunud aega või andmemahtu. Läbipaistvuse suurendamiseks ning sideteenuste eelarve parema kontrollimise võimaldamiseks on oluline pakkuda lõppkasutajatele vahendid, mis võimaldaksid neil pidevalt jälgida oma tarbimist. Lisaks peaks liikmesriikidel olema õigus säilitada või kehtestada sätteid tarbimispiirangute kohta, et kaitsta lõppkasutajaid arvetega seotud halbade üllatuste eest, sealhulgas seoses tasuliste teenustega ja muude teenustega, mille suhtes kohaldatakse eraldi hinnatingimusi. See võimaldab pädevatel asutustel nõuda, et selliseid hindu käsitlev teave esitataks enne teenuse pakkumist ja see ei piira liikmesriikide võimalust säilitada või kehtestada üldiseid kohustusi tasuliste teenuste osas, et tagada lõppkasutajate tõhus kaitse.

(267) Sõltumatud võrdlusvahendid, nagu veebisaidid, on lõppkasutajatele tõhus vahend, et hinnata internetiühenduse teenuste ja isikutevahelise side teenuste erinevate pakkujate eeliseid seoses korrapäraste või tarbimispõhiste otseste rahaliste tasudega ning saada erapooletut teavet, eelkõige võrreldes ühes kohas hindu, tariife ja kvaliteediparameetreid. Sellised vahendid peaksid toimima teenusepakkujatest sõltumatult, ühtegi teenusepakkujat ei tohiks kohelda otsingutulemustes soodsamalt. Kõnealuste vahendite eesmärk peaks olema pakkuda teavet, mis on üheaegselt selge, täpne, täielik ja põhjalik. Selliste vahendite eesmärk peaks samuti olema hõlmata pakkumisi võimalikult laial skaalal, et anda esinduslik ülevaade ja katta märkimisväärne osa turust. Selliste vahendite kaudu pakutav teave peaks olema usaldusväärne, erapooletu ja läbipaistev. Lõppkasutajaid tuleks teavitada selliste vahendite kättesaadavusest. Liikmesriigid peaksid tagama lõppkasutajatele vaba juurdepääsu vähemalt ühele sellisele vahendile nende vastaval territooriumil. Juhul kui liikmesriigis on kasutusel ainult üks võrdlusvahend ja see lõpetab töö või ei vasta enam kvaliteedinõuetele, peaks liikmesriik tagama, et lõppkasutajad saavad mõistliku aja jooksul riigi tasandil juurdepääsu mingile muule võrdlusvahendile.

(268) Sõltumatuid võrdlusvahendeid võidakse hallata eraettevõtjate poolt või pädevate ametiasutuste poolt või nimel. Nende haldamine peab siiski toimuma kooskõlas kindlaksmääratud kvaliteedinõuetega, mille hulka kuulub nõue esitada andmeid nende omanike kohta, anda täpset ja ajakohastatud teavet, märkida viimase ajakohastamise aeg, esitada selged ja objektiivsed kriteeriumid, millel võrdlused põhinevad, ning võrrelda võimalikult laia skaalat pakkumisi, hõlmates märkimisväärse osa turust. Liikmesriikidel peaks olema õigus teha kindlaks, kui sageli tuleks võrdlusvahendite puhul vaadata üle ja ajakohastada lõppkasutajatele pakutavat teavet, võttes arvesse seda, millise sagedusega internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad üldiselt oma tariife ja kvaliteeti käsitlevat teavet ajakohastavad.

(269) Internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamist puudutavate üldist huvi pakkuvate küsimustega tegelemiseks ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse edendamiseks peaks liikmesriikidel olema õigus selliste teenusepakkujate abiga koostada ja levitada või lasta levitada selliste teenuste kasutamist käsitlevat üldist huvi pakkuvat teavet. See teave võiks hõlmata üldist huvi pakkuvat teavet kõige levinumate rikkumiste ning nende õiguslike tagajärgede kohta, näiteks seoses autoriõiguste rikkumise, muude ebaseaduslike kasutamisviiside ja kahjustava sisu levitamisega ning nõuandeid ja kaitsevahendeid juhuks, kui ohus on isiku turvalisus, mis võib juhtuda näiteks isikuandmete teatud tingimustel avalikustamisel, või kui ohus on eraelu puutumatus või isikuandmed, samuti teavet kergesti kasutatava ja konfigureeritava tarkvara või tarkvara suvandite kohta, mis võimaldavad kaitsta lapsi või kergesti mõjutatavaid isikuid. Teavet võiks koordineerida käesoleva direktiiviga kehtestatud koostöömenetluse korras. Sellist üldist huvi pakkuvat teavet tuleks vajaduse korral ajakohastada ja see tuleks esitada kergesti arusaadaval viisil, mille üksikasjad määrab kindlaks iga liikmesriik, ning avaldada ametiasutuse veebisaidil. Liikmesriikidel peaks olema õigus kohustada internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujaid levitama seda standardset teavet kõikidele oma klientidele viisil, mida liikmesriikide ametiasutused peavad sobivaks. Sellise teabe levitamine ei tohiks samas põhjustada teenusepakkujatele liigset koormust. Vastasel juhul peaksid liikmesriigid edendama teabe levitamist nende sidevahendite teel, mida teenusepakkujad kasutavad lõppkasutajatega sidepidamiseks tavapärase äritegevuse käigus.

(270) Asjakohaste liidu normide puudumisel loetakse sisu, rakendusi ja teenuseid õiguspärasteks või kahjulikeks riigisisese materiaal- ja menetlusõiguse kohaselt. Selle üle, kas sisu, rakendused või teenused on õiguspärased või kahjulikud, teevad nõuetekohase menetluse kohaselt otsuse liikmesriigid, mitte elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad. Käesolev direktiiv ja direktiiv 2002/58/EÜ ei piira võimalust kohaldada direktiivi 2000/31/EÜ, mis muu hulgas sisaldab „pelga edastamise“ reeglit vahendusteenuse pakkujate jaoks.

(271) Riigi reguleerivatel asutustel peaks olema muude pädevate asutustega koordineeritult või, kui see on asjakohane, muudel pädevatel asutustel peaks koordineeritult riigi pädevate asutustega olema õigus jälgida teenuste kvaliteeti ja koguda süstemaatiliselt teavet internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujate pakutavate teenuste kvaliteedi kohta sellisel määral, et viimased oleksid suutelised pakkuma teenusekvaliteedi miinimumtaset, kas siis kontrollides vähemalt mõningaid võrguelemente või selleks sõlmitud teenustaseme kokkuleppe alusel, sealhulgas kvaliteeti seoses teenuste pakkumisega puuetega lõppkasutajatele. Kõnealuse teabe kogumisel tuleks lähtuda kriteeriumidest, mis võimaldavad võrrelda teenusepakkujaid ja liikmesriike. On tõenäoline, et konkurentsil põhinevas keskkonnas selliste elektroonilise side teenuste pakkujad muudavad piisava ja ajakohastatud teabe avalikult kättesaadavaks äriliste eeliste saavutamiseks. Sellest hoolimata peaks riigi reguleerivatel asutustel olema koordineeritult muude pädevate asutustega või, kui see on asjakohane, muudel pädevatel asutustel peaks koordineeritult riigi pädevate asutustega olema võimalik nõuda sellise teabe avaldamist, kui on tõendatud, et teave ei ole tegelikult avalikult kättesaadav. Kui üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kvaliteet sõltub mis tahes välistest teguritest, näiteks signaali edastamise kontrollist või võrguühendusest, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema muude pädevate asutustega kooskõlastatud viisil võimalik nõuda, et selliste teenuste pakkujad oma tarbijaid vastavalt teavitaksid.

(272) Riigi reguleerivad asutused peaksid muude pädevate asutustega koordineeritult kehtestama ka teenusepakkujate kohaldatavad mõõtmismeetodid, et parandada esitatud teabe võrreldavust. Võrreldavuse hõlbustamiseks liidus ja nõuete täitmise maksumuse vähendamiseks peaks BEREC võtma vastu suunised asjakohaste teenusekvaliteedi parameetrite kohta, mida riigi reguleerivad asutused peaksid muude pädevate asutustega koordineeritult hoolikalt arvesse võtma.

(273) Konkurentsikeskkonna kõigi eeliste ärakasutamiseks peaks tarbijatel olema võimalik teha teadlikke otsuseid ning vahetada teenusepakkujat, kui see on nende parimates huvides. Samuti on oluline tagada, et neile ei tehtaks sealjuures õiguslikke, tehnilisi ega praktilisi takistusi, sealhulgas seoses lepingutingimuste, menetluste ja tasudega. See ei välista tarbijalepingutes mõistlike minimaalsete ja kuni 24 kuu pikkuste lepinguperioodide kehtestamist teenusepakkujate poolt. Siiski peaks liikmesriikidel olema võimalus säilitada või kehtestada sätteid lühema maksimaalse kestuse kehtestamiseks ja lubada tarbijatel lepinguperioodil hinnakirju muuta või leping lõpetada ilma lisakuludeta, võttes arvesse tingimusi oma riigis, nagu näiteks konkurentsi taset ja võrguinvesteeringute stabiilsust. Elektroonilise side teenuse lepingust sõltumatult võivad tarbijad eelistada füüsiliste ühenduste puhul pikemat hüvitamise aega ja sellest kasu saada. Sellised tarbija kohustused võivad olla oluline tegur, et hõlbustada ülikiirete võrkude kasutuselevõttu kuni lõppkasutaja valduseni või sellele väga lähedale, sealhulgas nõudluse koondamise mehhanismide kaudu, mis võimaldavad võrguinvestoritel vähendada algseid käibelemineku riske. Siiski ei tohiks füüsilisi ühendusi käsitlevates lepingutes sätestatud hüvitamise ajad piirata käesoleva direktiiviga kehtestatud tarbijate õigust vahetada elektroonilise side teenuste pakkujaid ning sellised lepingud ei tohiks hõlmata terminali- või internetiühenduse seadmeid, nagu mobiiltelefonid, ruuterid või modemid. Liikmesriigid peaksid tagama selliste üksuste, kaasa arvatud operaatorid, võrdse kohtlemise, kes rahastavad ülisuure läbilaskevõimega füüsilise ühenduse loomist lõppkasutaja valdustes, sealhulgas juhul, kui selline rahastamine toimub järelmaksulepingu alusel.

(274) Samuti on võimalik elektroonilise side teenuste lepingut automaatselt pikendada. Sellisel juhul peaks lõppkasutajatel olema õigus oma leping pärast selle kehtivusaja lõppemist ilma lisakuludeta lõpetada.

(275) Üldkasutatavate elektroonilise side teenuste, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkujate poolt lepingutingimustes kavandatud olulisi muudatusi, mis ei ole lõppkasutajale kasulikud, näiteks seoses tasude, tariifide, andmemahu või kiirusepiirangu, leviala või isikuandmete töötlemisega, peaks andma lõppkasutajale õiguse lõpetada leping ilma lisakuludeta, isegi kui need on seotud mõningate kasulike muudatustega. Seetõttu peaks pakkuja poolne lepingutingimuste mis tahes muutmine andma lõppkasutajale õiguse leping lõpetada, välja arvatud siis, kui kõik muudatused on iseenesest lõppkasutajale kasulikud või kui muudatused on puhtalt halduslikku laadi, näiteks pakkuja aadressi muutumine, ega mõjuta lõppkasutajat negatiivselt või kui muudatused on rangelt tingitud õiguslikest või regulatiivsetest muudatustest, näiteks liidu või liikmesriigi õigusega kehtestatud uutest lepinguteabe nõuetest. Seda, kas muudatus on üksnes lõppkasutaja huvides, tuleks hinnata objektiivsete kriteeriumide alusel. Lõppkasutaja õigus leping lõpetada tuleks välistada ainult siis, kui pakkuja suudab tõendada, et kõik muudatused lepingus on üksnes lõppkasutaja huvides või on puhtalt halduslikku laadi ega avalda lõppkasutajale mingit negatiivset mõju.

(276) Lõppkasutajatele tuleks teatada lepingutingimuste kõikidest muudatustest püsiva andmekandja kaudu. Lõppkasutajad, kes ei ole tarbijad, mikroettevõtjad või väikeettevõtjad või mittetulundusühingud, ei peaks saama õigust leping selle muutumise korral lõpetada, kui tegemist on masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenustega. Liikmesriikidel peaks olema õigus pakkuda lõppkasutajale erikaitset seoses lepingu lõpetamisega lõppkasutaja elukohavahetuse tõttu. Lepingu lõpetamist käsitlevad sätted ei tohiks piirata liidu või liikmesriigi õiguse muude sätete kohaldamist, mis käsitlevad põhjusi, mille alusel saavad teenusepakkuja või lõppkasutaja lepinguid lõpetada või lepingutingimusi muuta.

(277) Teenusepakkujate vahetamine on konkurentsitihedas keskkonnas tõhusa konkurentsi võimaldaja. Teenusepakkuja vahetamise kohta läbipaistva, täpse ja õigeaegse teabe kättesaadavus peaks suurendama lõppkasutajate usaldust vahetamise vastu ja ka nende tahet osaleda aktiivselt konkurentsiprotsessis. Teenusepakkujad peaksid tagama teenuse järjepidevuse nii, et lõppkasutajal oleks teenusepakkujat võimalik vahetada, ilma et teda ohustaks teenuse katkemine, ning tehnilise teostatavuse korral võimaldama vahetust lõppkasutaja soovitud kuupäeval.

(278) Numbri liikuvus on põhiline toetav tegur tarbijate valiku ja konkurentsile rajatud elektroonilise side turgude tulemusliku konkurentsi puhul. Lõppkasutajatel, kes seda taotlevad, peaks olema võimalik säilitada oma numbrid olenemata teenusepakkujast ja piiratud aja jooksul ühe teenusepakkuja juurest teise juurde siirdumise vahel. Käesolev direktiiv ei reguleeri kõnealuse võimaluse pakkumist üldkasutatava telefonivõrgu ühenduste vahel määratud asukohas ja määratlemata asukohas. Liikmesriikidel peaks olema siiski õigus kohaldada sätteid numbrite liikuvuse suhtes määratud asukohas teenuseid osutavate võrkude ja mobiilsidevõrkude vahel.

(279) Numbri liikuvuse mõju suureneb märgatavalt, kui on olemas läbipaistev teave tariifide kohta nii oma numbreid mujale viia soovivate lõppkasutajate kui ka sellistele teisaldatud numbritele helistavate lõppkasutajate jaoks. Kui võimalik, peaksid riigi reguleerivad asutused soodustama asjakohast tariifide läbipaistvust kui osa numbri liikuvuse rakendamisest.

(280) Tagades, et numbri liikuvusega seotud vastastikuse sidumise hinnad on kuludele orienteeritud, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema õigus võtta arvesse ka hindu võrreldavatel turgudel.

(281) Kõige olulisem tegur, mis tagab konkurentsipõhistel elektroonilise side turgudel tõhusa konkurentsi ning aitab tarbijatel teha valikuid, on numbri liikuvus, mida peaks olema võimalik rakendada võimalikult väikese viivitusega, nii et number oleks funktsionaalselt aktiveeritud ühe tööpäeva jooksul ning et lõppkasutaja ei peaks teenuse puudumist taluma kauem kui üks tööpäev alates kokkulepitud kuupäevast. Õigus numbri teisaldamisele tuleks anda lõppkasutajale, kellel on teenusepakkujaga sõlmitud asjakohane (ette- või järelmakstav) leping. Teenusepakkuja vahetamist lõppkasutajate jaoks sujuvaks muutva ühtse kontaktpunkti töö hõlbustamiseks peaks vahetusprotsessi juhtima üldsusele elektroonilist sidet pakkuv vastuvõttev teenusepakkuja. Riigi reguleerivatel asutustel või, kui see on asjakohane, muudel pädevatel asutustel, peaks olema õigus kehtestada teenusepakkuja vahetamise ja numbrite liikuvuse üldine kord, võttes arvesse lepinguid käsitlevaid riigisiseseid sätteid ja tehnoloogia arengut. Võimaluse korral peaks see hõlmama nõuet, et teisaldamine teostatakse raadiolainete abil, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja palub teha teisiti. Mõne liikmesriigi kogemused on näidanud, et teenusepakkujat võidakse vahetada ilma lõppkasutajate nõusolekuta. Kuigi kõnealuse küsimusega peaksid tegelema eeskätt õiguskaitseasutused, peaks liikmesriikidel olema õigus sellise ohu vähendamiseks kehtestada teenusepakkuja vahetamise suhtes vajalikud proportsionaalsed miinimummeetmed, sealhulgas kohased karistused, ja tagada lõppkasutajate kaitse kogu vahetusprotsessi jooksul, ilma et see protsessi atraktiivsust nende silmis vähendaks. Lepingutingimused ei tohiks piirata õigust numbri teisaldamisele.

(282) Tagamaks, et teenusepakkujate vahetamine ja numbrite teisaldamine toimub käesolevas direktiivis sätestatud tähtaja jooksul, peaksid liikmesriigid sätestama, et teenusepakkujad maksaksid lõppkasutajatele lihtsal ja õigeaegsel viisil hüvitist, juhul kui teenusepakkuja ja lõppkasutaja vahelist lepingut ei täideta. Sellised meetmed peaksid olema proportsionaalsed kokkuleppe täitmisel tekkiva viivituse pikkusega. Lõppkasutajad peaksid hüvitist saama vähemalt viivituste eest, mis on pikemad kui üks tööpäev teenuse aktiveerimise, numbri teisaldamise või teenuse lõpetamise korral, ning juhul, kui teenusepakkuja ei ilmu kokkulepitud ajal kohale seadme hoolduseks või paigaldamiseks. Lisahüvitis võiks olla ka tasu automaatse vähendamise vormis, juhul kui üleandev teenusepakkuja peab jätkama oma teenuste pakkumist kuni vastuvõtva teenusepakkuja teenuste aktiveerimiseni.

(283) Paketid, mis sisaldavad vähemalt kas ühte internetiühenduse teenust või üldkasutatavat numbripõhist isikutevahelise side teenust ja samuti muud teenust, nagu üldkasutatavad numbrivaba isikutevahelise side teenused, lineaarsed ringhäälinguteenused ning masinatevahelised teenused või lõppseadmed, on muutunud üha levinumaks ja konkurentsi seisukohast väga oluliseks. Käesoleva direktiivi kohaldamise eesmärgil tuleks paketti pidada olemasolevaks, kui paketi elemente pakutakse või müüakse sama teenusepakkuja poolt sama lepingu või tihedalt seotud või liidetud lepingu alusel. Ehkki paketid on sageli tarbijate jaoks kasulikud, võivad need teha teenusepakkuja vahetamise raskemaks või kulukamaks ning suurendada lepinguga seotuks jäämise ohtu. Kui paketi osaks olevate erinevate teenuste ja lõppseadmete suhtes kohaldatakse erinevaid lepingu lõpetamist ja teenusepakkuja vahetamist või lõppseadme omandamist käsitlevaid lepingutingimusi, takistab see tarbijatel kasutada käesoleva direktiivi kohast õigust kogu paketti või selle osa konkureeriva pakkumise vastu välja vahetada. Seepärast tuleks käesoleva direktiivi teatavaid peamisi sätteid, mis käsitlevad lepingu kokkuvõtlikku teavet, läbipaistvust, lepingu pikkust ja lõpetamist ning teenusepakkuja vahetamist, kohaldada paketi kõigi elementide suhtes, sealhulgas lõppseadme, muude teenuste, näiteks digitaalse sisu või digiteenuste, ning nende elektroonilise side teenuste suhtes, mida asjaomaste sätete kohaldamisala otseselt ei hõlma. Kõiki käesoleva direktiivi alusel kohaldatavaid lõppkasutajate kohustusi konkreetse elektroonilise side teenuse korral, mida pakutakse või müüakse eraldi teenusena, tuleks kohaldada ka siis, kui see on osa paketist, kuhu kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise side teenus.

Muude lepinguliste küsimuste, näiteks lepingu täitmata jätmise korral kohaldatavate õiguskaitsevahendite suhtes peaksid kehtima normid, mida kohaldatakse paketi vastava elemendi suhtes, näiteks kaupade müüki või digitaalse infosisu pakkumist käsitlevad lepingueeskirjad. Lepingu tingimuste täitmatajätmise või teenuse pakkumata jätmise korral peaks õigus lõpetada enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu mis tahes element paketist, kuhu kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise side teenus, andma tarbijale siiski õiguse lõpetada kõik selle paketi elemendid. Et säilitada võimalus pakkujaid hõlpsalt vahetada, ei tohiks tarbijad jääda teenusepakkujaga seotuks lepingu esialgse kehtivusaja lepingulise de facto pikendamise kaudu.

(284) Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad peavad pakkuma hädaolukorra side kaudu juurdepääsu hädaabiteenistustele. Erandjuhtudel, nimelt siis, kui see ei ole tehniliselt teostatav, ei pruugi nad olla võimelised pakkuma juurdepääsu hädaabiteenistustele või helistaja asukohale või mõlemale. Sellisel juhul peaksid nad oma tarbijaid sellest lepingus teavitama. Need teenusepakkujad peaksid andma oma tarbijatele esialgses lepingus ja seejärel hädaabiteenistustele juurdepääsu iga muudatuse korral selget ja läbipaistvat teavet näiteks arvetes. Nimetatud teave peaks hõlmama kõiki territoriaalset leviala puudutavaid piiranguid, põhinedes side teenuse kavandatavatel tehnilistel tööparameetritel ning kasutadaoleval infrastruktuuril. Kui teenust ei pakuta ühenduse kaudu, mida hallatakse tagamaks ettenähtud teenusekvaliteeti, peaks teave hõlmama ka juurdepääsu ja helistaja asukohateabe usaldusväärsuse taset võrreldes teenusega, mida pakutakse sellise ühenduse kaudu, võttes arvesse praegust tehnoloogiat ja kvaliteedistandardeid ning käesolevas direktiivis täpsustatud teenuse kvaliteedi parameetreid.

(285) Lõppkasutajatele peaks olema tagatud tasuta ja maksevahendeid mitte eeldav juurdepääs hädaabiteenistustele hädaolukorra side kaudu ning mis tahes seadme kaudu, mis võimaldavad numbripõhiseid isikutevahelise side teenuseid, sealhulgas liikmesriigis rändlusteenuseid kasutades. Hädaolukorra side on sidevahend, mis hõlmab lisaks kõneside teenustele ka lühisõnumeid, kiirsõnumeid, videot või muid sideliike, näiteks reaalajas tekstiedastust, spetsiaalseid kõneteenuseid ja vahendusteenuseid. Häirekeskuste suutlikkust ja tehnilist varustust arvesse võttes peaksid liikmesriigid saama otsustada, millised numbripõhised isikutevahelise side teenused on asjakohased hädaabiteenistuste jaoks, sealhulgas võimaluse üle piirata need valikud kõneside teenustega ja nende vastega puuetega lõppkasutajate jaoks või lisada kokkuleppel riiklike häirekeskustega täiendavaid võimalusi. Hädaolukorra side saab isiku asemel käivitada sõidukisisese hädaabikõne või määruses (EL) 2015/758 määratletud eCall-kõne abil.

(286) Liikmesriigid peaksid tagama, et numbripõhise isikutevahelise side teenuste pakkujad tagaksid usaldusväärse ja täpse juurdepääsu hädaabiteenistustele, arvestades riigisiseseid nõudeid ja kriteeriume ning riiklike häirekeskuste suutlikkust. Liikmesriigid peaksid uurima häirekeskuste võimet pidada hädaolukorras sidet rohkem kui ühes keeles. Kui numbripõhist isikutevahelise side teenust ei pakuta ühenduse kaudu, mida hallatakse tagamaks ettenähtud teenusekvaliteeti, ei pruugi teenusepakkuja olla võimeline tagama, et nende teenuse kaudu tehtavad hädaabikõned suunatakse sama usaldusväärsusega kõige sobivamale häirekeskusele. Selliste võrgust sõltumatute teenusepakkujate, st üldkasutatavate elektroonilise side võrkude teenuse pakkujaga integreerimata teenusepakkujate puhul ei pruugi helistaja asukohateabe esitamine olla alati tehniliselt võimalik. Liikmesriigid peaksid tagama, et standardid, mis võimaldavad kõnede täpset ja usaldusväärset suunamist ja ühendamist hädaabiteenistustega, rakendatakse niipea kui võimalik, et võimaldada võrgust sõltumatutel numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujatel täita hädaabiteenistustele juurdepääsuga ning helistaja asukohateabega seonduvaid kohustusi teistelt selliste teenuste pakkujatelt nõutavaga võrreldaval tasemel. Kui asjaomaseid standardeid ja seonduvaid häirekeskuste süsteeme ei ole veel rakendatud, ei peaks võrgust sõltumatutelt numbripõhistelt isikutevahelise side teenustelt nõudma hädaabiteenistuste kättesaadavuse tagamist, välja arvatud tehniliselt võimalikul või majanduslikult tasuval viisil. See võib näiteks tähendada, et liikmesriik määrab hädaolukorra side vastuvõtuks ühe keskse häirekeskuse. Asjaomased teenusepakkujad peaksid siiski teavitama lõppkasutajaid sellest, kui nad ei toeta juurdepääsu Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 või helistaja asukohateavet.

(287) Selleks et parandada liikmesriikidepoolset aruandlust ja tulemuslikkuse mõõtmist seoses hädaabikõnedele vastamise ja nende käsitlemisega, peaks komisjon iga kahe aasta tagant andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule aru Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 kasutamise tulemuslikkuse kohta.

(288) Liikmesriigid peaksid võtma erimeetmeid, et tagada võrdväärne juurdepääs hädaabiteenistustele, sealhulgas Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112, puuetega lõppkasutajate, eelkõige kurtide, kuulmis- või kõnepuudega ning pimekurtide lõppkasutajate jaoks kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega. Meetmed võiksid sisaldada puuetega lõppkasutajatele eriotstarbeliste lõppseadmete pakkumist, kui muud kommunikatsiooniviisid ei ole neile sobivad.

(289) Selleks et parandada liidus reisivate kodanike kaitset ja turvalisust, on vaja Euroopa ühtset hädaabinumbrit 112 rohkem tutvustada. Selleks tuleks mis tahes liikmesriigis reisivatele kodanikele selgitada, eelkõige rahvusvahelistes bussiterminalides, raudteejaamades, sadamates ja lennujaamades ning telefonikataloogides, lõppkasutajale suunatud materjalides ja arvetel antava teabe kaudu, et Euroopa ühtne hädaabinumber 112 kehtib kogu liidus. See on peamiselt liikmesriigi ülesanne, kuid komisjon peaks jätkuvalt toetama ja täiendama liikmesriikide algatusi, mille eesmärk on parandada teadlikkust Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 kohta, ja hindama korrapäraselt üldsuse teadlikkust sellest numbrist.

(290) Helistaja asukohateave, mis on kohaldatav igasuguse hädaolukorra side suhtes, suurendab kaitstuse taset ja lõppkasutajate julgeolekut ning aitab hädaabiteenistustel täita oma tööülesandeid tingimusel, et häirekeskuste riikliku süsteemi kaudu on tagatud hädaolukorra side ja sellega seotud andmete edastamine asjaomastele hädaabiteenistustele. Helistaja asukohateabe vastuvõtmine ja kasutamine, mis hõlmab nii võrgupõhist asukohateavet kui ka võimaluse korral täiustatud mobiiltelefonipõhist helistaja asukohateavet, peaks olema kooskõlas asjaomaste liidu õigusnormidega isikuandmete töötlemise kohta ja turvameetmetega. Võrgupõhist helistaja asukohateavet pakkuvad ettevõtjad peaksid tegema helistaja asukohateabe hädaabiteenistustele kättesaadavaks kohe, kui kõne jõuab nimetatud teenistusse, sõltumata kasutatavast tehnoloogiast. Samas on käsiseadmepõhised asukoha määramise tehnoloogiad osutunud palju täpsemaks ja kulutõhusamaks tänu Euroopa Geostatsionaarse Navigatsioonilisasüsteemi, Galileo satelliitsüsteemi ning muude globaalsete satelliitnavigatsioonisüsteemide ja WiFi pakutavate andmete kättesaadavusele. Seepärast peaks mobiiltelefoni kaudu saadav helistaja asukohateave täiendama võrgupõhist asukohateavet isegi siis, kui mobiiltelefoni kaudu saadav asukohateave muutub kättesaadavaks üksnes pärast hädaolukorra side loomist. Liikmesriigid peaksid tagama, et kui mobiiltelefoni kaudu saadav helistaja asukohateave on kättesaadav, edastatakse see kõige asjakohasemale häirekeskusele. See ei pruugi alati olla võimalik, näiteks siis, kui asukohateave ei ole kättesaadav mobiiltelefoni või kasutatava isikutevahelise side teenuse kaudu või kui sellise teabe saamine ei ole tehniliselt teostatav. Lisaks peaksid liikmesriigid tagama, et häirekeskused on suutelised hankima ja haldama kättesaadavat helistaja asukohateavet, kui see on teostatav. Helistaja asukohateabe kindlakstegemine ja edastamine peaks olema nii lõppkasutaja kui ka hädaolukorra sidet käsitleva asutuse jaoks tasuta, olenemata side loomise vahendist, näiteks mobiiltelefoni või võrgu kaudu, või edastusvahenditest, näiteks kõnekanal, lühisõnum või IP-l põhinev.

(291) Helistaja asukoha täpse teabe, puuetega lõppkasutajate võrdväärse juurdepääsu ning kõige sobivamale häirekeskusele kõne suunamisega seonduva tehnoloogia arengule reageerimiseks peaks komisjonil olema õigus võtta delegeeritud õigusaktiga meetmeid, mis on vajalikud hädaolukorra side ühilduvuse, koostalitlusvõime, kvaliteedi, usaldusväärsuse ja järjepidevuse tagamiseks liidus, näiteks funktsionaalseid sätteid, millega määratletakse sideahela eri osapoolte (nt numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujate, võrguoperaatorite ja häirekeskuste) rollid, ning ka tehnilisi sätteid, millega määratakse funktsionaalsete sätete täitmiseks tehnilised vahendid. Sellised meetmed ei tohiks piirata hädaabiteenistuste korraldust liikmesriikides.

(292) Ühes liikmesriigis asuv kodanik ei saa vajaduse korral ühendust võtta teise liikmesriigi hädaabiteenistustega, kuna hädaabiteenistustel ei pruugi olla teiste liikmesriikide hädaabiteenistuste kontaktandmeid. Seetõttu tuleks luua iga riigi juhtivale hädaabiteenistusele liiduülene turvaline numbrite andmebaas. Kui turvalist andmebaasi ei halda muu organisatsioon, peaks liikmesriikide hädaabiteenistuste E.164 numbrite turvalist andmebaasi haldama BEREC tagamaks, et ühe liikmesriigi hädaabiteenistused saaksid võtta ühendust teise liikmesriigi hädaabiteenistustega.

(293) Elektroonilise side teenuste abil üldsuse hoiatamine peatse või kujuneva suure hädaolukorra või katastroofi korral on liikmesriikide õiguses erinevalt reguleeritud. Et õigust kõnealuses valdkonnas ühtlustada, tuleks käesoleva direktiivis sätestada, et kui üldsuse hoiatamise süsteemid on sisse seatud, peaksid numbripõhiste isikutevahelise mobiilside teenuste pakkujad edastama üldsusele mõeldud hoiatusi kõigile asjaomastele lõppkasutajatele. Asjaomasteks lõppkasutajateks tuleks pidada neid lõppkasutajaid, kes asuvad geograafilises piirkonnas, mida peatne või kujunev suur hädaolukord või katastroof võib potentsiaalselt tabada hoiatusperioodil, mille on kindlaks määranud pädevad asutused.

(294) Kui on tagatud tõhus jõudmine kõikide asjaomaste lõppkasutajateni sõltumata nende asukohast või elukohaliikmesriigist ning see vastab andmeturbe kõrgeimale tasemele, peaks liikmesriikidel olema õigus ette näha üldsusele mõeldud hoiatuste edastamist muude üldkasutatavate elektroonilise side teenuste kaudu kui numbripõhised isikutevahelised mobiilside teenused ja ringhäälingu jaoks kasutatavad ülekandeteenused, või internetiühenduse teenuste vahendusel edastatava mobiilirakenduse kaudu. Selleks et teavitada liikmesriiki sisenevaid lõppkasutajaid sellistest olemasolevatest üldsuse hoiatamise süsteemidest, peaks vastav liikmesriik tagama, et nimetatud lõppkasutajad saavad automaatselt, viivitamata ja tasuta lühisõnumi, mis sisaldab hõlpsalt arusaadavat teavet selle kohta, kuidas saada üldsusele mõeldud hoiatusi, kaasa arvatud mobiilse lõppseadme abil, millel puudub juurdepääs internetiteenustele. Muud kui numbripõhiste isikutevahelise mobiilside teenuste kaudu üldsusele saadetavad hoiatused tuleks lõppkasutajatele edastada kergelt kättesaadaval viisil. Kui üldsuse hoiatamise süsteem põhineb rakendusel, ei peaks see nõudma lõppkasutajatelt sisselogimist või registreerumist ametiasutuste või rakenduse pakkuja juures. Lõppkasutajate asukohaandmeid tuleks kasutada vastavalt direktiivile 2002/58/EÜ. Üldsusele antavate hoiatuste edastamine peaks olema lõppkasutajatele tasuta. Käesoleva direktiivi rakendamise läbivaatamisel võiks komisjon samuti hinnata seda, kas liidu õiguse kohaselt on võimalik ja kas on otstarbekas luua ühtne kogu liitu hõlmav üldsuse hoiatamise süsteem peatsest või kujunevast katastroofist või ulatuslikust hädaolukorrast erinevates liikmesriikides.

(295) Liikmesriikidel peaks olema õigus määrata kindlaks, kas väljapakutud alternatiivsed süsteemid, mis ei kasuta numbripõhiseid isikutevahelise mobiilside teenuseid, on tõepoolest selliste teenustega samaväärsed, võttes hoolikalt arvesse BERECi vastavaid suuniseid. Need suunised tuleks koostada pärast konsulteerimist riikide häirekeskuste eest vastutavate ametiasutustega, et tagada päästeekspertide osalus nende suuniste väljatöötamises ning eri liikmesriikide ametiasutuste ühine arusaam sellest, mida on vaja selliste üldsuse hoiatamise süsteemide täieliku rakendamise tagamiseks liikmesriikides ning selle tagamiseks, et liidu kodanikud oleksid teise liikmesriiki reisides tõhusalt kaitstud.

(296) Vastavalt harta eesmärkidele ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatud kohustustele peaks reguleeriv raamistik tagama kõikidele lõppkasutajatele, sealhulgas puuetega lõppkasutajatele, eakatele ning sotsiaalsete erivajadustega isikutele hõlpsa ja võrdse juurdepääsu soodsa hinnaga kvaliteetsetele teenustele, sõltumata nende elukohast liidus. Amsterdami lõppaktile lisatud 22. deklaratsioonis on sätestatud, et liidu institutsioonid võtavad ELi toimimise lepingu artikli 114 kohaste meetmete kavandamisel arvesse puuetega inimeste vajadusi.

(297) Tagamaks, et puuetega lõppkasutajad saavad kasu konkurentsist ja teenusepakkujate valimise võimalusest, nagu enamik lõppkasutajaid, peaksid pädevad asutused vajaduse korral ja riigisiseseid tingimusi arvestades ning pärast puuetega lõppkasutajatega konsulteerimist täpsustama puuetega lõppkasutajatega seonduvaid tarbijakaitsenõudeid, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad täitma. Sellised nõuded võivad eelkõige sisaldada teenusepakkujate kohustust tagada, et puuetega lõppkasutajad saaksid nende teenuseid kasutada samaväärsetel tingimustel, sealhulgas nii hinna, tariifide kui ka kvaliteedi mõttes, kui teised lõppkasutajad, sõltumata kõnealustele teenusepakkujatele tekkivatest mis tahes lisakuludest. Muud nõuded võivad käsitleda teenusepakkujatevahelist hulgimüügikorda. Teenusepakkujatele üleliigse koormuse tekitamise vältimiseks peaksid pädevad asutused kontrollima, kas võrdse juurdepääsu ja valiku eesmärke oleks võimalik saavutada ilma selliste meetmeteta.

(298) Lisaks toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustavale liidu õigusele sätestatakse käesolevas direktiivis uued tugevdatud taskukohasuse ja kättesaadavuse nõuded seonduvate lõpp- ja eriseadmete kohta ning puuetega lõppkasutajatele pakutavate eriteenuste kohta. Seepärast on direktiiviga 2002/22/EÜ ettenähtud vastav kohustus, mille kohaselt liikmesriigid pidid soodustama puuetega lõppkasutajatele suunatud lõppseadmete kättesaadavust, aegunud ja see tuleks kehtetuks tunnistada.

(299) Numbriinfoteenuse ja kataloogide pakkumise vallas on tulemuslik konkurents välja arenenud muu hulgas komisjoni direktiivi 2002/77/EÜ[1] artikli 5 kohaselt. Selle tõhusa konkurentsi hoidmiseks peaksid kõik numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad, kes jagavad oma lõppkasutajatele numeratsiooniplaani numbreid, olema jätkuvalt kohustatud muutma asjaomase teabe kättesaadavaks õiglasel, kuludele orienteeritud ja mittediskrimineerival viisil.

(300) Lõppkasutajaid tuleks teavitada nende õigusest otsustada, kas nad soovivad oma andmete lisamist kataloogi. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad peaksid kataloogiteenuse pakkujale andmeid kättesaadavaks tehes austama lõppkasutajate otsust. Direktiivi 2002/58/EÜ artikliga 12 tagatakse lõppkasutajate õigus eraelu puutumatusele seoses nende isikuandmete avaldamisega telefonikataloogis.

(301) Hulgimüügi tasandi meetmed, millega tagatakse lõppkasutajate andmete lisamine andmebaasidesse, peaksid järgima isikuandmete kaitse meetmeid vastavalt määrusele (EL) 2016/679 ning direktiivi 2002/58/EÜ artiklile 12. Ette tuleks näha kulupõhine andmete edastamine teenusepakkujatele (kusjuures liikmesriikidel peaks olema võimalus kehtestada keskne mehhanism mitmekülgse koondteabe andmiseks kataloogiteenuse pakkujatele), samuti võrgule juurdepääsu võimaldamine mõistlikel ning läbipaistvatel tingimustel, et tagada lõppkasutajatele täielik kasu konkurentsist, mis on suuresti võimaldanud teha võimalikuks jaemüügi reguleerimise kaotamise nende teenuste puhul ja kataloogiteenuste pakkumise mõistlikel ning läbipaistvatel tingimustel.

[1] Komisjoni 16. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/77/EÜ konkurentsi kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste turgudel (EÜT L 249, 17.9.2002, lk 21).

(302) Pärast kataloogiteenustega seonduva universaalteenuse pakkumise kohustuse kaotamist ning arvestades, et kõnealustel teenustel on olemas toimiv turg, ei ole enam vaja õigust juurdepääsuks numbriinfoteenustele. Riigi reguleerivatel asutustel peaks kõnealusel turul juurdepääsu ja konkurentsi säilitamiseks siiski olema võimalik kehtestada kohustusi ja tingimusi ettevõtjatele, kes kontrollivad lõppkasutajatele juurdepääsu.

(303) Lõppkasutajatele peaks kõigi liidus uute M-kategooria sõidukite raadiovastuvõtu ja digitaaltelevisiooni vastuvõtu jaoks müüdavate seadmete puhul olema tagatud nende koostalitlusvõime. Liikmesriikidel peaks selliste seadmete puhul olema õigus nõuda ühtlustatud miinimumstandardite kohaldamist. Selliseid standardeid tuleks aeg-ajalt kohandada, pidades silmas tehnoloogia ja turu arengut.

(304) Kui liikmesriigid otsustavad kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/1535 vastu võtta meetmeid tarbijate raadiovastuvõtjate koostalitlusvõime kohta, peaksid raadioseadmed olema suutelised vastu võtma ja taasesitama raadioteenuseid, mida edastatakse maapealse raadio digitaalringhäälingu või IP-võrkude kaudu, et tagada koostalitlusvõime säilitamine. See võib suurendada ka avalikku julgeolekut, võimaldades kasutajatel kasutada laiemat valikut tehnoloogiaid, et pääseda liikmesriikides juurde hädaolukorda käsitlevale teabele ja sellist teavet vastu võtta.

(305) Tarbijatele tuleks tagada digitaalteleviisorite võimalikult ulatuslik ühenduvus. Dünaamilistel turgudel on koostalitlusvõime muutuv mõiste. Standardiorganisatsioonid peaksid tegema kõik võimaliku, et tagada asjaomaste standardite areng vastavalt asjaomastele tehnoloogiatele. Sama oluline on ka see, et digitaal televiisorite puhul tagataks selliste ühenduste olemasolu, mis suudavad edastada kõiki vajalikke digitaalsignaali elemente, sealhulgas audio- ja videovooge, ning teavet tingimusjuurdepääsu, teenuse, API ja koopiakaitse kohta. Seega tuleks käesoleva direktiiviga tagada, et võrguoperaatorid, teenusepakkujad ja seadmete tootjad ei piira ühendustega seotud või neis rakendatud funktsioone ja need arenevad edasi vastavalt tehnoloogia arengule. Ühendatud televisiooniteenuste kuvamise ja esitamise seisukohast on ühtse standardi rakendamine turukeskse mehhanismi kaudu tarbijatele kasulik. Liikmesriikidel ja komisjonil peaks olema õigus teha kõnealuse suundumuse toetamiseks poliitikasuundumuste algatusi kooskõlas aluslepingutega.

(306) Tarbijate raadio- ja televisiooniseadmete koostalitlusvõimet käsitlevad sätted ei piira uute M-kategooria sõidukite raadiovastuvõtjate võimet võtta vastu ja taasesitada ka raadioteenuseid, mida edastatakse maapealse raadio analoogringhäälingu kaudu, samuti ei takista need sätted liikmesriikidel kehtestada kohustusi selleks, et tagada digitaalsete raadiovastuvõtjate võime vastu võtta ja taasesitada maapealse raadio analoogringhäälingu kaudu edastavaid raadioteenuseid.

(307) Ilma et see piiraks liidu õiguse kohaldamist, ei takista käesolev direktiiv liikmesriikidel võtta vastu tehnilisi norme seoses digitaaltelevisiooni maapealsete seadmetega, et valmistada ette tarbijate üleminekut uutele maapealse ringhäälingu standarditele ning vältida seadmete tarnimist, mis kasutuselevõetavatele standarditele ei vastaks.

(308) Liikmesriikidel peaks olema õigus kehtestada nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatele ettevõtjatele proportsionaalseid edastamiskohustusi seoses avaliku poliitika õigustatud huvidega, kuid selliseid kohustusi tuleks määrata ainult siis, kui need on vajalikud liikmesriikides vastavalt liidu õigusnormidele selgelt määratletud üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks, ning need peaksid olema proportsionaalsed ja läbipaistvad. Edastamiskohustusi peaks olema võimalik kohaldada kindlaksmääratud meediateenuste pakkujate pakutavate kindlate raadio- ja televisioonikanalite ning lisateenuste suhtes. Liikmesriikide kehtestatavad edastamiskohustused peaksid olema mõistlikud, see tähendab, et selgelt määratletud üldist huvi pakkuvaid eesmärke silmas pidades peaksid need olema proportsionaalsed ja läbipaistvad. Tagamaks, et edastamiskohustused on läbipaistvad, proportsionaalsed ja selgelt määratletud, peaksid liikmesriigid oma õigusega kehtestatavaid edastamiskohustusi objektiivselt põhjendama. Kohustused tuleks kavandada selliselt, et need soodustaksid piisavalt tõhusate investeeringute tegemist infrastruktuuri.

(309) Selleks et edastamiskohustused arvestaksid tehnoloogia ja turu arengut ning taotletavate eesmärkidega proportsionaalsuse säilitamiseks, tuleks edastamiskohustused korrapäraselt läbi vaadata vähemalt iga viie aasta järel. Vajaduse korral peaks kohustuste puhul olema sätestatud ka proportsionaalse tasu võimalus, mis tuleks kindlaks määrata liikmesriigi õiguses. Sellisel juhul tuleks liikmesriigi õiguses määrata kindlaks ka asjakohase tasu arvutamiseks kohaldatav meetod. Selle meetodi puhul tuleks vältida ebakõla juurdepääsu parandusmeetmetega, mida riigi reguleerivad asutused võivad kehtestada ringhäälingu jaoks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujate suhtes, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks. Kui enne ... [käesoleva direktiivi jõustumiskuupäev] allkirjastatud tähtajalises lepingus nähakse ette erinev meetod, võib seda meetodit erandina jätkuvalt kohaldada kuni lepingu kehtivuse lõpuni. Kui puuduvad riigisisesed sätted tasu osas, peaksid raadio- ja televisioonikanalite pakkujad ning nende kanalite edastamiseks kasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad saama proportsionaalse tasu kokku leppida lepingus.

(310) Üldsusele raadio- ja televisiooniülekannete edastamiseks kasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste hulka kuuluvad kaabellevivõrgud, IP-televisioon, satelliitvõrgud ja maapealsed ringhäälinguvõrgud. Lisaks sellele võivad sellised võrgud hõlmata ka muid võrke, kuivõrd märkimisväärse hulga lõppkasutajate jaoks on sellised võrgud raadio- ja televisiooniülekannete vastuvõtmiseks peamine vahend. Televisiooni analoogedastusega seotud edastamiskohustuste kehtestamist tuleks kaaluda üksnes juhul, kui sellise kohustuse puudumine põhjustaks märkimisväärseid häireid märkimisväärsele hulgale lõppkasutajatele või kui kindlaksmääratud televisioonikanalite puhul puuduvad muud edastusvõimalused. Edastamiskohustuste hulka võib kuuluda selliste teenuste edastamine, mis on välja töötatud spetsiaalselt puuetega lõppkasutajatele võrdväärse juurdepääsu võimaldamiseks. Seega hõlmavad lisateenused puuetega lõppkasutajate juurdepääsu parandamiseks mõeldud teenuseid, näiteks videoteksti, subtiitreid kurtidest ja vaegkuuljatest lõppkasutajatele, audiokirjeldust, helisubtiitreid ja viipekeele tõlget, ning võivad vajaduse korral hõlmata juurdepääsu seonduvatele töötlemata andmetele. Arvestades ühendatud televisiooniteenuste kasvavat pakkumist ja vastuvõtmist ning elektrooniliste saatekavade jätkuvat tähtsust lõppkasutajate valikute jaoks, võivad edastamiskohustused hõlmata saatega seonduvate andmete edastamist, mida on vaja ühendatud tele- ja elektroonilise saatekava funktsioonide toetamiseks. Saadetega seonduvad andmed peaksid hõlmama teavet saate sisu kohta ja selle kohta, kuidas saatele juurde pääseda, mitte saate sisu ennast.

(311) Helistaja numbri kuvamise võimalused on tänapäevaste telefonijaamade puhul üldjuhul kättesaadavad ja seega saab neid üha enam pakkuda vähese kuluga või kulutusi tegemata. Liikmesriigid ei ole kohustatud kehtestama selliste võimaluste pakkumise kohustusi, kui need on juba olemas. Direktiiviga 2002/58/EÜ kaitstakse kasutajate eraelu puutumatust üksikasjalike arvete puhul, andes kasutajatele võimaluse kaitsta oma õigust eraelu puutumatusele, kui rakendatakse helistaja numbri kuvamist. Selliste teenuste üleeuroopaline arendamine oleks tarbijatele kasulik ja käesolev direktiiv toetab seda. Internetiühenduse teenuste pakkujate levinud tava on anda tarbijatele oma ärinime või kaubamärgiga e-posti aadress. Et tagada, et lõppkasutajatel ei tekiks seotuse efekti, st ohtu kaotada internetiühenduse teenuse muutmise korral juurdepääs e-postile, peaks liikmesriikidel olema õigus kehtestada selliste teenuste pakkujatele kohustus võimaldada taotluse korral kas juurdepääsu e-postile või saata asjaomas(t)ele meilikonto(de)le saadetud e-post edasi. Selliste süsteemi tuleks pakkuda tasuta ja aja jooksul, mida riigi reguleeriv asutus peab sobivaks.

(312) Teabe avaldamine liikmesriikides tagab, et turul tegutsevad ettevõtjad ja tõenäolised uued turuletulijad mõistavad oma õigusi ja kohustusi ning teavad, kust leida asjakohast üksikasjalikumat teavet. Teabe avaldamine riigi ametlikus väljaandes aitab teistest liikmesriikidest pärit huvilistel leida asjakohast teavet.

(313) Üleeuroopalise elektroonilise side turu tõhususe ja toimivuse tagamiseks peaks komisjon kontrollima lõppkasutajate jaoks kehtestatava hinna määramisel arvessevõetavaid tasusid ja avaldama sellekohase teabe.

(314) Liidu õigusnormide õigeks kohaldamiseks peab komisjon teadma, milliseid ettevõtjad tunnistatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ja millised kohustused on riigi reguleerivad asutused turul tegutsevatele ettevõtjatele kehtestanud. Seepärast on lisaks kõnealuse teabe avaldamisele liikmesriigis vaja, et liikmesriigid esitaksid selle teabe komisjonile. Kui liikmesriigid peavad saatma teabe komisjonile, peaksid nad saama seda teha elektrooniliselt, võttes arvesse kokkulepitud autentimiskorda.

(315) Turu, ühiskonna ja tehnika arengu, sealhulgas tehniliste standardite muutumise arvessevõtmiseks, võrkude ja teenuste turvalisusega seotud riskide maandamiseks ning hädaabiteenistustele hädaolukorra side kaudu tõhusa juurdepääsu tagamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, milles sätestatakse üleliiduline kõnede lõpetamise ühtne maksimummäär püsiühenduse ja mobiilside turgudel, millega võetakse vastu liidu hädaolukorra sidega seonduvad meetmed ning kohandatakse käesoleva direktiivi lisasid. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[1] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

[1] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

(316) Selleks et tagada käesoleva direktiivi ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et võtta vastu otsuseid, millega lahendatakse liikmesriikide vahelisi kahjulikke piiriüleseid raadiohäireid; määrata kindlaks ühtlustatud või kooskõlastatud lähenemisviis eesmärgiga tegeleda probleemidega, milleks on reguleerimispõhimõtete ebajärjekindel rakendamine riigi reguleerivate asutuste poolt elektroonilise side turgude reguleerimise suhtes, samuti numbrid, sealhulgas numbrivahemikud, numbrite ja tunnuste liikuvus, numbrite ja aadresside translatsioonisüsteemide ning hädaabiteenuste kättesaadavus Euroopa ühtsel hädaabinumbril 112; muuta standardite ja spetsifikatsioonide rakendamine kohustuslikuks või eemaldada standardite nimekirja kohustuslikust osast standardeid või spetsifikatsioone; võtta vastu tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid, et asjakohaselt maandada võrkude ja teenuste turvalisusega seotud riske, ning turvaintsidentide teatamisnõuete suhtes kohaldatavaid asjaolusid, vorminguid ja menetlusi; täpsustada kaubeldavate individuaalsete õiguste asjaomaseid üksikasju standardiseeritud elektroonilisel kujul raadiospektri kasutusõiguste loomise ajal; täpsustada väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide füüsilised ja tehnilised näitajad; lubada või takistada reguleerival asutusel kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatele teatavaid juurdepääsu ja vastastikuse sidumisega seotud kohustusi; ühtlustada teatavaid numbreid või numeratsioonialasid, et käsitleda piiriülest või üleeuroopalist rahuldamata nõudlust numeratsiooniressursside järele ning täpsustada tarbijatele pakutava lepingukokkuvõtte vormi. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[1].

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(317) Lisaks peaks komisjonil olema õigus võtta vajaduse korral vastu soovitusi seoses asjaomaste toote- ja teenuseturgude kindlaksmääramise, siseturu konsolideerimise menetluse kohaste teavituste ning reguleeriva raamistiku sätete ühtlustatud kohaldamisega, olles võtnud hoolikalt arvesse BERECi arvamust.

(318) Komisjon peaks käesoleva direktiivi toimimise korrapäraselt läbi vaatama eelkõige selleks, et teha kindlaks vajadus seda muuta seoses tehnoloogia ja turutingimuste muutumisega.

(319) Käesoleva direktiivi toimimise läbivaatamisel hindab komisjon, kas turu arengusuundi ning konkurentsi ja tarbijakaitset arvesse võttes on vajadus sektorispetsiifilise eelneva reguleerimise järele või kas neid sätteid tuleks muuta või kehtetuks tunnistada. Kuna käesolevas direktiivis kehtestatakse elektroonilise side sektorite reguleerimise suhtes uued lähenemisviisid, näiteks laiendatud võimalus laiendada sümmeetrilisi kohustusi esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale ja kaasinvesteeringute regulatiivset kohtlemist, tuleks eelkõige hinnata nende toimimist.

(320) Tulevased tehnoloogia- ja turuarengud, eelkõige muutused eri elektroonilise side teenuste kasutamises ja nende võimes tagada tõhus juurdepääs hädaabiteenistustele, võivad ohustada käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamist. Seetõttu peaks BEREC neid arenguid liikmesriikides jälgima ja avaldama korrapäraselt arvamuse, mis sisaldab hinnangut selle kohta, milline on nende arengute mõju käesoleva direktiivi sätete praktilisele kohaldamisele seoses lõppkasutajatega. Komisjon peaks BERECi arvamust hoolikalt arvesse võttes avaldama aruande ja esitama seadusandliku ettepaneku, kui ta peab seda käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks vajalikuks.

(321) Direktiivid 2002/19/EÜ, 2002/20/EÜ, 2002/21/EÜ, 2002/22/EÜ ja otsuse nr 243/2012/EL artikkel 5 tuleks kehtetuks tunnistada.

(322) Komisjon peaks jälgima üleminekut kehtivalt raamistikult uuele.

(323) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, milleks on elektroonilise side võrkude, elektroonilise side teenuste, nendega seotud vahendite ja teenuste, võrkude ja teenustega seotud lubade andmise tingimuste, raadiospektrikasutuse ja numeratsiooniressursside, elektroonilise side võrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise ning lõppkasutaja kaitse reguleerimise ühtlustatud ja lihtsustatud raamistiku loomine, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(324) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta[1] kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud.

[1] ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

(325) Kohustus võtta käesolev direktiiv üle liikmesriigi õigusesse piirdub sätetega, mida on võrreldes kehtetuks tunnistatud direktiividega oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb kehtetuks tunnistatud direktiividest.

(326) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud XII lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I OSA
RAAMISTIK
(SEKTORI
KORRALDUSE ÜLDNORMID)

I JAOTIS
KOHALDAMISALA, EESMÄRK JA MÕISTED

I PEATÜKK
REGULEERIMISESE, EESMÄRK JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimisese, kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse elektroonilise side võrke, elektroonilise side teenuseid ja nendega seotud vahendeid ja teenuseid ning teatavaid lõppseadmetega seotud aspekte reguleeriv ühtlustatud raamistik. Käesolevas direktiivis sätestatakse riigi reguleerivate asutuste ja, kui see on kohaldatav, muude pädevate asutuste kohustused ning kehtestatakse kord reguleeriva raamistiku ühtse kohaldamise tagamiseks kogu liidus.

2. Käesoleva direktiivi eesmärgid on

a) viia ellu elektroonilise side võrkude ja teenuste siseturg, millega saavutatakse väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtt ja käibelevõtmine, jätkusuutlik konkurents, elektroonilise side teenuste koostalitlusvõime, juurdepääsetavus, võrkude ja teenuste turvalisus ning lõppkasutajate kasu, ning

b) tagada tulemusliku konkurentsi ja valikuvabaduse abil kogu liidus hea kvaliteedi ja taskukohase hinnaga üldkasutatavate teenuste pakkumine, käsitleda olukordi, kus turg ei rahulda tulemuslikult lõppkasutajate, sh puuetega kasutajate vajadusi, et nad saaksid teistega võrdsetel alustel teenustele juurde pääseda, ning kehtestada vajalikud lõppkasutajate õigused.

3. Käesoleva direktiivi sätted ei mõjuta:

a) kohustusi, mis on elektroonilise side võrkude või teenuste abil osutatavate teenuste kohta kehtestatud liidu õiguse kohaselt liikmesriigi õigusega või liidu õigusega;

b) meetmeid, mis on võetud liidu tasandil või liikmesriikide tasandil liidu õiguse kohaselt, et saavutada üldist huvi pakkuvad eesmärgid, eriti eesmärgid, mis on seotud isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse, sisu reguleerimise ja audiovisuaalpoliitikaga;

c) liikmesriikide poolt avaliku korra, avaliku julgeoleku ja kaitse eesmärgil võetud meetmeid;

d) määruste (EL) nr 531/2012 ja (EL) 2015/2120 ning direktiivi 2014/53/EL kohaldamist.

4. Komisjon, elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja asjaomased asutused tagavad isikuandmete töötlemise vastavuse liidu andmekaitsenormidele.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „elektroonilise side võrk“ – ülekandesüsteemid, mis võivad, aga ei pruugi põhineda püsitaristul või kesksel juhtimisel, ja vajaduse korral lülitus- ja marsruutimisseadmed ning muud vahendid, sealhulgas võrguelemendid, mis ei ole aktiivsed, mis võimaldavad edastada signaale kaabli kaudu, raadio teel, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil, kasutades sealhulgas satelliitvõrke, püsivõrke (ahel- ja pakettkommuteeritud võrgud, k.a internet) ja mobiilsidevõrke, elektrikaabelsüsteeme, kui neid kasutatakse signaalide edastamiseks, raadio- ja teleringhäälinguvõrke ja kaabeltelevisioonivõrke, olenemata sellest, millist teavet nende kaudu edastatakse;

2) „väga suure läbilaskevõimega võrk“ – kas elektroonilise side võrk, mis koosneb vähemalt kuni teenuse pakkumise kohas asuva jaotuspunktini täielikult optilisest kiust, või elektroonilise side võrk, mis suudab sideliikluse tippkoormuse tingimustes pakkuda kättesaadava alla- ja üleslüli ribalaiuse, toimekindluse, vigadega seotud parameetrite ning hilistuse ja selle varieeruvuse näitajate osas samalaadset võrgu jõudlust; võrgu jõudlust võib pidada samalaadseks hoolimata sellest, et lõppkasutaja kogemus võib varieeruda, kuna võrku ja võrgu lõpp-punkti ühendavate meediumide omadused on erinevad;

3) „riikidevahelised turud“ – artikli 65 kohaselt kindlaks määratud rohkem kui ühes liikmesriigis asuvad turud, mis hõlmavad kogu liidu või märkimisväärse osa sellest;

4) „elektroonilise side teenus“ – elektroonilise side võrkude kaudu tavaliselt tasu eest osutatav teenus, välja arvatud teenused, millega osutatakse või mille abil teostatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste abil edastatava sisu redigeerimist, mis hõlmab järgmist tüüpi teenuseid:

   a) määruse (EL) 2015/2120 artikli 2 teise lõigu punktis 2 määratletud internetiühenduse teenus;

   b) isikutevahelise side teenus;

   c) teenused, mis seisnevad tervikuna või peamiselt signaalide edastamises, näiteks masinatevaheliste teenuste pakkumiseks ja ringhäälingu jaoks kasutatavad ülekandeteenused;

5) „isikutevahelise side teenus“ – tavaliselt tasu eest osutatav teenus, mis võimaldab elektroonilise side võrkude kaudu isikutevahelist otsest ja interaktiivset teabevahetust lõpliku arvu isikute vahel ning mille puhul side algatanud või selles osalevad isikud määravad kindlaks teabe saaja(d), see ei hõlma teenuseid, mis võimaldavad isikutevahelist ja interaktiivset suhtlust teise teenusega lahutamatult seotud vähemolulise lisavõimalusena;

6) „numbripõhine isikutevahelise side teenus“ – isikutevahelise side teenus, mis ühendub avalikult eraldatud numeratsiooniressurssidega, nimelt riigi või rahvusvahelisse numbrite numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega, või riigi või rahvusvahelisse numbrite numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega side võimaldamise kaudu;

7) „numbrivaba isikutevahelise side teenus“ – isikutevahelise side teenus, mis ei ühendu avalikult eraldatud numeratsiooniressursside abil, nimelt riigi või rahvusvahelisse numbrite numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbrite abil, või mis ei võimalda sidet riigi või rahvusvahelisse numbrite numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega;

8) „üldkasutatav elektroonilise side võrk“ – elektroonilise side võrk, mida kasutatakse ainult või peamiselt avalikult kättesaadavate elektroonilise side teenuste pakkumiseks ning mis toetab teabe edastamist võrgu lõpp-punktide vahel;

9) „võrgu lõpp-punkt“ – füüsiline koht, kus lõppkasutajale pakutakse juurdepääsu üldkasutatavale elektroonilise side võrgule ning kus identifitseeritakse võrgu lõpp-punkt konkreetse võrguaadressi abil, juhul kui võrgus kasutatakse kommuteerimist või marsruutimist, mis võib olla seotud lõppkasutaja numbri või nimega;

10) „seotud vahendid“ – elektroonilise side võrgu või teenusega seotud teenused, füüsilised infrastruktuurid ja muud vahendid või elemendid, mis võimaldavad või toetavad teenuste pakkumist kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võivad seda teha, ning mis hõlmavad ehitisi või ehitiste sissepääse, hoonesiseseid juhtmestikke, antenne, torne ja muid tugikonstruktsioone, kaablikanalisatsiooni, juhtmeid, maste, pääsuluuke ja kaablikappe;

11) „seotud teenus“ – elektroonilise side võrgu või teenusega seotud teenus, mis võimaldab või toetab teenuste pakkumist, iseteenindust või automaatteenuseid kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võib seda teha, ning mis hõlmab numbri transleerimist või samaväärset funktsionaalsust pakkuvaid süsteeme, tingimusjuurdepääsusüsteeme ja elektroonilisi saatekavasid, samuti muid teenuseid nagu identifitseerimise, asukoha ja kohaloleku teenus;

12) „tingimusjuurdepääsusüsteem“ – tehniline vahend, autentimissüsteem ja/või kord, millega tehakse arusaadaval kujul juurdepääs kaitstud raadio- või teleringhäälinguteenusele sõltuvaks abonementlepingust või muul kujul antavast eelnevast individuaalsest loast;

13) „kasutaja“ – juriidiline või füüsiline isik, kes kasutab üldkasutatavat elektroonilise side teenust või taotleb selle kasutamist;

14) „lõppkasutaja“ – kasutaja, kes ei paku üldkasutatavaid elektroonilise side võrke ega üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid;

15) „tarbija“ – füüsiline isik, kes kasutab üldkasutatavat elektroonilise side teenust või taotleb selle kasutamist eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandustegevuse, äritegevuse, oskustöö või erialaga;

16) „elektroonilise side võrgu pakkumine“ — elektroonilise side võrgu loomine, käitamine, juhtimine või teistele kasutada andmine;

17) „täiustatud digitaaltelevisiooniseadmed“ – teleritega ühendatavad digiboksid või integreeritud seadmetega digitelerid, mis suudavad vastu võtta interaktiivseid digitaaltelevisiooni teenuseid;

18) „rakendusliides“ – ringhäälinguorganisatsioonide või teenusepakkujate pakutav rakendustevaheline tarkvaraliides ja täiustatud digitaaltelevisiooniseadmete vahendid digitaaltelevisiooni- ja -raadioteenuste jaoks;

19) „raadiospektri jaotamine“ – kindlaksmääratud raadiospektri sagedusala määramine üht või mitut liiki raadiosideteenuste kasutamiseks, vajaduse korral konkreetsete tingimuste kohaselt;

20) „kahjulik raadiohäire“ – häire, mis seab ohtu raadionavigatsiooniteenuse või muude turvateenuste kasutamise või mis muul viisil oluliselt moonutab, takistab või korduvalt katkestab raadiosideteenust, mis toimib vastavalt kohaldatavatele rahvusvahelistele, liidu või riigi normidele;

21) „võrkude ja teenuste turvalisus“ – elektroonilise side võrkude ja teenuste suutlikkus panna teatava kindlusega vastu mis tahes tegevusele, mis kahjustab elektroonilise side võrkude või teenuste endi, nende võrkude või teenuste kaudu pakutavate või kättesaadavate salvestatud, edastatud või töödeldud andmete või seotud teenuste käideldavust, autentsust, terviklust või konfidentsiaalsust;

22) „üldluba” – liikmesriigi loodud õiguslik raamistik, millega tagatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise õigused ja kehtestatakse sektorispetsiifilised kohustused, mida võib kohaldada kõigi või teatud liiki elektroonilise side võrkude ja teenuste suhtes vastavalt käesolevale direktiivile;

23) „väikese levialaga traadita juurdepääsupunkt“ – raadiovõrguühendust võimaldav väikese võimsuse ja tööulatusega väikeseade, mis kasutab loaalust või loavaba spektrit või neid mõlemat, mida võib kasutada osana üldkasutatavast elektroonilise side võrgust, mis võib olla varustatud ühe või mitme väikese või peidetud antenniga ja mis võimaldab kasutajatele traadita juurdepääsu mobiilsetele elektroonilise side võrkudele või püsivõrkudele;

24) „raadio-kohtvõrk“ − väikese võimsuse ja tööulatusega traadita juurdepääsusüsteem, mille puhul oht tekitada raadiohäireid teiste kasutajate poolt vahetus läheduses kasutatavatele muudele süsteemidele on väike ja mis kasutab ainuõiguseta ühtlustatud raadiospektrit;

25) „ühtlustatud raadiospekter“ – raadiospekter, mille kättesaadavuse ja tõhusa kasutamisega seotud ühtlustatud tingimused on kehtestatud tehniliste rakendusmeetmetega vastavalt otsuse nr 676/2002/EÜ artiklile 4;

26) „raadiospektri ühiskasutus“ – kahe või enama kasutaja juurdepääs samade raadiospektri sagedusalade kasutamisele kindlaksmääratud ühiskasutuskorra alusel, mis on üldloa või raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste või nende kahe kombinatsiooni põhjal lubatud, sh vastab sellistele õiguslikele lähenemisviisidele nagu litsentsitud ühiskasutus, mille eesmärk on hõlbustada raadiospektri sagedusala ühiskasutust vastavalt kõigi asjaosaliste vahelisele siduvale kokkuleppele kooskõlas raadiospektri kasutusõigustes sisalduvate ühiskasutusreeglitega, et tagada kõigile kasutajatele prognoositav ja usaldusväärne ühiskasutuse kord, ilma et see piiraks konkurentsiõiguse kohaldamist;

27) „juurdepääs“ – vahendite või teenuste kättesaadavaks tegemine teistele ettevõtjatele määratletud tingimustel kas ainuõiguse alusel või mitte, eesmärgiga pakkuda elektroonilise side teenuseid, sealhulgas kui neid kasutatakse infoühiskonna teenuste või ringhäälingu sisuteenuste pakkumiseks; muu hulgas hõlmab see järgmist: juurdepääs võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele, millega võib kaasneda seadmete ühendamine fikseeritud või fikseerimata vahenditega (eelkõige hõlmab see juurdepääsu kliendiliinile ning kliendiliini vahendusel teenuste pakkumiseks vajalikele vahenditele ja teenustele); juurdepääs füüsilisele infrastruktuurile, sealhulgas hoonetele, kaablikanalisatsioonile ja mastidele; juurdepääs vajalikele tarkvarasüsteemidele, sealhulgas kasutuse tugisüsteemidele; juurdepääs eeltellimise, teenuste pakkumise, tellimise, tehnilise hoolduse ja remondi taotluste ning arvelduse teabesüsteemidele või andmebaasidele; juurdepääs numbrite transleerimisele või samaväärset funktsiooni pakkuvatele süsteemidele; juurdepääs püsivõrkudele ja mobiilsidevõrkudele, eelkõige rändluseks; juurdepääs digitaaltelevisiooniteenuste tingimusjuurdepääsusüsteemidele; juurdepääs virtuaalvõrguteenustele;

28) „vastastikune sidumine“ – spetsiifiline juurdepääsu liik, mida kasutatakse üldkasutatava võrgu operaatorite vahel ühe ja sama ettevõtja või eri ettevõtjate kasutatavate üldkasutatavate elektroonilise side võrkude füüsilise ja loogilise ühendamise teel, mis võimaldab ühe ettevõtja tarbijatel suhelda sama või muu ettevõtja tarbijatega või kasutada teise ettevõtja osutatavaid teenuseid, kui teenuseid võivad osutada seotud isikud või muud isikud, kellel on juurdepääs võrgule;

29) „operaator“ – ettevõtja, kes pakub või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavat elektroonilise side võrguteenust või sellega seotud vahendeid;

30) „kliendiliin“ – füüsiline ühendus, mida mööda liiguvad elektroonilise side signaalid ja mis ühendab võrgu lõpp-punkti jaotajaga või samaväärse vahendiga üldkasutatavas püsivõrgus;

31) „kõne” – üldkasutatava isikutevahelise side teenuse abil loodud ühendus, mis võimaldab kahepoolset kõnesidet;

32) „kõneside teenus“ – üldkasutatav elektroonilise side teenus, mis otse või kaudselt võimaldab riigisiseste või riigisiseste ja rahvusvaheliste kõnede algatamist ja vastuvõtmist riigi või riigi ja rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbrite abil;

33) „geograafiline number“ – liikmesriigi numeratsiooniplaani number, milles osa numbrikohti tähistab geograafilist piirkonda ja mida kasutatakse kõnede suunamiseks võrgu lõpp-punkti füüsilisse asukohta;

34) „mittegeograafiline number“ – liikmesriigi numeratsiooniplaani number, mis ei ole geograafiline number, näiteks mobiiltelefonide numbrid ning tasuliste ja tasuta teenuste numbrid;

35) „spetsiaalne kõneteenus“ – reaalajas multimeedia-kõneteenus, mis võimaldab kahesuunalist sümmeetrilist liikuva video, teksti ja hääle reaalajas edastamist kahes või enamas asukohas olevate kasutajate vahel;

36) „häirekeskus” – füüsiline koht, kus ametiasutuse või liikmesriigi poolt tunnustatud eraorganisatsiooni vastutusel hädaolukorra side esimesena vastu võetakse;

37) „kõige sobivam häirekeskus“ – häirekeskus, mis on vastutavate ametiasutuste poolt määratud vastama teatavast piirkonnast tulevale või teatavat liiki hädaolukorra sidele;

38) „hädaolukorra side“ – isikutevahelise side teenuse kaudu lõppkasutaja ja häirekeskuse vahel toimuv side, mille eesmärk on paluda ja saada hädaabi hädaabiteenistuselt;

39) „hädaabiteenistus” – teenistus, mida liikmesriik sellisena tunnustab ning mis annab kooskõlas siseriikliku õigusega viivitamatut ja kiiret abi olukordades, kus on eelkõige vahetu oht inimeste elule või tervisele, rahvatervisele või avalikule ohutusele, era- või riigivarale või keskkonnale;

40) „helistaja asukohateave“ – avaliku mobiilsidevõrgu kontekstis – töödeldud andmed, mis on saadud võrgu infrastruktuurist või mobiiltelefonist ning viitavad lõppkasutaja mobiilse lõppseadme geograafilisele asukohale –, ja üldkasutatava püsivõrgu kontekstis – andmed võrgu lõpp-punkti füüsilise aadressi kohta;

41) „lõppseade“ – komisjoni direktiivi 2008/63/EÜ[1] artikli 1 punktis 1 määratletud lõppseade;

42) „turvaintsident“ – sündmus, mis tegelikult kahjustab elektroonilise side võrkude ja teenuste turvalisust.

[1] Komisjoni 20. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/63/EÜ konkurentsi kohta telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete turgudel (ELT L 162, 21.6.2008, lk 20).

II PEATÜKK
EESMÄRGID

Artikkel 3

Üldised eesmärgid

1. Liikmesriigid tagavad, et käesolevas direktiivis sätestatud reguleerimisülesannete täitmisel võtavad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused kõik mõistlikud meetmed, mis on vajalikud ja proportsionaalsed, et saavutada lõikes 2 sätestatud eesmärgid. Nende eesmärkide saavutamisele aitavad kaasa ka liikmesriigid, komisjon, raadiospektripoliitika töörühm ja BEREC.

   Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused aitavad oma pädevuste piires kaasa sõna- ja teabevabaduse, kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse ja meediakanalite paljususe edendamisele suunatud põhimõtete rakendamisele.

2. Käesoleva direktiivi kontekstis järgivad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused, samuti BEREC, komisjon ja liikmesriigid kõiki alljärgnevaid üldeesmärke, mis ei ole loetletud tähtsuse järjekorras:

   a) edendavad kõigi liidu kodanike ja ettevõtjate ühendust väga suure läbilaskevõimega võrkudega, sealhulgas püsi-, mobiilside- ja traadita võrkudega, nende juurdepääsu kõnealustele võrkudele ja kõnealuste võrkude käibelevõtmist;

b) toetavad konkurentsi elektroonilise side võrkude ja nendega seotud vahendite pakkumisel, sh tõhusat infrastruktuuripõhist konkurentsi, ning elektroonilise side teenuste ja seotud teenuste pakkumisel;

c) aitavad kaasa siseturu arengule ning kõrvaldavad selleks kogu liidus allesjäänud takistused, mis mõjutavad ühest küljest investeeringuid elektroonilise side võrkudesse, elektroonilise side teenustesse, nendega seotud vahenditesse ja teenustesse ning teisest küljest nende võrkude, vahendite ja teenuste pakkumist, ning soodustavad nende jaoks ühetaoliste tingimuste loomist; selleks töötavad nad välja ühised normid ja prognoositava regulatiivse lähenemisviisi, soosivad tegelikku, tõhusat ja koordineeritud raadiospektri kasutust, avatud innovatsiooni, üleeuroopaliste võrkude loomist ja arendamist, üleeuroopaliste teenuste pakkumist, kättesaadavust ja koostalitlusvõimet ning läbivühenduvust;

d) edendavad liidu kodanike huve sellega, et tagavad ühenduse väga suure läbilaskevõimega võrkudega, sealhulgas püsi-, mobiilside- ja traadita võrkudega ning elektroonilise side teenustega, ja nende laialdase kättesaadavuse ja käibelevõtmise, võimaldades tulemusliku konkurentsi põhjal maksimaalset kasu valikuvõimaluste, hinna ja kvaliteedi näol, hoiavad ülal võrkude ja teenuste turvalisust, tagavad vajalike sektorispetsiifiliste normide kaudu lõppkasutajate kaitse kõrge ja ühtse taseme ning pööravad tähelepanu konkreetsete sotsiaalsete rühmade, eeskätt puuetega lõppkasutajate, eakate lõppkasutajate ja sotsiaalsete erivajadustega lõppkasutajate vajadustele, näiteks taskukohaste hindade järele, ning valikule ja võrdväärsele juurdepääsule puuetega lõppkasutajate jaoks.

3. Kui komisjon kehtestab võrdlusaluseid ja koostab aruandeid liikmesriikide meetmete tõhususe kohta lõikes 2 osutatud eesmärkide saavutamisel, abistavad komisjoni vajaduse korral liikmesriigid, riigi reguleerivad asutused, BEREC ja raadiospektripoliitika töörühm.

4. Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused tegutsevad lõikes 2 osutatud ja käesolevas lõikes nimetatud üldiste eesmärkide saavutamiseks muu hulgas järgmiselt:

a) edendavad reguleerimise prognoositavust, tagades asjakohastel läbivaatamisperioodel järjepidevad reguleerimispõhimõtted ning tehes koostööd omavahel, BERECi, raadiospektripoliitika töörühma ja komisjoniga;

b) tagavad, et ühesugustes olukordades ei toimu elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujate diskrimineerimist;

c) kohaldavad liidu õigust tehnoloogianeutraalsuse põhimõtete kohaselt, kuivõrd see on kooskõlas lõikes 2 sätestatud eesmärkide saavutamisega;

d) edendavad tulemuslikku investeerimist uutesse ja täiustatud infrastruktuuridesse ning nende infrastruktuuride alast innovatsiooni, tagades seejuures, et juurdepääsukohustustes võetakse asjakohaselt arvesse investeerivate ettevõtjate riske, ning võimaldades erinevaid koostöövorme investorite ja juurdepääsu soovivate isikute vahel, et hajutada investeerimisriske, tagades samal ajal turukonkurentsi ja mittediskrimineerimise põhimõtte säilitamise;

e) võtavad nõuetekohaselt arvesse infrastruktuuri, konkurentsi, lõppkasutajatega seotud tingimuste eripära ning eelkõige tarbijaid liikmesriikide erinevates geograafilistes piirkondades, sh kohalikku infrastruktuuri, mida haldavad mittetulunduslikul eesmärgil füüsilised isikud;

f) kehtestavad regulatiivseid eelkohustusi ainult ulatuses, mis on vajalik, et tagada tõhus ja jätkusuutlik konkurents lõppkasutajate huvides ning lõdvendavad eelkohustusi või kaotavad need niipea, kui see tingimus on täidetud.

Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused tegutsevad erapooletult, objektiivselt, läbipaistvalt, mittediskrimineerivalt ja proportsionaalselt.

Artikkel 4

Raadiospektripoliitika strateegiline planeerimine ja koordineerimine

1. Liikmesriigid teevad omavahel ja komisjoniga koostööd raadiospektri kasutamise strateegilisel planeerimisel, koordineerimisel ja ühtlustamisel liidus kooskõlas elektroonilise side siseturu rajamist ja toimimist käsitleva liidu poliitikaga. Selleks võtavad nad muu hulgas arvesse liidu poliitika majanduslikke, julgeoleku, tervise, avalike huvide, sõnavabadusega seonduvaid, kultuurilisi, teaduslikke, sotsiaalseid ja tehnilisi aspekte ning raadiospektri kasutajaskondade erinevaid huve, et tagada raadiospektri optimaalne kasutamine ning vältida kahjulikke raadiohäireid.

2. Liikmesriigid edendavad raadiospektripoliitikaga seotud lähenemisviiside koordineerimist liidus ning vajaduse korral ühtlustatud tingimusi seoses elektroonilise side siseturu loomiseks ja toimimiseks vajaliku raadiospektri kättesaadavuse ja tõhusa kasutamisega, tehes koostööd omavahel ja komisjoniga.

3. Liikmesriigid teevad kooskõlas lõikega 1 omavahel ja komisjoniga ning nende taotlusel ka Euroopa Parlamendi ja nõukoguga koostööd raadiospektripoliitika töörühma kaudu, et toetada liidus raadiospektripoliitika lähenemisviiside strateegilist planeerimist ja koordineerimist, tehes järgmist:

   a) töötades käesoleva direktiivi rakendamiseks välja parimad tavad raadiospektriga seotud küsimustes;

   b) hõlbustades liikmesriikidevahelist koordineerimist, et rakendada käesolevat direktiivi ja muid liidu õigusakte ning panustada siseturu väljaarendamisse;

   c) koordineerides oma lähenemisviise raadiospektri eraldamisele ja kasutamise lubamisele ning avaldades aruandeid või arvamusi raadiospektriga seotud küsimuste kohta.

   BEREC osaleb küsimuste puhul, mis seonduvad tema pädevusega raadiospektrialase turu reguleerimise ja konkurentsi valdkonnas.

4. Komisjon võib esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule õigusakti ettepanekuid raadiospektripoliitikat käsitlevate mitmeaastaste programmide algatamiseks, raadiospektri kasutuse strateegilise planeerimise ja ühtlustamise poliitikasuundade ja eesmärkide sätestamiseks vastavalt käesolevale direktiivile ning ühtlustatud raadiospektri vabastamiseks ühiskasutuseks ja kasutuseks, mille suhtes ei kehti individuaalsed kasutusõigused, võttes seejuures hoolikalt arvesse raadiospektripoliitika töörühma arvamust.

II JAOTIS
INSTITUTSIONAALNE KORRALDUS JA JUHTIMINE

I PEATÜKK
RIIGI REGULEERIVAD ASUTUSED JA MUUD PÄDEVAD ASUTUSED

Artikkel 5

Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused

1. Liikmesriigid tagavad, et iga käesoleva direktiiviga ette nähtud ülesandega tegeleb selleks pädev asutus.

Käesoleva direktiivi kohaldamisala raames vastutavad riigi reguleerivad asutused vähemalt järgmiste ülesannete täitmise eest:

a) rakendavad turu eelreguleerimismeetmed, sh kehtestavad juurdepääsu- ja vastastikuse sidumise kohustused;

b) tagavad ettevõtjatevaheliste vaidluste lahendamise;

c) haldavad raadiospektrit ja viivad ellu otsuseid, või kui need ülesanded on antud mõnele muule pädevale asutusele, annavad nõu raadiospektri kasutusõiguste osas elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul seoses riiklike protsesside nende elementidega, mis käsitlevad turu kujundamist ja konkurentsi;

d) annavad panuse elektroonilise side sektoris lõppkasutajate õiguste kaitsesse, asjakohasel juhul teiste pädevate asutustega koordineeritult;

e) hindavad ja jälgivad tähelepanelikult turu kujunemist ja konkurentsiküsimusi seoses avatud internetiühendusega;

f) hindavad ebaõiglast koormust ja arvutavad universaalteenuse pakkumise netokulu;

g) tagavad numbrite liikuvuse teenusepakkujate vahel;

h) tegelevad kõikide muude käesoleva direktiiviga riigi reguleerivatele asutustele pandud ülesannetega.

Liikmesriigid võivad riigi reguleerivatele asutustele määrata muid käesolevas direktiivis ja liidu õigusaktides sätestatud ülesandeid, eelkõige turukonkurentsi või turule sisenemisega seotud ülesandeid, näiteks üldloa andmine, ning BERECile antud rolliga seotud ülesandeid. Kui turukonkurentsi või turule sisenemisega seotud ülesanded antakse mõnele muule pädevale asutusele, peab viimane enne otsuse tegemist konsulteerima riigi reguleeriva asutusega. BERECi abistamise eesmärgil on riigi reguleerivatel asutustel õigus koguda turuosalistelt vajalikke andmeid ja muud teavet.

Liikmesriigid võivad riigi reguleerivatele asutustele panna siseriikliku õiguse, sealhulgas liidu õigust rakendava siseriikliku õigusega muid ülesandeid.

Eelkõige peavad liikmesriigid edendama käesoleva direktiivi ülevõtmisel riigi reguleerivate asutuste pädevuse stabiilsust seoses ülesannete jaotusega, mis tuleneb 2009. aastal muudetud liidu elektroonilise side õigusraamistikust.

2. Sama liikmesriigi või teiste liikmesriikide reguleerivad ja muud pädevad asutused sõlmivad vajaduse korral regulaarse koostöö soodustamiseks üksteisega koostöölepinguid.

3. Liikmesriigid avaldavad oma reguleerivate ja muude pädevate asutuste ülesanded lihtsalt juurdepääsetaval kujul eelkõige juhul, kui kõnealuste ülesannete täitmine on määratud mitmele organile. Vajaduse korral tagavad liikmesriigid ühist huvi pakkuvates küsimustes konsulteerimise ja koostöö kõnealuste asutuste vahel ning kõnealuste asutuste ja nende riigiasutuste vahel, kes vastutavad konkurentsiõiguse ja tarbijakaitseõiguse rakendamise eest. Kui asutusi, kes on pädevad tegelema selliste küsimustega, on rohkem kui üks, tagavad liikmesriigid, et iga asutuse vastavad ülesanded avaldatakse lihtsalt juurdepääsetaval kujul.

4. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõik oma reguleerivad ja muud pädevad asutused, kellele on käesoleva direktiivi alusel ülesandeid määratud, ja nende kohustused ning kõik muudatused nimetatud teabes.

Artikkel 6

Riigi reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste sõltumatus

1. Liikmesriigid kindlustavad riigi reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste sõltumatuse, tagades, et kõnealused asutused on juriidiliselt eraldiseisvad ja funktsionaalselt sõltumatud kõigist elektroonilise side võrke, seadmeid ja teenuseid pakkuvatest füüsilistest või juriidilistest isikutest. Liikmesriigid, kes säilitavad omandi või kontrolli elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvates ettevõtjates, tagavad reguleeriva funktsiooni tõhusa struktuurilise eraldatuse omandi või kontrolliga seotud toimingutest.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende reguleerivad ja muud pädevad asutused teostavad oma õigusi erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt. Liikmesriigid tagavad, et neil on neile määratud ülesannete täitmiseks vajalikud tehnilised, rahalised ja inimressursid.

Artikkel 7

Riigi reguleeriva asutuse liikmete ametisse nimetamine ja ametist vabastamine

1. Riigi reguleeriva asutuse juht või riigi reguleerivas asutuses seda funktsiooni täitva esinduskogu liikmed ja nende asendusliikmed määratakse ametisse vähemalt kolme aasta pikkuseks ametiajaks ning nad valitakse tunnustatud ja erialaste kogemustega isikute seast nende teenete, oskuste, teadmiste ja kogemuste põhjal avatud ja läbipaistva valikumenetluse kohaselt. Liikmesriigid tagavad otsustuste tegemise järjepidevuse.

2. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleeriva asutuse juhti või, kui see on asjakohane, vastavat ülesannet täitva esinduskogu liikmeid ja nende asendusliikmeid saab ametiaja jooksul ametist vabastada üksnes juhul, kui nad ei vasta enam tingimustele, mis on nende ametiülesannete täitmiseks eelnevalt liikmesriigi õiguses sätestatud.

3. Asjaomase riigi reguleeriva asutuse juhi või, kui see on asjakohane, vastavat ülesannet täitva esinduskogu liikmete ametist vabastamise otsus tuleb ametist vabastamise ajal avalikustada. Riigi reguleeriva asutuse ametist vabastatud juhile või, kui see on asjakohane, vastavat ülesannet täitva esinduskogu liikmetele esitatakse vabastamise põhjused. Kui vabastamise põhjuseid ei ole avaldatud, avaldatakse need nimetatud isiku taotluse korral. Liikmesriigid tagavad, et otsuse faktilist ja juriidilist külge saab vaidlustada kohtus.

Artikkel 8

Riigi reguleerivate asutuste poliitiline sõltumatus ja vastutus

1. Ilma et see piiraks artikli 10 kohaldamist, tegutsevad riigi reguleerivad asutused, sealhulgas sisemenetluste väljatöötamisel ja personali töö korraldamisel, sõltumatult ja objektiivselt, toimivad läbipaistvalt ja vastutustundlikult kooskõlas liidu õigusega ning nad ei taotle ega täida ühegi teise organi juhiseid kõnealuste ülesannete täitmisel, mis on neile määratud liidu õigust rakendava liikmesriigi õigusega. See ei välista liikmesriigi riigiõiguse kohast järelevalvet. Riigi reguleeriva asutuse otsuseid võivad peatada või tühistada üksnes artikli 31 kohaselt asutatud edasikaebusi käsitlevad organid.

2. Riigi reguleerivad asutused annavad igal aastal muu hulgas aru elektroonilise side turu olukorra, enda tehtud otsuste, oma personali ja rahaliste ressursside ning nende ressursside jaotuse, aga ka tulevikuplaanide kohta. Aruanded avalikustatakse.

Artikkel 9

Riigi reguleerivate asutuste regulatiivne suutlikkus

1. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivatel asutustel on eraldiseisev aastaeelarve ja nad on eraldatud eelarve täitmisel sõltumatud. Eelarved avalikustatakse.

2. Ilma et see piiraks kohustust tagada, et riigi reguleerivatel asutustel on piisavad rahalised ja inimressursid, et tulla toime neile pandud ülesannetega, ei välista rahaline sõltumatus järelevalvet või kontrolli vastavalt liikmesriigi riigiõigusele. Kontrolli riigi reguleeriva asutuse eelarve üle teostatakse läbipaistvalt ja selle tulemused avaldatakse.

3. Liikmesriigid tagavad samuti, et riigi reguleerivatel asutustel on piisavad rahalised ja inimressursid, mis võimaldavad neil aktiivselt osaleda BERECi töös ja sellele kaasa aidata.

Artikkel 10

Riigi reguleerivate asutuste osalemine BERECi töös

1. Liikmesriigid tagavad, et asjaomased riigi reguleerivad asutused toetavad aktiivselt BERECi eesmärke reguleerimise koordineeritumaks ja ühtsemaks muutmisel.

2. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivad asutused järgivad riigisiseseid turgusid käsitlevate otsuste vastuvõtmisel hoolikalt BERECi vastu võetud suuniseid, arvamusi, soovitusi, ühiseid seisukohti, parimaid tavasid ja metoodikaid.

Artikkel 11

Koostöö riigi ametiasutustega

Riigi reguleerivad asutused, muud käesoleva direktiivi kohased pädevad asutused ja riigi konkurentsiasutused varustavad üksteist teabega, mis on vajalik käesoleva direktiivi kohaldamiseks. Vahetatava teabe puhul kohaldatakse liidu andmekaitsenorme ning teabe vastu võtnud asutus peab tagama sama konfidentsiaalsustaseme kui asutus, kust teave pärit on.

II PEATÜKK
ÜLDLUBA

1. JAGU
ÜLDNORMID

Artikkel 12

Elektroonilise side võrkude ja teenuste üldluba

1. Liikmesriigid tagavad elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabaduse käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel. Selle saavutamiseks ei tee liikmesriigid ettevõtjatele takistusi elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumisel, välja arvatud juhul, kui see on vajalik ELi toimimise lepingu artikli 52 lõikes 1 sätestatud põhjustel. Elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabaduse piirangud peavad olema piisavalt põhjendatud ja nendest tuleb komisjonile teatada.

2. Ilma et see piiraks artikli 13 lõikes 2 osutatud erikohustusi või artiklites 46 ja 94 osutatud kasutusõigusi, võib elektroonilise side võrke ja teenuseid, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuseid, pakkuda ainult üldloa alusel.

3. Kui liikmesriik leiab, et teatamiskohustus on üldloa alusel tegutseva ettevõtja puhul põhjendatud, võib liikmesriik ettevõtjalt nõuda üksnes teatise esitamist riigi reguleerivale asutusele või muule pädevale asutusele. Liikmesriik ei nõua sellistelt ettevõtjatelt, et nad peavad saama kõnealuselt asutuselt või muult ametiasutuselt selgesõnalise otsuse või muu haldusakti enne, kui nad hakkavad üldloast tulenevaid õigusi teostama.

   Kui teatise esitamine on nõutav, võib ettevõtja pärast teatise esitamist hakata tegutsema, järgides käesoleva direktiivi kohaseid kasutusõigusi käsitlevaid sätteid.

4. Lõikes 3 osutatud teatis ei sisalda muud kui füüsilise või juriidilise isiku deklaratsiooni riigi reguleerivale asutusele või muule pädevale asutusele selle kohta, et alustatakse elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist, ja minimaalset teavet, mis on vajalik, et BEREC ja nimetatud asutus saaks pidada elektroonilise side võrkude ja -teenuste pakkujate registrit või nimekirja. Kõnealune teave peab piirduma järgmiste andmetega:

   a) pakkuja nimi;

   b) pakkuja õiguslik staatus, vorm ja registreerimisnumber, kui pakkuja on liidus registreeritud äriregistris või muus samalaadses avalikus registris;

   c) pakkuja peamise tegevuskoha geograafiline aadress liidus, kui see on olemas, ja kui tal on mõnes liikmesriigis täiendav filiaal, siis ka selle geograafiline aadress;

d) pakkuja veebiaadress, mis on seotud elektroonilise side võrkude ja/või teenuste pakkumisega, kui see on olemas;

e) kontaktisik ja kontaktandmed;

f) nende võrkude või teenuste lühike kirjeldus, mida kavatsetakse pakkuda;

g) asjaomased liikmesriigid ning

h) tegevuse alustamise eeldatav kuupäev.

Liikmesriigid ei tohi kehtestada täiendava ega eraldi teavitamise nõudeid.

Et ühtlustada teavitamisnõudeid, avaldab BEREC suunised teatise vormide kohta ja haldab liidu andmebaasi pädevatele asutustele esitatud teadetest. Selleks edastavad pädevad asutused BERECile põhjendamatu viivituseta elektrooniliselt iga saadud teate. Teated, mis on pädevatele asutustele esitatud enne … [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], edastatakse BERECile hiljemalt … [kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva].

Artikkel 13

Üldloa ning raadiospektri

ja numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud

tingimused ja erikohustused

1. Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumise üldloale ning raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõigustele võib seada ainult I lisas loetletud tingimusi. Need tingimused peavad olema mittediskrimineerivad, proportsionaalsed ja läbipaistvad. Raadiospektri kasutusõiguste osas peavad need tingimused tagama raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutuse vastavalt artiklitele 45 ja 51 ning numeratsiooniressursside kasutusõiguste osas artiklile 94.

2. Erikohustused, mida võib kehtestada elektroonilise side võrkusid ja teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele artikli 61 lõigete 1 ja 5 ning artiklite 62, 68 ja 83 kohaselt, või universaalteenust pakkuma määratud ettevõtjatele käesoleva direktiivi kohaselt, on õiguslikult lahus üldloast tulenevatest õigustest ja kohustustest. Selleks, et süsteem oleks läbipaistev, viidatakse üldloas kriteeriumidele ja korrale, mida kohaldatakse selliste erikohustuste kehtestamisel üksikettevõtjatele.

3. Üldluba sisaldab ainult kõnealusele sektorile iseloomulikke tingimusi, mis on sätestatud käesoleva direktiivi I lisa A, B ja C osades, ega kattu tingimustega, mida kohaldatakse muu siseriikliku õiguse põhjal.

4. Raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguse andmisel ei dubleeri liikmesriigid üldloa tingimusi.

Artikkel 14

Seadmete paigaldamise õiguste ja võrkude vastastikuse sidumise õiguste kasutamist soodustavad deklaratsioonid

Ettevõtja taotluse korral väljastavad pädevad asutused ühe nädala jooksul standarddeklaratsiooni, milles kinnitatakse vajaduse korral, et ettevõtja on esitanud artikli 12 lõike 3 kohase teatise. Nimetatud deklaratsioonides täpsustatakse, millistel tingimustel on üldloa alusel elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuval ettevõtjal õigus taotleda seadmete paigaldamise õigusi, pidada läbirääkimisi vastastikuse sidumise üle ja saada juurdepääs või vastastikune sidumine, selleks et soodustada kõnealuste õiguste kasutamist näiteks muudel valitsustasanditel või suheldes teiste ettevõtjatega. Olenevalt asjaoludest võib selliseid deklaratsioone väljastada ka automaatse vastusena artikli 12 lõikes 3 osutatud teatisele.

2. JAGU
ÜLDLOAGA SEOTUD ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

Artikkel 15

Üldloast tulenevate miinimumõiguste nimekiri

1. Artikli 12 alusel üldloa saanud ettevõtjatel on järgmised õigused:

   a) pakkuda elektroonilise side võrke ja teenuseid;

b) lasta seadmete paigaldamiseks vajalikke õigusi käsitlevad taotlused läbi vaadata artikli 43 kohaselt;

c) kasutada raadiospektrit seoses elektroonilise side võrkude ja teenustega vastavalt artiklitele 13, 46 ja 55;

d) lasta numeratsiooniressursside kasutamiseks vajalikke õigusi käsitlev taotlus läbi vaadata kooskõlas artikliga 94.

2. Kui kõnealused ettevõtjad pakuvad üldsusele elektroonilise side võrke ja teenuseid, annab üldluba neile järgmised õigused:

a) pidada läbirääkimisi võrkude vastastikuse sidumise üle liidu piires üldloa alusel tegutsevate üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja -teenuste pakkujatega ning vajaduse korral saada neilt juurdepääs või võrkude vastastikune sidumine käesoleva direktiivi kohaselt;

b) saada võimalus olla määratud pakkuma universaalteenuse eri elemente või hõlmama riigi territooriumi eri osi vastavalt artiklile 86 või 87.

Artikkel 16

Haldustasud

1. Kui üldloa alusel elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele või kasutusõiguse saanud ettevõtjatele on kehtestatud haldustasud, vastavad need järgmistele tingimustele:

   a) haldustasud kokku katavad ainult halduskulusid, mis tekivad üldloa süsteemi, kasutusõiguste ja artikli 13 lõikes 2 osutatud erikohustuste juhtimise, kontrollimise ja jõustamise käigus ja mis võivad sisaldada kulusid, mis on seotud rahvusvahelise koostöö, ühtlustamise ja standardimise, turuanalüüsi, tingimuste täitmise kontrollimise ja muu turukontrolliga ning regulatiivse tööga, millega kaasneb teiseste õigusaktide ja haldusotsuste, näiteks juurdepääsu ja vastastikust sidumist käsitlevate otsuste ettevalmistamine ja jõustamine, ning

   b) haldustasud määratakse üksikule ettevõtjatele objektiivsel, läbipaistval ja proportsionaalsel viisil, mis muudab võimalikult väikseks lisahalduskulud ja muud kaasnevad tasud.

   Liikmesriigid võivad otsustada mitte nõuda haldustasusid ettevõtjatelt, kelle käive ei ulatu teatava künniseni või kelle tegevus ei kata minimaalset turuosa või toimub väga piiratud territooriumil.

2. Kui riigi reguleerivad või muud pädevad asutused kehtestavad haldustasud, avaldavad nad iga-aastase ülevaate halduskulude ja laekunud tasude kogusumma kohta. Erinevuste korral tasude kogusumma ja halduskulude vahel tehakse asjakohane korrigeerimine.

Artikkel 17

Raamatupidamise lahusus ja finantsaruanded

1. Liikmesriigid nõuavad, et üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või üldkasutatava elektroonilise side teenuseid pakkuvad ettevõtjad, kellel on eri- või ainuõigused muudes sektorites teenuste pakkumiseks samas või mõnes muus liikmesriigis,

   a) peaksid eraldi raamatupidamisarvestust elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumisega seotud toimingute kohta sellises ulatuses, mis oleks kohustuslik juhul, kui kõnealuseid toiminguid teostaksid õiguslikult üksteisest sõltumatud üksused, et teha kindlaks kõik sellised kulu- ja tuluelemendid koos nende arvutamisaluste ja kasutatud üksikasjalike omistamismeetoditega, sealhulgas põhivara ja struktuuriliste kulude liigendus, või

   b) eraldaksid elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumisega seotud toimingud struktuuriliselt muudest toimingutest.

   Liikmesriigid võivad otsustada, et ei kohalda esimeses lõigus sätestatud kohustusi ettevõtjate suhtes, kelle elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumisega seotud toimingute käive liidus on alla 50 miljoni euro.

2. Kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid pakkuvate ettevõtjate suhtes ei kohaldata äriühinguõigusest tulenevaid nõudeid ja nad ei vasta väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kriteeriumidele, mis on ette nähtud liidu õiguse raamatupidamisnormidega, siis antakse nende koostatud finantsaruanded läbivaatamiseks sõltumatule audiitorile ja avaldatakse. Audit toimub asjakohaste liidu ja siseriiklike normide kohaselt.

Käesoleva lõike esimest lõiku kohaldatakse ka lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel nõutavate eraldi raamatupidamisarvestuste suhtes.

3. JAGU
MUUTMINE JA TÜHISTAMINE

Artikkel 18

Õiguste ja kohustuste muutmine

1. Liikmesriigid tagavad, et raadiospektri või numeratsiooniressursside üldlubade ja kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õigustega seotud õigusi, tingimusi ja korda saab muuta ainult objektiivselt põhjendatud juhtudel ja proportsionaalselt, võttes vajaduse korral arvesse üleantavate raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste suhtes kohaldatavaid eritingimusi.

2. Kui kavandatud muudatused on väikesed ja nendes on üldloas või õiguse omanikuga kokku lepitud, teatatakse asjakohasel viisil kavatsusest teha selliseid muudatusi. Huvitatud isikutele ning kasutajatele ja tarbijatele antakse piisavalt aega, et nad saaksid väljendada oma seisukohti kavandatud muudatuste kohta. Nimetatud tähtaeg peab olema vähemalt neli nädalat, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega.

Muudatused avaldatakse koos nende põhjustega.

Artikkel 19

Õiguste piiramine või tühistamine

1. Ilma et see piiraks artikli 30 lõigete 5 ja 6 kohaldamist, ei piira ega tühista liikmesriigid seadmete paigaldamise õigusi ega raadiospektri ega numeratsiooniressursside kasutusõigusi enne selliste õiguste kehtivusaja lõppemist, kui piiramine või tühistamine ei ole põhjendatud vastavalt käesoleva artikli lõikele 2 või vajaduse korral I lisa ja õiguste tühistamise kompenseerimist käsitlevate siseriiklike sätete kohaselt.

2. Kooskõlas vajadusega tagada raadiospektri tulemuslik ja tõhus kasutamine või otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 alusel vastu võetud tehniliste rakendusmeetmete rakendamine, võivad liikmesriigid lubada raadiospektri kasutusõigusi, sealhulgas käesoleva direktiivi artiklis 49 osutatud õigusi piirata või tühistada, tuginedes eelnevalt kehtestatud ja selgelt määratletud korrale ning järgides proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid. Sellistel juhtudel võib kõnealuste õiguste omanikele maksta kohast hüvitist, kui see on asjakohane ning kooskõlas liidu õiguse ja asjaomaste siseriiklike sätetega.

3. Kui artikli 45 lõike 4 või 5 kohaldamise tulemusena muudetakse raadiospektri kasutamist, ei õigusta see iseenesest raadiospektri kasutusõiguse tühistamist.

4. Kui kavatsetakse piirata üldloa kohaseid õigusi või raadiospektri või numeratsiooniressursside individuaalseid kasutusõigusi või need tühistada ilma õiguste omaniku nõusolekuta, tuleb konsulteerida huvitatud isikutega vastavalt artiklile 23.

III PEATÜKK
TEABE ESITAMINE, ÜLEVAATED JA KONSULTATSIOONIMEHHANISMID

Artikkel 20

Teabenõuded ettevõtjatele

1. Liikmesriigid tagavad, et elektroonilise side võrke ja teenuseid, seotud vahendeid või seotud teenuseid pakkuvad ettevõtjad esitavad kogu teabe, sealhulgas finantsteabe, mida riigi reguleeriv asutus, muu pädev asutus või BEREC vajab, et tagada käesoleva direktiivi ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/ ...[1+] sätete või nimetatud õigusaktide kohaselt vastu võetud otsuste või esitatud arvamuste täitmine. Riigi reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel juhul, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks, on õigus nõuda kõnealustelt ettevõtjatelt eelkõige teabe esitamist võrgu ja teenuste edasiarendamise kohta, mis võib mõjutada nende poolt konkurentidele kättesaadavaks tehtavaid hulgimüügiteenuseid ning ka elektroonilise side võrke ja seotud vahendeid käsitlevat teavet, mis oleks kohaliku tasandi järgi liigitatud ja piisavalt üksikasjalik, et võimaldada geograafilist ülevaadet ja alade kindlaks määramist vastavalt artiklile 22.

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu … määrus (EL) 2018/..., millega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja BERECi tugiamet (BERECi büroo) ja muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1211/2009 (ELT L..., ..., lk...).

[+] Väljaannete talitus: palun lisada teksti dokumendis PE-CONS 51/18 (2016/0286(COD)) sisalduva määruse number ja joonealusesse märkusesse kõnealuse määruse number, kuupäev, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

Kui esimese lõigu kohaselt kogutud teave ei ole piisav, et riigi reguleerivad asutused, muud pädevad asutused ja BEREC saaks oma liidu õigusest tulenevaid reguleerimisülesandeid täita, võib sellist teavet küsida muudelt asjaomastelt ettevõtjatelt, kes tegutsevad elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites.

Hulgimüügiturgudel märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatelt võidakse samuti nõuda raamatupidamisandmeid nimetatud hulgimüügiturgudega seotud jaeturgude kohta.

Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused võivad nõuda teavet direktiivi 2014/61/EL kohaselt loodud ühtsetest teabepunktidest.

Teabenõue peab olema ülesande täitmise seisukohast proportsionaalne ja põhjendatud.

Ettevõtjad esitavad nõutava teabe viivitamata ning nõutava ajakava ja täpsusastme kohaselt.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende reguleerivad ja muud pädevad asutused esitavad komisjonile pärast põhjendatud taotluse saamist teabe, mida komisjon vajab ELi toimimise lepingust tulenevate ülesannete täitmiseks. Komisjoni nõutav teave peab olema kõnealuste ülesannete täitmise seisukohast proportsionaalne. Kui esitatud teabes viidatakse teabele, mille ettevõtjad on varem esitanud asutuse taotlusel, teatatakse sellest nendele ettevõtjatele. Kui see on vajalik ja kui teavet esitav asutus ei ole selgelt ja põhjendatult taotlenud teisiti, teeb komisjon esitatud teabe kättesaadavaks teistele sellistele asutustele teistes liikmesriikides.

Võttes arvesse lõike 3 nõudeid, tagavad liikmesriigid, et ühele asutusele esitatud teabe võib teha kättesaadavaks teisele sellisele asutustele samas liikmesriigis või mõnes muus liikmesriigis ja BERECile pärast põhjendatud taotlust, kui see on vajalik selleks, et kumbki asutus, või BEREC saaks täita liidu õigusest tulenevaid kohustusi.

3. Kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus peab lõike 1 kohaselt kogutud teavet, sealhulgas geograafilise ülevaate raames kogutud teavet, konfidentsiaalseks ärisaladusi käsitlevate liidu või siseriiklike normide kohaselt, tagavad komisjon, BEREC ja kõik muud asjaomased pädevad asutused sellise konfidentsiaalsuse. Selline konfidentsiaalsusnõue ei takista teabe õigeaegset jagamist pädeva asutuse, komisjoni, BERECi ja muude asjaomaste pädevate asutustega käesoleva direktiivi kohaldamise läbivaatamise, seire ja järelevalve eesmärgil.

4. Liikmesriigid tagavad, et tegutsedes kooskõlas siseriiklike normidega, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu teabele, ja võttes arvesse ärisaladusi ja isikuandmete kaitset käsitlevaid liidu ja siseriiklikke norme, avaldavad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused teavet, mis toetab avatud ja konkurentsile rajatud turgu.

5. Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused avaldavad lõikes 4 osutatud tingimused üldsuse juurdepääsuks teabele, sealhulgas juurdepääsu korra.

Artikkel 21

Seoses üldloa, kasutusõiguste

ja erikohustustega nõutav teave

1. Ilma et see piiraks artikli 20 kohaselt nõutavat teavet ning siseriiklikust õigusest tulenevaid teabe ja aruandmisega seotud kohustusi, mis ei põhine üldloal, võivad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused nõuda, et ettevõtjad esitaksid seoses üldloa või kasutusõiguste ja artikli 13 lõikes 2 osutatud erikohustustega teavet, mis on proportsionaalne ja objektiivselt põhjendatud, eelkõige järgmiste eesmärkide seisukohast:

   a) käesoleva direktiivi I lisa A osa tingimuse 1, D osa tingimuste 2 ja 6 ja E osa tingimuste 2 ja 7 täitmise ja artikli 13 lõikes 2 osutatud kohustuste täitmise kontrollimine süstemaatiliselt või üksikjuhtude kaupa;

   b) käesoleva direktiivi I lisas sätestatud tingimuste täitmise kontrollimine üksikjuhtude kaupa, kui on saabunud kaebus või kui pädeval asutusel on mingil muul põhjusel alust arvata, et teatavat tingimust ei täideta, või pädeva asutuse enda algatusel toimuva uurimise korral;

   c) kasutusõiguste andmist käsitlevate taotluste esitamise ja hindamise kord;

   d) teenuste kvaliteeti ja hinda võrdlevate ülevaadete avaldamine tarbijate huvides;

   e) täpselt määratletud statistika, aruannete või uuringute koostamine;

f) turuanalüüs käesoleva direktiivi kohaldamiseks, sh andmed järgmise etapi turgude või jaeturgude kohta, mis on seotud turuanalüüsi aluseks olevate turgudega;

g) raadiospektri ja numeratsiooniressursside tulemusliku kasutamise kindlustamine ja nende tõhusa haldamise tagamine;

h) võrgu või teenuse edasise arengu hindamine, mis võiks mõjutada konkurentidele kättesaadavaks tehtud hulgimüügiteenuseid, territoriaalset leviala, lõppkasutajatele kättesaadavaks tehtud ühenduvust või alade nimetamist vastavalt artiklile 22;

i) geograafiliste ülevaadete tegemine;

j) BERECi põhjendatud teabenõuetele vastamine.

Esimese lõigu punktides a ja b ning d–j nimetatud teavet ei tohi nõuda enne turulepääsemist või turulepääsu eeltingimusena.

BEREC võib vajaduse korral töötada välja teabetaotluste vormid, et hõlbustada saadud teabe konsolideeritud esitamist ja analüüsi.

2. Raadiospektri kasutusõiguste puhul viitab lõikes 1 osutatud teave eeskätt raadiospektri tulemuslikule ja tõhusale kasutamisele ning raadiospektri kasutusõigustega seotud igasuguste leviala ja teenusekvaliteedi kohustuste täitmisele ning nende kontrollimisele.

3. Kui riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused nõuavad, et ettevõtjad esitaksid lõikes 1 nimetatud teavet, teatavad nad, mis otstarbel sellist teavet kasutatakse.

4. Riigi reguleerivad asutused ega muud pädevad asutused ei või dubleerida teabenõudeid, mille BEREC on vastavalt määruse (EL) 2018/...[+] artiklile 40 juba esitanud, kui BEREC on teinud saadud teabe neile asutustele kättesaadavaks**.**

Artikkel 22

Võrkude kasutuselevõtu geograafiline ülevaade

1. Riigi reguleerivad ja/või muud päevad asutused teevad geograafilise ülevaate sellest, milline on lairibaühendust pakkuvate elektroonilise side võrkude („lairibavõrgud“) ulatus … [viis aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ning ajakohastavad ülevaadet seejärel vähemalt iga kolme aasta tagant.

   Geograafiline ülevaade sisaldab ülevaadet lairibavõrkude geograafilisest ulatusest nende territooriumil, mis on nõutav riigi reguleerivate ja/või muude pädevate asutuste käesoleva direktiivi kohaste ülesannete täitmiseks ja riigiabi normide kohaldamiseks vajalike ülevaadete jaoks.

   Geograafiline ülevaade võib samuti sisaldada nende territooriumi lairibavõrkude, sealhulgas väga suure läbilaskevõimega võrkude ulatuse prognoosi perioodi kohta, mille on kindlaks määranud asjaomane asutus.

[+] Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis PE-CONS 51/18 (2016/0286(COD)) sisalduva määruse number.

Prognoos peab sisaldama kogu asjakohast teavet, sealhulgas teavet kõikide ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste kavandatud väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttude kohta ning vähemalt 100 Mbit/s allalaadimiskiirusega võrkude oluliste uuenduste ja laienduste kohta. Selleks nõuavad riigi reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused ettevõtjatelt ja avaliku sektori asutustelt sellise teabe esitamist määral, mil see teave on kättesaadav ja mõistlikke pingutusi tehes esitatav.

Riigi reguleeriv asutus otsustab seoses ülesannetega, mis talle on käesoleva direktiivi alusel antud, millises ulatuses on asjakohane tugineda sellise prognoosi raames kogutud teabele või selle osale.

Kui riigi reguleeriv asutus geograafilist ülevaadet ei koosta, tuleb see koostada koostöös kõnealuse asutusega ulatuses, mis võib olla tema ülesannete seisukohast asjakohane.

Geograafilise ülevaate jaoks kogutud teave peab sisaldama parajalt üksikasju kohalike olude kohta ja piisavalt teavet teenusekvaliteedi ja selle parameetrite kohta ning seda tuleb käsitleda kooskõlas artikli 20 lõikega 3.

2. Riigi reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused võivad määrata kindlaks territoriaalselt selgelt piiritletud ala, mille kohta on lõikes 1 kogutud teabe ja koostatud prognoosi põhjal kindlaks tehtud, et prognoosiga hõlmatud aja jooksul ei ole ükski ettevõtja ega avaliku sektori asutus seal väga suure läbilaskevõimega võrke kasutusele võtnud ega plaani seda teha ega plaani oluliselt uuendada ega laiendada oma võrku, et selle jõudlus ulatuks vähemalt 100 Mbit/s allalaadimiskiiruseni. Riigi reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused avaldavad kindlaks määratud alad.

3. Asjaomased asutused võivad esitada kindlaks määratud ala piires ettevõtjatele ja avaliku sektori asutustele üleskutse, et nad teataksid oma kavatsustest võtta asjaomase prognoosiga hõlmatud aja jooksul kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrke. Kui selle üleskutse tulemusel teatab mõni ettevõtja või avaliku sektori asutus oma kavatsusest seda teha, võib asjaomane asutus nõuda, et teised ettevõtjad ja avaliku sektori asutused teataksid kavatsusest võtta asjaomasel alal kasutusele väga suure läbilaskevõimega võrke või oluliselt uuendada või laiendada oma võrku, et selle jõudlus ulatuks vähemalt 100 Mbit/s allalaadimiskiiruseni. Asjaomane asutus täpsustab, millist teavet peaks selline esildis sisaldama, et tagada vähemalt samasugune üksikasjalikkuse tase nagu see, millel põhineb lõike 1 kohane prognoos. Ühtlasi teatab ta igale huvi väljendanud ettevõtjale ja avaliku sektori asutusele, kas kindlaks määratud ala on kaetud või saab tõenäoliselt kaetud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrguga, mille allalaadimiskiirus on alla 100 Mbit/s, lähtudes lõike 1 kohaselt kogutud teabest.

4. Lõike 3 kohaseid meetmeid võetakse tulemusliku, objektiivse, läbipaistva ja mittediskrimineeriva korra kohaselt ilma ühtegi ettevõtjat eelnevalt välistamata.

5. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivad ja muud pädevad asutused ning kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud asutused, mis vastutavad oma territooriumil elektroonilise side võrkude kasutuselevõtu, lairibaühenduste riiklike kavade väljatöötamise, raadiospektri kasutusõigustega seotud levialaliste kohustuste määratlemise ja universaalteenuse pakkumise kohustuse kohaste teenuste kättesaadavuse kontrollimise jaoks mõeldud riigi vahendite jaotamise eest, võtavad arvesse lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt tehtud geograafilise ülevaate tulemusi ja kindlaks määratud alasid.

Liikmesriigid tagavad, et geograafilise ülevaate teinud asutused jagavad neid tulemusi tingimusel, et vastuvõttev asutus tagab sama konfidentsiaalsuse ja ärisaladuse hoidmise taseme kui andmed esitanud asutus ning teavitab teabe esitanud isikuid. Nimetatud tulemused tehakse samadel tingimustel kättesaadavaks ka BERECile ja komisjonile, kui need seda soovivad.

6. Kui asjaomane teave ei ole turul kättesaadav, teevad pädevad asutused geograafiliste ülevaadete muud kui ärisaladuse hoidmise kohustusega hõlmatud andmed vahetult kättesaadavaks vastavalt direktiivile 2003/98/EÜ, et võimaldada nende taaskasutamist. Kui sellised vahendid ei ole turul kättesaadavad, teevad nad ühtlasi kättesaadavaks teabevahendid, mis võimaldavad lõppkasutajatel kindlaks teha ühenduvuse kättesaadavuse eri piirkondades piisavalt üksikasjalikult, et sellest oleks kasu operaatori või teenusepakkuja valimisel.

7. Et aidata kaasa geograafiliste ülevaadete ja prognooside järjepidevale kohaldamisele, annab BEREC hiljemalt … [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoni ja asjakohase riigi ametiasutustega välja suunised, et aidata riigi reguleerivatel ja/või muudel pädevatel asutustel järjepidevalt täita oma käesolevast artiklist tulenevad kohustusi.

Artikkel 23

Konsulteerimis- ja läbipaistvusmehhanism

1. Liikmesriigid tagavad, välja arvatud artikliga 26 või 27 või artikli 32 lõikega 10 hõlmatud juhtudel, et juhul kui riigi reguleeriv või muu pädev asutus kavatseb käesoleva direktiivi kohaselt võtta meetmeid või kui ta kavatseb kehtestada artikli 45 lõigete 4 ja 5 kohaseid piiranguid, millel on märkimisväärne mõju asjaomasele turule, annab ta huvitatud pooltele võimaluse esitada meetme eelnõu kohta arvamuse mõistliku aja jooksul, võttes arvesse küsimuse keerukust, kui tegemist ei ole erakorraliste asjaoludega, jättes selleks aega igal juhul vähemalt 30 päeva.

2. Artikli 35 kohaldamiseks teavitavad pädevad asutused raadiospektripoliitika töörühma iga kavandatava meetme avaldamisest, mille suhtes kohaldatakse artikli 55 lõike 2 alusel konkurentsil või võrdlustel põhinevat valikumenetlust ning mis on seotud sellise raadiospektri kasutamisega, mille suhtes on otsuse nr 676/2002/EÜ kohaste tehniliste rakendusmeetmetega kehtestatud ühtlustatud tingimused, et võimaldada lairibaühendust pakkuvate traadita elektroonilise side võrkude („traadita lairibavõrgud ja -teenused“) kasutamist.

3. Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused avaldavad siseriikliku konsulteerimiskorra.

   Liikmesriigid tagavad, et luuakse üks teabepunkt, mille kaudu on võimalik saada teavet kõigi käimasolevate konsultatsioonide kohta.

4. Konsulteerimismenetluse tulemused avalikustatakse, kui ärisaladuse hoidmise kohustust käsitleva liidu ja liikmesriigi õiguse kohaselt ei ole tegu konfidentsiaalse teabega.

Artikkel 24

Konsulteerimine huvitatud isikutega

1. Liikmesriigid tagavad, kui see on asjakohane, et pädevad asutused võtavad asjakohasel juhul koostöös riigi reguleerivate asutustega arvesse lõppkasutajate, eelkõige tarbijate ja puuetega lõppkasutajate, tootjate ning elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvate ettevõtjate arvamusi küsimustes, mis käsitlevad kõiki üldkasutatavate elektroonilise side teenustega seotud lõppkasutajate ja tarbijate õigusi, sealhulgas samaväärset juurdepääsu ja valikut puuetega lõppkasutajate jaoks, eelkõige juhul, kui neil on märkimisväärne mõju turule.

   Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused loovad asjakohasel juhul koostöös riigi reguleerivate asutustega puuetega lõppkasutajatele kättesaadava konsultatsioonimehhanismi, tagades sellega, et otsuste tegemisel küsimustes, mis puudutavad lõppkasutajate ja tarbijate õigusi seoses üldkasutatavate elektroonilise side teenustega, võetakse piisavalt arvesse tarbijate huve elektroonilise side sektoris.

2. Huvitatud isikud võivad pädevate asutuste juhendamisel, kes teevad asjakohasel juhul koostööd riigi reguleerivate asutustega, töötada välja mehhanismid, mis hõlmavad tarbijaid, kasutajarühmi ja teenusepakkujaid ja mis aitaksid tõsta teenuste pakkumise üldist kvaliteeti muu hulgas tegevusjuhendite ja tööstandardite väljatöötamise ja jälgimise kaudu.

3. Ilma et see piiraks liidu õigusega kooskõlas olevaid siseriiklikke norme, millega edendatakse selliseid kultuuri- ja meediapoliitika eesmärke nagu kultuuriline ja keeleline mitmekesisus ning meediakanalite paljusus, võivad pädevad asutused edendada asjakohasel juhul koostöös riigi reguleerivate asutustega koostööd elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvate ettevõtjate ning elektroonilise side võrkude ja -teenuste puhul õiguspärase sisu edendamisest huvitatud sektorite vahel. Kõnealune koostöö võib hõlmata ka artikli 103 lõike 4 kohaselt osutatava üldist huvi pakkuva teabe koordineerimist.

Artikkel 25

Vaidluste kohtuväline lahendamine

1. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleeriv või muu pädev asutus, kes vastutab käesoleva direktiivi artiklite 102–107 ja artikli 115 kohaldamise eest, või vähemalt üks sõltumatu asutus, kellel on nimetatud kohaldamises tõendatud kogemusi, kantakse direktiivi 2013/11/EL artikli 20 lõike 2 kohaselt vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste nimekirja, et ta tegutseks käesoleva direktiivi alusel teenusepakkujate ja tarbijate vahel tekkivate ja lepingute täitmisega seotud vaidluste lahendajana. Liikmesriigid võivad laiendada muude lõppkasutajate kui tarbijate, eeskätt mikro- ja väikeettevõtjate juurdepääsu kõnealuse asutuse või organi pakutavatele vaidluste kohtuvälise lahendamise menetlustele.

2. Kui selliste vaidluste osapooled on pärit eri liikmesriikidest, kooskõlastavad liikmesriigid oma jõupingutused, et vaidlus lahendada, ilma et see piiraks direktiivi 2013/11/EL kohaldamist.

Artikkel 26

Ettevõtjatevaheliste vaidlusküsimuste lahendamine

1. Kui tekib vaidlus seoses käesolevast direktiivist tulenevate kohustustega liikmesriigis elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate vahel või sellise ettevõtja ja liikmesriigi muude ettevõtjate vahel, kes saavad kasu juurdepääsu või vastastikuse sidumise kohustustest, või liikmesriigis elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate ja seotud vahendite pakkujate vahel, teeb asjaomase riigi reguleeriv asutus ühe poole taotlusel ja ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, siduva otsuse vaidluse lahendamiseks nii kiiresti kui võimalik selgete ja tõhusate menetluste alusel ning igal juhul nelja kuu jooksul, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega. Asjaomane liikmesriik nõuab, et kõik pooled teeksid riigi reguleeriva asutusega tihedat koostööd.

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et riigi reguleeriv asutus võib keelduda vaidluse lahendamisest, kui on olemas muid vahendeid, nagu lepitus, mis aitaksid paremini kaasa vaidluse kiirele lahendamisele artiklis 3 sätestatud eesmärkide kohaselt. Riigi reguleeriv asutus teatab sellest pooltele viivitamatult. Kui vaidlust ei ole lahendatud nelja kuu jooksul ja kui kaebuse esitanud pool ei ole vaidlusküsimusega kohtusse pöördunud, teeb riigi reguleeriv asutus ükskõik kumma poole taotlusel siduva otsuse vaidluse lahendamiseks nii kiiresti kui võimalik ja igal juhul nelja kuu jooksul.

3. Vaidlusküsimuste lahendamisel juhindub riigi reguleeriv asutus artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisest. Kui riigi reguleeriv asutus määrab vaidlusküsimuse lahendamisel ettevõtjale kohustusi, peavad need olema kooskõlas käesoleva direktiiviga.

4. Riigi reguleeriva asutuse otsus tehakse avalikult teatavaks, võttes arvesse ärisaladuse hoidmise nõuet. Riigi reguleeriv asutus esitab asjaomastele pooltele kõik otsuse põhjendused.

5. Lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatud kord ei takista kumbagi poolt kohtule hagi esitamast.

Artikkel 27

Piiriüleste vaidlusküsimuste lahendamine

1. Kui eri liikmesriikides asuvate ettevõtjate vahel tekib käesoleva direktiivi alusel vaidlus, kohaldatakse käesoleva artikli lõikeid 2, 3 ja 4. Neid sätteid ei kohaldata artiklis 28 käsitletud raadiospektri koordineerimisega seotud vaidluste suhtes.

2. Vaidluspool võib pöörduda vaidlusküsimusega riigi reguleeriva asutuse või asjaomaste asutuste poole. Kui vaidlus mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust, teatab/teatavad riigi pädev(ad) reguleeriv(ad) asutused vaidlusest BERECile, et lahendada vaidlus järjepidevalt artiklis 3 sätestatud eesmärkide kohaselt.

3. Kui selline teade on esitatud, avaldab BEREC arvamuse, milles palutakse riigi reguleerival asutusel või asjaomastel asutustel võtta konkreetseid meetmeid vaidluse lahendamiseks või hoiduda meetmetest nii kiiresti kui võimalik ja igal juhul nelja kuu jooksul, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega.

4. Riigi reguleeriv asutus või asjaomased asutused ootavad enne vaidluse lahendamiseks meetmete võtmist ära BERECi arvamuse. Erandlike asjaolude korral, kui tuleb kiiresti tegutseda, et kaitsta konkurentsi ja lõppkasutajate huve, võib ükskõik milline riigi pädev reguleeriv asutus poolte taotlusel või omal algatusel võtta ajutisi meetmeid.

5. Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab vaidlusküsimuse lahendamise osana ettevõtjale kohustusi, peavad need olema kooskõlas käesoleva direktiiviga ning arvestama hoolikalt BERECi vastu võetud arvamusega ja need tuleb vastu võtta ühe kuu jooksul pärast sellise arvamuse esitamist.

6. Lõikes 2 sätestatud kord ei takista kumbagi poolt kohtule hagi esitamast.

Artikkel 28

Raadiospektri koordineerimine liikmesriikide vahel

1. Liikmesriigid ja nende pädevad asutused tagavad, et raadiospektri kasutamine on nende territooriumil korraldatud nii, et see ei takista ühtegi teist liikmesriiki lubamast eelkõige liikmesriikide vaheliste piiriüleste kahjulike raadiohäirete tõttu oma territooriumil ühtlustatud raadiospektri kasutamist vastavalt liidu õigusele.

Liikmesriigid võtavad selleks kõik vajalikud meetmed, ilma et see piiraks nende kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest ja asjakohastest rahvusvahelistest lepingutest, näiteks ITU raadioeeskirjadest ja ITU piirkondlikest raadiokokkulepetest.

2. Liikmesriigid teevad omavahel ja asjakohasel juhul raadiospektripoliitika töörühma kaudu raadiospektri kasutamise piiriülese koordineerimise alal koostööd, et

   a) tagada lõike 1 järgimine;

   b) lahendada piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega seotud probleemid ja vaidlused liikmesriikide vahel ja kolmandate riikidega, mis ei lase liikmesriikidel oma territooriumil ühtlustatud raadiospektrit kasutada.

3. Et tagada lõike 1 järgimine, võib iga mõjutatud liikmesriik paluda raadiospektripoliitika töörühmalt abi mis tahes probleemi või vaidlusega tegelemiseks seoses piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega. Kui see on asjakohane, võib raadiospektripoliitika töörühm anda arvamuse, pakkudes välja koordineeritud lahenduse sellisele probleemile või vaidlusele.

4. Kui lõigetes 2 või 3 osutatud meetmetega ei ole suudetud probleemi või vaidlust lahendada ja kui mõjutatud liikmesriik seda taotleb, võib komisjon, võttes hoolikalt arvesse raadiospektripoliitika töörühma arvamust, milles soovitatakse lõike 3 kohast koordineeritud lahendust, võtta rakendusaktidena vastu nendele asjaomastele liikmesriikidele adresseeritud otsuseid, keda lahendamata kahjuliku raadiohäire probleem puudutab, et lahendada kahe või enama liikmesriigi vahelised piiriülesed kahjulikud raadiohäired, mis ei lase neil oma territooriumil ühtlustatud raadiospektrit kasutada.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

5. Liit annab iga mõjutatud liikmesriigi taotlusel õigusalast, poliitilist ja tehnilist tuge, et lahendada liidu ja selle naaberriikide, seahulgas kandidaat- ja ühinevate riikide vahelisi raadiospektriga seotud kooskõlastusküsimusi, et asjaomased liikmesriigid saaksid täita oma liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Sellise toe andmisel edendab liit oma poliitiliste strateegiate elluviimist.

III JAOTIS
RAKENDAMINE

Artikkel 29

Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad karistusnormid, sealhulgas trahvide ja vajaduse korral muude kui kriminaalõiguslike eelnevalt kindlaks määratud või perioodiliste karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike õigusnormide või komisjoni, riigi reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse poolt käesoleva direktiivi alusel tehtud siduva otsuse rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Siseriikliku õigusega ettenähtud piirides on selliste karistuste määramise õigus riigi reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel. Kehtestatud karistused peavad olema asjakohased, tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Artikli 22 lõikes 3 osutatud menetlusega seoses näevad liikmesriigid karistused ette üksnes juhul, kui ettevõtja või avaliku sektori asutus esitab teadlikult või raske hooletuse tõttu eksitavat, vigast või ebatäielikku teavet.

Artikli 22 lõikes 3 osutatud menetluse kontekstis teadlikult või raske hooletuse tõttu eksitava, vigase või ebatäieliku teabe esitamise eest ettevõtjale või avaliku sektori asutusele määratud trahvi või perioodilise karistuse summa kindlaksmääramisel võetakse muu hulgas arvesse, kas ettevõtja või avaliku sektori asutuse käitumine on avaldanud kahjulikku mõju konkurentsile ja eelkõige kas erinevalt algselt esitatud teabest või selle ajakohastustest on ettevõtja või avaliku sektori asutus võrgu kasutusele võtnud, seda laiendanud või uuendanud või ei ole võrku kasutusele võtnud ja ei ole plaanimuutust objektiivselt põhjendanud.

Artikkel 30

Üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste tingimuste ning erikohustuste täitmine

1. Liikmesriigid tagavad, et nende asjaomased pädevad asutused kontrollivad ja jälgivad üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste tingimuste, artikli 13 lõikes 2 osutatud erikohustuste ja artiklis 4, artikli 45 lõikes 1 ning artiklis 47 sätestatud raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutamise kohustuse täitmist.

Pädevatel asutustel on õigus nõuda, et üldloa alusel tegutsevad ettevõtjad või raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigustega ettevõtjad esitaksid kooskõlas artikliga 21 kogu teabe, mis on vajalik üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste tingimuste või artikli 13 lõikes 2 või artiklis 47 osutatud erikohustuste täitmise kontrollimiseks.

2. Kui pädev asutus leiab, et ettevõtja ei täida üht või mitut üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste tingimust või artikli 13 lõikes 2 osutatud erikohustusi, teavitab ta ettevõtjat sellest ja annab ettevõtjale võimaluse esitada mõistliku aja jooksul oma seisukoht.

3. Pädeval asutusel on õigus nõuda, et lõikes 2 osutatud rikkumine lõpetataks viivitamatult või mõistliku aja jooksul, ning ta võtab täitmise tagamiseks asjakohased ja proportsionaalsed meetmed.

Seoses sellega annavad liikmesriigid pädevatele asutustele järgmised volitused:

a) määrata vajaduse korral hoiatav rahatrahv, mis võib sisaldada perioodilisi makseid, millel on tagasiulatav jõud, ning

b) anda korraldus lõpetada või edasi lükata sellise teenuse või teenuste paketi pakkumine, mis võib põhjustada konkurentsi tõsist kahjustamist, kuni vastavuse saavutamiseni juurdepääsukohustustega, mis on kehtestatud vastavalt artikli 67 kohasele turuanalüüsile.

Pädevad asutused teatavad meetmed ja nende põhjused asjaomasele ettevõtjale viivitamata ning määravade mõistliku tähtaja, mille jooksul ettevõtja peab meetmed täitma.

4. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 2 ja 3 annavad liikmesriigid pädevale asutusele volitused määrata ettevõtjatele vajaduse korral rahatrahv, kui nad ei ole pädeva asutuse määratud mõistliku aja jooksul esitanud teavet vastavalt artikli 21 lõike 1 esimese lõigu punkti a või b ja artikli 69 alusel kehtestatud kohustustele.

5. Kui üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguste tingimuste või artikli 13 lõikes 2 või artikli 47 lõikes 1 või 2 osutatud erikohustuste raske või korduva rikkumise korral ei ole käesoleva artikli lõikes 3 osutatud täitmise tagamiseks võetud meetmed andnud tulemusi, tagavad liikmesriigid, et pädevad asutused võivad takistada ettevõtjal elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist või peatada või tühistada nimetatud kasutusõigused. Liikmesriigid annavad pädevale asutusele volitused määrata karistusi, mis on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Sellised karistused võib määrata kogu rikkumise aja eest, isegi kui rikkumine on hiljem lõpetatud.

6. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 2, 3 ja 5, võib pädev asutus võtta kiireloomulisi ajutisi meetmeid olukorra heastamiseks enne lõpliku otsuse tegemist, kui tal on tõendeid üldloa või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõiguse tingimuste või artikli 13 lõikes 2 või artikli 47 lõigetes 1 või 2 osutatud erikohustuste rikkumise kohta, mille näol on tegemist vahetu ja suure ohuga avalikule korrale, julgeolekule või rahvatervisele või mis võivad põhjustada tõsiseid majanduslikke või toimimisprobleeme teistele elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele või kasutajatele või muudele raadiospektri kasutajatele. Pädev asutus annab asjaomasele ettevõtjale mõistliku võimaluse oma seisukoha väljendamiseks ja heastamisettepanekute tegemiseks. Vajaduse korral võib pädev asutus kiita heaks ajutised meetmed kestusega kuni kolm kuud, ent kui jõustamismenetlusi ei ole veel lõpule viidud, võib kestust pikendada maksimaalselt veel kolme kuu võrra.

7. Ettevõtjatel on õigus kaevata käesoleva artikli alusel võetud meetmed edasi artiklis 31 osutatud korras.

Artikkel 31

Kaebeõigus

1. Liikmesriigid tagavad, et riigi tasandil on olemas toimivad mehhanismid, mille alusel on pädeva asutuse otsuse mõjuvälja jäävatel kasutajatel ja elektroonilise side võrke või teenuseid või seotud vahendeid pakkuvatel ettevõtjatel õigus esitada kaebus sellise otsuse peale edasikaebusi käsitlevale organile, mis on sõltumatu asjaomastest pooltest ja igasugusest välisest sekkumisest ja poliitilisest survest, mis võiks seada ohtu tema poolt menetletavate küsimuste sõltumatu hindamise. Kõnealusel organil, milleks võib olla kohus, peavad olema oma funktsioonide tõhusaks täitmiseks asjakohased teadmised. Liikmesriigid tagavad, et juhtumi asjaolusid võetakse nõuetekohaselt arvesse.

   Kuni kaebuse lahendamiseni kehtib pädeva asutuse otsus, kui vastavalt liikmesriigi õigusele ei kohaldata ajutisi meetmeid.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud kaebusi käsitlev organ ei ole oma olemuselt õigustmõistev, peab ta oma otsuse põhjendused esitama alati kirjalikult. Lisaks saab sellisel juhul tema otsuse kaevata edasi kohtusse ELi toimimise lepingu artikli 267 tähenduses.

   Liikmesriigid tagavad, et edasikaebamise mehhanism on toimiv.

3. Liikmesriigid koguvad teavet kaebuste üldise sisu, kaebuste arvu, kaebuste lahendamise menetluse kestuse ning ajutiste meetmete kohaldamise otsuste arvu kohta. Liikmesriigid esitavad komisjonile ja BERECile nende põhjendatud taotluse korral nimetatud teabe ning otsused või kohtu otsused.

IV JAOTIS
SISETURU MENETLUSED

I PEATÜKK

Artikkel 32

Elektroonilise side siseturu konsolideerimine

1. Käesolevast direktiivist tulenevate ülesannete täitmisel võtab riigi reguleeriv asutus hoolikalt arvesse artiklis 3 sätestatud eesmärke.

2. Riigi reguleerivad asutused teevad siseturu arengule kaasaaitamiseks omavahel ning komisjoni ja BERECiga läbipaistval viisil koostööd, et tagada käesoleva direktiivi järjepidev kohaldamine kõigis liikmesriikides. Selleks püüavad nad koostöös komisjoni ja BERECiga eelkõige kindlaks määrata vahendite ja parandusmeetmete liigid, mis sobivad konkreetse turuolukorraga toimetulekuks kõige paremini.

3. Kui riigi reguleeriv asutus – välja arvatud juhul, kui artikli 34 kohaselt vastu võetud soovitustes või suunistes on sätestatud teisiti – kavatseb pärast nõutaval juhul artikli 23 kohase avaliku konsultatsiooni läbiviimist võtta meetme, mis

a) kuulub artikli 61, 64, 67, 68 või 83 kohaldamisalasse ja

b) mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust,

avaldab ta meetme eelnõu ja edastab selle artikli 20 lõike 3 kohaselt samaaegselt komisjonile, BERECile ja teiste liikmesriikide riigi reguleerivatele asutustele, põhjendades meetme vajalikkust. Riigi reguleerivad asutused, BEREC ja komisjon võivad esitada ühe kuu jooksul oma arvamusi nimetatud meetme eelnõu kohta. Ühe kuu pikkust tähtaega ei või pikendada.

4. Käesoleva artikli lõikes 3 osutatud meetme eelnõu vastuvõtmine lükatakse veel kaks kuud edasi kui kõnealuse meetme eesmärk on

a) määratleda asjaomane turg, mis erineb artikli 64 lõikes 1 osutatud soovituses määratletud turgudest, või

b) otsustada, kas konkreetsel ettevõtjal on kas üksi või teistega ühiselt märkimisväärne turujõud artikli 67 lõike 3 või 4 alusel,

ja kui see meede mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust ning komisjon on andnud riigi reguleerivale asutusele teada, et tema arvates looks meede takistusi siseturul, või kui komisjonil on alust kahelda meetme vastavuses liidu õigusele ja eelkõige artiklis 3 nimetatud eesmärkidele. Nimetatud kahekuulist tähtaega ei või pikendada. Komisjon teavitab sellisel juhul BERECit ja riigi reguleerivaid asutusi oma reservatsioonidest ja avalikustab need samaaegselt.

5. BEREC avaldab lõikes 4 osutatud komisjoni reservatsiooni kohta arvamuse, milles märgib, kas tema arvates tuleks meetme eelnõu juurde jääda, seda tuleks muuta või see tuleks tagasi võtta, ning esitab asjakohasel juhul selleks konkreetsed ettepanekud.

6. Lõikes 4 nimetatud kahekuulise tähtaja jooksul võib komisjon

a) teha otsuse, et asjaomase riigi reguleeriv asutus peab meetme eelnõu tagasi võtma, või

b) teha otsuse oma reservatsioonide tagasivõtmiseks lõikes 4 nimetatud meetme eelnõu suhtes.

Enne otsuse tegemist võtab komisjon hoolikalt arvesse BERECi arvamust.

Esimese lõigu punktis a osutatud otsusele lisatakse üksikasjalik ja objektiivne analüüs selle kohta, miks komisjon leiab, et meetme eelnõu ei tohiks vastu võtta, ja konkreetsed ettepanekud selle muutmiseks.

7. Kui komisjon on vastu võtnud käesoleva artikli lõike 6 esimese lõigu punkti a kohase otsuse, milles nõutakse riigi reguleerivalt asutuselt meetme eelnõu tagasivõtmist, muudab riigi reguleeriv asutus meetme eelnõu või võtab selle tagasi kuue kuu jooksul alates komisjoni otsuse kuupäevast. Meetme eelnõu muutmise korral viib riigi reguleeriv asutus läbi avaliku konsultatsiooni vastavalt artiklile 23 ning teatab muudetud meetme eelnõust komisjonile vastavalt käesoleva artikli lõikele 3.

8. Asjaomane riigi reguleeriv asutus võtab hoolikalt arvesse teiste riigi reguleerivate asutuste, BERECi ja komisjoni arvamusi ning, kui tegemist ei ole lõikes 4 ja lõike 6 punktis a osutatud juhtumiga, võib lõpliku meetme eelnõu vastu võtta ning edastada selle seejärel komisjonile.

9. Riigi reguleeriv asutus teeb komisjonile ja BERECile teatavaks kõik lõike 3 punktide a ja b kohaselt vastu võetud lõplikud meetmed.

10. Kui riigi reguleeriv asutus leiab erandlike asjaolude korral, et on vaja kiiresti tegutseda, et kindlustada konkurentsi ja kaitsta kasutajate huvisid, võib ta erandina lõigetes 3 ja 4 sätestatud korrast võtta viivitamata proportsionaalseid ja ajutisi meetmeid. Riigi reguleeriv asutus teeb kõnealused meetmed koos kõigi põhjendustega viivitamata teatavaks komisjonile, teistele riigi reguleerivatele asutustele ja BERECile. Riigi reguleeriva asutuse otsus selliste meetmete alaliseks muutmise või nende kohaldamisaja pikendamise kohta peab vastama lõigetele 3 ja 4.

11. Riigi reguleeriv asutus võib meetme eelnõu igal ajal tagasi võtta.

Artikkel 33

Parandusmeetmete järjekindla kohaldamise kord

1. Kui artikli 32 lõike 3 kohase kavandatud meetme eesmärk on kehtestada, muuta või tühistada ettevõtja kohustus vastavalt artiklile 61 või 67 koostoimes artiklitega 69–76 ja artiklile 83, võib komisjon artikli 32 lõikes 3 osutatud ühekuulise tähtaja jooksul teatada asjaomase riigi reguleerivale asutusele ja BERECile põhjused, miks ta arvab, et meetme eelnõu oleks takistuseks siseturule, või et tal on tõsiseid kahtlusi selle vastavuse osas liidu õigusele. Sellisel juhul ei võeta meetme eelnõu vastu kolme kuu jooksul alates komisjonilt teatamise saamisest.

   Sellise teatamise puudumise korral võib asjaomase riigi reguleeriv asutus võtta meetme eelnõu vastu, arvestades hoolikalt komisjoni, BERECi või teise riigi reguleeriva asutuse märkustega.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 viidatud kolmekuulise tähtaja jooksul teevad komisjon, BEREC ja asjaomase riigi reguleeriv asutus tihedat koostööd, et selgitada välja kõige sobivam ja tõhusam meede artiklis 3 sätestatud eesmärkide täitmiseks, arvestades samas nõuetekohaselt turuosaliste arvamustega ja vajadusega tagada õigusaktide järjekindel kohaldamine.

3. Kuue nädala jooksul alates lõikes 1 osutatud kolmekuulise tähtaja algusest avaldab BEREC arvamuse lõikes 1 osutatud komisjoni teate kohta, milles märgib, kas meetme eelnõu tuleks muuta või see tuleks tagasi võtta, ning esitab vajaduse korral selleks konkreetsed ettepanekud. Kõnealune põhjendatud arvamus avalikustatakse.

4. Kui BEREC jagab oma arvamuses komisjoni tõsiseid kahtlusi, teeb ta tihedat koostööd asjaomaste riigi reguleerivate asutustega, et selgitada välja asjakohaseim ja kõige tulemuslikum meede. Enne lõikes 1 osutatud kolmekuulise tähtaja lõppemist võib riigi reguleeriv asutus

   a) oma meetme eelnõu muuta või tagasi võtta, võttes hoolikalt arvesse lõikes 1 osutatud komisjoni teatamist ning BERECi arvamust ja soovitust, või

   b) oma meetme eelnõu juurde jääda.

5. Komisjon võib ühe kuu jooksul pärast lõikes 1 osutatud kolmekuulise tähtaja lõppemist ning võttes hoolikalt arvesse BERECi võimalikku arvamust

   a) esitada soovituse, milles nõutakse, et asjaomase riigi reguleeriv asutus muudaks oma meetme eelnõu või võtaks selle tagasi, ning antakse soovituse põhjendused, eelkõige juhul, kui BEREC ei jaga komisjoni tõsiseid kahtlusi, ja sellega seonduvad konkreetsed ettepanekud;

   b) teha otsuse oma reservatsioonide tagasivõtmise kohta vastavalt lõikele 1 või

c) artikli 61 lõike 3 teise lõigu või artikli 76 lõike 2 kohaldamisalasse kuuluvate meetmete eelnõude puhul teha otsuse, milles nõutakse, et asjaomane riigi reguleeriv asutus võtaks kavandatud meetme eelnõu tagasi, kui BEREC jagab komisjoni tõsiseid kahtlusi. Otsusele lisatakse üksikasjalik ja objektiivne analüüs selle kohta, miks komisjon leiab, et meetme eelnõu ei tohiks vastu võtta, ja konkreetsed ettepanekud meetme eelnõu muutmiseks. Sellisel juhul kohaldatakse artikli 32 lõikes 7 osutatud korda *mutatis mutandis*.

6. Asjaomase riigi reguleeriv asutus edastab komisjonile ja BERECile vastu võetud lõpliku meetme ühe kuu jooksul alates lõike 5 punkti a kohasest komisjoni soovituse väljaandmisest või lõike 5 punkti b kohasest reservatsioonide tagasivõtmisest.

Seda tähtaega võib pikendada, et võimaldada riigi reguleerival asutusel avaliku konsultatsiooni läbiviimist vastavalt artiklile 23.

7. Kui riigi reguleeriv asutus otsustab lõike 5 punkti a kohaselt antud soovituse alusel meetme eelnõu mitte muuta või tagasi võtta, siis esitab ta oma põhjenduse.

8. Riigi reguleeriv asutus võib meetme eelnõu tagasi võtta menetluse igas etapis.

Artikkel 34

Rakendussätted

Pärast avalikku konsultatsiooni ja pärast konsulteerimist riigi reguleerivate asutustega ning võttes hoolikalt arvesse BERECi arvamust, võib komisjon vastu võtta artikliga 32 seotud soovitused või suunised, millega määratakse kindlaks artikli 32 lõike 3 kohaste teatiste vorm, sisu ja üksikasjalikkuse tase, olukorrad, kus teatamist ei nõuta, ning tähtaegade arvutamine.

II PEATÜKK
JÄRJEKINDEL RAADIOSPEKTRI ERALDAMINE

Artikkel 35

Vastastikuse hindamise protsess

1. Kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus kavatseb viia läbi valikumenetluse vastavalt artikli 55 lõikele 2 seoses raadiospektriga, mille suhtes on otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt kehtestatud tehnilised rakendusmeetmed, et seda oleks võimalik kasutada traadita lairiba võrkude ja teenuste jaoks, teavitab ta vastavalt artiklile 23 raadiospektripoliitika töörühma kõigist meetmete eelnõudest, mille suhtes kohaldatakse artikli 55 lõike 2 alusel konkurentsil või võrdlustel põhinevat valikumenetlust, ja märgib, kas ja millal taotleb ta raadiospektripoliitika töörühmalt vastastikuse hindamise foorumi kokkukutsumist.

Kui raadiospektripoliitika töörühm sellise taotluse saab, korraldab ta vastastikuse hindamise foorumi eesmärgiga arutada edastatud meetmete eelnõusid ja nende üle arvamusi vahetada ning hõlbustab kogemuste ja parimate tavade vahetamist seoses nimetatud meetmete eelnõudega.

Vastastikuse hindamise foorum koosneb raadiospektripoliitika töörühma liikmetest ning selle tööd korraldab ja juhib raadiospektripoliitika töörühma esindaja.

2. Hiljemalt artikli 23 kohaselt läbiviidava avaliku konsultatsiooni ajal võib raadiospektripoliitika töörühm kutsuda erandjuhul omal algatusel ja kooskõlas foorumi korraldamiseks kehtestatud korraga kokku vastastikuse hindamise foorumi, et vahetada kogemusi ja parimaid tavasid seoses valikumenetlusega seotud meetme eelnõuga, kui ta leiab, et meetme eelnõu piiraks märkimisväärselt riigi reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse suutlikkust täita artiklites 3, 45, 46 ja 47 sätestatud eesmärke.

3. Raadiospektripoliitika töörühm määrab eelnevalt kindlaks ja avaldab objektiivsed kriteeriumid vastastikuse hindamise foorumi erandlikuks kokkukutsumiseks.

4. Vastastikuse hindamise foorumi ajal selgitab riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus, mil viisil meetme eelnõu

   a) soodustab siseturu arengut, teenuste piiriülest pakkumist ja konkurentsi ning pakub võimalikult suuri hüvesid tarbijatele ja üldiselt saavutab käesoleva direktiivi artiklites 3, 45, 46 ja 47 ning otsustes nr 676/2002/EÜ ja nr 243/2012/EL sätestatud eesmärgid;

   b) tagab raadiolainete tõhusa ja tulemusliku kasutamise ning

c) tagab raadiospektri praegustele ja tulevastele kasutajatele stabiilsed ja prognoositavad investeerimistingimused raadiospektril põhinevate elektroonilise side teenuste pakkumise jaoks vajalike võrkude kasutusele võtmiseks.

5. Vastastikuse hindamise foorumi töös võivad vabatahtlikkuse alusel osaleda teiste pädevate asutuste ja BERECi eksperdid.

6. Ühte või mitut raadiospektri sagedusala käsitleva koondvalikumenetluse üldise riikliku ettevalmistus- ja konsultatsiooniprotsessi ajal kutsutakse vastastikuse hindamise foorum kokku ainult üks kord, välja arvatud juhul, kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus taotleb foorumi kokkukutsumist.

7. Koosoleku kokkukutsumist taotlenud riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse taotluse alusel võib raadiospektripoliitika töörühm võtta vastu aruande, milles kirjeldatakse, kuidas aitab meetme eelnõu saavutada lõikes 4 sätestatud eesmärke, kajastades vastastikuse hindamise foorumi raames vahetatud seisukohti.

8. Raadiospektripoliitika töörühm avaldab iga aasta veebruaris aruande, mis käsitleb meetmete eelnõusid, mida on arutatud vastavalt lõigetele 1 ja 2. Aruandes märgitakse teadmiseks võetud kogemused ja parimad tavad.

9. Pärast vastastikuse hindamise foorumit võib raadiospektripoliitika töörühm koosolekut taotlenud riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse taotluse alusel võtta meetme eelnõu kohta vastu arvamuse.

Artikkel 36

Raadiospektri ühtlustatud eraldamine

Kui raadiospektri kasutamine on ühtlustatud, juurdepääsutingimused ja -kord kokku lepitud ja ettevõtjad, kellele raadiospekter eraldatakse, valitud kooskõlas rahvusvaheliste kokkulepete ja liidu normidega, annavad liikmesriigid sellise raadiospektri kasutusõiguse nende kohaselt. Kui lubade andmise ühise valikumenetluse puhul on kõik kõnealuse raadiospektri kasutamisega seotud siseriiklikud tingimused täidetud, ei kehtesta liikmesriigid muid tingimusi, lisakriteeriume ega menetlusi, mis piiraksid, muudaksid või lükkaksid edasi sellise raadiospektri ühise eraldamise asjakohase rakendamise.

Artikkel 37

Lubade andmise ühine menetlus

raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmiseks

Kaks või enam liikmesriiki võivad teha koostööd üksteise ja raadiospektripoliitika töörühmaga, võttes arvesse turuosaliste väljendatud mis tahes huve, ning koos kehtestada lubade andmise menetluse ühised aspektid ja, kui see on asjakohane, viia koos läbi ka raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmiseks vajaliku valikumenetluse.

Lubade andmise ühise menetluse väljatöötamisel võivad liikmesriigid võtta arvesse järgmisi kriteeriume:

a) individuaalse loa andmise riigisiseseid menetlusi algatavad ja viivad läbi pädevad asutused vastavalt ühiselt kokku lepitud ajakavale;

b) vajaduse korral nähakse sellega ette ühised tingimused ja menetlused valiku tegemiseks ja raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmiseks asjaomastes liikmesriikides;

c) vajaduse korral nähakse sellega ette ühised või võrreldavad tingimused, mis seotakse raadiospektri individuaalsete kasutusõigustega asjaomastes liikmesriikides, võimaldades muu hulgas määrata kasutajatele sarnaseid raadiospektri plokke;

d) kuni lubade andmise ühise menetluse lõpuleviimiseni on see igal ajal avatud teistele liikmesriikidele.

Kui vaatamata turuosaliste väljendatud huvile ei tegutse liikmesriigid ühiselt, teavitavad nad asjaomaseid turuosalisi oma otsuse põhjustest.

III PEATÜKK
ÜHTLUSTAMISKORD

Artikkel 38

Ühtlustamiskord

1. Kui komisjon leiab, et käesolevas direktiivis sätestatud reguleerimisülesannete erinev täitmine riigi reguleerivate või muude pädevate asutuste poolt võib takistada siseturu toimimist, võib ta, võttes hoolikalt arvesse BERECi või asjakohasel juhul raadiospektripoliitika töörühma arvamust, anda soovitusi või kooskõlas käesoleva artikli lõikega 3 võtta rakendusaktidega vastu otsuseid, et tagada käesoleva direktiivi ühtlustatud kohaldamine ning aidata kaasa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisele.

2. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleeriv asutus ja muud pädevad asutused võtavad oma ülesannete täitmisel lõikes 1 osutatud soovitusi hoolikalt arvesse. Kui riigi reguleeriv või muu pädev asutus otsustab soovitust mitte järgida, teatab ta sellest komisjonile ja põhjendab oma seisukohta.

3. Lõike 1 kohaselt vastu võetavad otsused võivad hõlmata üksnes ühtlustatud või kooskõlastatud lähenemisviisi kindlaksmääramist järgmiste küsimuste lahendamise eesmärgil:

a) reguleerimispõhimõtete ebajärjekindel rakendamine riigi reguleerivate asutuste poolt artiklite 64 ja 67 kohaldamisel elektroonilise side turgude reguleerimise suhtes, kui see takistab siseturgu; kõnealustes otsustes ei viidata artikli 32 alusel riigi reguleerivate asutuste poolt edastatud eriteadetele; sellisel juhul esitab komisjon otsuse eelnõu üksnes

i) vähemalt kaks aastat pärast komisjoni samateemalise soovituse vastuvõtmist ning

ii) võttes hoolikalt arvesse BERECi arvamust sellise otsuse vastuvõtmise kohta, mille BEREC esitab kolme kuu jooksul alates komisjoni taotlusest;

b) numbrid, sealhulgas numbrivahemikud, numbrite ja tunnuste liikuvus, numbrite ja aadresside translatsioonisüsteemid ning hädaabiteenistuste kättesaadavus Euroopa ühtsel hädaabinumbril 112.

4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

5. BEREC võib omal algatusel komisjonile soovitada, kas meede tuleks lõike 1 kohaselt vastu võtta või mitte.

6. Kui komisjon ei ole alates BERECi vastu võetud otsuse kuupäevast ühe aasta jooksul võtnud vastu soovitust ega otsust, milles ta osutab, et riigi reguleerivad või muud pädevad asutused täidavad käesolevas direktiivis sätestatud reguleerimisülesandeid erinevalt ning see võib takistada siseturu toimimist, teavitab ta Euroopa Parlamenti ja nõukogu selle põhjustest ja avalikustab need.

Kui komisjon on vastu võtnud soovituse vastavalt lõikele 1, kuid siseturu toimimist takistav ülesannete ebajärjekindel täitmine jätkub kaks aastat pärast soovituse vastuvõtmist, võtab komisjon lõiget 3 järgides rakendusaktiga vastu otsuse vastavalt lõikele 4.

Kui komisjon ei ole otsust vastu võtnud ühe aasta jooksul pärast teise lõigu kohaselt vastu võetud soovitust, teavitab ta Euroopa Parlamendile ja nõukogule selle põhjustest ja avalikustab need põhjused.

Artikkel 39

Standardimine

1. Komisjon koostab ja avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* mittekohustuslike standardite ja spetsifikatsioonide loetelu, mille alusel soodustatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste ning nendega seotud vahendite ja teenuste ühtlustatud pakkumist. Pärast konsulteerimist direktiivi (EL) 2015/1535 kohaselt loodud komiteega võib komisjon vajaduse korral nõuda, et Euroopa standardiorganisatsioonid (Euroopa Standardikomitee (CEN), Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee (Cenelec) ja Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite instituut (ETSI)) koostaksid standardid.

2. Liikmesriigid toetavad lõikes 1 nimetatud standardite ja spetsifikatsioonide kasutamist teenuste, tehniliste liideste ja võrgufunktsioonide pakkumisel ulatuses, mis on hädavajalik selleks, et tagada teenuste koostalitlusvõime, läbivühenduvus, hõlpsam teenuspakkuja vahetamine ja numbri ja tunnuste liikuvus ja suurendada kasutajate valikuvabadust.

   Kuni standardeid ja spetsifikatsioone ei ole lõike 1 kohaselt avaldatud, soodustavad liikmesriigid Euroopa standardiorganisatsioonide vastu võetud standardite ja spetsifikatsioonide rakendamist.

Selliste standardite ja spetsifikatsioonide puudumise korral soodustavad liikmesriigid Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliidu (ITU), Euroopa postiside- ja telekommunikatsiooniadministratsioonide konverentsi (CEPT), Rahvusvahelise Standardimisorganisatsiooni (ISO) ja Rahvusvahelise Elektrotehnika komisjoni (IEC) vastu võetud rahvusvaheliste standardite ja soovituste rakendamist.

Kui on olemas rahvusvahelised standardid, soovitavad liikmesriigid Euroopa standardiorganisatsioonidel neid või nende asjakohaseid osi kasutada koostatavate standardite alusena, välja arvatud juhul, kui selliste rahvusvaheliste standardite või nende asjakohaste osade kasutamine ei oleks tulemuslik.

Ükski lõikes 1 või käesolevas lõikes osutatud standard või spetsifikatsioon ei tohi takistada juurdepääsu, nagu seda käesoleva direktiivi kohaselt võidakse teostataval juhul nõuda.

3. Kui lõikes 1 osutatud standardeid ja spetsifikatsioone ei ole piisavalt rakendatud ning seetõttu ei saa ühes või enamas liikmesriigis tagada teenuste koostalitlusvõimet, võib selliste standardite ja spetsifikatsioonide rakendamise muuta kohustuslikuks lõikes 4 nimetatud korra kohaselt, kui see on hädavajalik sellise koostalitlusvõime tagamiseks ja kasutajate valikuvabaduse suurendamiseks.

4. Kui komisjon kavatseb teatavate standardite või spetsifikatsioonide rakendamise kohustuslikuks muuta, avaldab ta sellekohase teatise *Euroopa Liidu Teatajas* ja palub kõigil asjaomastel isikutel esitada oma avalik arvamus. Komisjon teeb rakendusaktidega asjaomaste standardite rakendamise kohustuslikuks, viidates neile kui kohustuslikele standarditele *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud standardite ja spetsifikatsioonide loetelus.

5. Kui komisjon leiab, et lõikes 1 osutatud standardid ja spetsifikatsioonid ei aita enam kaasa ühtlustatud elektroonilise side teenuste pakkumisele, ei vasta enam tarbijate vajadustele või pidurdavad tehnoloogia arengut, eemaldab komisjon need lõikes 1 osutatud standardite ja spetsifikatsioonide loetelust.

6. Kui komisjon leiab, et lõikes 4 osutatud standardid ja spetsifikatsioonid ei aita enam kaasa ühtlustatud elektroonilise side teenuste pakkumisele, ei vasta enam tarbijate vajadustele või pidurdavad tehnoloogia arengut, eemaldab komisjon rakendusaktidega need standardid ja spetsifikatsioonid lõikes 1 osutatud nimekirjast.

7. Käesoleva artikli lõigetes 4 ja 6 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

8. Käesoleva artikli sätteid ei kohaldata selliste oluliste nõuete, liideste spetsifikatsioonide ega harmoneeritud standardite suhtes, mille suhtes kohaldatakse direktiivi 2014/53/EL.

V JAOTIS
TURVALISUS

Artikkel 40

Võrkude ja teenuste turvalisus

1. Liikmesriigid tagavad, et üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad võtavad asjakohased ja proportsionaalsed tehnilised ja organisatsioonilised meetmed, et asjakohaselt maandada võrkude ja teenuste turvalisusega seotud riske. Tehnika taset arvesse võttes tagatakse nende meetmetega olemasolevale ohule vastav turvalisuse tase. Eelkõige võetakse meetmeid, mis asjakohasel juhul hõlmavad krüpteerimist, selleks et vältida ja minimeerida turvaintsidentide mõju kasutajatele ja teistele võrkudele ja teenustele.

   Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeamet (ENISA) hõlbustab kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 526/2013[1] liikmesriikide tegevuse koordineerimist eesmärgiga vältida riigisiseste nõuete lahknemist, mis võib põhjustada turvariske ja takistada siseturu toimimist.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 526/2013, mis käsitleb Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeametit (ENISA) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 460/2004 (ELT L 165, 18.6.2013, lk 41).

2. Liikmesriigid tagavad, et üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad teatavad pädevale asutusele ilma põhjendamatu viivituseta igast turvaintsidendist, mis on olulisel määral mõjutanud võrkude või teenuste toimimist.

Turvaintsidendi mõju olulisuse kindlaks tegemisel võetakse kättesaadavuse korral arvesse eeskätt järgmisi parameetreid:

a) kasutajate arv, keda turvaintsident mõjutab;

b) turvaintsidendi kestus;

c) turvaintsidendi mõjuala geograafiline ulatus;

d) kui suures ulatuses on võrgu või teenuse toimimine mõjutatud;

e) majanduslikule ja ühiskondlikule tegevusele avalduva mõju ulatus.

Asjaomane pädev asutus teavitab vajaduse korral teiste liikmesriikide pädevaid asutusi ning ENISAt. Kui asjaomane pädev asutus leiab, et avalik huvi nõuab turvaintsidendi avalikustamist, võib ta teavitada üldsust või nõuda asjaomastelt võrkude või teenuste pakkujatelt üldsuse teavitamist.

Asjaomane pädev asutus esitab kord aastas komisjonile ja ENISA-le koondaruande käesoleva lõike kohaselt saadud teadetest ja võetud meetmetest.

3. Liikmesriigid tagavad, et kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste puhul esineb konkreetne ja märkimisväärne turvaintsidendi oht, teavitavad selliste võrkude ja teenuste pakkujad oma kasutajaid, keda selline oht võib mõjutada, kõigist võimalikest kaitse- ja parandusmeetmetest, mida kasutajad saavad võtta. Kui see on asjakohane, peaksid võrkude ja teenuste pakkujad ka oma kasutajaid ohust endast teavitama.

4. Käesolev artikkel ei piira määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi 2002/58/EÜ kohaldamist.

5. Komisjon võib ENISA arvamust hoolikalt arvesse võttes võtta vastu rakendusaktid, milles kirjeldatakse üksikasjalikult lõikes 1 osutatud tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid ning lõike 2 kohaste teatamisnõuete suhtes kohaldatavaid asjaolusid, vorminguid ja menetlusi. Rakendusaktid põhinevad võimalikult suurel määral Euroopa ja rahvusvahelistel standarditel ning need ei takista liikmesriike võtmast vastu lisanõudeid lõikes 1 esitatud eesmärkide saavutamiseks.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 41

Rakendamine ja jõustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 40 rakendamiseks on pädevatel asutustel volitused anda üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujatele siduvaid suuniseid, sealhulgas meetmete kohta, mida on vaja, et turvaintsident heastada või märkimisväärse ohu tuvastamise korral ära hoida, ja rakendamise ajaliste piirangute kohta.

2. Liikmesriigid tagavad, et pädevatel asutustel on volitused üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujatelt nõuda, et nad

   a) esitaksid oma võrkude ja teenuste turvalisuse hindamiseks vajaliku teabe, sealhulgas dokumenteeritud turvalisusnõuded ning

   b) telliksid pädeva sõltumatu asutuse või pädeva asutuse läbi viidava turvaauditi ning teeksid selle tulemused pädevale asutusele kättesaadavaks. Auditi läbiviimisega seotud kulud katab võrkude või teenuste pakkuja.

3. Liikmesriigid tagavad, et pädeval asutusel on kõik vajalikud volitused rikkumiste, samuti nende võrkude ja teenuste turvalisusele avalduvate mõjude uurimiseks.

4. Liikmesriigid tagavad, et pädevatel asutustel on artikli 40 rakendamiseks õigus saada abi direktiivi (EL) 2016/1148 artikli 9 kohaselt määratud küberturbe intsidentide lahendamise üksuselt (CSIRT), kui tegemist on küsimustega, mis kuuluvad CSIRTi ülesannete hulka vastavalt nimetatud direktiivi I lisa punktile 2.

5. Pädevad asutused konsulteerivad asjaomaste liikmesriigi õiguskaitseasutustega, direktiivi (EL) 2016/1148 artikli 8 lõike 1 tähenduses pädevate asutustega ja riigi andmekaitseasutustega ning teevad nendega koostööd asjakohasel juhul ja kooskõlas liikmesriigi õigusega.

II OSA
VÕRGUD

I JAOTIS
TURULE SISENEMINE JA KASUTUSELEVÕTT

I PEATÜKK
TASUD

Artikkel 42

Tasu raadiospektri kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õiguste eest

1. Liikmesriigid võivad lubada pädeval asutusel kehtestada tasu raadiospektri kasutusõiguste eest või elektroonilise side võrkude või teenuste ning seotud vahendite pakkumiseks kasutatavate seadmete paigaldamise eest riigivara või eraomandi külge, kohale või alla, et tagada kõnealuste vahendite optimaalne kasutamine. Liikmesriigid tagavad, et tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, võrreldes nende kavandatud eesmärgiga, ja et nende puhul on arvesse võetud käesoleva direktiivi üldeesmärke.

2. Seoses raadiospektri kasutusõigustega püüavad liikmesriigid tagada, et kohaldatavad tasud kehtestatakse tasemel, mis tagab raadiospektri tõhusa eraldamise ja kasutamise, ning teevad muu hulgas järgmist:

a) kehtestavad baashinnad raadiospektri kasutusõiguste miinimumtasuna, võttes arvesse nimetatud õiguste väärtust nende võimaliku alternatiivse kasutamise korral;

b) võtavad arvesse nimetatud õigustega seotud tingimustega kaasnevaid kulusid ning

c) kohaldavad võimalikult suures ulatuses makseviise, mis on seotud raadiospektri tegeliku kasutamiseks kättesaadavusega.

II PEATÜKK
JUURDEPÄÄS MAALE

Artikkel 43

Trasside rajamise õigus

1. Liikmesriigid tagavad, et kui pädev asutus vaatab läbi avaldust, millega

– üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkumise loaga ettevõtja taotleb õigust paigaldada seadmeid avaliku või eraomandi külge, kohale või alla, või

– ettevõtja, kellel on luba pakkuda muid kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke, taotleb õigust paigaldada seadmeid avaliku omandi külge, kohale või alla,

siis pädev asutus

a) tegutseb lihtsate, tõhusate, läbipaistvate ja avalikult kättesaadavate menetluste kohaselt, mida kohaldatakse diskrimineerimata ja viivitusteta, ning teeb oma otsuse igal juhul hiljemalt kuus kuud pärast avalduse esitamist, välja arvatud sundvõõrandamisega seotud juhtumite korral, ja

b) järgib selliste õiguste sidumisel teatavate tingimustega läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid.

Punktides a ja b nimetatud menetlused võivad olla erinevad, olenevalt sellest, kas taotleja pakub üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või mitte.

2. Kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid pakkuvad ettevõtjad jäävad riigi- või kohalike asutuste omandisse või nimetatud asutused säilitavad kontrolli nende üle, siis tagavad liikmesriigid, et lõikes 1 osutatud õiguste andmise funktsioon ja omandi või kontrolliga seotud toimingud on üksteisest struktuuriliselt tõhusalt lahutatud.

Artikkel 44

Võrguelementide ja seotud vahendite ühispaiknemine ja ühiskasutus elektroonilise side võrkude pakkujate puhul

1. Kui operaator on kasutanud siseriikliku õiguse kohast õigust paigaldada seadmeid avaliku või eraomandi külge, kohale või alla, või on kasutanud vara sundvõõrandamise või avalikuks kasutamiseks määramise menetlust, on pädevatel asutustel võimalik kehtestada sellisel alusel paigaldatud võrguelementide ja seotud vahendite ühispaiknemise või ühiskasutuse kohustus, et kaitsta keskkonda, rahvatervist ja avalikku julgeolekut või järgida linnade või maapiirkondade planeerimiseesmärke.

   Paigaldatud võrguelementide ja vahendite ühispaiknemise või ühiskasutuse ja vara ühiskasutuse kohustuse võib kehtestada üksnes pärast asjakohase kestusega avaliku konsultatsiooni perioodi, mille jooksul antakse kõigile huvitatud pooltele võimalus oma seisukohtade väljendamiseks, ja ainult konkreetsetes piirkondades, kus sellist ühiskasutust peetakse vajalikuks, et saavutada esimeses lõigus sätestatud eesmärgid. Pädevad asutused võivad kehtestada selliste vahendite või vara, sh maa, ehitiste, ehitiste sissepääsude, hoonesisese juhtmestiku, mastide, antennide, tornide ja muude tugikonstruktsioonide, kaablikanalite, juhtkanalite, pääsuluukide ja kaablikappide ühise kasutamise kohustuse või kehtestada meetmed riiklike ehitustööde koordineerimise hõlbustamiseks. Vajaduse korral võib liikmesriik määrata ühe või mitme alljärgneva ülesandega tegelema riigi reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse:

   a) käesolevas artiklis sätestatud menetluse koordineerimine;

b) ühtse teabepunktina tegutsemine;

c) vahendite või vara ühiskasutusest ja riiklike ehitustööde koordineerimisest tulenevate kulude jaotamise eeskirjade kehtestamine.

2. Meetmed, mida pädev asutus käesoleva artikli alusel võtab, peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed. Asjakohasel juhul viiakse need meetmed ellu riigi reguleerivate asutustega koordineeritult.

III PEATÜKK
JUURDEPÄÄS RAADIOSPEKTRILE

1. JAGU
LOAD

Artikkel 45

Raadiospektri haldamine

1. Võttes arvesse asjaolu, et raadiospekter on ühiskondlik vara millel on oluline sotsiaalne, kultuuriline ja majanduslik väärtus, tagavad liikmesriigid oma territooriumil elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks kasutatava raadiospektri tulemusliku haldamise kooskõlas artiklitega 3 ja 4. Nad tagavad, et pädevad asutused jaotavad elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks kasutatavat raadiospektrit ja annavad raadiospektri kasutamise üldlube või individuaalseid kasutusõigusi objektiivsete, läbipaistvate, konkurentsi soodustavate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete kriteeriumite põhjal.

   Käesoleva artikli kohaldamisel järgivad liikmesriigid asjaomaseid rahvusvahelisi kokkuleppeid, sealhulgas ITU raadioeeskirju ja muid ITU raames vastu võetud raadiospektri suhtes kohaldatavaid kokkuleppeid, näiteks 2006. aasta piirkondlikul raadiosidekonverentsil sõlmitud kokkulepe, ja võivad võtta arvesse avaliku korraga seotud kaalutlusi.

2. Liikmesriigid toetavad elektroonilise side võrkude ja teenuste käsutuses oleva raadiospektri kasutuse ühtlustamist liidus kooskõlas vajadusega tagada raadiospektri tõhus ja tulemuslik kasutamine ning selleks, et tarbijad saaksid kasu konkurentsist, mastaabisäästust ning võrkude ja teenuste koostalitlusvõimest. Seda tehes toimivad nad kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 4 ja otsusega nr 676/2002/EÜ ning teevad muu hulgas järgmist:

a) seavad eesmärgiks tagada oma riigi territooriumi ja rahvastiku kaetus kvaliteetse ja kiire traadita lairibaühendusega, samuti peamiste riigisiseste ja Euroopa transporditeede kaetus, sh Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1315/2013[1] osutatud üleeuroopalise transpordivõrgustiku puhul;

b) hõlbustavad liidus uute traadita side tehnoloogiate ja rakenduste kiiret arendamist, sealhulgas asjakohasel juhul ka sektoriülese lähenemise kaudu;

c) tagavad raadiospektri kasutusõiguste andmisel, pikendamisel, muutmisel, piiramisel ja tühistamisel prognoositavuse ja järjepidevuse, et edendada pikaajalisi investeeringuid;

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

d) tagavad piiriüleste ja riigisiseste kahjulike raadiohäirete vältimise kooskõlas vastavalt artiklitega 28 ja 46 ning võtavad selleks sobivaid ennetavaid ja parandusmeetmeid;

e) edendavad raadiospektri ühiskasutust samalaadsete või erinevate raadiospektri kasutamise viiside vahel kooskõlas konkurentsiõigusega;

f) kohaldavad kõige sobivamat ja kõige vähem töömahukat loasüsteemi kooskõlas artikliga 46 selliselt, et maksimeerida raadiospektri paindlikku, ühist ja tõhusat kasutamist;

g) kohaldavad raadiospektri kasutusõiguste andmise, üleandmise, pikendamise, muutmise ja tühistamise norme, mis on selgelt ja läbipaistvalt kindlaks määratud, et tagada õiguskindlus, järjepidevus ja prognoositavus;

h) seavad eesmärgiks, et rahvatervise kaitse valdkonnas toimub raadiospektri kasutamise lubade andmine kogu liidus järjekindlalt ja prognoositavalt, võttes arvesse soovitust 1999/519/EÜ.

Esimese lõigu kohaldamiseks ning raadiospektri sagedusala tehniliste rakendusmeetmete otsuse nr 676/2002/EÜ kohase väljatöötamise kontekstis võib komisjon küsida raadiospektripoliitika töörühma arvamust selle kohta, millised on kõige asjakohasemad soovituslikud lubade andmise menetlused raadiospektri kasutamiseks kõnealusel sagedusalal või selle osades. Komisjon võtab sellist arvamust hoolikalt arvesse võttes vajaduse korral vastu soovituse, mille eesmärk on edendada liidus kõnealuse sagedusala kasutamise lubade andmise puhul sidusat lähenemisviisi.

Kui komisjon kaalub artikli 39 lõigete 1, 4, 5 ja 6 kohaste meetmete vastuvõtmist, võib ta küsida raadiospektripoliitika töörühma arvamust selle kohta, kuidas mõjutaksid sellised standardid või spetsifikatsioonid raadiospektri koordineerimist, ühtlustamist ja kättesaadavust. Kõigis edasistes sammudes võtab komisjon raadiospektripoliitika töörühma arvamust hoolikalt arvesse.

3. Kui riigis või piirkonnas puudub turunõudlus sellise ühtlustatud raadiospektri sagedusala kasutamise järele, võivad liikmesriigid lubada seda sagedusala osaliselt või täies ulatuses kasutada alternatiivsel otstarbel, sealhulgas senisel kasutusotstarbel, kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 4 ja 5, kui on täidetud järgmised tingimused:

   a) tõdemus, et puudub turunõudlus sellise sagedusala kasutamise järele, põhineb avalikul konsultatsioonil vastavalt artiklile 23, sealhulgas tulevase turunõudluse prognoosil;

   b) alternatiivne kasutusotstarve ei välista ega takista sellise sagedusala kättesaadavust ega kasutamist teistes liikmesriikides ning

   c) asjaomane liikmesriik võtab nõuetekohaselt arvesse sellise sagedusala pikaajalist kättesaadavust või kasutamist liidus ning seadmetega seotud mastaabisäästu, mis tuleneb ühtlustatud raadiospektri kasutamisest liidus.

Otsus lubada erandkorras alternatiivset kasutusotstarvet vaadatakse läbi korrapäraselt ja igal juhul kiiresti siis, kui tulevane kasutaja esitab pädevale asutusele nõuetekohaselt põhjendatud taotluse sagedusala kasutamiseks kooskõlas tehnilise rakendusmeetmega. Liikmesriik teatab komisjonile ja teistele liikmesriikidele tehtud otsusest ja selle põhjustest ning kõigi läbivaatamiste tulemustest.

4. Ilma et see piiraks teise lõigu kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et vastavalt liidu õigusele riikliku sageduste jaotamise plaaniga elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektris võib kasutada elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks kasutatavat igat liiki tehnoloogiat.

Liikmesriigid võivad elektroonilise side teenuste jaoks kasutatava raadiovõrgu või traadita juurdepääsu tehnoloogia liikide osas siiski kehtestada proportsionaalseid ja mittediskrimineerivaid piiranguid, kui see on vajalik

a) kahjulike raadiohäirete vältimiseks;

b) rahvatervise kaitsmiseks elektromagnetväljade eest, võttes hoolikalt arvesse soovitust 1999/519/EÜ;

c) teenuse tehnilise kvaliteedi tagamiseks;

d) raadiospektri maksimaalse ühiskasutuse tagamiseks;

e) raadiospektri tõhusa kasutamise kindlustamiseks või

f) üldistest huvidest lähtuva eesmärgi järgimise tagamiseks vastavalt lõikele 5.

5. Ilma et see piiraks teise lõigu kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et vastavalt liidu õigusele riikliku sageduste jaotamise plaaniga elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektris võib osutada ükskõik millist liiki elektroonilise side teenuseid. Liikmesriigid võivad pakutavate elektroonilise side teenuste liikide osas siiski kehtestada proportsionaalseid ja mittediskrimineerivaid piiranguid, sealhulgas vajaduse korral ITU raadioeeskirjade nõuete täitmiseks.

Meetmed, millega nõutakse elektroonilise side teenuse pakkumist konkreetses elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks tehtud sagedusalas, peavad olema vajalikud selleks, et täita liikmesriikide poolt liidu õiguse kohaselt sätestatud üldistest huvidest lähtuvaid eesmärke, mille hulka kuuluvad muu hulgas, kuid mitte ainult

a) inimelu kaitse;

b) sotsiaalse, piirkondliku või territoriaalse ühtekuuluvuse edendamine;

c) ebatõhusa spektrikasutuse vältimine või

d) kultuurilise ja keelelise mitmekülgsuse ning meediakanalite paljususe edendamine, näiteks raadio- ja teleringhäälinguteenuste pakkumine.

Meetme, millega konkreetses sagedusalas keelatakse muude elektroonilise side teenuste pakkumine, võib kehtestada üksnes juhul, kui see on vajalik inimelu kaitsega seotud teenuste tagamiseks. Liikmesriigid võivad erandjuhtudel samuti laiendada nimetatud meetme ulatust muude üldistest huvidest lähtuvate eesmärkide täitmiseks, nagu need on liikmesriikide poolt kooskõlas liidu õigusega sätestatud.

6. Liikmesriigid vaatavad korrapäraselt läbi lõigetes 4 ja 5 osutatud piirangute vajalikkuse ning avaldavad nimetatud läbivaatamiste tulemused.

7. Enne 25. maid 2011 kehtestatud piirangud tuleb viia kooskõlla lõigetega 4 ja 5 hiljemalt … [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevaks].

Artikkel 46

Raadiospektri kasutamise luba

1. Liikmesriigid hõlbustavad raadiospektri kasutamist, sh ühiskasutust, üldloa alusel ning annavad raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi ainult siis, kui need on vajalikud, et kasutus oleks võimalikult tõhus, pidades silmas nõudlust ja võttes arvesse teises lõigus esitatud kriteeriume. Kõigil muudel juhtudel kehtestavad nad raadiospektri kasutamise tingimused üldloas.

   Selleks kehtestavad liikmesriigid raadiospektri kasutamise lubade andmise kõige asjakohasema korra, võttes arvesse järgmist:

   a) asjaomase raadiospektri spetsiifilised omadused;

   b) vajadus pakkuda kaitset kahjulike raadiohäirete eest;

   c) raadiospektri ühiskasutuse töökindlate tingimuste väljatöötamine, kui see on asjakohane;

   d) vajadus tagada side või teenuse tehniline kvaliteet;

e) liikmesriikide poolt kooskõlas liidu õigusega sätestatud üldist huvi pakkuvad eesmärgid;

f) vajadus kindlustada raadiospektri tõhus kasutamine.

Selle kaalumisel, kas kohaldada üldloasüsteemi või anda ühtlustatud raadiospektri individuaalsed kasutusõigused, ja võttes arvesse otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 alusel vastu võetud tehnilised rakendusmeetmeid, püüavad liikmesriigid minimeerida kahjulike raadiohäirete põhjustatavaid probleeme, muu hulgas juhul, kui tegemist on raadiospektri ühiskasutusega, mis põhineb üldloa ja individuaalsete kasutusõiguste kombineerimisel.

Kui see on asjakohane, kaaluvad liikmesriigid võimalust lubada raadiospektri kasutamist üldloa ja individuaalsete kasutusõiguste kombinatsioonina, võttes arvesse seda, milline on üldlubade ja individuaalsete kasutusõiguste erinevate kombinatsioonide ning järkjärgulise ühest kategooriast teise ülemineku arvatav mõju konkurentsile, innovatsioonile ja turule sisenemisele.

Liikmesriigid püüavad minimeerida raadiospektri kasutamise piiranguid, võttes asjakohaselt arvesse tehnoloogilisi lahendusi kahjulike raadiohäirete ohjamiseks, et kehtestada võimalikult vähe koormav loakord.

2. Kui pädev asutus teeb raadiospektri ühiskasutuse hõlbustamiseks otsuse vastavalt lõikele 1, tagab ta, et raadiospektri ühiskasutuse tingimused on selgelt sätestatud. Sellised tingimused hõlbustavad raadiospektri tõhusat kasutamist, konkurentsi ja innovatsiooni.

Artikkel 47

Raadiospektri individuaalsete kasutusõigustega seotud tingimused

1. Pädevad asutused seavad raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste suhtes tingimused kooskõlas artikli 13 lõikega 1 sellisel viisil, et tagatud oleks raadiospektri optimaalne ning kõige tulemuslikum ja tõhusam kasutamine. Enne selliste õiguste andmist või pikendamist kehtestavad nad kõik sellised tingimused, muu hulgas määratakse kindlaks nõutav kasutustase ning võimalused saavutada see kauplemise ja rentimise kaudu, et tagada nende tingimuste täitmine kooskõlas artikliga 30. Raadiospektri kasutusõiguse pikendamisega seotud tingimused ei või anda põhjendamatuid eeliseid nende õiguste senistele omanikele.

   Selliste tingimustega määratakse kindlaks kohaldatavad parameetrid, sealhulgas õiguste kasutuselevõtmise tähtpäev, mille järgimata jätmine annab pädevale asutusele õiguse kasutusõigus tühistada või muid meetmeid kehtestada.

   Pädevad asutused konsulteerivad aegsasti ja läbipaistval viisil huvitatud isikutega ja teavitavad neid individuaalsete kasutusõigustega seotud tingimustest enne nende kehtestamist. Nad määravad eelnevalt kindlaks kriteeriumid, mille põhjal hinnatakse nende tingimuste täitmist, ja teavitavad huvitatud isikuid neist läbipaistval viisil.

2. Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste suhtes tingimusi seades võivad pädevad asutused, eeskätt selleks, et tagada raadiospektri tulemuslik ja tõhus kasutus või leviala kasv, näha ette järgmised võimalused:

a) kasutada ühiselt raadiospektril põhinevat passiivset või aktiivset infrastruktuuri või raadiospektrit;

b) sõlmida äriotstarbelisi rändlusjuurdepääsulepinguid;

c) võimaluse rajada ühiselt infrastruktuur raadiospektrit kasutavate võrkude või teenuste pakkumiseks.

Pädevad asutused ei takista raadiospektri ühiskasutust raadiospektri kasutusõigustega seotud tingimustel. Ettevõtjad täidavad käesoleva lõike kohaselt seatud tingimusi vastavalt konkurentsiõigusele.

2. JAGU
KASUTUSÕIGUSED

Artikkel 48

Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmine

1. Kui on vaja anda raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi, annavad liikmesriigid sellised õigused taotluse alusel igale ettevõtjale elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks artiklis 12 osutatud üldloa alusel, võttes arvesse artikli 13, artikli 21 lõike 1 punkti c ja artikli 55 sätteid ning muid norme, millega tagatakse kõnealuste vahendite tulemuslik kasutamine kooskõlas käesoleva direktiiviga.

2. Ilma et see piiraks liikmesriigi eelnevalt määratletud konkreetseid kriteeriume ja korda, mille alusel antakse raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi raadio või televisiooni sisuteenuste pakkujatele üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks kooskõlas liidu õigusega, antakse raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi avatud, objektiivse, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja proportsionaalse menetlusega vastavalt artiklile 45.

3. Avatud menetluse nõudest võib teha erandi, kui raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmine raadio või televisiooni sisuteenuste pakkujatele on vajalik, et saavutada liikmesriigi sätestatud üldist huvi pakkuv eesmärk kooskõlas liidu õigusega.

4. Pädevad asutused kaaluvad raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste taotlusi valikumenetluste käigus, lähtudes objektiivsetest, läbipaistvatest, proportsionaalsetest ja mittediskrimineerivatest kõlblikkuskriteeriumidest, mis on eelnevalt paika pandud ja milles kajastuvad selliste õigustega seotavad tingimused. Pädevatel asutustel peab olema võimalik nõuda taotluse esitajatelt kogu vajalikku teavet, et hinnata nimetatud kriteeriumide põhjal nende suutlikkust nimetatud tingimusi täita. Kui pädev asutus jõuab järeldusele, et taotleja ei ole selleks suuteline, esitab ta selle kohta nõuetekohaselt põhjendatud otsuse.

5. Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmisel täpsustavad liikmesriigid, kas ja millistel tingimustel võib õiguste omanik neid õigusi üle anda või rentida. Kohaldatakse artikleid 45 ja 51.

6. Pädev asutus võtab vastu, edastab ja avalikustab raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmist käsitlevad otsused võimalikult kiiresti pärast seda, kui on täidetud taotluse kätte saanud, riiklikus raadiosagedusplaanis elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektri puhul kuue nädala jooksul. See tähtaeg ei piira artikli 55 lõike 7 ning raadiospektri või orbitaalpositsioonide kasutamist käsitlevate kehtivate rahvusvaheliste kokkulepete kohaldamist.

Artikkel 49

Õiguste kestus

1. Kui liikmesriigid annavad loa raadiospektri kasutamiseks individuaalsete kasutusõigustega piiratud ajavahemikuks, tagavad nad, et kasutusõigus antakse ajavahemikuks, mis on sobiv, arvestades artikli 55 lõike 2 kohaselt taotletavaid eesmärke, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust tagada konkurents ning eelkõige raadiospektri tulemuslik ja tõhus kasutus ning edendada innovatsiooni ning soodustada tõhusaid investeeringuid, muu hulgas võimaldades investeeringute puhul asjakohast amortisatsiooniperioodi.

2. Kui liikmesriigid annavad piiratud ajavahemikuks raadiospektri individuaalsed kasutusõigused, millele on otsusega nr 676/2002/EÜ kohaste tehniliste rakendusmeetmetega kehtestatud ühtlustatud tingimused eesmärgiga võimaldada selle kasutamist traadita elektroonilise lairibaside teenuste („traadita lairibaside teenused“) pakkumiseks, tagavad nad õiguste omanikele õiguskindluse vähemalt 20 aastaks seoses sellise raadiospektri kasutamisele tuginevasse infrastruktuuri investeerimise tingimustega, võttes arvesse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud nõudeid. Käesoleva artikli kohaldamisel võetakse asjakohasel juhul arvesse nende kasutusõigustega seotud tingimuste muutmist vastavalt artiklile 18.

   Selleks tagavad liikmesriigid, et sellised õigused kehtivad vähemalt 15 aastat ja sisaldavad, kui see on vajalik esimeses lõigus sätestatud nõude täitmiseks, kehtivusaja asjakohast pikendamist käesolevas lõikes sätestatud tingimustel.

Artikli 55 lõigetes 3 ja 6 sätestatud tingimuste osana teevad liikmesriigid kasutusõiguste kehtivusaja pikendamise üldised kriteeriumid läbipaistval viisil kättesaadavaks kõigile huvitatud isikutele enne kasutusõiguste andmist. Sellised kriteeriumid on seotud järgmisega:

a) vajadus tagada asjaomase raadiospektri tõhus ja tulemuslik kasutamine, artikli 45 lõike 2 punktides a ja b sätestatud eesmärkide täitmine või vajadus täita üldist huvi pakkuvad eesmärgid, mis on seotud inimelude, avaliku korra ja avaliku julgeoleku kaitsega või riigikaitsega, ja

b) vajadus tagada moonutusteta konkurents.

Hiljemalt kaks aastat enne individuaalse kasutusõiguse esmakordse kehtivusaja lõppemist viib pädev asutus läbi asjaomase kasutusõiguse kehtivusaja pikendamiseks kehtestatud üldiste kriteeriumide objektiivse ja tulevikku suunatud hindamise, võttes arvesse artikli 45 lõike 2 punkti c. Kui pädev asutus ei ole algatanud kasutusõiguste tingimuste täitmata jätmise korral jõustamismenetlust vastavalt artiklile 30, pikendab ta kasutusõiguse kehtivusaega, välja arvatud juhul, kui ta leiab, et selline kehtivusaja pikendamine ei oleks kooskõlas käesoleva lõike kolmanda lõigu punktide a ja b kohaselt kehtestatud üldiste kriteeriumidega.

Kõnealuse hindamise alusel teatab pädev asutus õiguste omanikule, kas tema kasutusõiguse kehtivusaega saab pikendada.

Kui kehtivusaega ei pikendata, kohaldab pädev asutus artiklit 48, et anda kasutusõigused selle konkreetse raadiospektri sagedusala jaoks.

Kõik käesoleva lõike kohaselt võetavad meetmed peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad, läbipaistvad ja põhjendatud.

Erandina artiklist 23 peab huvitatud isikutel olema võimalus avaldada käesoleva lõike kolmanda ja neljanda lõigu kohaselt võetavate meetmete eelnõude suhtes arvamust vähemalt kolme kuu pikkuse ajavahemiku jooksul.

Käesolev lõige ei piira artiklite 19 ja 30 kohaldamist.

Kasutusõiguste eest võetavate tasude kehtestamisel võtavad liikmesriigid arvesse käesoleva lõike kohaselt ette nähtud mehhanismi.

3. Liikmesriigid võivad teha erandi käesoleva artikli lõikest 2 järgmistel juhtudel:

a) piiratud geograafilistes piirkondades, kus juurdepääs kiiretele võrkudele on äärmiselt puudulik või puudub üldse ja kus see on vajalik, et tagada artikli 45 lõike 2 eesmärkide saavutamine;

b) konkreetsete lühiajaliste projektide puhul;

c) testimise puhul;

d) sellise raadiospektri kasutamise puhul, mis kooskõlas artikli 45 lõigetega 4 ja 5 saab eksisteerida koos traadita lairiba teenustega, ja

e) artikli 45 lõike 3 kohase raadiospektri alternatiivse kasutamise puhul.

4. Liikmesriigid võivad kohandada käesoleva artikli kohaselt kindlaks määratud kasutusõiguste kestust, et tagada õiguste kehtivusaja üheaegne lõppemine ühes või mitmes sagedusalas.

Artikkel 50

Ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste pikendamine

1. Riigi reguleerivad või muud pädevad asutused teevad otsuse ühtlustatud raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste pikendamise kohta aegsasti enne nende õiguste kehtivusaja lõppemist, välja arvatud juhul, kui pikendamise võimalus on õiguste andmise ajal sõnaselgelt välistatud. Sel eesmärgil hindavad need asutused sellise pikendamise vajadust omal algatusel või õiguse omaniku taotlusel ning viimati nimetatud juhul ei tee nad seda varem kui viis aastat enne asjaomaste õiguste kehtivusaja lõppemist. See ei piira olemasolevate õiguste suhtes kehtivate pikendamisklauslite kohaldamist.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohase otsuse tegemisel võtavad pädevad asutused muu hulgas arvesse järgmist:

   a) artikli 3, artikli 45 lõike 2 ja artikli 48 lõike 2 eesmärkide ning siseriikliku või liidu õiguse kohaste avaliku poliitika eesmärkide täitmine;

   b) otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 kohaselt vastu võetud tehnilise rakendusmeetme rakendamine;

   c) asjaomasele õigusele seatud tingimuste nõuetekohase rakendamise läbivaatamine;

d) vajadus edendada konkurentsi või vältida selle igasugust moonutamist kooskõlas artikliga 52;

e) vajadus muuta raadiospektri kasutamine tõhusamaks, pidades silmas tehnika või turu arengut;

f) vajadus hoiduda tõsistest teenusekatkestustest.

3. Kui pädevad asutused kaaluvad individuaalsete kasutusõiguste võimalikku pikendamist vastavalt käesoleva artikli lõikele 2 ühtlustatud raadiospektri puhul, mille kasutusõiguste arv on piiratud, viivad nad läbi avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse ning teevad muu hulgas järgmist:

a) annavad kõigile huvitatud isikutele võimaluse väljendada oma arvamust avaliku konsultatsiooni käigus kooskõlas artikliga 23 ning

b) esitavad selgelt sellise võimaliku pikendamise põhjused.

Kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus teeb otsuse selle kohta, kas kasutusõigusi pikendada või korraldada uus valikumenetlus, et anda kasutusõigused vastavalt artiklile 55, võtab ta arvesse käesoleva lõike esimese lõigu kohase konsulteerimise käigus ilmnevaid kõiki tõendeid turunõudluse olemasolu kohta muudel ettevõtjatel kui neil, kellel on raadiospektri kasutusõigused asjaomasel sagedusalal.

4. Koos ühtlustatud raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste kehtivusaja pikendamise otsuse tegemisega võib läbi vaadata ka nendega seotud tasud ning muud tingimused. Vajaduse korral võib riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus kasutusõiguste eest võetavaid tasusid kohandada kooskõlas artikliga 42.

Artikkel 51

Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste üleandmine või rentimine

1. Liikmesriigid tagavad ettevõtjatele võimaluse raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi teistele ettevõtjatele üle anda või rentida.

   Liikmesriigid võivad otsustada, et käesolevat lõiget ei kohaldata, kui ettevõtja raadiospektri kasutamise individuaalne õigus oli algselt tasuta antud või eraldatud ülekandeteenuste jaoks.

2. Liikmesriigid tagavad, et ettevõtja kavatsusest raadiospektri kasutusõigusi üle anda või rentida ja nende õiguste tegelikust üleandmisest teavitatakse siseriiklike menetluste kohaselt pädevat asutust ning et see teave avaldatakse. Ühtlustatud raadiospektri puhul peab selline üleandmine olema kooskõlas kõnealuse raadiospektri ühtlustatud kasutamisega.

3. Liikmesriigid lubavad raadiospektri kasutusõiguste üleandmist või rentimist, kui kasutusõigustele algselt seatud tingimustest peetakse kinni. Ilma et see piiraks vajadust tagada konkurentsimoonutuste puudumine, eeskätt kooskõlas artikliga 52, teevad liikmesriigid järgmist:

   a) kohaldavad üleandmiste ja rentimiste suhtes võimalikult vähe koormavaid menetlusi;

   b) ei keela raadiospektri kasutusõiguste rentimist, kui rendileandja kohustub jääma vastutavaks kasutusõigustele algselt seatud tingimuste täitmise eest;

   c) ei keela raadiospektri kasutusõiguste üleandmist, välja arvatud juhul, kui on selge oht, et õiguste uus omanik ei suuda täita kasutusõigustele algselt seatud tingimusi.

Haldustasu, mida kohaldatakse ettevõtjate suhtes seoses raadiospektri kasutusõiguste üleandmise või rentimise taotluse menetlemisega, peab olema kooskõlas artikliga 16.

Esimese lõigu punktid a, b ja c ei piira liikmesriikide pädevust tagada igal ajal kasutusõigustele seatud tingimuste täitmine nii rendileandja kui ka rendilevõtja puhul kooskõlas nende liikmesriigi õigusega.

Pädevad asutused hõlbustavad raadiospektri kasutusõiguste üleandmist või rentimist, kaaludes kõiki õigusele seatud tingimuste kohandamise taotlusi õigeaegselt ja tagades, et õigusi või asjaomast raadiospektrit võib optimaalses ulatuses osadeks jaotada või lahutada.

Raadiospektri kasutusõiguste võimalikku üleandmist või rentimist silmas pidades avaldavad pädevad asutused kaubeldavate individuaalsete õiguste asjaomased üksikasjad standardiseeritud elektroonilisel kujul õiguste loomise ajal ning säilitavad need üksikasjad, kuni õigused on olemas.

Komisjon võib nende asjaomaste üksikasjade täpsustamiseks vastu võtta rakendusaktid.

Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 52

Konkurents

1. Käesoleva direktiivi kohaselt elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks raadiospektri kasutusõiguste andmise, muutmise või pikendamise üle otsustades edendavad riigi reguleerivad ja muud pädevad asutused tõhusat konkurentsi ja hoiduvad konkurentsimoonutustest siseturul.

2. Kui liikmesriigid annavad, muudavad või pikendavad raadiospektri kasutusõigusi, võib asjaomase riigi reguleeriv või muu pädev asutus riigi reguleeriva asutuse nõuande alusel võtta asjakohaseid meetmeid, näiteks:

   a) piirata selle raadiospektri sagedusala mahtu, mille kasutusõigused antakse ettevõtjatele, või põhjendatud asjaoludel seada sellistele kasutusõigustele tingimusi – näiteks hulgitasandi juurdepääsu, riigisisese või piirkondliku rändluse pakkumise näol – teatavatel sagedusaladel või samalaadsete omadustega sagedusalade rühmades;

   b) reserveerida raadiospektri sagedusala teatava osa või sagedusalade kogumi uutele turuletulijatele eraldamiseks, kui see on vajalik ja põhjendatud konkreetse olukorra tõttu riigi turul;

   c) keelduda uute raadiospektri kasutusõiguste andmisest või mitte lubada uut raadiospektri kasutust teatavatel sagedusaladel või seada uute raadiospektri kasutusõiguste andmisele või uute raadiospektri kasutusviiside lubamisele tingimusi, et vältida konkurentsi moonutamist kasutusõiguste eraldamise, üleandmise või koondumise tõttu;

d) kehtestada tingimused, millega keelatakse raadiospektri kasutusõiguste üleandmine, või seada sellele tingimused, kui üleandmise suhtes ei kohaldata liidu või riigi tasandil ühinemiskontrolli, kui sellised üleandmised võivad oluliselt kahjustada konkurentsi;

e) muuta olemasolevaid õigusi vastavalt käesolevale direktiivile, kui see on vajalik, et kõrvaldada tagantjärele konkurentsimoonutus, mis on tekkinud raadiospektri kasutusõiguste üleandmise või koondumise tõttu.

Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused võtavad arvesse turutingimusi ja kättesaadavaid võrdlusandmeid ning lähtuvad otsuste tegemisel objektiivsest ja tulevikku suunatud hinnangust turul valitsevatele konkurentsitingimustele ja sellele, kas sellised meetmed on vajalikud tõhusa konkurentsi säilitamiseks või saavutamiseks, ning sellele, milline on selliste meetmete tõenäoline mõju turuosaliste tehtud ja tulevastele investeeringutele eeskätt seoses võrkude rajamisega. Selliselt toimides võtavad nad arvesse artikli 67 lõikes 2 sätestatud lähenemisviisi turuanalüüsile.

3. Käesoleva artikli lõike 2 kohaldamisel toimivad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused artiklites 18, 19, 23 ja 35 sätestatud korras.

3. JAGU
MENETLUSED

Artikkel 53

Eraldamiste koordineeritud ajastamine

1. Selleks et koordineerida ühtlustatud raadiospektri kasutamist liidus elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumiseks, teevad liikmesriigid koostööd, võttes nõuetekohaselt arvesse riikide erinevaid turuolukordi. Koostöö võib hõlmata ühe või asjakohasel juhul mitme sellise ühise lõppkuupäeva kindlaksmääramist, enne mida tuleb anda luba konkreetsete ühtlustatud raadiospektri sagedusalade kasutamiseks.

2. Kui otsuse nr 676/2002/EÜ kohaste tehniliste rakendusmeetmetega kehtestatakse ühtlustatud tingimused raadiospektri kohaldamiseks, et seda saaks kasutada traadita lairiba võrkude ja teenuste pakkumiseks, annavad liikmesriigid nimetatud raadiospektri sagedusala kasutamise loa võimalikult kiiresti ja hiljemalt 30 kuud pärast nimetatud meetme vastuvõtmist või võimalikult kiiresti pärast sellise otsuse tühistamist, millega lubatakse erandkorras alternatiivset kasutusotstarvet vastavalt käesoleva direktiivi artikli 45 lõikele 3. See ei piira otsuse (EL) 2017/899 täitmist ja komisjoni algatusõigust esitada seadusandlike aktide ettepanekuid.

3. Liikmesriik võib käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tähtpäeva konkreetse sagedusala puhul edasi lükata järgmistel tingimustel:

a) sellises ulatuses, nagu on põhjendatud asjaomase sagedusala kasutamisele seatud piiranguga, mis tuleneb artikli 45 lõike 5 punktis a või d sätestatud üldist huvi teenivast eesmärgist;

b) juhul kui lahendamata piiriülesed koordineerimisküsimused põhjustavad kahjulikke raadiohäireid kolmandate riikidega, tingimusel et mõjutatud liikmesriik on taotlenud asjakohasel juhul liidu abi vastavalt artikli 28 lõikele 5;

c) riikliku julgeoleku ja riigikaitse tagamiseks või

d) vääramatu jõu korral.

Asjaomane liikmesriik vaatab sellise edasilükkamise läbi vähemalt iga kahe aasta järel.

4. Liikmesriik võib lõikes 2 sätestatud tähtpäeva konkreetse sagedusala puhul edasi lükata vajalikus ulatuses ja 30 kuud järgmistel juhtudel:

a) eksisteerivad piiriülesed koordineerimisprobleemid, mille lahendamata jätmine põhjustab kahjulikke raadiohäireid liikmesriikide vahel, tingimusel et mõjutatud liikmesriik võtab õigeaegselt kõik vajalikud meetmed vastavalt artikli 28 lõigetele 3 ja 4;

b) on vaja tagada asjaomase sagedusala olemasolevate kasutajate tehniline üleviimine ning see on keerukas.

5. Lõikes 3 või 4 sätestatud edasilükkamise korral teavitab asjaomane liikmesriik sellest õigeaegselt teisi liikmesriike ja komisjoni, esitades edasilükkamise põhjused.

Artikkel 54

Eraldamiste koordineeritud ajastamine konkreetsete 5G sagedusalade puhul

1. Kui see on vajalik 5G tehnoloogia kasutuselevõtu hõlbustamiseks, võtavad liikmesriigid 31. detsembriks 2020 selliste maapealsete süsteemide puhul, mis suudavad osutada traadita lairiba teenuseid, kõik asjakohased meetmed eesmärgiga

   a) korraldada ümber piisavalt suured 3,4–3,8 GHz sagedusala plokid ja lubada nende kasutamist;

   b) lubada kasutada vähemalt 1 GHz 24,25–27,5 GHz sagedusalast, tingimusel et on olemas selged tõendid turunõudluse kohta ja puuduvad märkimisväärsed piirangud olemasolevate kasutajate üleviimiseks või sagedusala puhastamiseks.

2. Liikmesriigid võivad põhjendatud juhul käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tähtaega siiski pikendada vastavalt artikli 45 lõikele 3 või artikli 53 lõikele 2, 3 või 4.

3. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt võetud meetmed peavad olema kooskõlas otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 kohaste tehniliste rakendusmeetmetega kehtestatud ühtlustatud tingimustega.

Artikkel 55

Raadiospektri kasutamiseks antavate kasutusõiguste arvu piiramise kord

1. Ilma et see piiraks artikli 53 kohaldamist, kui liikmesriik jõuab järeldusele, et raadiospektri kasutamise õigust ei saa anda üldloa alusel, ja kaalub, kas piirata raadiospektri kasutamiseks antavate kasutusõiguste hulka, siis ta muu hulgas

   a) esitab selgelt põhjused, miks kasutusõiguste arvu piiratakse, eeskätt võttes piisavalt arvesse vajadust võimalikult suurendada kasutajate heaolu ja soodustada konkurentsi arengut, ning vaatab piirangu asjakohasel juhul läbi korrapäraste ajavahemike järel või mõjutatud ettevõtjate põhjendatud taotluse korral;

   b) annab kõigile huvitatud isikutele, sealhulgas kasutajatele ja tarbijatele, võimaluse väljendada oma arvamust võimalike piirangute kohta avaliku konsultatsiooni käigus artikli 23 kohaselt.

2. Kui liikmesriik jõuab järeldusele, et kasutusõiguste arv peab olema piiratud, kehtestab ta selgelt käesoleva artikli kohase konkurentsil või võrdlustel põhineva valikumenetluse eesmärgid ja põhjendab neid ning võimaluse korral esitab need arvuliste näitajatena, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust täita riigisisesed ja siseturu eesmärgid. Eesmärgid, mida liikmesriik võib konkreetse valikumenetluse kavandamisel seada, piirduvad lisaks konkurentsi edendamisele ühe või mitmega järgmistest:

   a) leviala kasvu soodustamine;

b) nõutava teenusekvaliteedi tagamine;

c) raadiospektri tõhusa kasutuse edendamine, sealhulgas kasutusõigustele seatud tingimuste ja tasude suuruse arvessevõtmisega;

d) innovatsiooni ja ettevõtluse arengu edendamine.

Riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus määrab valikumenetluse selgelt kindlaks ja põhjendab sellist valikut, seda ka kõigi valikumenetluses osalemisele eelnevate etappide puhul. Ta teatab samuti selgelt kõigi turu konkurentsialast, tehnilist ja majanduslikku olukorda käsitlevate seotud hindamiste tulemused ning põhjendab meetmete võimalikku kasutamist ja valikut vastavalt artiklile 35.

3. Liikmesriigid avaldavad kõik valitud valikumenetlust ja sellega seonduvaid reegleid käsitlevad otsused koos selgete põhjendustega. Ühtlasi avaldavad nad tingimused, mis kasutusõigustele seatakse.

4. Pärast valikumenetluse kindlaksmääramist kutsub liikmesriik üles esitama taotlusi kasutusõiguste saamiseks.

5. Kui liikmesriik jõuab järeldusele, et raadiospektri kasutusõigusi või üldloa ja individuaalsete kasutusõiguste kombinatsioone võib anda, avaldab ta selle järelduse ja algatab selliste õiguste andmise protsessi.

6. Kui raadiospektri kasutusõiguste andmist tuleb piirata, annavad liikmesriigid selliseid õigusi objektiivsete, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja proportsionaalsete valikukriteeriumide ja valikumenetluste põhjal. Kõigi selliste valikukriteeriumide puhul tuleb asjakohaselt arvesse võtta artiklites 3, 4, 28 ja 45 sätestatud eesmärkide ja nõuete täitmise saavutamist.

7. Kui kasutatakse konkurentsil või võrdlustel põhinevat valikumenetlust, võivad liikmesriigid pikendada artikli 48 lõikes 6 nimetatud maksimaalselt kuue nädala pikkust tähtaega nii palju kui vaja, tagamaks, et selline menetlus on kõigi huvitatud isikute jaoks õiglane, mõistlik, avatud ja läbipaistev, kuid mitte rohkem kui kaheksa kuu võrra, võttes arvesse kõiki konkreetseid ajakavasid, mis on kehtestatud vastavalt artiklile 53.

   Nimetatud tähtajad ei piira raadiospektri kasutamist ja satelliitide koordineerimist käsitlevate kehtivate rahvusvaheliste kokkulepete kohaldamist.

8. Käesoleva artikli sätted ei piira raadiospektri kasutusõiguste üleandmist artikli 51 kohaselt.

IV PEATÜKK
TRAADITA VÕRGU SEADMETE KASUTUSELEVÕTT JA KASUTAMINE

Artikkel 56

Juurdepääs raadio-kohtvõrkudele

1. Pädevad asutused lubavad pakkuda juurdepääsu üldkasutatavale elektroonilise side võrgule raadio-kohtvõrkude kaudu ning kasutada sellise juurdepääsu pakkumiseks ühtlustatud raadiospektrit üksnes artikli 46 lõikes 1 osutatud raadiospektri kasutamise suhtes kohaldatava üldloa tingimuste alusel.

   Kui juurdepääsu pakkumine ei ole majandustegevuse osa või kui tegemist on mõne muu sellise majandustegevuse või avaliku teenuse tugiteenusega, mis ei sõltu signaalide edastamisest sellistes võrkudes, ei nõuta sellist juurdepääsu pakkuvalt ettevõtjalt, riigiasutuselt või lõppkasutajalt elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumise üldluba vastavalt artiklile 12 ning tema suhtes ei kohaldata lõppkasutajate õigustega seotud kohustusi vastavalt III osa II jaotisele ega oma võrkude vastastikuse sidumise kohustust vastavalt artikli 61 lõikele 1.

2. Kohaldatakse direktiivi 2000/31/EÜ artiklit 12.

3. Pädevad asutused ei takista üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujaid lubamast avalikku juurdepääsu oma võrkudele raadio-kohtvõrkude kaudu, mis võivad asuda lõppkasutaja valdustes, eeldusel et täidetud on kohaldatavad üldloa tingimused ja olemas on lõppkasutaja eelnev teadlik nõusolek.

4. Kooskõlas eeskätt määruse (EL) 2015/2120 artikli 3 lõikega 1 tagavad pädevad asutused, et üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad ei piira ühepoolselt ega takista lõppkasutajatel

   a) saada juurdepääsu kolmandate isikute pakutavatele vabalt valitud raadio-kohtvõrkudele või

   b) lubada teistele lõppkasutajatele vastastikku või üldisemalt juurdepääsu selliste pakkujate võrkudele raadio-kohtvõrkude kaudu, sealhulgas ka kolmandate isikute selliste algatuste alusel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ja tehakse need avalikult kättesaadavaks.

5. Pädevad asutused ei piira lõppkasutajate õigust lubada ega takista neid lubamast teistele lõppkasutajatele vastastikku või muul viisil juurdepääsu oma raadio-kohtvõrkudele, sealhulgas ka kolmandate isikute selliste algatuste alusel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ja tehakse need avalikult kättesaadavaks.

6. Pädevad asutused ei piira põhjendamatult avalikku juurdepääsu pakkumist raadio-kohtvõrkudele,

a) kui seda pakuvad avaliku sektori asutused või kui see toimub avalikes ruumides selliste avaliku sektori asutuste ruumide lähedal ja kui tegemist on neis ruumides pakutavate avalike teenuste tugiteenustega;

b) kui see põhineb valitsusväliste organisatsioonide või avaliku sektori asutuste algatustel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ning tehakse need vastastikku või üldisemalt kättesaadavaks, sealhulgas asjakohasel juhul raadio-kohtvõrgud, millele pakutakse avalikku juurdepääsu vastavalt punktile a.

Artikkel 57

Väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõtt ja käitamine

1. Pädevad asutused ei piira põhjendamatult väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõttu. Liikmesriigid püüavad tagada, et kõik väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõttu reguleerivad normid on riigiti ühtsed. Sellised normid tuleb avaldada enne nende kohaldamist.

Eelkõige ei kehtesta pädevad asutused lõike 2 kohaselt sätestatud näitajatele vastavate väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõtu suhtes ühegi individuaalse linnaplaneerimisalase loa või muu individuaalse eelneva loa nõuet.

Erandina käesoleva lõike teisest lõigust võivad pädevad asutused nõuda luba väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõtuks selliste arhitektuuriliselt, ajalooliselt või looduslikult väärtuslike hoonete või kohtade puhul, mida kaitstakse kooskõlas liikmesriigi õigusega, või juhul, kui see on vajalik avaliku julgeoleku kaalutlustel. Nimetatud lubade andmisel kohaldatakse direktiivi 2014/61/EL artiklit 7.

2. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles täpsustatakse selliseid väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide füüsilisi ja tehnilisi näitajaid nagu maksimaalne suurus, kaal ja asjakohasel juhul kiirgusvõimsus.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Esimene rakendusakt võetakse vastu hiljemalt 30. juunil 2020.

3. Käesolev artikkel ei piira direktiivis 2014/53/EL sätestatud põhinõudeid ega asjaomase raadiospektri kasutamise suhtes kohaldatavat loa andmise korda.

4. Kohaldades asjakohasel juhul kooskõlas direktiiviga 2014/61/EL vastu võetud menetlusi, tagavad liikmesriigid, et ettevõtjatel on juurdepääsuõigus füüsilisele infrastruktuurile, mida kontrollivad riigi, piirkonna või kohalikud avaliku sektori asutused ja mis on tehniliselt sobiv väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide hostimiseks või mis on vajalik selliste juurdepääsupunktide ühendamiseks tuumvõrguga, sealhulgas tänavainventar, nagu valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid, bussi- ja trammipeatused ning metroojaamad. Avaliku sektori asutused rahuldavad kõik mõistlikud juurdepääsutaotlused õiglastel, mõistlikel, läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, mis avalikustatakse ühtse teabepunkti kaudu.

5. Ilma et see piiraks ärikokkuleppeid, ei kohaldata väikese levialaga traadita juurdepääsupunktide kasutuselevõtu suhtes lõive ega tasusid, mis on suuremad, kui kooskõlas artikliga 16 kehtestatud haldustasud.

Artikkel 58

Elektromagnetväljade tehnilised normid

Direktiivis (EL) 2015/1535 sätestatud menetlusi kohaldatakse liikmesriigi iga kavandatava meetme puhul, millega kehtestataks elektromagnetväljade suhtes nõuded, mis erinevad väikese levialaga raadiovõrgu juurdepääsupunktide kasutuselevõttu käsitlevas soovituses 1999/519/EÜ esitatud nõuetest.

II JAOTIS
JUURDEPÄÄS

I PEATÜKK
ÜLDSÄTTED, JUURDEPÄÄSU PÕHIMÕTTED

Artikkel 59

Juurdepääsu ja vastastikuse sidumise üldine raamistik

1. Liikmesriigid tagavad, et ei kehtesta ühtegi piirangut, mis takistaks sama liikmesriigi või eri liikmesriikide ettevõtjatel pidada omavahelisi läbirääkimisi juurdepääsu või vastastikuse sidumise tehnilisi ja kaubanduslikke aspekte käsitlevate kokkulepete üle kooskõlas liidu õigusnormidega. Juurdepääsu või vastastikust sidumist taotlev ettevõtja ei vaja luba, et tegutseda liikmesriigis, kus juurdepääsu või vastastikust sidumist taotletakse, kui ta ei osuta kõnealuses liikmesriigis teenuseid ega ole võrguoperaator.

2. Ilma et see piiraks artikli 114 kohaldamist, ei jäta liikmesriigid kehtima õiguslikke ega haldusmeetmeid, mis kohustaksid ettevõtjaid juurdepääsu või vastastikuse sidumise lubamisel pakkuma eri ettevõtjatele samaväärsete teenuste korral erinevaid tingimusi, ega meetmeid, mis näevad ette kohustusi, mis ei ole seotud tegelike juurdepääsu- ja vastastikuse sidumise teenustega, ilma et see piiraks I lisas esitatud tingimusi.

Artikkel 60

Ettevõtjate õigused ja kohustused

1. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude operaatoritel on õigus, ja artikli 15 kohast luba omavate teiste ettevõtjate taotluse korral ka kohustus pidada vastastikust sidumist käsitlevaid läbirääkimisi üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkumiseks, et tagada teenuste pakkumine ja koostalitlusvõime kogu liidus. Operaatorid pakuvad teistele ettevõtjatele juurdepääsu ja vastastikust sidumist tingimustel, mis on kooskõlas riigi reguleeriva asutuse poolt artiklite 61, 62 ja 68 kohaselt kehtestatud kohustustega.

2. Ilma et see piiraks artikli 21 kohaldamist, nõuavad liikmesriigid, et ettevõtjad, kes saavad teiselt ettevõtjalt teavet enne juurdepääsu või vastastikuse sidumise korra üle peetavaid läbirääkimisi, läbirääkimiste ajal või pärast neid, kasutaksid kõnealust teavet ainult sel eesmärgil, milleks see on antud, ja peaksid alati kinni edastatud või salvestatud teabe konfidentsiaalsusnõudest. Ettevõtjad ei edasta saadud teavet ühelegi kolmandale isikule, eelkõige teistele üksustele, tütarettevõtjatele ega partneritele, kellele selline teave võiks anda konkurentsieeliseid.

3. Liikmesriigid võivad ette näha läbirääkimiste pidamise erapooletute vahendajate kaudu, kui konkurentsitingimused seda nõuavad.

II PEATÜKK
JUURDEPÄÄS JA VASTASTIKUNE SIDUMINE

Artikkel 61

Riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste volitused ja vastutus seoses juurdepääsu ja vastastikuse sidumisega

1. Artiklis 3 osutatud eesmärkide saavutamiseks soodustavad riigi reguleerivad asutused või, käesoleva artikli lõike 2 esimese lõigu punktide b ja c puhul, muud pädevad asutused kooskõlas käesoleva direktiiviga piisavat juurdepääsu ja vastastikust sidumist ning teenuste koostalitlusvõimet ja vajaduse korral tagavad selle, täites oma kohustusi viisil, mis aitab kaasa tõhususele, püsivale konkurentsile, väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisele, tõhusale investeerimisele ja innovatsioonile ning millest on lõppkasutajatel kõige rohkem kasu.

   Nad annavad suuniseid ja teevad avalikult kättesaadavaks kohaldatava korra, et saavutada juurdepääs ja vastastikune sidumine, eesmärgiga tagada, et kehtestatud kohustused tooksid kasu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning piiratud geograafilise tegevusulatusega operaatoritele.

2. Ilma et see piiraks meetmeid, mida võib võtta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate puhul artikli 68 kohaselt, võivad riigi reguleerivad asutused või käesoleva lõigu punktide b ja c puhul muud pädevad asutused teha eelkõige järgmist:

a) kui see on vajalik läbivühenduvuse tagamiseks, kehtestada kohustusi ettevõtjatele, kellel on vaja üldluba ja kes kontrollivad juurdepääsu lõppkasutajatele, kaasa arvatud põhjendatud juhtudel kohustus siduda oma võrgud vastastikku, kui need ei ole veel seotud;

b) põhjendatud juhtudel ja kui see on vajalik, kehtestada kohustusi ettevõtjatele, kellel on vaja üldluba ja kes kontrollivad juurdepääsu lõppkasutajatele, et teha nende teenused koostalitlusvõimelisteks;

c) põhjendatud juhtudel, kui isikutevahelise side teenuste vahelise koostalitlusvõime puudumise tõttu on ohustatud lõppkasutajate vaheline läbivühenduvus, ja määral, mil see on vajalik lõppkasutajate vahelise läbivühenduvuse tagamiseks, kehtestada kohustusi vastavatele numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkujatele, kes tegutsevad märkimisväärsel osal turust ja kellel on märkimisväärselt kasutajaid, et teha nende teenused koostalitlusvõimeliseks;

d) kui see on vajalik, et tagada lõppkasutajatele juurdepääs liikmesriigi määratletud digitaalsetele raadio- ja teleringhäälinguteenustele ja seotud lisateenustele, kehtestada operaatoritele kohustus pakkuda juurdepääsu muudele II lisa II osas nimetatud vahenditele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel.

Esimese lõigu punktis c osutatud kohustusi kehtestatakse üksnes

i) sel määral, mil see on vajalik isikutevahelise side teenuste koostalitlusvõime tagamiseks, ning need võivad hõlmata nende teenuste pakkujate proportsionaalseid kohustusi avaldada ning lubada kasutada, muuta ja jagada asjakohast teavet ametiasutuste ja muude pakkujate poolt või kasutada ja rakendada artikli 39 lõikes 1 loetletud standardeid või spetsifikatsioone või muid asjakohaseid Euroopa või rahvusvahelisi standardeid;

ii) juhul, kui komisjon on pärast BERECiga konsulteerimist ja tema arvamuse hoolikalt arvessevõtmist tuvastanud, et kogu liidus või vähemalt kolmes liikmesriigis on lõppkasutajate vaheline läbivühenduvus reaalselt ohustatud ning on võtnud vastu rakendusmeetmeid, milles täpsustatakse nende kohustuste laadi ja ulatust, mida võidakse kehtestada.

Teise lõigu punktis ii osutatud rakendusmeetmed võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Eelkõige, ja ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, on riigi reguleerivatel asutustel õigus kehtestada põhjendatud taotluse korral kohustus võimaldada juurdepääsu hoonesisesele juhtmestikule ja kaablitele ning seotud vahenditele või väljaspool hoonet asuva juhtmestiku esimese kontsentratsiooni- või jaotuspunktini, nagu see on riigi reguleeriva asutuse poolt kindlaks määratud. Kui see on põhjendatud seetõttu, et selliste võrguelementide dubleerimine oleks majanduslikult ebatõhus või füüsiliselt raskendatud, võib sellised kohustused kehtestada elektroonilise side võrkude pakkujatele või juhtmestiku ja kaablite omanikele, kui ettevõtjad ei ole elektroonilise side võrkude pakkujad. Kehtestatud juurdepääsutingimused võivad hõlmata erisätteid, mis käsitlevad juurdepääsu kõnealustele võrguelementidele ning seotud vahenditele ja seotud teenustele, läbipaistvust ja mittediskrimineerimist ning juurdepääsukulude jaotamist, mida on vajaduse korral kohandatud riskitegurite arvesse võtmiseks.

Kui riigi reguleeriv asutus järeldab asjakohasest turuanalüüsist tulenevaid kohustusi vajaduse korral arvesse võttes, et esimese lõiguga kooskõlas kehtestatud kohustused ei ole piisavad selliste suurte ja püsivate majanduslike või füüsiliste dubleerimistõkete käsitlemiseks, mis on põhjustanud või põhjustavad lõppkasutajate jaoks märkimisväärselt konkurentsitulemusi piirava olemasoleva või esilekerkiva turuolukorra, võib ta õiglastel ja mõistlikel tingimustel laiendada selliste juurdepääsukohustuste kehtimist esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, kuni punktini, mille ta määrab kindlaks kui lõppkasutajatele lähima punkti, mis on suuteline majutama piisava arvu lõppkasutajate ühendusi, et olla tõhusa juurdepääsu taotlejate jaoks majanduslikult tasuv. Kui riigi reguleeriv asutus määrab kindlaks, mil määral laiendatakse juurdepääsukohustusi esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, võtab ta hoolikalt arvesse BERECi asjaomaseid suuniseid. Kui see on tehnilistel või majanduslikel põhjustel põhjendatud, võib riigi reguleeriv asutus kehtestada aktiivse või virtuaalse juurdepääsu kohustusi.

Riigi reguleerivad asutused ei kehtesta elektroonilise side võrkude pakkujatele teise lõigu kohaseid kohustusi, kui nad teevad kindlaks, et

a) pakkuja vastab artikli 80 lõikes 1 loetletud omadustele ning teeb igale ettevõtjale kättesaadavaks mõistliku ja sarnase alternatiivse vahendi juurdepääsuks lõppkasutajatele, pakkudes väga suure läbilaskevõimega võrgule juurdepääsu õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel. Riigi reguleerivad asutused võivad laiendada seda erandit muudele pakkujatele, kes pakuvad õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel juurdepääsu väga suure läbilaskevõimega võrgule, või

b) kohustuste kehtestamine kahjustaks uue võrgu kasutuselevõtmise majanduslikku või rahalist elujõulisust, eelkõige väiksemate kohalike projektide puhul.

Erandina kolmanda lõigu punktist a võivad riigi reguleerivad asutused kehtestada kohustusi nimetatud punktis sätestatud kriteeriumidele vastavate elektroonilise side võrkude pakkujate suhtes, kui asjaomane võrk on riiklikult rahastatud.

BEREC avaldab hiljemalt ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] suunised, et edendada käesoleva lõike sidusat kohaldamist, kehtestades asjakohased kriteeriumid, mille alusel määrata kindlaks

a) esimene kontsentratsiooni- või jaotuspunkt;

b) punkt esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemal, mis on suuteline majutama piisava arvu lõppkasutajate ühendusi, et võimaldada tulemuslikul ettevõtjal üle saada kindlakstehtud dubleerimistõketest;

c) milliseid kasutuselevõetavaid võrke saab pidada uueks;

d) milliseid projekte saab pidada väikeseks ning

e) millised majanduslikud või füüsilised dubleerimistõkked on suured ja püsivad.

4. Ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et pädevatel asutustel on kooskõlas liidu õigusega õigus kehtestada elektroonilise side võrke pakkuvate või pakkumiseks volitatud ettevõtjate suhtes kohustusi seoses passiivse infrastruktuuri ühiskasutusega või asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingute sõlmimisega, mis on mõlemal juhul otseselt vajalik selleks, et koha peal pakkuda raadiospektri kasutusel põhinevaid teenuseid, ning tingimusel, et ühelegi ettevõtjale ei anta toimivat ja sarnast alternatiivset juurdepääsu lõppkasutajatele õiglastel ja mõistlikel tingimustel. Pädevad asutused võivad sellised kohustused kehtestada tingimusel, et selline võimalus on raadiospektri kasutusõiguste andmisel selgelt ette nähtud, ning ainult siis, kui see on põhjendatav sellega, et nende kohustustega hõlmatud piirkonnas esineb raadiospektril põhinevate võrkude või teenuste pakkumiseks kasutatava infrastruktuuri turupõhisel kasutuselevõtul ületamatuid majanduslikke või füüsilisi takistusi, ning seetõttu on juurdepääs võrkudele või teenustele lõppkasutajate jaoks tõsiselt puudulik või puudub täiesti. Kui nendel asjaoludel ainuüksi juurdepääsust passiivsele infrastruktuurile ja selle ühiskasutusest ei piisa olukorra lahendamiseks, võivad riigi reguleerivad asutused kehtestada kohustusi aktiivse infrastruktuuri jagamiseks.

Pädevad asutused võtavad arvesse järgmist:

a) vajadus maksimaalselt suurendada ühenduvust liidus piki peamisi transporditeid ja konkreetsetes piirkondades, ning võimalus suurendada lõppkasutajate jaoks märkimisväärselt valikut ja teenuse kvaliteeti;

b) raadiospektri tulemuslik kasutamine;

c) ühiskasutuse tehnoloogiline teostatavus ja sellega seotud tingimused;

d) infrastruktuuripõhise ja ka teenuspõhise konkurentsi olukord;

e) tehnoloogiline innovatsioon;

f) tungiv vajadus toetada hostija motivatsiooni kõigepealt infrastruktuur kasutusele võtta.

Vaidlusküsimuste lahendamise korral võivad pädevad asutused muu hulgas kehtestada ühiskasutuse või juurdepääsu kohustuse täitja suhtes kohustuse jagada raadiospektrit asjaomase piirkonna infrastruktuuri hostijaga.

5. Käesoleva artikli lõigete 1–4 kohaselt kehtestatud kohustused peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad ning neid rakendatakse artiklites 23, 32 ja 33 sätestatud korras. Riigi reguleerivad ja muud pädevad asutused, kes on sellised kohustused ja tingimused kehtestanud, hindavad nende tulemusi viie aasta jooksul pärast samade ettevõtjate suhtes kehtestatud eelneva meetme vastuvõtmist ning ühtlasi hindavad nad ka seda, kas tingimuste muutumist arvesse võttes oleks asjakohane need tagasi võtta või neid muuta. Nimetatud asutused teatavad oma hindamise tulemuse artiklites 23, 32 ja 33 osutatud menetluse kohaselt.

6. Käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaldamisel tagavad liikmesriigid, et riigi reguleeriv asutus on volitatud sekkuma omal algatusel, kui see on põhjendatud, et tagada artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamine kooskõlas käesoleva direktiiviga ja eriti artiklites 23 ja 32 nimetatud korras.

7. BEREC võtab ... [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga vastu suunised ühiste lähenemisviiside kohta võrgu lõpp-punktide tuvastamiseks erinevate võrgu topoloogiate puhul, et aidata riigi reguleerivatel asutustel ühtselt määratleda võrgu lõpp-punktide asukoht. Riigi reguleerivad asutused võtavad võrgu lõpp-punktide asukohta määratledes neid suuniseid hoolikalt arvesse.

Artikkel 62

Tingimusjuurdepääsusüsteemid ja muud vahendid

1. Liikmesriigid tagavad, et osutades tingimusjuurdepääsu abil liidu kuulajatele ja vaatajatele digitaaltelevisiooni- ja -raadioteenuseid, kohaldatakse edastusvahenditest olenemata II lisa I osas sätestatud tingimusi.

2. Kui riigi reguleeriv asutus leiab artikli 67 lõike 1 kohaselt tehtud turuanalüüsi tulemuste põhjal, et ühel või mitmel ettevõtjal ei ole asjaomasel turul märkimisväärset turujõudu, võib kõnealune asutus nende ettevõtjate puhul tingimusi muuta või need tühistada artiklites 23 ja 32 nimetatud korras ainult sel määral, mil

   a) selline muutmine või tühistamine ei kahjusta lõppkasutajate juurdepääsu artikli 114 kohaselt määratletud raadio- ja teleülekannetele ning ringhäälingukanalitele ja -teenustele ja

   b) selline muutmine või tühistamine ei kahjusta tulemuslikku konkurentsi järgmistel turgudel, mis tegelevad

      i) digitaaltelevisiooni- ja -raadioringhäälinguteenuste jaemüügiga ning

      ii) tingimusjuurdepääsusüsteemide ja muude seotud vahenditega.

   Isikutele, keda selline tingimuste muutmine või tühistamine mõjutab, teatatakse sellest piisavalt vara.

3. Käesoleva artikli kohaselt kohaldatavad tingimused ei piira liikmesriikide võimalust kehtestada kohustusi seoses elektrooniliste saatekavade ning samasuguste loetelu- ja navigeerimisvahendite esitusviisiga.

4. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1, võivad liikmesriigid lubada oma riigi reguleerival asutusel vaadata võimalikult kiiresti pärast ... [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev] ja pärast seda korrapäraselt läbi käesoleva artikli kohaselt kohaldatavad tingimused, tehes selleks turuanalüüsi vastavalt artikli 67 lõikele 1, et teha kindlaks, kas kohaldatavad tingimused tuleb säilitada või tuleb neid muuta või need tühistada.

III PEATÜKK
TURUANALÜÜS
JA MÄRKIMISVÄÄRNE TURUJÕUD

Artikkel 63

Märkimisväärse turujõuga ettevõtjad

1. Kui käesoleva direktiivi kohaselt on nõutav, et riigi reguleerivad asutused peavad artiklis 67 osutatud korra kohaselt kindlaks tegema, kas ettevõtjal on märkimisväärne turujõud või mitte, kohaldatakse käesoleva artikli lõiget 2.

2. Ettevõtja tunnistatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kui tal on kas üksi või teiste ettevõtjatega ühiselt turgu valitseva seisundiga samaväärne seisund, nimelt olukord, kus tema majanduslik tugevus annab talle võimu käituda märgatavas ulatuses sõltumatuna konkurentidest, klientidest ja lõpuks ka tarbijatest.

Hinnates, kas kahel või enamal ettevõtjal on ühine turgu valitsev seisund, tegutseb riigi reguleeriv asutus eelkõige kooskõlas liidu õigusnormidega ja võtab hoolikalt arvesse turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniseid, mille komisjon on avaldanud artikli 64 kohaselt.

3. Kui ettevõtjal on teataval turul märkimisväärne turujõud, võib tunnistada ta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks ka lähedalt seotud turul, kui seosed kahe turu vahel on sellised, et turujõud konkreetsel turul võib kanduda üle tihedalt seotud turule, suurendades seal ettevõtja turujõudu. Seega võib tihedalt seotud turul kohaldada sellist turujõudu takistavaid meetmeid vastavalt artiklitele 69, 70, 71 ja 74.

Artikkel 64

Turgude kindlaksmääramise ja määratlemise kord

1. Pärast avalikku konsultatsiooni, sealhulgas riigi reguleerivate asutustega, ning võttes hoolikalt arvesse BERECi arvamust, võtab komisjon vastu soovituse asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta („soovitus“). Soovituses määratakse kindlaks need elektroonilise side toote- ja teenuseturud, mille omadused võivad õigustada käesolevas direktiivis sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamist, ilma et see konkreetsetel juhtudel piiraks turgude määratlemist konkurentsiõiguse alusel. Komisjon määratleb turge konkurentsiõiguse põhimõtete kohaselt.

   Komisjon lisab toote- ja teenuseturud soovitusse, kui ta pärast liidu üldiste suundumuste jälgimist leiab, et kõik kolm artikli 67 lõikes 1 loetletud kriteeriumi on täidetud.

   Komisjon vaatab soovituse läbi ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ning seejärel regulaarselt.

2. Pärast konsulteerimist BERECiga avaldab komisjon turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunised („märkimisväärse turujõu suunised“), mis on kooskõlas konkurentsiõiguse asjakohaste põhimõtetega. Märkimisväärse turujõu suunised sisaldavad suuniseid riigi reguleerivatele asutustele selle kohta, kuidas kohaldada märkimisväärse turujõu mõistet konkreetses elektroonilise side turgude eelreguleerimise (*ex-ante*) kontekstis, võttes arvesse artikli 67 lõikes 1 loetletud kolme kriteeriumi.

3. Soovitust ja märkimisväärse turujõu suuniseid hoolikalt arvesse võttes määratleb riigi reguleeriv asutus kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega riigi olukorrale vastavad asjakohased turud, eelkõige riigi territooriumil paiknevad asjaomased geograafilised turud, võttes muu hulgas arvesse infrastruktuuri alast konkurentsi nendes piirkondades. Riigi reguleeriv asutus võtab vajaduse korral samuti arvesse artikli 22 lõike 1 kohaselt läbiviidud geograafilise ülevaate tulemusi. Riigi reguleeriv asutus järgib artiklites 23 ja 32 esitatud korda, enne kui asub määratlema turge, mis erinevad soovituses kindlaksmääratud turgudest.

Artikkel 65

Riikidevaheliste turgude kindlaksmääramise kord

1. Kui komisjon või vähemalt kaks asjaomast riigi reguleerivat asutust esitavad põhjendatud taotluse koos kinnitavate tõenditega, teeb BEREC potentsiaalse riikidevahelise turu analüüsi. Pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja BERECi tehtud analüüsi hoolikalt arvesse võttes võib komisjon konkurentsiõiguse põhimõtete kohaselt ja võttes hoolikalt arvesse artikli 64 kohaselt vastu võetud soovitust ja märkimisväärse turujõu suuniseid, võtta vastu otsuseid, milles määratakse kindlaks riikidevahelised turud.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kindlaksmääratud riikidevaheliste turgude puhul teevad asjaomased riigi reguleerivad asutused turuanalüüsi ühiselt, võttes hoolikalt arvesse märkimisväärse turujõu suuniseid, ja otsustavad kooskõlastatult artikli 67 lõikes 4 nimetatud regulatiivsete kohustuste kehtestamise, säilitamise, muutmise või tühistamise. Asjaomased riigi reguleerivad asutused teavitavad komisjoni ühiselt turuanalüüsi käsitlevatest meetme eelnõudest ning artiklite 32 ja 33 kohastest regulatiivsetest kohustustest.

Kaks või mitu riigi reguleerivat asutust võivad turuanalüüsi käsitlevatest meetme eelnõudest ning regulatiivsetest kohustustest teavitada ühiselt ka riikidevaheliste turgude puudumisel, kui nad leiavad, et turutingimused nende jurisdiktsioonides on piisavalt sarnased.

Artikkel 66

Riikidevahelise nõudluse kindlaksmääramise kord

1. BEREC analüüsib nõudlust lõppkasutajatele riikidevaheliselt liidus pakutavate toodete ja teenuste järele ühel või mitmel soovituses loetletud turul, kui komisjon või vähemalt kaks asjaomast riigi reguleerivat asutust esitavad talle põhjendatud taotluse koos kinnitavate tõenditega, osutades lahendamist vajavale olulisele nõudluse probleemile. BEREC võib kõnealuse analüüsi teha ka siis, kui põhjendatud taotluse koos piisavate kinnitavate tõenditega esitavad talle turuosalised ning ta leiab, et oluline nõudluse probleem vajab lahendamist. BERECi analüüs ei mõjuta mingil moel riikidevaheliste turgude kohta artikli 65 lõike 1 kohaselt tehtud tõdemusi ega riigi või kohaliku tasandi geograafiliste turgude kohta artikli 64 lõike 3 kohaselt riigi reguleerivate asutuste poolt tehtud tõdemusi.

Kõnealune analüüs nõudluse kohta lõppkasutajatele riikidevaheliselt pakutava järele võib hõlmata tooteid ja teenuseid, mida pakutakse toote- või teenuseturgudel, mis on ühe või enama riigi reguleeriva asutuse poolt määratletud erineval moel, võttes arvesse riigisiseseid asjaolusid, tingimusel et kõnealused tooted ja teenused on asendatavad nendega, mida pakutakse soovituses loetletud turul.

2. Kui BEREC järeldab, et lõppkasutajate poolne riikidevaheline nõudlus on olemas, see on märkimisväärne ning seda ei rahulda piisavalt ärilisel või reguleeritud alusel toimuv pakkumine, annab ta pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga välja suunised ühiste lähenemisviiside kohta kindlaksmääratud riikidevahelise nõudluse täitmiseks riigi reguleerivate asutuste poolt, sealhulgas parandusmeetmete kehtestamiseks vastavalt artiklile 68. Riigi reguleerivad asutused võtavad oma jurisdiktsioonis reguleerimisülesandeid täites neid suuniseid hoolikalt arvesse. Suunised võivad olla aluseks hulgitasandi juurdepääsutoodete ühilduvusele terves liidus ja võivad sisaldada suuniseid selle kohta, kuidas ühtlustada sellisele riikidevahelisele nõudlusele vastata võivate hulgitasandi juurdepääsutoodete tehnilisi tingimusi.

Artikkel 67

Turuanalüüsi kord

1. Riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, kas artikli 64 lõike 3 kohaselt määratletud asjaomase turu puhul võib olla põhjendatud käesolevas direktiivis sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine. Liikmesriigid tagavad, et analüüs tehakse asjakohasel juhul koostöös riigi konkurentsiasutusega. Riigi reguleeriv asutus võtab analüüsi tehes hoolikalt arvesse märkimisväärse turujõu suuniseid ning järgib artiklites 23 ja 32 osutatud korda.

   Turu puhul võib olla põhjendatud käesolevas direktiivis sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine, kui kõik järgmised kriteeriumid on täidetud:

   a) esinevad püsivad kõrged struktuursed, õiguslikud või regulatiivsed turule sisenemise tõkked;

b) turu struktuur on selline, mis infrastruktuurist või kõrgetest sisenemistõketest tulenevalt ei võimalda tõhusa konkurentsi saavutamist ettenähtud ajavahemiku jooksul;

c) ainult konkurentsiõiguse kohaldamine ei ole piisav väljaselgitatud turuhäire(te) kõrvaldamiseks.

Kui riigi reguleeriv asutus analüüsib soovitusega hõlmatud turgu, loeb ta teise lõigu punktid a, b ja c täidetuks, välja arvatud juhul, kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, et üht või enamat kõnealust kriteeriumi ei täideta konkreetsete riigisiseste asjaolude korral.

2. Lõike 1 kohaselt nõutavat analüüsi tehes arvestab riigi reguleeriv asutus edasist võimalikku arengut juhul, kui asjaomast turgu ei reguleerita käesoleva artikli alusel, võttes arvesse kõiki järgmisis aspekte:

a) turusuundumused, mis mõjutavad tõhusa konkurentsi poole liikumise tõenäosust asjakohasel turul;

b) kõik asjaomased konkurentsipiirangud hulgi- ja jaetasandil, olenemata sellest, kas selliste piirangute allikaks peetakse elektroonilise side võrke, elektroonilise side teenuseid või muud liiki teenuseid või rakendusi, mis on lõppkasutaja seisukohast võrreldavad, ning hoolimata sellest, kas sellised piirangud on asjaomase turu osa;

c) muud liiki kehtestatud regulatsioonid ja meetmed, mis mõjutavad asjaomast turgu või seonduvat jaeturgu või turge kogu asjaomase ajavahemiku vältel, sealhulgas, kuid mitte ainult, artiklite 44, 60 ja 61 kohaselt kehtestatud kohustused;

d) käesoleva artikli alusel muude asjaomaste turgude suhtes kohaldatav reguleerimine.

3. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et asjaomase turu puhul ei pruugi olla põhjendatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine kooskõlas käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud korraga või kui käesoleva artikli lõikes 4 sätestatud tingimused ei ole täidetud, ei kehtesta ega säilita ta artikli 68 kohaselt regulatiivseid erikohustusi. Kui sektorispetsiifilised regulatiivsed kohustused on artikli 68 kohaselt juba kehtestatud, tühistab riigi reguleeriv asutus sellised asjaomasel turul ettevõtjatele kehtestatud kohustused.

Riigi reguleeriv asutus tagab, et etteteatamistähtaeg isikutele, keda selline kohustuste tühistamine mõjutab, on asjakohase pikkusega, ning selle määratlemisel tasakaalustatakse vajadus tagada jätkusuutlik üleminek kõnealustest kohustustest kasusaajatele ja lõppkasutajatele, lõppkasutaja valik ning see, et kõnealune reguleerimine ei kesta kauem kui vajalik. Etteteatamisaja kehtestamisel võib riigi reguleeriv asutus määrata kehtivate juurdepääsulepingutega seoses kindlaks eritingimusi ja etteteatamistähtaegu.

4. Kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, et asjaomasel turul on regulatiivsete kohustuste kehtestamine käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaselt põhjendatud, määrab ta kindlaks ettevõtjad, kellel on kas üksi või teistega ühiselt kõnealusel asjaomasel turul märkimisväärne turujõud artikli 63 kohaselt. Riigi reguleeriv asutus kehtestab sellistele ettevõtjatele artikli 68 kohaselt vajalikud regulatiivsed erikohustused või säilitab või muudab juba kehtivaid kohustusi, kui ta leiab, et kõnealuste kohustuste puudumisel ei oleks tulemus lõppkasutajate jaoks tõhusalt konkurentsivõimeline.

5. Käesoleva artikli lõigete 3 ja 4 kohaselt võetud meetmete suhtes kohaldatakse artiklites 23 ja 32 osutatud korda. Riigi reguleeriv asutus analüüsib asjaomast turgu ja teatab vastavast meetme eelnõust vastavalt artiklile 32

a) viie aasta jooksul alates eelmise meetme vastuvõtmisest, kui riigi reguleeriv asutus on asjaomase turu määratlenud ning teinud kindlaks, millised on märkimisväärse turujõuga ettevõtjad; erandkorras võib seda viieaastast ajavahemikku pikendada kuni üheks aastaks, kui riigi reguleeriv asutus on komisjoni põhjendatud pikendamiskavatsusest teavitanud hiljemalt neli kuud enne viieaastase ajavahemiku möödumist ja komisjon ei ole ühe kuu jooksul teate saamisest selle suhtes vastuväiteid esitanud;

b) kolme aasta jooksul alates asjaomaseid turge käsitleva muudetud soovituse vastuvõtmisest turu puhul, millest ei ole komisjonile varem teatatud, või

c) liiduga ühinenud uute liikmesriikide puhul kolme aasta jooksul alates ühinemisest.

6. Kui riigi reguleeriv asutus ei ole soovituses kindlaks määratud asjaomase turu analüüsi lõpule viinud või leiab, et ta ei pruugi seda lõpule viia käesoleva artikli lõikes 5 sätestatud tähtaja jooksul, aitab BEREC asjaomasel riigi reguleerival asutusel viimase taotlusel viia lõpule analüüsi konkreetse turu ning konkreetsete kohustuste kohta, mis tuleks kehtestada. Nimetatud abi toel teatab asjaomane riigi reguleeriv asutus kuue kuu jooksul alates käesoleva artikli lõikes 5 sätestatud tähtajast komisjonile meetme eelnõust vastavalt artiklile 32.

IV PEATÜKK
MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTJATE SUHTES KEHTESTATUD JUURDEPÄÄSUGA SEONDUVAD PARANDUSMEETMED

Artikkel 68

Kohustuste kehtestamine, muutmine ja tühistamine

1. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivad asutused on volitatud kehtestama artiklites 69–74 ja 76–81 sätestatud kohustusi.

2. Kui artikli 67 kohaselt tehtud turuanalüüsi tulemusena tunnistatakse ettevõtja konkreetsel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kehtestavad riigi reguleerivad asutused vajaduse korral artiklites 69–7 ning artiklites 76 ja 80 sätestatud kohustused. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega valib riigi reguleeriv asutus turuanalüüsis määratletud probleemidega tegelemiseks kõige vähem sekkuva viisi.

3. Riigi reguleerivad asutused kehtestavad artiklites 69–74 ning artiklites 76 ja 80 sätestatud kohustusi ainult ettevõtjatele, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks käesoleva artikli lõike 2 kohaselt, ilma et see piiraks

a) artiklite 61 ja 62 kohaldamist;

b) käesoleva direktiivi artiklite 44 ja 17, I lisa D osa tingimuse 7, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi artikli 13 lõike 1 kohaselt, käesoleva direktiivi artiklite 97 ja 106 ning direktiivi 2002/58/EÜ asjaomaste sätete kohaldamist, kui need sätted sisaldavad kohustusi ettevõtjatele, kes ei ole märkimisväärse turujõuga ettevõtjad, või

c) vajadust täita rahvusvahelisi kohustusi,

Kui riigi reguleeriv asutus kavatseb erandlike asjaolude korral kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatele muid juurdepääsu ja vastastikuse sidumisega seotud kohustusi kui need, mis on sätestatud artiklites 69–74 ning artiklites 76 ja 80, esitab ta komisjonile sellekohase taotluse.

Komisjon võtab rakendusaktidega ja BERECi arvamust hoolikalt arvesse võttes vastu otsused, millega ta lubab või keelab riigi reguleerival asutusel selliste meetmete võtmise.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 3 osutatud nõuandemenetlusega.

4. Käesoleva artikli kohaselt kehtestatud kohustused

a) lähtuvad riigi reguleeriva asutuse poolt turuanalüüsis kindlaks tehtud probleemi olemusest, võttes vajaduse korral arvesse riikidevahelise nõudluse kindlaksmääramist artikli 66 kohaselt;

b) on proportsionaalsed, võttes võimaluse korral arvesse kulusid ja tulusid;

c) on põhjendatud, pidades silmas artiklis 3 sätestatud eesmärke ning

d) kehtestatakse ainult pärast artiklite 23 ja 32 kohaselt peetud konsultatsioone.

5. Seoses käesoleva artikli lõikes 3 osutatud vajadusega täita rahvusvahelisi kohustusi teatavad riigi reguleerivad asutused komisjonile otsustest kehtestada, muuta või tühistada turul tegutsevate ettevõtjate kohustusi artiklis 32 nimetatud korras.

6. Riigi reguleerivad asutused arvestavad uute turusuundumuste mõju, näiteks seoses kaubanduslepingute, sealhulgas kaasinvesteerimise lepingutega, mis mõjutavad konkurentsidünaamikat.

Kui need suundumused ei ole piisavalt olulised, tekitamaks vajaduse artikli 67 kohase uue turuanalüüsi järele, hindab riigi reguleeriv asutus viivitamatult, kas on vaja läbi vaadata märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused ja muuta mis tahes varasemat otsust, sealhulgas nende kohustuste tühistamise või nende suhtes uute kohustuste kehtestamisega, et tagada kõnealuste kohustuste jätkuv vastavus käesoleva artikli lõikes 4 sätestatud tingimustele. Kõnealused muudatused kehtestatakse ainult pärast artiklite 23 ja 32 kohaselt peetud konsultatsioone.

Artikkel 69

Läbipaistvuskohustus

1. Riigi reguleerivad asutused võivad artikli 68 kohaselt kehtestada vastastikuse sidumise või juurdepääsuga seotud läbipaistvuskohustusi ja nõuda, et ettevõtjad muudaksid avalikuks teatava teabe, näiteks raamatupidamisandmed, hinnad, tehnilised kirjeldused, võrgu omadused ja selle oodatavad arendused, samuti pakkumis- ja kasutamistingimused, sealhulgas kõik tingimused, mis muudavad juurdepääsu teenustele ja rakendustele või nende kasutamist, eelkõige seoses üleminekuga pärandinfrastruktuurilt, kui sellised tingimused on kooskõlas liidu õigusega liikmesriikides lubatud.

2. Eelkõige juhul, kui ettevõtjal on mittediskrimineerimiskohustusi, võivad riigi reguleerivad asutused nõuda, et ettevõtja avaldaks standardpakkumise, mis oleks jagatud piisavalt eraldatud osadeks tagamaks, et ettevõtjad ei pea maksma vahendite eest, mis ei ole taotletud teenuse puhul vajalikud. Pakkumine sisaldab asjaomaste pakkumiste kirjelduse komponentide kaupa vastavalt turuvajadustele ning asjakohased tingimused, kaasa arvatud hinna. Muu hulgas võib riigi reguleeriv asutus käesoleva direktiivi alusel kehtestatud kohustuste jõustamiseks nõuda standardpakkumiste muutmist.

3. Riigi reguleerivad asutused võivad kindlaks määrata, milline teave täpselt tuleb kättesaadavaks teha, kui üksikasjalik see peab olema ja kuidas see tuleb avaldada.

4. Et aidata kaasa läbipaistvuse kohustuste järjepidevale kohaldamisele, annab BEREC hiljemalt ... [üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga välja suunised standardpakkumise miinimumnõuete kohta ning vaatab need vajaduse korral läbi, et kohandada neid tehnoloogia ja turu arenguga. Selliseid miinimumnõudeid esitades järgib BEREC artiklis 3 sätestatud eesmärke ja võtab arvesse mitmes liikmesriigis tegutsevate juurdepääsukohustuste kasutajate ja lõppkasutajate vajadusi ning ka BERECi suuniseid piiriülese nõudluse kindlaksmääramiseks artikli 66 kohaselt ja muid seonduvaid komisjoni otsuseid.

Olenemata käesoleva artikli lõikest 3 tagavad riigi reguleerivad asutused, et kui ettevõtjal on artikli 72 või 73 alusel kohustusi seoses hulgitasandi juurdepääsuvõrguga infrastruktuurile, avaldatakse standardpakkumine, milles võetakse hoolikalt arvesse BERECi suuniseid standardpakkumise miinimumnõuete kohta, täpsustatakse tulemuslikkuse põhinäitajad, kui see on asjakohane, ja vastavad teenustasemed, ning jälgivad neid tähelepanelikult ja tagavad neist kinnipidamise. Lisaks võivad riigi reguleerivad asutused vajaduse korral eelnevalt kindlaks määrata seonduvad rahalised karistused kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.

Artikkel 70

Mittediskrimineerimiskohustused

1. Seoses vastastikuse sidumise või juurdepääsuga võib riigi reguleeriv asutus artikli 68 kohaselt kehtestada mittediskrimineerimiskohustusi.

2. Mittediskrimineerimiskohustused tagavad eelkõige selle, et ettevõtja kohaldab samaväärsete teenuste pakkujate suhtes samasuguste asjaolude korral samaväärseid tingimusi ja osutab teistele teenuseid ja teavet samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu enda või oma tütarettevõtjate või partnerite teenuste puhul. Riigi reguleerivad asutused võivad võrdse juurdepääsu tagamiseks kehtestada kõnealuse ettevõtja suhtes kohustusi pakkuda juurdepääsutooteid ja -teenuseid kõikidele ettevõtjatele, sealhulgas iseendale samade tähtaegade ja tingimustega, sealhulgas samade hindade ja teenuse tasemega ning kasutades samu süsteeme ja protsesse.

Artikkel 71

Raamatupidamise lahususe kohustus

1. Vastastikuse sidumise või juurdepääsuga seotud teatavate toimingute puhul võib riigi reguleeriv asutus artikli 68 kohaselt kehtestada raamatupidamise lahususe kohustusi.

   Eelkõige võib riigi reguleeriv asutus nõuda, et vertikaalselt integreeritud ettevõtja muudaks läbipaistvaks muu hulgas oma hulgihinnad ja ettevõtjasisesed ülekandehinnad, et tagada artikli 70 kohase mittediskrimineerimise kohustuse olemasolu korral selle täitmine või vajaduse korral vältida ebaõiglast ristsubsideerimist. Riigi reguleerivad asutused võivad sätestada kasutatava vormi ja raamatupidamismetoodika.

2. Läbipaistvus- ja mittediskrimineerimiskohustuste täitmise kontrollimise soodustamiseks on riigi reguleerivatel asutustel õigus nõuda, et vastava taotluse korral esitatakse raamatupidamisdokumendid, sealhulgas andmed kolmandatelt isikutelt saadud tulude kohta, ilma et see piiraks artikli 20 kohaldamist. Riigi reguleerivad asutused võivad avaldada teavet, mis toetaks avatud ja konkurentsile rajatud turgu, austades sealjuures liidu ja liikmesriikide norme ärisaladuse hoidmise kohta.

Artikkel 72

Juurdepääs tsiviilehitistele

1. Riigi reguleeriv asutus võib artikli 68 kohaselt kehtestada kohustused, mille kohaselt peavad ettevõtjad tulema vastu põhjendatud taotlustele, mis käsitlevad juurdepääsu tsiviilehitistele (sealhulgas vähemalt ehitised või ehitistesse sissepääsud, hoonesisesed kaablid, sealhulgas juhtmestik, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, postid, mastid, kaablikanalid, juhtkanalid, kontrollkaevud, pääsuluugid, kaablikapid) ja nende kasutamist olukordades, kus riigi reguleeriv asutus teeb turuanalüüsi arvesse võttes järelduse, et juurdepääsust keeldumine või juurdepääsu võimaldamine samaväärse mõjuga põhjendamatutel tingimustel takistaks püsiva, konkurentsile rajatud turu tekkimist ning ei oleks lõppkasutajate huvides.

2. Riigi reguleerivad asutused võivad kehtestada ettevõtja suhtes kohustuse võimaldada käesoleva artikli kohane juurdepääs olenemata sellest, kas kohustuse poolt mõjutatavad varad on turuanalüüsi kohaselt asjaomase turu osa, tingimusel et kohustus on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada artikli 3 eesmärgid.

Artikkel 73

Teatavatele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja nende kasutamise kohustus

1. Riigi reguleerivad asutused võivad kooskõlas artikliga 68 kehtestada kohustusi, mille kohaselt ettevõtjad peavad tulema vastu põhjendatud taotlustele, mis käsitlevad juurdepääsu konkreetsetele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele või nende kasutamist olukordades, kui riigi reguleeriv asutus leiab, et juurdepääsust keeldumine või samaväärse mõjuga põhjendamatud tingimused takistaksid püsiva, konkurentsile rajatud turu tekkimist jaemüügi tasandil ning ei oleks lõppkasutajate huvides.

   Muu hulgas võivad riigi reguleerivad asutused seada ettevõtjatele järgmisi kohustusi:

   a) vajaduse korral võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs konkreetsetele füüsilistele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele ning võimaldada neil neid kasutada, kaasa arvatud võimaldada eraldatud juurdepääs kliendiliinile ja kliendi alamliinile;

   b) anda kolmandatele isikutele juurdepääs teatavatele aktiivse või virtuaalse võrgu elementidele ja teenustele;

   c) pidada läbirääkimisi juurdepääsu taotlevate ettevõtjatega heas usus;

   d) mitte tühistada abivahenditele lubatud juurdepääsu;

   e) osutada spetsiifilisi teenuseid hulgimüügi korras edasimüümiseks kolmandatele isikutele;

f) võimaldada avatud juurdepääs tehnilistele liidestele, protokollidele ja muudele juhtivatele tehnoloogiatele, mis on virtuaalvõrguteenuste koostalitlusvõimeks tingimata vajalikud;

g) pakkuda ühispaiknemist või muid seotud vahendite ühiskasutusviise;

h) pakkuda lõppkasutajatele läbivteenuste koostalitlusvõime tagamiseks spetsiifilisi teenuseid ja mobiilsidevõrkude rändlust;

i) võimaldada juurdepääs kasutuse tugisüsteemidele või samalaadsetele tarkvarasüsteemidele, mis on vajalikud teenuste pakkumisel õiglase konkurentsi tagamiseks;

j) siduda võrke või võrgu abivahendeid omavahel;

k) pakkuda juurdepääsu seotud teenustele, nagu näiteks identifitseerimise, asukoha ja kohaloleku teenusele.

Riigi reguleerivad asutused võivad nende kohustustega siduda erapooletust, mõistlikkust ja õigeaegsust käsitlevad tingimused.

2. Kui riigi reguleerivad asutused kaaluvad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud võimalike konkreetsete kohustuste kehtestamise asjakohasust, ja eelkõige kui nad hindavad kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, kas ja kuidas sellised kohustused tuleks kehtestada, analüüsivad nad, kas lõppkasutaja huvides tegutsedes piisaks tuvastatud probleemi lahendamiseks muudest juurdepääsu viisidest hulgimüügisisenditele kas samal või seonduval hulgiturul. Nimetatud hindamine hõlmab kaubanduslikke juurdepääsu pakkumisi, artikli 61 kohast reguleeritud juurdepääsu või kehtivat või kavandatavat reguleeritud juurdepääsu muudele hulgimüügisisenditele vastavalt käesolevale artiklile. Riigi reguleerivad asutused võtavad eelkõige arvesse järgmiseid tegureid:

a) konkureerivate vahendite kasutamise või paigaldamise tehniline ja majanduslik teostatavus, pidades silmas turusuundumuste tempot ja võttes arvesse asjaomase vastastikuse sidumise või juurdepääsu laadi ja liiki, sealhulgas muude juurdepääsutoodete (näiteks juurdepääs kaablikanalisatsioonile) teostatavust;

b) eeldatav tehnoloogiline areng, mis mõjutab võrkude projekteerimist ja haldamist;

c) vajadus tagada tehnoloogianeutraalsus, mis võimaldab osalistel oma võrgu ise projekteerida ja seda hallata;

d) kavandatava juurdepääsu pakkumise teostatavus võrreldes kasutatavate mahtudega;

e) vahendi omaniku esialgse investeeringu suurus, võttes arvesse tehtud riiklikke investeeringuid ja investeerimisega kaasnevaid riske, pöörates erilist tähelepanu väga suure läbilaskevõimega võrkudesse tehtavatele investeeringutele ja nendega seotud riskitasemetele;

f) vajadus kaitsta konkurentsi pika aja jooksul, pöörates eelkõige tähelepanu majanduslikult tõhusale infrastruktuuril põhinevale konkurentsile ja püsivat konkurentsi toetavatele uuenduslikele ärimudelitele, näiteks võrkudesse tehtavatele kaasinvesteeringutele tuginevatele mudelitele;

g) vajaduse korral asjaomased intellektuaalomandi õigused;

h) üleeuroopaliste teenuste pakkumine.

Kui riigi reguleerivad asutused kaaluvad artikli 68 kohaselt artikli 72 või käesoleva artikli kohaste kohustuste kehtestamist, uurib ta seda, kas üksnes artikli 72 kohane kohustuste kehtestamine oleks proportsionaalne vahend konkurentsi ja lõppkasutajate huvide edendamiseks.

3. Kui ettevõtjale kehtestatakse kohustus pakkuda juurdepääsu vastavalt käesolevale artiklile, võib riigi reguleeriv asutus kehtestada vajaduse korral tehnilised või kasutustingimused, mida sellise juurdepääsu pakkuja või selle kasutaja peavad täitma, et tagada võrgu normaalne töö. Konkreetsete tehniliste standardite või spetsifikatsioonide järgimise kohustus peab olema kooskõlas artikliga 39 kehtestatud standardite ja spetsifikatsioonidega.

Artikkel 74

Hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused

1. Riigi reguleeriv asutus võib artikli 68 kohaselt kehtestada kulude katmise ja hinnakontrolliga seotud kohustusi, sealhulgas kuludele orienteeritud hindade kohustusi ja kuluarvestussüsteeme käsitlevaid kohustusi teatavat liiki vastastikuse sidumise või juurdepääsu pakkumise puhul, kui turuanalüüs näitab, et tulemusliku konkurentsi puudumine võimaldaks asjaomasel ettevõtjal säilitada ülemäära kõrgeid hindu või hindu kokku suruda ja sellega lõppkasutajaid kahjustada.

   Hinnakontrolli kohustuste asjakohasust kindlaks tehes võtavad riigi reguleerivad asutused arvesse vajadust edendada konkurentsi ning lõppkasutajate pikaajalisi huvisid seoses järgmise põlvkonna võrkude ja eelkõige väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtu ja käibeleminekuga. Eelkõige selleks et julgustada ettevõtjaid tegema investeeringuid, sealhulgas järgmise põlvkonna võrkudesse, võtavad riigi reguleerivad asutused arvesse ettevõtjate investeeringuid. Kui riigi reguleerivad asutused peavad hinnakontrolli kohustusi asjakohaseks, võimaldavad nad ettevõtjatel otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit saada, võttes arvesse kõiki riske, mis on omased eelkõige konkreetsele uuele investeerimisvõrgustiku projektile.

   Riigi reguleerivad asutused kaaluvad võimalust käesoleva artikli kohaseid kohustusi mitte kehtestada ega säilitada, kui nad teevad kindlaks, et on olemas tõendatav jaehinnapiirang ja kõik artiklite 69–73 kohaselt kehtestatavad kohustused, sealhulgas eelkõige artikli 70 kohaselt kehtestatav majandusliku jäljendatavuse test tagavad tõhusa ja mittediskrimineeriva juurdepääsu.

Kui riigi reguleerivad asutused peavad asjakohaseks hinnakontrolli kohustuste kehtestamist olemasolevatele võrguelementidele juurdepääsule, võtavad nad ka arvesse prognoositavate ja stabiilsete hulgihindade kasulikkust, tagades kõigile ettevõtjatele uute ja täiustatud võrkude kasutusele võtmiseks tõhusa turulesisenemise ning piisavad stiimulid.

2. Riigi reguleerivad asutused tagavad, et kõigi lubatud kulukatmismehhanismide ja hinnametoodikate eesmärk on toetada uute ja täiustatud võrkude kasutuselevõttu, tõhusust ja püsivat konkurentsi ning suurendada võimalikult lõppkasutaja püsivat kasu. Seoses sellega võivad reguleerivad asutused võtta arvesse ka võrreldavatel konkureerivatel turgudel kehtivaid hindu.

3. Kui ettevõtjal on kohustusi seoses oma hindade orienteeritusega kuludele, täidab kõnealune ettevõtja tõendamiskohustuse selle kohta, et tasud tulenevad kuludest, millele on lisatud mõistlik kasum tehtud investeeringutelt. Teenuste tulemusliku pakkumise kulu arvutamiseks võivad riigi reguleerivad asutused kasutada kuluarvestusmeetodeid sõltumata sellest, milliseid meetodeid kasutab asjaomane ettevõtja. Riigi reguleerivad asutused võivad nõuda, et ettevõtjad esitaksid täielikud põhjendused oma hindade kohta ja nõuda vajaduse korral ka nende hindade korrigeerimist.

4. Riigi reguleerivad asutused tagavad, et kui kuluarvestussüsteemi rakendamine on hinnakontrolli toetamiseks kohustuslik, tehakse kuluarvestussüsteem avalikult kättesaadavaks nii, et oleksid näha vähemalt peamised kategooriad, millesse kulud jaotatakse ja kulude omistamise normid. Pädev sõltumatu asutus kontrollib kuluarvestussüsteemist kinnipidamist ja avaldab kord aastas teatise sellest süsteemist kinnipidamise kohta.

Artikkel 75

Kõne lõpetamise hinnad

1. Võttes hoolikalt arvesse BERECi arvamust, võtab komisjon kooskõlas artikliga 117 31. detsembriks 2020 vastu delegeeritud õigusakti käesoleva direktiivi täiendamiseks, milles sätestatakse üleliiduline mobiilikõnede lõpetamise ühtne maksimummäär ja üleliiduline kõne püsivõrgus lõpetamise ühtne maksimummäär (koos „üleliiduline kõnede lõpetamise määr“), mida kohaldatakse iga mobiilikõnede lõpetamise või kõne püsivõrgus lõpetamise teenuse pakkuja suhtes kõikides liikmesriikides.

   Sel eesmärgil komisjon

   a) täidab III lisas kehtestatud põhimõtteid, kriteeriume ja parameetreid;

   b) võtab üleliidulise kõnede lõpetamise määra esmakordsel kehtestamisel arvesse püsi- ja mobiilsidevõrkude tõhusate kulude kaalutud keskmist, mis tehakse kindlaks III lisas esitatud põhimõtete järgi ja mida kohaldatakse kogu liidus; esimeses delegeeritud õigusaktis kehtestatud üleliidulised kõnede lõpetamise määrad ei tohi ületada kõrgeimat määra nende määrade hulgast, mis kehtisid liikmesriikides kuus kuud enne nimetatud delegeeritud õigusakti vastuvõtmist ja mida on vajaduse korral kohandatud erandlike riiklike tingimustega;

c) võtab arvesse iga liikmesriigi lõppkasutajate koguarvu, et tagada kõne lõpetamise hinna maksimummäärade nõuetekohane kaalumine, ning ka riigisiseseid asjaolusid, mis toovad kaasa liikmesriikide vahelised olulised erinevused kõne lõpetamise hinna maksimummäärade kindlaksmääramisel liidus;

d) võtab arvesse BERECi, riigi reguleerivate asutuste või otse elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvate ettevõtjate poolt esitatud turuteavet ning

e) kaalub vajadust lubada kõige rohkem 12-kuulist üleminekuperioodi, et võimaldada kohanduste tegemist neis liikmesriikides, kus see on varem kehtestatud määrade tõttu vajalik.

2. Võttes hoolikalt arvesse BERECi arvamust, vaatab komisjon käesoleva artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktid iga viie aasta tagant läbi ning kaalub iga sellise juhtumi puhul, kohaldades artikli 67 lõikes 1 loetletud kriteeriume, kas üleliidulise kõnede lõpetamise määra kohaldamine on jätkuvalt vajalik. Kui komisjon otsustab käesoleva lõike kohase läbivaatamise tulemusel jätta mobiilikõnede lõpetamise maksimummäära, kõnede püsivõrgus lõpetamise maksimummäära või mõlemad kehtestamata, võivad riigi reguleerivad asutused teha kooskõlas artikliga 67 kõne lõpetamise turgude analüüsi, et hinnata seda, kas on vaja kehtestada reguleerivad kohustused. Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab sellise analüüsi tulemusel asjaomasel turul kulupõhised lõpetamise määrad, järgib ta III lisas esitatud põhimõtteid, kriteeriume ja parameetreid ning meetme eelnõu suhtes kohaldatakse artiklites 23, 32 ja 33 osutatud menetlusi.

3. Riigi reguleerivad asutused jälgivad tähelepanelikult üleliidulise kõnede lõpetamise määra kohaldamist kõne lõpetamise teenuse pakkujate poolt ning tagavad nendest kinnipidamise. Riigi reguleerivad asutused võivad igal ajal nõuda, et kõne lõpetamise teenuse pakkuja muudaks määra, mida ta teiste ettevõtjate suhtes kohaldab, kui see ei vasta lõikes 1 osutatud delegeeritud õigusaktile. Riigi reguleerivad asutused esitavad komisjonile ja BERECile igal aastal aruande käesoleva artikli kohaldamise kohta.

Artikkel 76

Uute väga suure läbilaskevõimega võrguelementide reguleerimine

1. Ettevõtjad, kes on vastavalt artiklile 67 tunnistatud ühel või mitmel asjaomasel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, võivad välja pakkuda kohustusi kooskõlas artiklis 79 sätestatud menetlusega ja vastavalt käesoleva lõike teisele lõigule, et avada kaasinvesteerimisele sellise uue väga suure läbilaskevõimega võrgu kasutuselevõtt, mis koosneb kuni lõppkasutaja ruumideni või tugijaamani optilisest kiust, pakkudes näiteks kaasomandit või pikaajalist riskide jagamist kaasrahastamise kaudu või ostulepingute kaudu, millest tulenevad konkreetsed struktuurset laadi õigused, teistele elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele.

   Kui riigi reguleeriv asutus neid kohustusi hindab, määrab ta eelkõige kindlaks selle, kas kaasinvesteerimise pakkumine vastab järgmistele tingimustele:

   a) see on kogu võrgu eluaja vältel avatud kõigile elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele;

b) see võimaldaks teistel kaasinvestoritel, kes on elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, pikas perspektiivis tõhusalt ja jätkusuutlikult konkureerida allapoole seotud turgudel, kus märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja on aktiivne, tehes seda tingimustel, mis hõlmavad

   i) pakutavaid õiglasi, mõistlikke ja mittediskrimineerivaid tingimusi, mis võimaldavad juurdepääsu võrgu koguvõimsusele, niivõrd, kuivõrd see on kaasinvesteerimise objekt;

   ii) paindlikkust seoses iga kaasinvestori osalemise väärtuse ja ajastusega;

   iii) võimalust sellist osalemist tulevikus suurendada ning

   iv) vastastikuseid õigusi, mille kaasinvestorid annavad pärast seda, kui infrastruktuur on kaasinvesteeringute abil kasutusele võetud;

c) ettevõtja teeb selle avalikuks õigeaegselt, ja kui ettevõtja ei vasta artikli 80 lõikes 1 loetletud omadustele, siis vähemalt kuus kuud enne uue võrgu kasutuselevõtmise algust; seda aega võib pikendada vastavalt riikide asjaoludele;

d) kaasinvesteerimises mitte osalevatele juurdepääsu taotlejatele võimaldatakse algusest peale samasugune kvaliteet, kiirus, tingimused ja lõppkasutajateni jõudmine nagu enne kasutuselevõttu, millele on lisatud edasise kohandamise mehhanism, mille on kinnitanud riigi reguleeriv asutus ning mis peab silmas arenguid seonduvatel jaeturgudel ja säilitab stiimulid kaasinvesteerimises osalemiseks. Sel eesmärgil tagab mehhanism, et juurdepääsu taotlejatel on juurdepääs väga suure läbilaskevõimega võrguelementidele läbipaistvate ja mittediskrimineerivate tingimuste alusel, mis kajastavad asjakohaselt asjaomaste kaasinvestorite riskitaset kasutuselevõtu eri etappides ning võtavad arvesse konkurentsiolukorda jaeturgudel;

e) see vastab vähemalt IV lisas sätestatud kriteeriumidele ja on tehtud heas usus.

2. Kui riigi reguleeriv asutus teeb artikli 79 lõikele 2 vastava turuanalüüsi tulemusi arvesse võttes järelduse, et pakutud kaasinvesteerimise kohustus vastab käesoleva artikli lõikes 1 esitatud tingimustele, muudab ta nimetatud kohustuse artikli 79 lõike 3 alusel siduvaks ning otsustab, et ei kehtesta mingeid lisakohustusi artikli 68 alusel seoses uue väga suure läbilaskevõimega võrgu osadega, mille suhtes kõnealuseid kohustusi kohaldatakse, kui vähemalt üks potentsiaalne kaasinvestor on sõlminud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjaga kaasinvesteerimise lepingu.

Esimene lõik ei piira nende asjaolude regulatiivset käsitlemist, mis kooskõlas artikli 79 lõikega 2 tehtud mis tahes turuanalüüsi tulemusi arvesse võttes ei vasta käesoleva artikli lõikes 1 esitatud tingimustele, kuid millel on mõju konkurentsile ja mida on arvesse võetud artiklites 67 ja 68.

Erandina käesoleva lõike esimesest lõigust võib riigi reguleeriv asutus nõuetekohaselt põhjendatud asjaoludel kehtestada, säilitada või kohandada parandusmeetmeid kooskõlas artiklitega 68–74 seoses uute väga suure läbilaskevõimega võrkudega, et käsitleda märkimisväärseid konkurentsiprobleeme konkreetsetel turgudel, kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, et asjaomaste turgude eripära arvestades ei saaks kõnealuseid konkurentsiprobleeme teistmoodi käsitleda.

3. Riigi reguleerivad asutused jälgivad järjepidevalt lõikes 1 sätestatud tingimuste täitmist ja võivad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatelt nõuda iga-aastase tingimustele vastavuse kinnituse esitamist.

Käesolev artikkel ei piira riigi reguleeriva asutuse õigust teha artikli 26 lõike 1 kohaselt otsuseid, kui ettevõtjate vahel tekib kaasinvesteerimise lepingu suhtes vaidlus, mida ta peab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimustele vastavaks.

4. BEREC avaldab pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga suunised, et edendada lõikes 1 esitatud tingimuste ja IV lisas esitatud kriteeriumide sidusat kohaldamist riigi reguleerivate asutuste poolt.

Artikkel 77

Funktsioonipõhine eraldamine

1. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab seisukohale, et artiklite 69–74 alusel kehtestatud asjakohaste kohustustega ei ole suudetud saavutada tõhusat konkurentsi ning et teatud juurdepääsutoodete turgudega seoses on hulgimüügiks pakkumisel tuvastatud märkimisväärsed ja püsivad konkurentsiprobleemid ja/või turutõrked, võib ta erandmeetmena ja artikli 68 lõike 3 teise lõigu kohaselt kehtestada vertikaalselt integreeritud ettevõtjatele kohustuse anda asjaomaste juurdepääsutoodete hulgimüügiks pakkumisega seotud tegevus üle sõltumatule majandusüksusele.

   See sõltumatu majandusüksus peab kõikidele ettevõtjatele, sealhulgas emaettevõtja teistele majandusüksustele pakkuma juurdepääsutooteid ja -teenuseid samade tähtaegade ja tingimustega, sealhulgas samade hindade ja teenuse tasemega ning kasutades samu süsteeme ja protsesse.

2. Kui riigi reguleeriv asutus kavatseb kehtestada funktsioonipõhise eraldamise kohustuse, esitab ta komisjonile taotluse, mis sisaldab

   a) tõendeid, mis kinnitavad lõikes 1 osutatud riigi reguleeriva asutuse seisukohta;

   b) põhjendatud hinnangut, mille kohaselt on tõhusa ja püsiva infrastruktuuripõhise konkurentsi võimalus mõistliku aja jooksul väike või olematu;

c) analüüsi seoses prognoositava mõjuga riigi reguleerivale asutusele, ettevõtjale, eelkõige eraldatud ettevõtja tööjõule ning elektroonilise side sektorile tervikuna, ja kogu sektorisse investeerimise motivatsioonile, eelkõige pidades silmas vajadust tagada sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus, ning mõjuga teistele sidusrühmadele, sealhulgas prognoositava mõjuga konkurentsile ning võimalike kaasnevate mõjudega tarbijatele;

d) põhjenduste analüüsi, mis kinnitavad, et kõnealune kohustus on kõige tõhusam vahend tuvastatud konkurentsiprobleemide või turutõrgetega tegelemiseks võetavate parandusmeetmete jõustamiseks.

3. Meetme eelnõu peab sisaldama järgmisi osi:

a) eraldamise täpne laad ja tase, märkides eelkõige ära eraldiseisva majandusüksuse õigusliku seisundi;

b) andmed eraldiseisva majandusüksuse varade ning tema pakutavate toodete või teenuste kohta;

c) haldamise kord, millega tagatakse eraldiseisva majandusüksuse värvatavate töötajate sõltumatus, ning vastav tasustamise struktuur;

d) kohustuste täitmist tagavad normid;

e) normid, millega tagatakse töökorra läbipaistvus eelkõige teiste sidusrühmade jaoks;

f) täitmise tagamiseks ette nähtud järelevalveprogramm, kaasa arvatud iga-aastase aruande avaldamine.

Kui komisjon on vastavalt artikli 68 lõikele 3 meetme eelnõu kohta otsuse teinud, viib riigi reguleeriv asutus läbi juurdepääsuvõrguga seotud eri turgude kooskõlastatud analüüsi artiklis 67 sätestatud korras. Nimetatud analüüsi alusel kehtestab, säilitab, muudab või tühistab riigi reguleeriv asutus kohustusi vastavalt artiklites 23 ja 32 sätestatud menetlustele.

4. Ettevõtjale, kelle suhtes rakendatakse funktsioonipõhist eraldamist, võib kehtestada artiklites 69–74 osutatud kohustusi igal konkreetsel turul, kus ta on vastavalt artiklile 67 tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, või muid kohustusi, milleks komisjon annab loa vastavalt artikli 68 lõikele 3.

Artikkel 78

Vertikaalselt integreeritud ettevõtja poolne vabatahtlik eraldamine

1. Ettevõtjad, kes on vastavalt artiklile 67 tunnistatud ühel või mitmel asjaomasel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, teavitavad riigi reguleerivat asutust vähemalt kolm kuud enne, kui nad kavatsevad anda oma kohaliku juurdepääsuvõrgu varad või olulise osa neist üle teisele omanikule kuuluvale eraldiseisvale majandusüksusele või luua eraldiseisva majandusüksuse, et pakkuda kõikidele jaeturul tegutsejatele, sealhulgas tema enda jaeüksustele, täiesti võrdseid juurdepääsutooteid.

Nimetatud ettevõtjad teavitavad riigi reguleerivat asutust ka nimetatud kavatsuse mis tahes muutumisest ning eraldamisprotsessi lõpptulemusest.

Ettevõtjad võivad samuti välja pakkuda kohustusi seoses juurdepääsutingimustega, mida kohaldatakse nende võrgu suhtes rakendusperioodil ja pärast väljapakutud eraldamisviisi rakendamist, et tagada kolmandate isikute tõhus ja mittediskrimineeriv juurdepääs. Kohustuste võtmise ettepanek on piisavalt üksikasjalik, sealhulgas rakendamise ajastamise ja kestuse osas, et võimaldada riigi reguleerivatel asutustel täita oma ülesandeid vastavalt käesoleva artikli lõikele 2. Sellised kohustused võivad ületada artikli 67 lõikega 5 turuanalüüsiks ette nähtud maksimaalset tähtaega.

2. Riigi reguleeriv asutus hindab kavandatava tehingu ja vajaduse korral pakutud kohustuste mõju olemasolevatele käesoleva direktiivi kohastele reguleerivatele kohustustele.

Selleks viib riigi reguleeriv asutus läbi juurdepääsuvõrguga seotud erinevate asjaomaste turgude analüüsi vastavalt artiklis 67 sätestatud turuanalüüsi korrale.

Riigi reguleeriv asutus võtab arvesse kõiki ettevõtja välja pakutud kohustusi, arvestades eelkõige artikli 3 eesmärke. Seda tehes konsulteerib riigi reguleeriv asutus vastavalt artiklile 23 kolmandate isikutega, pöördudes eelkõige kavandatava tehingu poolt otseselt mõjutatavate kolmandate isikute poole.

Oma analüüsi alusel kehtestab, säilitab, muudab või tühistab riigi reguleeriv asutus kohustusi vastavalt artiklites 23 ja 32 sätestatud menetlustele, kohaldades vajaduse korral artiklit 80. Oma otsuses võib riigi reguleeriv asutus teha kohustused kas täielikult või osaliselt siduvaks. Erandina artikli 67 lõikest 5 võib riigi reguleeriv asutus teha kohustused kas täielikult või osaliselt siduvaks terve ajavahemiku suhtes, milleks need välja pakutakse.

3. Ilma et see piiraks artikli 80 kohaldamist, võib juriidiliselt või oma tegevuses eraldiseisvale majandusüksusele, mis on vastavalt artiklile 67 tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, vajaduse korral kehtestada artiklites 69–74 osutatud kohustusi või muid kohustusi, milleks komisjon annab loa vastavalt artikli 68 lõikele 3, kui mis tahes välja pakutud kohustustest ei piisa artikli 3 eesmärkide täitmiseks.

4. Riigi reguleeriv asutus jälgib ettevõtjate välja pakutud kohustuste rakendamist, mille ta on teinud lõike 2 kohaselt kohustuslikuks ning kaalub nende pikendamist, kui ajavahemik, milleks nad algselt välja pakuti, on möödunud.

Artikkel 79

Kohustuste võtmise menetlus

1. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad võivad riigi reguleerivale asutusele pakkuda välja kohustusi seoses juurdepääsu ja/või kaasinvesteerimise tingimuste või mõlemaga, mida kohaldatakse nende võrkude suhtes, muu hulgas seoses järgmisega:

   a) koostöökokkulepe seoses asjakohaste ja proportsionaalsete kohustuste hindamisega artikli 68 alusel;

   b) kaasinvesteeringud väga suure läbilaskevõimega võrkudesse artikli 76 alusel või

   c) tegelik ja mittediskrimineeriv juurdepääs kolmandatele isikutele artikli 78 alusel, nii vertikaalselt integreeritud ettevõtja poolse vabatahtliku eraldamise perioodi ajal kui ka pärast seda.

   Kohustusi käsitlev ettepanek on piisavalt üksikasjalik, sealhulgas kohustuste täitmise ajakava ja ulatuse ning kohustuste kestuse osas, et riigi reguleeriv asutus saaks teha käesoleva artikli lõike 2 kohase hindamise. Sellised kohustused võivad ületada artikli 67 lõikega 5 turuanalüüsiks ette nähtud ajavahemikke.

2. Välja arvatud juhul, kui kohustused selgelt ei vasta ühele või enamale asjakohasele tingimusele või kriteeriumile, teeb riigi reguleeriv asutus ettevõtja poolt käesoleva artikli lõike 1 alusel välja pakutud mis tahes kohustuste hindamiseks turuanalüüsi, eeskätt pakutud tingimuste kohta, viies läbi avaliku konsulteerimise sidusrühmade ja huvitatud isikutega, eeskätt otseselt mõjutatud kolmandate isikutega. Potentsiaalsed kaasinvestorid või juurdepääsu taotlejad võivad esitada oma seiskoha selle kohta, kas väljapakutud kohustused on kooskõlas vastavalt kas artiklis 68, 76 või 78 ette nähtud tingimustega, ning võivad esitada muudatusettepanekuid.

Mis puudutab käesoleva artikli alusel välja pakutud kohustusi, siis võtab riigi reguleeriv asutus artikli 68 lõike 4 kohaste kohustuste hindamisel eelkõige arvesse tõendeid, mis

a) osutavad väljapakutud kohustuste õiglasele ja mõistlikule laadile;

b) kohustuste avatusele kõigi turuosaliste jaoks;

c) juurdepääsu õigeaegsele kättesaadavusele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, sealhulgas väga suure läbilaskevõimega võrkude puhul, enne seonduvate jaeteenuste käivitamist, ning

d) väljapakutud kohustuste üldisele piisavusele, et võimaldada jätkusuutlikku konkureerimist järgmise etapi turgudel ning hõlbustada väga suure läbilaskevõimega võrkude ühist kasutuselevõttu ja käibeleminekut lõppkasutajate huvides.

Võttes arvesse kõiki konsulteerimise käigus väljendatud seisukohti ja niivõrd, kui need seisukohad esindavad erinevaid sidusrühmi, teatab riigi reguleeriv asutus märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale oma esialgse järelduse selle kohta, kas väljapakutud kohustused vastavad käesolevas artiklis ning vastavalt kas artiklis 68, 76 või 78 sätestatud eesmärkidele, kriteeriumidele ja menetlustele ning millistel tingimustel võib ta kaaluda kohustuste muutmist siduvaks. Ettevõtja võib oma algse pakkumise läbi vaadata, et võtta arvesse riigi reguleeriva asutuse esialgseid järeldusi ning seoses vastavuse saavutamisega käesolevas artiklis ning kohaldataval juhul kas artiklis 68, 76 või 78 sätestatud kriteeriumidele.

3. Ilma et see piiraks artikli 76 lõike 2 esimese lõigu kohaldamist, võib riigi reguleeriv asutus võtta vastu otsuse, et muuta kohustused täielikult või osaliselt siduvaks.

Erandina artikli 67 lõikest 5 võib riigi reguleeriv asutus muuta mõned või kõik kohustused siduvaks konkreetseks ajavahemikuks, mis võib olla kogu ajavahemik, milleks need välja pakutakse, ning kaasinvesteerimise kohustuste korral, mis on siduvaks muudetud artikli 76 lõike 2 esimese lõigu alusel, muudab ta need siduvaks vähemalt seitsmeaastaseks ajavahemikuks.

Kui artiklist 76 ei tulene teisiti, ei piira käesolev artikkel artikli 67 kohase turuanalüüsi menetluse kohaldamist ega artikli 68 kohaste kohustuste kehtestamist.

Kui riigi reguleeriv asutus muudab kohustused käesoleva artikli alusel siduvaks, kaalub ta artikli 68 kohaselt selle otsuse tagajärgi turusuundumustele ning mis tahes kohustuste asjakohasust, mida ta on kehtestanud või mida ta nende kohustuste puudumisel oleks kavatsenud kehtestada käesoleva artikli või artiklite 69–74 alusel. Kui riigi reguleeriv asutus teatab artikli 68 kohasest meetme eelnõust vastavalt artiklile 32, lisab ta teavitusalusele meetme eelnõule kohustusi käsitleva otsuse.

4. Samal viisil, nagu riigi reguleeriv asutus kontrollib ja jälgib artikli 68 alusel kehtestatud kohustuste täitmist ja tagab nende täitmise, kontrollib ja jälgib ta ettevõtjate välja pakutud ja enda poolt käesoleva artikli lõike 3 kohaselt siduvaks muudetud kohustuste täitmist ja tagab nende täitmise, ning kaalub kohustuste pikendamist, kui algne ajavahemik, mil need olid siduvaks muudetud, on möödunud. Kui riigi reguleeriv asutus teeb järelduse, et ettevõtja ei ole käesoleva artikli lõike 3 kohaselt siduvaks muudetud kohustusi täitnud, võib ta kehtestada selliste ettevõtjate suhtes karistusi vastavalt artiklile 29. Ilma et see piiraks artikli 30 kohastele konkreetsetele kohustustele vastavuse tagamise menetlust, võib riigi reguleeriv asutus artikli 68 lõike 6 kohaselt kehtestatud kohustusi uuesti hinnata.

Artikkel 80

Üksnes hulgimüügiga tegelevad ettevõtjad

1. Riigi reguleeriv asutus, kes otsustab artikli 67 kohaselt, kas elektroonilise side teenuste jaeturgudel mittetegutseval ettevõtjal on märkimisväärne turujõud ühel või enamal hulgiturul, kaalub, kas kõnealusel ettevõtjal on järgmised omadused:

   a) kõik ettevõtja äriühingud ja äriüksused, kõik äriühingud, kes on sama(de) lõppomaniku (lõppomanike) kontrolli all, kuid ei pruugi tingimata talle (neile) kuuluda, ja kõik ettevõtja üle kontrolli teostada saavad osanikud tegutsevad liidus hetkel ja kavakohaselt ka tulevikus üksnes elektroonilise side teenuste hulgiturgudel ning seega mitte ühelgi lõppkasutajatele pakutavate elektroonilise side teenuste jaeturul;

   b) ettevõtja ei ole kohustatud olema ainuõiguslikust lepingust või tegelikult ainuõiguslikku lepingut kujutavast lepingust tulenevalt seotud üheainsa eraldiseisva tarneahelas allpool paikneva ettevõtjaga, mis tegutseb lõppkasutajatele pakutavate elektroonilise side teenuste jaeturul.

2. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab seisukohale, et käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud, võib ta kõnealuse ettevõtja suhtes kehtestada üksnes artiklite 70 ja 73 kohaseid kohustusi või õiglase ja mõistliku hinnastamise alaseid kohustusi, kui see on õigustatud turuanalüüsi kohaselt, mis hõlmab märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja tõenäolise käitumise prognoosivat hindamist.

3. Riigi reguleeriv asutus vaatab käesoleva artikli kohaselt ettevõtja suhtes kehtestatud kohustused läbi mis tahes ajal, kui ta järeldab, et käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused ei ole enam täidetud, ning kohaldab vajaduse korral artikleid 67–74. Ettevõtja teavitab riigi reguleerivat asutust viivitamata kõigist käesoleva artikli lõike 1 punktide a ja b seisukohast asjakohastest asjaolude muutustest.

4. Riigi reguleeriv asutus vaatab ettevõtja suhtes käesoleva artikli kohaselt kehtestatud kohustused läbi ka siis, kui ta järeldab ettevõtja poolt järgmise tasandi klientidele pakutavatele tingimustele tuginedes, et on tekkinud või tõenäoliselt võivad tekkida lõpptarbijaid kahjustavad konkurentsiprobleemid, mis tingivad vajaduse kehtestada üks või mitu artiklites 69, 71, 72 või 74 sätestatud kohustust või muuta käesoleva artikli lõike 2 kohaselt kehtestatud kohustusi.

5. Käesoleva artikli kohast kohustuste kehtestamist ja läbivaatamist rakendatakse artiklites 23, 32 ja 33 sätestatud korras.

Artikkel 81

Üleminek pärandinfrastruktuurilt

1. Ettevõtjad, kes on vastavalt artiklile 67 tunnistatud ühel või mitmel asjaomasel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, teatavad riigi reguleerivale asutusele eelnevalt ja õigeaegselt oma plaanist kõrvaldada kasutusest või asendada uue infrastruktuuriga võrgu, sealhulgas pärandinfrastruktuuri osad, mis on vajalikud vaskpaarvõrgu toimimiseks ja mille suhtes kohaldatakse artiklite 68–80 kohaseid kohustusi.

2. Riigi reguleeriv asutus tagab, et kasutusest kõrvaldamise või asendamise menetlus hõlmab läbipaistvat ajakava ja tingimusi, sealhulgas asjakohast etteteatamisaega ja üleminekut, ning näeb ette vähemalt võrreldava kvaliteediga kättesaadavad, alternatiivsed tooted, mis võimaldavad juurdepääsu ajakohastatud võrguinfrastruktuurile, millega asendatakse vajaduse korral asendatud elemendid, et kaitsta konkurentsi ja lõppkasutajate õigusi.

Riigi reguleeriv asutus võib kasutusest kõrvaldamiseks või asendamiseks välja pakutud varade puhul kohustused tühistada, olles teinud kindlaks, et juurdepääsu pakkuja on

a) tõendatult kehtestanud üleminekuks asjakohased tingimused, tehes sealhulgas kättesaadavaks vähemalt võrreldava kvaliteediga alternatiivse juurdepääsutoote kui pärandinfrastruktuuri kasutades, mis võimaldab juurdepääsu taotlejatel jõuda samade lõppkasutajateni, ning

b) vastanud käesoleva artikli kohaselt riigi reguleerivale asutusele esitatud tingimustele ja korrale.

Sellist kasutusest kõrvaldamist rakendatakse artiklites 23, 32 ja 33 osutatud menetluste kohaselt.

3. Käesolev artikkel ei piira selliste reguleeritud toodete kättesaadavust, mille on kehtestanud riigi reguleeriv asutus ajakohastatud võrguinfrastruktuuri jaoks kooskõlas artiklites 67 ja 68 sätestatud menetlusega.

Artikkel 82

BERECi suunised väga suure läbilaskevõimega võrkude kohta

BEREC esitab pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] suunised kriteeriumide kohta, millele võrk peab vastama, et seda saaks käsitada väga suure läbilaskevõimega võrguna, eriti seoses alla- ja üleslüli ribalaiuse, toimekindluse, vigadega seotud parameetrite ning hilistuse ja selle varieeruvuse näitajatega. Riigi reguleerivad asutused võtavad neid suuniseid hoolikalt arvesse. BEREC ajakohastab neid suuniseid 31. detsembriks 2025 ja seejärel regulaarselt.

V PEATÜKK
REGULATIIVNE KONTROLL JAETEENUSTE ÜLE

Artikkel 83

Regulatiivne kontroll jaeteenuste üle

1. Liikmesriigid võivad tagada, et riigi reguleerivad asutused kehtestavad asjakohased regulatiivsed kohustused ettevõtjatele, kelle puhul on tuvastatud, et neil on asjaomasel jaemüügiturul märkimisväärne turujõud vastavalt artiklile 63, kui

   a) artikli 67 kohaselt tehtud turuanalüüsi tulemusel otsustab riigi reguleeriv asutus, et artikli 64 kohaselt kindlaks määratud asjaomane jaemüügiturg ei põhine tegelikult konkurentsil, ja

b) riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et artiklite 69–74 alusel kehtestatud kohustused ei tooks kaasa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamist.

2. Käesoleva artikli lõike 1 alusel kehtestatud kohustused lähtuvad kindlakstehtud probleemi olemusest ning on artiklis 3 sätestatud eesmärke silmas pidades proportsionaalsed ja põhjendatud. Kehtestatud kohustused võivad hõlmata nõuet, et kindlakstehtud ettevõtjad ei kehtestaks liiga kõrgeid hindu, ei takistaks turule sisenemist ega piiraks konkurentsi ülimadalate hindade määramisega, ei eelistaks põhjendamatult teatavaid lõppkasutajaid ega pakuks teenuseid põhjendamatult komplektidena. Lõppkasutajate huvide kaitsmiseks ja samas ka tõhusa konkurentsi toetamiseks võivad riigi reguleerivad asutused selliste ettevõtjate suhtes kohaldada asjakohaseid jaemüügi hinnalae meetmeid, individuaalsete tariifide kontrollimise meetmeid või meetmeid, millega muudetakse tariifid kuludele orienteerituks või samasuguseks, nagu on hinnad võrreldavatel turgudel.

3. Riigi reguleerivad asutused tagavad, et kui ettevõtja suhtes kohaldatakse jaemüügitariifi reguleerimist või tema jaemüüki kontrollitakse muul viisil, rakendatakse vajalikke ja asjakohaseid kuluarvestussüsteeme. Riigi reguleerivad asutused võivad kindlaks määrata kasutatava vormingu ja arvestusmetoodika. Kuluarvestussüsteemist kinnipidamist kontrollib pädev sõltumatu asutus. Riigi reguleerivad asutused tagavad, et kord aastas avaldatakse teatis süsteemist kinnipidamise kohta.

4. Ilma et see piiraks artiklite 85 ja 88 kohaldamist, ei kohalda riigi reguleerivad asutused käesoleva artikli lõike 1 kohaseid jaemüügi kontrollimise mehhanisme geograafiliste turgude või kasutajaturgude suhtes, mille puhul nad on kindlad tõhusa konkurentsi olemasolus.

III OSA

TEENUSED

I JAOTIS

UNIVERSAALTEENUSE PAKKUMISE KOHUSTUSED

Artikkel 84

Taskukohase hinnaga universaalteenus

1. Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil on kõigile tarbijatele tagatud konkreetsele riigile iseloomulike tingimuste seisukohast taskukohase hinnaga ja nende territooriumil ette nähtud kvaliteediga juurdepääs piisava kiirusega lairibateenusele või internetiühendusele ja kõneside teenustele, sealhulgas alusühendusele määratud asukohas.

2. Liikmesriigid võivad lisaks tagada ka selliste lõikes 1 osutatud teenuste taskukohasuse, mida ei pakuta määratud asukohas, kui nad peavad seda vajalikuks oma tarbijate täieliku sotsiaalse ja majandusliku kaasatuse tagamiseks ühiskonnas.

3. Pidades silmas riigisiseseid tingimusi ja liikmesriigi territooriumil tarbijate enamiku poolt kasutatavat minimaalset ribalaiust ning võttes arvesse BERECi aruannet parimate tavade kohta, määratleb iga liikmesriik lõike 1 kohaldamiseks piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse, eesmärgiga tagada ühiskonnas sotsiaalseks ja majanduslikuks kaasatuseks vajalik ribalaius. Piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühendus peab suutma tagada ribalaiuse, mis on vajalik vähemalt V lisas sätestatud teenuste miinimumkogumi toetamiseks.

   Et aidata kaasa käesoleva artikli järjepidevale kohaldamisele, võtab BEREC ... [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] pärast huvitatud isikutega konsulteerimist ning tihedas koostöös komisjoniga ja komisjoni (Eurostati) kättesaadavaid andmeid arvestades vastu aruande, mis käsitleb liikmesriikide parimaid tavasid piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse määratlemise toetamiseks esimese lõigu alusel. Seda aruannet ajakohastatakse korrapäraselt, et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja muutusi tarbijate kasutustavades.

4. Tarbija taotlusel võib lõikes 1 ja kohaldataval juhul lõikes 2 osutatud ühendus piirduda kõneside teenuste toetamisega.

5. Liikmesriigid võivad käesoleva artikli sätteid laiendada lõppkasutajatele, kes on mikroettevõtjad, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad ning mittetulundusühendused.

Artikkel 85

Taskukohase universaalteenuse pakkumine

1. Riigi reguleerivad asutused jälgivad muude pädevate asutustega koordineeritult artikli 84 lõikes 1 osutatud ja turul pakutavate teenuste jaemüügihindade arengut ja taset eelkõige võrreldes riigisiseste hindade ja riigi tarbijate sissetulekutega.

2. Kui liikmesriigid teevad kindlaks, et riigisiseseid tingimusi arvesse võttes ei ole artikli 84 lõikes 1 osutatud teenuste jaehinnad taskukohased, kuna madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijate juurdepääs kõnealustele teenustele on takistatud, võtavad nad meetmeid, et tagada selliste tarbijate jaoks piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenuste taskukohasus vähemalt määratud asukohas.

   Selleks võivad liikmesriigid kas tagada sellistele tarbijatele sidepidamiseks toetuse andmise või nõuda selliste teenuste pakkujatelt, et nad pakuksid kõnealustele tarbijatele tariifivõimalusi ja/või pakette, mis erinevad tavapäraste kaubandustingimuste kohaselt pakutavatest. Selleks võivad liikmesriigid kõnealustelt teenusepakkujatelt nõuda kogu territooriumil ühtsete tariifide, sealhulgas geograafiliste keskmiste kohaldamist.

Erandjuhtudel, eriti siis, kui käesoleva lõike teise lõigu kohaste kohustuste kehtestamine kõikide teenusepakkujate suhtes põhjustaks teenusepakkujatele või liikmesriikidele tõendatava liigse haldus- või rahalise koormuse, võib liikmesriik erandkorras otsustada kehtestada nende eritariifivõimaluste või -pakettide pakkumise kohustuse ainult määratud teenusepakkujate suhtes. Artiklit 86 kohaldatakse selliste määramiste suhtes *mutatis mutandis*. Kui liikmesriik määrab ettevõtjad, tagab ta, et kõikidel madala sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatel on võimalik valida ettevõtjate vahel, kes pakuvad nende vajadustele vastavaid tariifivõimalusi, välja arvatud juhul, kui sellise valiku tagamine oleks võimatu või põhjustaks liigse täiendava haldus- või rahalise koormuse.

Liikmesriigid tagavad, et selliste tariifivõimaluste või pakettide kasutamise õigusega tarbijatel on õigus sõlmida leping kas ettevõtjaga, kes osutab artikli 84 lõikes 1 osutatud teenuseid, või siis vastavalt käesolevale lõikele määratud ettevõtjaga, ning nende number jääb neile kättesaadavaks piisavaks ajaks ning teenuse põhjendamatut peatamist välditakse.

3. Liikmesriigid tagavad, et ettevõtjad, kes pakuvad madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele lõike 2 kohaselt tariifivõimalusi või pakette, teavitavad riigi reguleerivaid asutusi ja muid pädevaid asutusi kõnealuste pakkumiste üksikasjadest. Riigi reguleerivad asutused tagavad muude pädevate asutustega koordineeritult, et tingimused, mille kohaselt pakuvad ettevõtjad tariifivõimalusi või pakette vastavalt artiklile 2, on täielikult läbipaistvad ja need avaldatakse ning neid kohaldatakse kooskõlas mittediskrimineerimise põhimõttega. Riigi reguleerivad asutused võivad muude pädevate asutustega koordineeritult nõuda selliste tariifivõimaluste või pakettide muutmist või tühistamist.

4. Liikmesriigid tagavad riigisiseseid tingimusi silmas pidades, et vajaduse korral puuetega tarbijaid toetatakse ja asjakohasel juhul võetakse muid erimeetmeid, tagamaks, et seonduvad telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmed ning võrdväärset juurdepääsu soodustavad eriseadmed ja -teenused, sealhulgas vajaduse korral spetsiaalsed kõneteenused ja vahendusteenused, on kättesaadavad ja taskukohased.

5. Käesolevat artiklit kohaldades püüavad liikmesriigid turumoonutusi minimeerida.

6. Liikmesriigid võivad käesoleva artikli kohaldamist laiendada lõppkasutajatele, kes on mikroettevõtjad ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad ning mittetulundusühendused.

Artikkel 86

Universaalteenuse kättesaadavus

1. Kui liikmesriik on artikli 22 lõike 1 kohaselt läbi viidud geograafilise ülevaate tulemusi (kui need on kättesaadavad) ja vajaduse korral mis tahes täiendavaid tõendeid arvesse võttes kindlaks teinud, et määratud asukohas piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse, nagu see on artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud, ja kõneside teenuste kättesaadavust ei ole tavalistel kaubandustingimustel või muude võimalike riiklike poliitikavahendite kaudu tema territooriumil või selle eri osades võimalik tagada, võib ta kehtestada asjakohased universaalteenuse pakkumise kohustused, et rahuldada kõik lõppkasutajate põhjendatud taotlused juurdepääsuks kõnealustele teenustele tema territooriumi asjaomastes osades.

2. Liikmesriigid otsustavad, milline on kõige tulemuslikum ja otstarbekam viis, et tagada artikli 84 lõikes 3 määratletud piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenuste kättesaadavus määratud asukohas, pidades kinni objektiivsuse, läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtetest. Liikmesriigid püüavad minimeerida turumoonutusi, eelkõige teenuste pakkumist hindadega või muudel tingimustel, mis ei vasta tavalistele kaubandustingimustele, kaitstes samas avalikku huvi.

3. Eelkõige juhul, kui liikmesriik otsustab kehtestada kohustused, et tagada lõppkasutajatele artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenuste kättesaadavus määratud asukohas, võib ta määrata ühe või mitu ettevõtjat, et kindlustada selline kättesaadavuskogu riigi territooriumil. Liikmesriigid võivad määrata eri ettevõtjad või ettevõtjate rühmad pakkuma piisava kiirusega lairibateenust või internetiühendust ja kõneside teenuseid määratud asukohas või tegutsema riigi territooriumi eri osades.

4. Kui liikmesriigid määravad ettevõtjad riigi teatavas osas või kogu riigis tagama käesoleva artikli lõike 3 kohaste teenuste kättesaadavust, kasutavad nad selleks tulemuslikku, objektiivset, läbipaistvat ja mittediskrimineerivat määramismehhanismi, mille puhul ei jäeta a priori kõrvale ühegi ettevõtja võimalust saada määratud. Sellised määramismeetodid tagavad, et piisava kiirusega lairibateenust või internetiühendust ja kõneside teenuseid pakutakse määratud asukohas majanduslikult tõhusalt, ning selliseid meetodeid võib kasutada artikli 89 kohase universaalteenuse pakkumise kohustuse netokulu kindlaksmääramise vahendina.

5. Kui käesoleva artikli lõike 3 kohaselt määratud ettevõtja kavatseb kogu oma kohaliku juurdepääsuvõrgu vara või selle osa üle anda erineva omandilise kuuluvusega eraldiseisvale juriidilisele isikule, teavitab ta sellest eelnevalt ja õigeaegselt riigi reguleerivat asutust või muud pädevat asutust, et see saaks hinnata kavandatava tehingu mõju artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkumisele määratud asukohas. Riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus võib kooskõlas artikli 13 lõikega 2 kehtestada erikohustused, neid muuta või need tühistada.

Artikkel 87

Olemasoleva universaalteenuse staatus

Liikmesriigid võivad jätkuvalt tagada selliste muude teenuste kättesaadavuse, mis olid jõus … [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev] ning mille hulka ei kuulu artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenused määratud asukohas, kui riigisisest olukorda arvestades on vajadus selliste teenuste järele nõuetekohaselt kindlaks tehtud. Kui liikmesriigid määravad ettevõtjad pakkuma kõnealuseid teenuseid riigi teatavas osas või kogu riigis, kohaldatakse artiklit 86. Kõnealuseid kohustusi rahastatakse artikli 90 kohaselt.

Liikmesriigid vaatavad käesoleva artikli kohaselt kehtestatud kohustused läbi … [kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga kolme aasta tagant.

Artikkel 88

Kulude kontrollimine

1. Liikmesriigid tagavad, et pakkudes vahendeid ja teenuseid lisaks artiklis 84 nimetatutele, kehtestavad artiklite 84–87 kohaselt piisava lairibateenust või internetiühendust ja kõneside teenuseid pakkuvad ettevõtjad tingimused nii, et lõppkasutaja ei oleks kohustatud maksma vahendite või teenuste eest, mis ei ole taotletud teenuse jaoks vajalikud või kohustuslikud.

2. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 84 osutatud piisava lairibateenuse või internetiühenduse või kõneside teenuste pakkujad ja artikli 85 alusel teenuste pakkujad pakuvad VI lisa A osas sätestatud erivahendeid ja -teenuseid, kui see on kohaldatav, et tarbijad saaksid jälgida ja kontrollida kulutusi. Liikmesriigid tagavad, et nimetatud pakkujad kehtestavad süsteemi, eesmärgiga vältida kõneside teenuste või piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse põhjendamatut peatamist artiklis 85 osutatud tarbijate puhul, ning ka asjakohase mehhanismi, et kontrollida jätkuvat huvi teenuse kasutamise vastu.

Liikmesriigid võivad käesoleva lõike sätteid laiendada lõppkasutajatele, kes on mikroettevõtjad, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad ning mittetulundusühendused.

3. Iga liikmesriik tagab, et kui pädev asutus leiab, et vahend on laialdaselt kättesaadav, on pädeval asutusel võimalik loobuda lõikes 2 sätestatud nõuetest kogu riigi territooriumil või osal sellest.

Artikkel 89

Universaalteenuse pakkumise kohustuste kulude arvestamine

1. Kui riigi reguleerivad asutused leiavad, et artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud piisava kiirusega lairibateenuse või internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkumine artiklite 84, 85 ja 86 kohaselt või olemasolevate universaalteenuste jätkamine artikli 87 kohaselt võib selliste teenuste pakkujatele, kes taotlevad hüvitist, olla ebamõistlikult koormav, arvutavad riigi reguleerivad asutused välja sellise universaalteenuse pakkumise netokulud.

Selleks teevad riigi reguleerivad asutused järgmist:

a) arvutavad universaalteenuse pakkumise kohustuse netokulu, võttes arvesse kõiki turueeliseid, mis saavad osaks teenusepakkujale, kes pakub artikli 84 lõike 3 kohaselt määratletud piisava kiirusega lairibateenust või internetiühendust ja kõneside teenuseid artiklite 84, 85 ja 86 kohaselt, või artiklis 87 sätestatud olemasolevate universaalteenuste jätkuva pakkumise netokulu kooskõlas VII lisaga, või

b) kasutavad universaalteenuse pakkumise netokulusid, mis on tehtud kindlaks määramismehhanismiga artikli 86 lõike 4 kohaselt.

2. Universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu arvestamisel vastavalt lõike 1 teise lõigu punktile a aluseks võetud raamatupidamisdokumente ja/või muud teavet kontrollib ja need kinnitab riigi reguleeriv asutus või asjaomastest pooltest sõltumatu asutus, kelle riigi reguleeriv asutus on heaks kiitnud. Kulude arvestamise tulemused ja kontrollimise järeldused on avalikkusele kättesaadavad.

Artikkel 90

Universaalteenuse pakkumise kohustuste rahastamine

1. Kui riigi reguleeriv asutus leiab artiklis 89 nimetatud netokulude arvestamise põhjal, et pakkuja kanda on ebamõistlikult koormav, otsustab liikmesriik asjaomase pakkuja taotluse korral kohaldada ühte või mitut alljärgnevatest punktidest:

a) võtta kasutusele mehhanismi kindlaksmääratud netokulude kompenseerimiseks kõnealusele teenusepakkujale läbipaistvatel tingimustel ja riigi vahenditest;

b) jagada universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujate vahel.

2. Kui netokulu jagatakse käesoleva artikli lõike 1 punkti b kohaselt, kehtestab liikmesriik jagamismehhanismi, mida haldab riigi reguleeriv asutus või toetuse saajatest sõltumatu asutus riigi reguleeriva asutuse järelevalve all. Rahastada võib ainult artiklites 84–87 sätestatud kohustuste netokulu, mis on kindlaks määratud kooskõlas artikliga 89.

Jagamismehhanism järgib VII lisa B osas esitatud läbipaistvuse, minimaalse turumoonutuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Liikmesriigid võivad otsustada mitte nõuda rahalist panust ettevõtjatelt, kelle siseriiklik käive on sätestatud piirsummast väiksem.

Kõik universaalteenuse pakkumise kohustuste kulu jagamisega seotud tasud on eristatavad ja need määratakse kindlaks iga ettevõtja puhul eraldi. Kui ettevõtja ei osuta oma teenuseid selle liikmesriigi territooriumil, kes on jagamismehhanismi kasutusele võtnud, ei kehtestata temale selliste tasude maksmise kohustust ega nõuta temalt sisse selliseid tasusid.

Artikkel 91

Läbipaistvus

1. Kui artikli 89 kohaselt tuleb arvutada universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu, tagavad riigi reguleerivad asutused, et netokulu arvestamise põhimõtted ja kasutatava metoodika üksikasjad on avalikult kättesaadavad.

Kui luuakse artikli 90 lõikes 2 osutatud universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulu jagamise mehhanism, tagavad riigi reguleerivad asutused, et kulude jagamise ja netokulude kompenseerimise põhimõtted on avalikult kättesaadavad.

2. Võttes arvesse ärisaladuse hoidmist käsitlevaid liidu ja liikmesriikide norme, avaldab riigi reguleeriv asutus aastaaruande, milles esitatakse universaalteenuse pakkumise kohustuste arvestatud kulu üksikasjad, tehes kindlaks kõigi asjaomaste ettevõtjate panuse, ning turueelised, mis on saanud osaks ettevõtjatele vastavalt artiklites 84–87 sätestatud universaalteenuse pakkumise kohustustele.

Artikkel 92

Kohustuslikud lisateenused

Peale artiklites 84–87 osutatud universaalteenuse kohustuste raames osutatavate teenuste võivad liikmesriigid muuta oma territooriumil avalikult kättesaadavaks lisateenused. Sellisel juhul ei kehtestata teatavaid ettevõtjaid hõlmavat kompenseerimismehhanismi.

II JAOTIS
NUMERATSIOONIRESSURSID

Artikkel 93

Numeratsiooniressursid

1. Liikmesriigid tagavad, et riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused kontrollivad kõigi riiklike numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmist ja riiklike numeratsiooniplaanide haldamist ning et üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkumiseks pakutakse piisavalt numeratsiooniressursse. Liikmesriigid tagavad riiklike numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise objektiivse, läbipaistva ja mittediskrimineeriva korra kehtestamise.

2. Riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused võivad ka anda riiklike numeratsiooniplaanide numeratsiooniressursside kasutusõigusi eriteenuste pakkumiseks muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele, tingimusel et praeguse ja prognoositava tulevase nõudluse rahuldamiseks tehakse kättesaadavaks asjakohased numeratsiooniressursid. Kõnealused ettevõtjad tõestavad oma suutlikkust numeratsiooniressursse hallata ja täidavad mis tahes asjakohaseid nõudeid, mis kehtestatakse artikli 94 alusel. Riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused võivad peatada numeratsiooniressursside kasutusõiguste edasise andmise sellistele ettevõtjatele, kui on tõendatud, et on oht numeratsiooniressursside ammendamiseks.

BEREC võtab ... [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga vastu suunised numeratsiooniressursside haldamise suutlikkuse ja numeratsiooniressursside ammendamise ohu hindamise ühiste kriteeriumide kohta, et aidata kaasa käesoleva lõike järjekindlale kohaldamisele.

3. Riigi reguleerivad või muud pädevad asutused tagavad, et riiklike numeratsiooniplaanide ja numeratsioonikorra kohaldamine toimub nii, et kõiki üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujaid ja lõike 2 kohaselt vastavat õigust omavaid ettevõtjaid koheldakse võrdselt. Eelkõige tagavad liikmesriigid, et ettevõtja, kellele on antud numeratsiooniressursside kasutusõigus, ei diskrimineeri teisi elektroonilise side teenuste pakkujaid seoses nende teenustele juurdepääsemiseks vajalike numeratsiooniressurssidega.

4. Iga liikmesriik tagab, et riigi reguleerivad või muud pädevad asutused teevad kättesaadavaks oma mittegeograafilise numeratsiooniala, mida võib kasutada muude elektroonilise side teenuste kui isikutevahelise side teenuste pakkumiseks kogu liidu territooriumil, ilma et see piiraks määruse (EL) nr 531/2012 ning käesoleva direktiivi artikli 97 lõike 2 kohaldamist. Kui numeratsiooniressursside kasutusõigused on kooskõlas käesoleva artikli lõikega 2 antud muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude pakkujad või teenuste pakkujad, kohaldatakse käesolevat lõiget nende konkreetsete teenuste suhtes, mille pakkumiseks kasutusõigused on antud.

Riigi reguleerivad või muud pädevad asutused tagavad, et tingimused, mis on kooskõlas I lisa E osaga seatud numeratsiooniressursside kasutusõigustele teenuste pakkumiseks väljaspool riigikoodi liikmesriiki, ja nende täitmise tagamise meetmed ei ole ei vähem ega rohkem ranged kui need, mida kohaldatakse riigikoodi liikmesriigis osutatavate teenuste suhtes kooskõlas käesoleva direktiiviga. Riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused tagavad samuti kooskõlas artikli 94 lõikega 6, et nende riigikoodi numeratsiooniressursse muudes liikmesriikides kasutavad teenusepakkujad vastavad numeratsiooniressursside kasutamisega seotud tarbijakaitsealastele ja muudele siseriiklikele õigusnormidele, mida kohaldatakse liikmesriikides, kus numeratsiooniressursse kasutatakse. See kohustus ei piira kõnealuste liikmesriikide pädevate asutuste jõustamisvolitusi.

BEREC abistab riigi reguleerivate või muude pädevate asutuste taotluse korral neid nende tegevuse koordineerimisel, et tagada selliste numeratsiooniressursside tõhus haldamine, mida võib kasutada territooriumiväliselt liidu piires.

Selleks et hõlbustada riigi reguleerivate asutuste ja/või muude pädevate asutuste järelevalvet käesoleva lõike nõuete täitmise üle, koostab BEREC andmebaasi nendest numeratsiooniressurssidest, mida võib liidu piires territooriumiväliselt kasutada. Sel eesmärgil edastavad riigi reguleerivad või muud pädevad asutused BERECile asjakohast teavet. Kui selliste numeratsiooniressursside kasutusõigusi, mida võib liidu piires territooriumiväliselt kasutada, ei anna riigi reguleeriv asutus, konsulteerib nende andmise või haldamise eest vastutav pädev asutus riigi reguleeriva asutusega.

5. Liikmesriigid tagavad, et ühtne rahvusvaheline kood on 00. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamiseks kahel pool liikmesriikidevahelist piiri paiknevate naaberpiirkondade vahel võib kehtestada erikorra või pikendada juba kehtivat erikorda.

Liikmesriigid võivad nõustuda jagama ühtset numeratsiooniplaani kõigi numbrite või teatavate numbrikategooriate puhul.

Lõppkasutajaid teavitatakse täielikult sellisest korrast või sellistest kokkulepetest.

6. Ilma et see piiraks artikli 106 kohaldamist, edendavad liikmesriigid numeratsiooniressursside pakkumist raadiolainete abil, kui see on tehniliselt võimalik, et hõlbustada elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate vahetamist lõppkasutajatel, eelkõige kehtib see masinatevaheliste teenuste pakkujate ja kasutajate puhul.

7. Liikmesriigid tagavad, et riigi numeratsiooniplaanid ja kõik nende täiendused või muudatused avaldatakse, võttes arvesse ainult neid piiranguid, mis on kehtestatud riigi julgeoleku tõttu.

8. Liikmesriigid toetavad teatavate numbrite või numeratsioonialade ühtlustamist liidu piires, kui see soodustab nii siseturu toimimist kui ka üleeuroopaliste teenuste arengut. Kui see on vajalik, et käsitleda piiriülest või üleeuroopalist rahuldamata nõudlust numeratsiooniressursside järele, võtab komisjon BERECi arvamust hoolikalt arvesse võttes vastu rakendusaktid, millega teatavad numbrid või numeratsioonialad ühtlustatakse.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 94

Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise menetlus

1. Kui numeratsiooniressursside kasutamiseks tuleb anda individuaalseid kasutusõigusi, annavad riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused sellised õigused taotluse korral igale ettevõtjale elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks artiklis 12 nimetatud üldloa alusel, võttes arvesse artikli 13 ning artikli 21 lõike 1 punkti c sätteid ning muid norme, millega tagatakse nende numeratsiooniressursside tulemuslik kasutamine kooskõlas käesoleva direktiiviga.

2. Numeratsiooniressursside kasutusõigusi antakse avatud, objektiivse, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja proportsionaalse menetlusega.

   Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmisel täpsustavad riigi reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused, kas ja millistel tingimustel võib õiguste omanik neid õigusi üle anda.

   Kui riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused annavad numeratsiooniressursside kasutusõigusi piiratud ajavahemikuks, peab kõnealuse ajavahemiku kestus olema vastavuses asjaomase teenusega, arvestades taotletavat eesmärki, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust võimaldada investeeringu puhul asjakohane amortisatsiooniperiood.

3. Riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus võtab vastu numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmist käsitlevad otsused võimalikult kiiresti pärast seda, kui on täidetud taotluse kätte saanud, ning riigi numeratsiooniplaanist eriotstarbeks eraldatud numeratsiooniressursside puhul kolme nädala jooksul. Need otsused avalikustatakse.

4. Kui pärast konsulteerimist huvitatud isikutega artikli 23 kohaselt on riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused otsustanud, et erandliku majandusliku väärtusega numeratsiooniressursside kasutusõigusi antakse ainult konkurentsil või võrdlustel põhineva valikumenetluse alusel, võivad riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused pikendada käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kolme nädala pikkust tähtaega veel kolme nädala võrra.

5. Riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused ei piira antavate individuaalsete kasutusõiguste hulka, kui see ei ole vajalik numeratsiooniressursside tõhusa kasutamise tagamiseks.

6. Kui numeratsiooniressursside kasutusõigused hõlmavad nende territooriumivälist kasutust liidus vastavalt artikli 93 lõikele 4, seab riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus nimetatud kasutusõigustele eritingimused, et tagada vastavus kõigile asjaomastele numeratsiooniressursside kasutusega seotud liikmesriigi tarbijakaitse normidele ja õigusele, mida kohaldatakse liikmesriikides, kus numeratsiooniressursse kasutatakse.

Selle liikmesriigi, kus numeratsiooniressursse kasutatakse, reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse taotlusel, milles tõendatakse kõnealuse liikmesriigi asjaomaste tarbijakaitse normide või numeratsiooniressursside kasutamist käsitlevate siseriikliku õiguse rikkumist, tagab selle liikmesriigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus, kus numeratsiooniressursside kasutusõigused on antud, käesoleva lõike esimese lõigu alusel lisatud tingimuste täitmise vastavalt artiklile 30, võttes sealhulgas raskematel juhtumitel ära asjaomasele ettevõtjale antud numeratsiooniressursside territooriumivälise kasutamise õiguse.

BEREC soodustab ja koordineerib asjaomaste eri liikmesriikide pädevate asutuste teabevahetust ja tagab nende koostöö nõuetekohase koordineerimise.

7. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka siis, kui riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused annavad numeratsiooniressursside kasutusõigusi muudele ettevõtjatele kui need, kes pakuvad artikli 93 lõike 2 kohaselt elektroonilise side võrke või teenuseid.

Artikkel 95

Tasu numeratsiooniressursside kasutusõiguste eest

Liikmesriigid võivad lubada riigi reguleerival asutusel ja/või muul pädeval asutusel kehtestada tasu numeratsiooniressursside kasutusõiguste eest, et tagada kõnealuste vahendite optimaalne kasutamine. Liikmesriigid tagavad, et sellised tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, võrreldes nende kavandatud eesmärgiga, ja et nende puhul on arvesse võetud artiklis 3 sätestatud eesmärke.

Artikkel 96

Kadunud laste otsimise ja muud laste abitelefonid

1. Liikmesriigid tagavad lõppkasutajatele tasuta juurdepääsu abitelefoni teenusele, et teatada laste kadumise juhtumitest. Abitelefoni number on 116000.

2. Liikmesriigid tagavad, et puuetega lõppkasutajatel oleks võimalikult suures ulatuses juurdepääs numbri 116000 all osutatavatele teenustele. Meetmed, mis võetakse, et hõlbustada puuetega lõppkasutajate juurdepääsu nendele teenustele teises liikmesriigis reisides, põhinevad artiklis 39 sätestatud asjakohaste standardite või spetsifikatsioonide järgimisel.

3. Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed tagamaks, et asutus või ettevõtja, kellele number 116000 on määratud, eraldab abitelefoni tööks vajalikud vahendid.

4. Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et lõppkasutajaid teavitatakse piisavalt numbri 116000 ja asjakohasel juhul numbri 116111 olemasolust ja nende raames pakutavate teenuste kasutamisest.

Artikkel 97

Juurdepääs numbritele ja teenustele

1. Liikmesriigid tagavad, kui see on majanduslikult teostatav, välja arvatud juhtudel, kui lõppkasutaja on ärilistel põhjustel otsustanud konkreetsetes geograafilistes piirkondades asuvate helistajate juurdepääsu piirata, et riigi reguleerivad asutused või muud pädevad asutused võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et lõppkasutajatel on

   a) juurdepääs liidus osutatavatele teenustele ja nad saavad neid kasutada, kasutades mittegeograafilisi numbreid, ja

   b) juurdepääs kõigile liidus välja antud numbritele, olenemata operaatori kasutatavast tehnoloogiast ja seadmetest, sealhulgas liikmesriikide numeratsiooniplaani numbritele ning rahvusvahelistele tasuta telefoninumbritele.

2. Liikmesriigid tagavad, et nimetatud riigi reguleerivatel asutustel või muudel pädevatel asutustel on võimalik nõuda üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujatelt või üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujatelt, et nad tõkestaksid igal üksikul juhul juurdepääsu numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu, ning nõuda, et kõnealustel juhtudel peataksid elektroonilise side teenuste pakkujad asjaomase vastastikuse sidumise või muude teenuste müügi.

III JAOTIS
LÕPPKASUTAJATE ÕIGUSED

Artikkel 98

Erandid teatud mikroettevõtjatele

Käesolevat jaotist, välja arvatud artiklid 99 ja 100, ei kohaldata mikroettevõtjate suhtes, kes osutavad numbrivabasid isikutevahelise side teenuseid, välja arvatud mikroettevõtjad, kes osutavad ka muid elektroonilise side teenuseid.

Liikmesriigid tagavad, et lõppkasutajaid teavitatakse esimese lõigu kohasest erandist enne lepingu sõlmimist mikroettevõtjaga, kes osutab numbrivabasid isikutevahelise side teenuseid.

Artikkel 99

Mittediskrimineerimine

Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad ei kohalda lõppkasutajate suhtes erinevaid võrkudele või teenustele juurdepääsu või nende kasutamise nõuded või üldisi tingimusi põhjustel, mis on seotud lõppkasutaja kodakondsuse, elukoha või asukohaga, välja arvatud juhul, kui selline erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud.

Artikkel 100

Põhiõiguste kaitse

1. Siseriiklikud meetmed, mis käsitlevad teenuste ja rakenduste kättesaadavust lõppkasutajatele või nende kasutamist elektroonilise side võrgu kaudu, järgivad Euroopa Liidu põhiõiguste hartat („harta“) ja liidu õiguse üldpõhimõtteid.

2. Lõppkasutajate juurdepääsuga teenustele ja rakendustele elektroonilise side võrkude kaudu ning nende rakenduste ja teenuste kasutamisega seonduvaid meetmeid, mis piiravad hartas tunnustatud õiguste või vabaduste kasutamist, kehtestatakse üksnes juhul, kui need on seadusega ette nähtud ning austavad kõnealuseid õigusi ja vabadusi, on proportsionaalsed ja vajalikud ning vastavad tegelikult liidu õigusega tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi kooskõlas harta artikli 52 lõikega 1 ning liidu õiguse üldpõhimõtetega, sh õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Seega võetakse nimetatud meetmeid üksnes nõuetekohaselt järgides süütuse presumptsiooni põhimõtet ja austades õigust eraelu puutumatusele. Tagada tuleb eelnev, õiglane ja erapooletu menetlus, sh asjaomase isiku või asjaomaste isikute õigus olla ära kuulatud, kohaldades asjakohaseid tingimusi ja menetluskorda nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel kooskõlas hartaga.

Artikkel 101

Ühtlustamise tase

1. Kui käesolevas jaotises ei ole sätestatud teisiti, ei hoia ega kehtesta liikmesriigid oma õiguses selliseid lõppkasutajate kaitse norme, mis erinevad artiklitega 102–115 sätestatust, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid eeskirju, millega tagataks kaitse erinev tase.

2. Kuni … [kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] võivad liikmesriigid jätkuvalt kohaldada rangemaid siseriiklikke tarbijakaitse norme, mis erinevad artiklitega 102–115 kehtestatust, tingimusel et need normid olid jõus … [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev] ning neist tulenevad mis tahes piirangud siseturu toimimisele on proportsionaalsed tarbijakaitse eesmärgiga.

   Liikmesriigid teatavad komisjonile ... [12 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] kõigist käesoleva lõike alusel kohaldatavatest siseriiklikest sätetest.

Artikkel 102

Lepingute puhul teabele esitatavad nõuded

1. Enne kui leping või mõni vastav pakkumine on tarbija jaoks siduvaks muutunud, esitavad muude üldkasutatavate elektroonilise side teenuste kui masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujad direktiivi 2011/83/EL artiklites 5 ja 6 osutatud teabe ja peale selle käesoleva direktiivi VIII lisas loetletud teabe sellises ulatuses, mis puudutab teenust, mida nad pakuvad.

   See teave esitatakse selgel ja arusaadaval viisil püsival andmekandjal, nagu on määratletud direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 10, või juhul kui esitamine püsival andmekandjal ei ole teostatav, siis teenusepakkuja poolt kättesaadavaks tehtavas hõlpsasti allalaaditavas dokumendis. Teenusepakkuja juhib tarbija tähelepanu aktiivselt sellele, et kõnealune dokument on kättesaadav ning et dokumenteerimise, tulevase viitamise ja muutmata kujul taasesitamise eesmärgil on oluline see alla laadida.

   Teavet esitatakse taotluse korral puuetega lõppkasutajatele kättesaadavas vormingus kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega.

2. Lõigetes 1, 3 ja 5 osutatud teave esitatakse ka lõppkasutajatest mikroettevõtjatele või väikeettevõtjatele ning mittetulundusühendustele, välja arvatud juhul, kui nad on sõnaselgelt nõustunud täielikult või osaliselt loobuma kõnealuste sätete kohaldamisest.

3. Üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad, kes ei ole masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujad, esitavad tarbijatele lühikese ja arusaadava lepingukokkuvõtte. Selles kokkuvõttes nimetatakse teabele esitatavate nõuete põhielemendid vastavalt lõikele 1. Kõnealused põhielemendid hõlmavad vähemalt järgmist:

a) teenusepakkuja nimi, aadress ja kontaktandmed ning kontaktandmed võimaliku kaebuse esitamiseks, kui see tuleb esitada teisele aadressile;

b) iga osutatava teenuse põhiomadused;

c) vastavad hinnad elektroonilise side teenuse aktiveerimiseks ja kõik korrapäraselt nõutavad tasud või tarbimisega seotud tasud, kui teenust osutatakse otsese rahalise tasu eest;

d) lepingu kestus ning selle pikendamise ja lõpetamise tingimused;

e) see, millises ulatuses on tooted ja teenused suunatud puuetega lõppkasutajatele;

f) internetiühenduse teenuse puhul määruse (EL) 2015/2120 artikli 4 lõike 1 punktide d ja e kohaselt nõutava teabe kokkuvõte.

Komisjon võtab pärast BERECiga konsulteerimist hiljemalt ... [12 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] vastu rakendusaktid, milles sätestatakse lepingukokkuvõtte vorm, mida teenusepakkujad kasutavad käesolevast lõikest tulenevate kohustuste täitmiseks.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 118 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Teenusepakkujad, kelle suhtes on kehtestatud lõigete 1–4 kohased kohustused, täidavad nõuetekohaselt lepingukokkuvõtte vormi nõutava teabega ning esitavad tasuta lepingukokkuvõtte tarbijale enne lepingu, kaasa arvatud kauglepingu sõlmimist. Kui objektiivsetel tehnilistel põhjustel on lepingukokkuvõtet sel ajal võimatu esitada, tuleb see esitada hiljem põhjendamatu viivituseta, ning leping hakkab kehtima siis, kui tarbija on pärast lepingukokkuvõtte saamist andnud oma nõusoleku.

4. Lõigetes 1 ja 3 osutatud teabest saab lepingu lahutamatu osa, mida võib muuta ainult juhul, kui lepingupooled on sõnaselgelt nii kokku leppinud.

5. Kui internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste eest esitatakse arve kas tarbitud aja või andmemahu põhjal, pakuvad nende teenuste pakkujad tarbijatele vahendi kõigi nende teenuste kasutuse jälgimiseks ja kontrollimiseks. Vahend hõlmab juurdepääsu õigeaegsele teabele hinnakirjas sisalduvate teenuste tarbimise taseme kohta. Eelkõige teavitavad teenusepakkujad tarbijaid enne nende hinnakirjas sisalduva kasutuse maksimaalse taseme saavutamist, nagu on eelnevalt kehtestanud pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, kui nende hinnakirjas sisalduv teenus on täies ulatuses ära tarbitud.

6. Liikmesriigid võivad oma siseriiklikus õiguses säilitada või kehtestada sätted, mille kohaselt nõutakse teenusepakkujatelt lisateabe esitamist tarbimise taseme kohta ja asjaomase teenuse edasise kasutamise ajutist takistamist, kui see ületab pädeva asutuse kindlaks määratud rahalist või mahulist piirmäära.

7. Liikmesriikidele jääb õigus säilitada või kehtestada oma õiguses normid, mis on seotud aspektidega, mida ei reguleerita käesoleva artikliga, eelkõige selleks, et käsitleda uusi esilekerkivaid probleeme.

Artikkel 103

Läbipaistvus, pakkumiste võrdlemine ja teabe avaldamine

1. Pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, tagavad, et kui internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad kehtestavad oma teenuste pakkumiseks tingimused, esitavad kõik sellised teenusepakkujad või pädevad asutused ise (koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega) IX lisas osutatud teabe selgel, arusaadaval ja masinloetaval viisil ning puuetega lõppkasutajale kättesaadavas vormingus kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega. Seda teavet ajakohastatakse korrapäraselt. Pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, võivad määrata kindlaks lisanõuded selle kohta, millises vormis tuleb selline teave avaldada. See teave esitatakse taotluse korral enne avaldamist pädevale asutusele ja asjakohasel juhul riigi reguleerivale asutusele.

2. Pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, tagavad, et lõppkasutajatel on tasuta juurdepääs vähemalt ühele sõltumatule võrdlusvahendile, mis võimaldab neil võrrelda ja hinnata erinevate internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste puhul ning kui see on asjakohane, siis üldkasutatavate numbrivabade isikutevahelise side teenuste puhul

a) korrapäraselt nõutava või tarbimisega seotud otsese rahalise tasu eest pakutavate teenuste hindu ja tariife ning

b) teenuse kvaliteeti, kui pakutakse minimaalset teenusekvaliteeti või kui ettevõtjalt nõutakse selle teabe avaldamist artikli 104 kohaselt.

3. Lõikes 2 osutatud võrdlusvahend peab

a) tegutsema teenusepakkujatest sõltumatult, tagades seeläbi, et teenusepakkujaid koheldakse otsingutulemustes võrdselt;

b) selgelt avaldama võrdlusvahendi omanikud ja operaatorid;

c) esitama selged ja objektiivsed kriteeriumid, millel võrdlus põhineb;

d) olema lihtsas ja üheselt mõistetavas keeles;

e) pakkuma täpset ja ajakohastatud teavet ning näitama viimase ajakohastamise aega;

f) olema avatud kõigile asjaomast teavet kättesaadavaks tegevatele internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujatele ning sisaldama mitmesuguseid pakkumisi, mis hõlmavad märkimisväärset osa turust, ning juhul kui esitatav teave ei anna turust täielikku ülevaadet, andma selle kohta enne tulemuste kuvamist selget teavet;

g) tagama tõhusa menetluse ebaõigest teabest teatamiseks;

h) sisaldama võimalust võrrelda teenuste hindu, tariife ja kvaliteeti tarbijatele kättesaadavates pakkumistes ning, kui liikmesriik seda nõuab, võrrelda neid pakkumisi ja standardseid avalikult kättesaadavaid teistele lõppkasutajatele tehtud standardpakkumisi.

Punktides a–h sätestatud nõudeid täitvad võrdlusvahendid sertifitseeritakse vahendi pakkuja taotluse korral pädevate asutuste poolt, kes koordineerivad asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega.

Kolmandatel isikutel on õigus kasutada internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujate avaldatud teavet tasuta ja avatud andmevormingus, selleks et sellised sõltumatud võrdlusvahendid kättesaadavaks teha.

4. Liikmesriigid võivad nõuda, et internetiühenduse teenuste ja/või üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad edastavad olemasolevatele ja uutele lõppkasutajatele üldist huvi pakkuvat tasuta teavet vajaduse korral samade vahendite kaudu, mida ettevõtjad lõppkasutajatega suhtlemiseks tavaliselt kasutavad. Sellisel juhul esitavad asjaomased riigiasutused selle üldist huvi pakkuva teabe standardsel kujul ja see käsitleb muu hulgas järgmisi teemasid:

a) kõige levinumad viisid internetiühenduse teenuste ja numbripõhiste üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kasutamiseks ebaseaduslikuks tegevuseks või kahjuliku sisu levitamiseks, eelkõige kui see võib ohustada teiste isikute õigusi ja vabadusi, sealhulgas andmekaitseõiguste, autoriõiguste ja nendega seotud õiguste rikkumine, ning sellise tegevuse õiguslikud tagajärjed ning

b) internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamisega kaasneva isikute turvalisuse, eraelu ja isikuandmete puutumatuse ohustamise vastased kaitsevahendid.

Artikkel 104

Internetiühenduse teenuste ja üldkasutatava isikutevahelise side teenuste kvaliteet

1. Riigi reguleerivad asutused, koordineerides oma tegevust muude pädevate asutustega, võivad nõuda, et internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad avaldaksid lõppkasutajatele põhjalikud, võrreldavad, usaldusväärsed, kasutajasõbralikud ja ajakohastatud andmed oma teenuste kvaliteedi kohta selles ulatuses, milles nad kontrollivad vähemalt mõnda võrguelementi kas otse või selleks sõlmitud teenustaseme kokkuleppe kohaselt, ning puuetega lõppkasutajatele samaväärse juurdepääsu tagamiseks võetud meetmete kohta. Riigi reguleerivad asutused, koordineerides oma tegevust muude pädevate asutustega, võivad samuti nõuda, et üldkasutatava isikutevahelise side teenuste pakkujad teavitavad tarbijaid sellest, kui pakutavate teenuste kvaliteet sõltub mis tahes välistest teguritest, nagu kontroll signaali edastamise üle või võrguühendus.

   See teave esitatakse taotluse korral enne avaldamist riigi reguleerivale asutusele ja asjakohasel juhul muudele pädevatele asutustele.

   Sellised teenuse kvaliteedi tagamise meetmed peavad olema kooskõlas määrusega (EL) 2015/2120.

2. Riigi reguleerivad asutused, koordineerides oma tegevust muude pädevate asutustega, täpsustavad teenuse kvaliteedi mõõdetavad parameetrid, kohaldatavad mõõtmismeetodid ning avaldatava teabe sisu, vormi ja avaldamisviisi, sealhulgas võimalikud kvaliteedi sertifitseerimise mehhanismid, võttes hoolikalt arvesse BERECi suuniseid. Vajaduse korral kasutatakse X lisas sätestatud parameetreid, mõisteid ja mõõtmismeetodeid.

BEREC võtab hiljemalt... [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga vastu suunised, milles kirjeldatakse üksikasjalikult asjakohaseid teenusekvaliteedi parameetreid, sealhulgas puuetega lõppkasutajate jaoks olulisi parameetreid, kohaldatavaid mõõtmismeetodeid, avaldatava teabe sisu ja vormi ning kvaliteedi sertifitseerimise mehhanisme, et aidata kaasa käesoleva lõike ja X lisa järjekindlale kohaldamisele.

Artikkel 105

Lepingu kestus ja lõpetamine

1. Liikmesriigid tagavad, et lepingu lõpetamise tingimused ja kord ei mõjutaks teenusepakkuja vahetamisest loobuma ning et tarbijate ja üldkasutatavate elektroonilise side teenuste, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuste ja välja arvatud masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujate vahel sõlmitavad lepingud ei näeks ette lepinguga sidumise tähtaega, mille kestus oleks üle 24 kuu. Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada sätted, mis näevad ette lepinguga sidumise tähtaja lühema maksimaalse pikkuse.

Käesolevat lõiget ei kohaldata järelmaksulepingu kestuse suhtes, mil tarbija on eraldi lepinguga nõustunud tasuma osamakseid üksnes füüsilise ühenduse kasutuselevõtu eest, eriti ühenduse loomiseks väga suure läbilaskevõimega võrkudega. Järelmaksuleping füüsilise ühenduse kasutuselevõtuks ei hõlma lõppseadmeid, nagu ruuter või modem, ning ei takista tarbijaid kasutamast käesoleva artikli kohaseid õigusi.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka lõppkasutajatest mikro- ja väikeettevõtjate ning mittetulundusühenduste suhtes, välja arvatud juhul, kui nad on sõnaselgelt nõustunud loobuma kõnealuste sätete kohaldamisest.

3. Kui leping või siseriiklik õigus näeb ette elektroonilise side teenuseid, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuseid ja välja arvatud masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavaid ülekandeteenuseid käsitleva tähtajalise lepingu automaatse pikendamise, tagab liikmesriik, et pärast sellist pikendamist on lõppkasutajatel õigus leping lõpetada mis tahes ajal maksimaalselt ühekuulise etteteatamistähtajaga, nagu liikmesriigid on kindlaks määranud, ja lisakuludeta, v.a etteteatamistähtaja jooksul teenuse kasutamisest tulenevad tasud. Enne seda, kui lepingut automaatselt pikendatakse, teavitab teenusepakkuja lõppkasutajaid nähtaval ja õigeaegsel viisil ja püsival andmekandjal lepingulise kohustuse lõppemisest ja lepingu lõpetamise võimalustest. Lisaks sellele annab teenusepakkuja samal ajal lõppkasutajatele nõu parima tariifi kohta seoses oma teenustega. Teenusepakkujad annavad lõppkasutajatele vähemalt kord aastas nõu parima tariifi leidmiseks.

4. Lõppkasutajal on õigus lõpetada leping lisakuludeta pärast seda, kui talle on teatatud üldkasutatavate elektroonilise side teenuste, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenused, pakkuja kavandatud lepingutingimuste muutmisest, välja arvatud juhul, kui kavandatud muutmine toimub üksnes lõppkasutaja huvides, see on üksnes halduslikku laadi ja ei mõjuta lõppkasutajat negatiivselt või see tuleneb otseselt liidu või liikmesriigi õigusest.

   Teenusepakkujad teavitavad lõppkasutajaid igast lepingutingimuste muudatusest vähemalt kuu aega ette ja teavitavad neid samal ajal õigusest leping lisakuludeta lõpetada, kui uued tingimused ei ole neile vastuvõetavad. Lepingu lõpetamise õigus kehtib kuu aega pärast teatise saamist. Liikmesriigid võivad seda tähtaega kuni kolme kuu võrra pikendada. Liikmesriigid tagavad, et selline teavitus esitatakse selgel ja arusaadaval viisil püsival andmekandjal.

5. Elektroonilise side teenuse, mis ei ole internetiühenduse teenus ega numbrivaba isikutevahelise side teenus, tegeliku jõudluse pidevat või tihti ilmnevat märkimisväärset erinemist sellest jõudlusest, millele on viidatud lepingus, käsitatakse alusena, millest lähtudes saab kasutada tarbijale liikmesriigi õiguse kohaselt kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid, kaasa arvatud õigust leping tasuta lõpetada.

6. Kui lõppkasutajal on õigus lõpetada üldkasutatava elektroonilise side teenuse, mis ei ole numbrivaba isikutevahelise side teenus, leping käesoleva direktiivi või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu, ei saa lõppkasutajalt nõuda hüvitist muu eest kui lõppkasutajale jäänud subsideeritud lõppseadme eest.

Kui lõppkasutaja otsustab endale jätta lõppseadmed, mis olid lepinguga seotud selle sõlmimisel, ei tohi nende eest nõutav hüvitis ületada seadmete hetke jääkväärtust lepingu sõlmimise hetkel või kuni lepingu lõppemiseni maksta jäänud osa teenustasust, olenevalt sellest, kumb summa on väiksem.

Liikmesriigid võivad kehtestada muid hüvitise arvutamise meetodeid, tingimusel et sellise meetodi kasutamise tulemusena ei ole hüvitis suurem teise lõigu kohaselt arvutatud hüvitisest.

Teenusepakkuja kaotab liikmesriigi poolt kindlaks määratud punktis tasuta kõik lõppseadmete muudes võrkudes kasutamise tingimused hiljemalt nimetatud hüvitise maksmisel.

7. Mis puudutab masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavaid ülekandeteenuseid, siis lõigetes 4 ja 6 nimetatud õigused peaksid saama ainult lõppkasutajad, kes on tarbijad, mikro- või väikeettevõtjad või mittetulundusühendused.

Artikkel 106

Teenusepakkuja vahetamine ja numbri liikuvus

1. Internetiühenduse teenuste pakkujat vahetades esitavad asjaomased teenusepakkujad lõppkasutajale asjakohase teabe enne vahetamisprotsessi ja selle jooksul ning tagavad internetiühenduse teenuse katkematuse, välja arvatud juhul, kui see ei ole tehniliselt teostatav. Vastuvõttev teenusepakkuja tagab, et internetiühenduse teenuse aktiveerimine leiab aset lõppkasutajaga kokku lepitud kuupäeval võimalikult lühikese aja jooksul ja lõppkasutajaga sõnaselgelt kokkulepitud ajavahemikul. Üleandev teenusepakkuja jätkab internetiühenduse teenuste pakkumist samadel tingimustel kuni vastuvõtva teenusepakkuja internetiühenduse teenuste aktiveerimiseni. Teenuse katkemine teenusepakkuja vahetamise protsessi ajal ei tohi ületada üht tööpäeva.

   Riigi reguleerivad asutused tagavad teenusepakkuja vahetamise protsessi tõhususe ja lihtsuse lõppkasutaja jaoks.

2. Liikmesriigid tagavad, et kõigil riigi numeratsiooniplaanist numbri saanud lõppkasutajatel on õigus taotluse esitamise korral säilitada VI lisa C osa kohaselt oma number või numbrid sellest olenemata, milline ettevõtja teenust osutab.

3. Kui lõppkasutaja lõpetab sõlmitud lepingu, tagab liikmesriik, et lõppkasutaja saab säilitada vähemalt üheks kuuks alates lepingu lõpetamisest õiguse viia riigi numeratsiooniplaanist saadud number üle teise teenusepakkuja juurde, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja on sellest õigusest loobunud.

4. Riigi reguleerivad asutused tagavad, et pakkujate vahelised tasud numbri liikuvuse eest on kulupõhised ja et lõppkasutajate suhtes ei kohaldata otsest tasu.

5. Numbri teisaldamine ja sellele järgnev aktiveerimine toimub võimalikult lühikese aja jooksul lõppkasutajaga sõnaselgelt kokkulepitud päeval. Igal juhul aktiveeritakse nende lõppkasutajate number, kes on sõlminud lepingu numbri üleviimiseks uue pakkuja alla, ühe tööpäeva jooksul alates lõppkasutajaga kokkulepitud päevast. Teisaldamisprotsessi ebaõnnestumise korral aktiveerib üleandev teenusepakkuja lõppkasutaja numbri ja teenused uuesti, kuni teisaldamine on edukalt sooritatud. Üleandev teenusepakkuja jätkab teenuste pakkumist samadel tingimustel kuni vastuvõtva teenusepakkuja teenuste aktiveerimiseni. Ühelgi juhul ei ületa teenuse katkemine teenuse vahetamise või numbri teisaldamise protsessi ajal üht tööpäeva. Operaatorid, kelle juurdepääsuvõrke või infrastruktuure kasutavad kas üleandvad või vastuvõtvad teenusepakkujad või mõlemad, tagavad, et teenuse katkemine ei põhjusta viivitusi teenusepakkuja vahetamisel ja numbri teisaldamisel.

6. Lõigetes 1 ja 5 sätestatud teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi juhib vastuvõttev teenusepakkuja ja nii vastuvõttev kui ka üleandev teenusepakkuja teevad koostööd heas usus. Nad ei viivita teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessiga ega kuritarvita seda ning ei teisalda numbrit ega vii lõppkasutajat teise teenusepakkuja juurde üle ilma lõppkasutaja sõnaselge nõusolekuta. Lõppkasutajate lepingud üleandva teenusepakkujaga lõppevad vahetamisprotsessi lõpuleviimisel automaatselt.

Riigi reguleerivad asutused võivad kehtestada üleüldise teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi, võttes arvesse lepinguid käsitlevaid riigisiseseid sätteid, tehnilist teostatavust ja vajadust jätkata lõppkasutajale teenuse pakkumist. Kui see on tehniliselt teostatav, siis hõlmab see nõuet, et numbri teisaldamine teostatakse raadiolainete abil, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja palub teha teisiti. Riigi reguleerivad asutused võtavad ka asjakohaseid meetmeid lõppkasutajate nõuetekohaseks teavitamiseks ja kaitse tagamiseks kogu teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi jooksul ja selleks, et teenusepakkujat ei vahetataks nende tahte vastaselt.

Üleandvad teenusepakkujad hüvitavad tarbija taotluse korral ettemakstud teenuseid kasutavatele tarbijatele kogu allesjäänud krediidi. Hüvitamise eest võib nõuda tasu ainult siis, kui see on lepingus ette nähtud. Tasu on proportsionaalne ja vastavuses üleandva teenusepakkuja tegelike kuludega hüvitise pakkumisel.

7. Liikmesriigid kehtestavad teenusepakkujatele karistused juhuks, kui teenusepakkuja ei täida käesolevas artiklis sätestatud kohustusi, sealhulgas juhuks, kui numbri teisaldamisel esineb viivitusi või kuritarvitusi teenusepakkuja või tema nimel tegutsevate isikute poolt.

8. Liikmesriigid kehtestavad normid, mille kohaselt maksavad teenusepakkujad lõppkasutajatele lihtsal ja õigeaegsel viisil hüvitist, kui teenusepakkuja ei täida käesolevas artiklis sätestatud kohustusi või kui esineb viivitusi või kuritarvitusi numbri teisaldamise või teenusepakkuja vahetamise protsessis, või kui hoolduseks või seadmete paigaldamiseks kokku lepitud visiiti ei toimu.

9. Lisaks VIII lisa kohaselt nõutava teabe esitamisele peavad liikmesriigid tagama, et lõppkasutajaid on piisavalt teavitatud lõigetes 7 ja 8 osutatud hüvitise saamise õiguste olemasolust.

Artikkel 107

Teenuspaketid

1. Kui tarbijale pakutavasse teenuspaketti või teenust ja lõppseadet sisaldavasse paketti kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise side teenus, on kogu paketi, sealhulgas muidu nende sätetega hõlmamata elementide suhtes *mutatis mutandis* kohaldatavad artikli 102 lõige 3, artikli 103 lõige 1, artikkel 105 ja artikli 106 lõige 1.

2. Kui tarbijal on liidu õiguse alusel või liidu õiguse kohaselt liikmesriigi õiguse alusel lõikes 1 osutatud õigus enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu paketi mis tahes element lõpetada lepingu tingimuste täitmatajätmise või teenuse osutamata jätmise tõttu, näevad liikmesriigid ette, et tarbijal on õigus lõpetada leping kõigi paketi elementide osas.

3. Sama internetiühenduse teenuse või üldkasutatava numbripõhise isikutevahelise side teenuse pakkuja pakutavate lisateenuste või lõppseadme tellimine ei pikenda sellise kehtiva lepingu algset kehtivusaega, millele sellised teenused või lõppseade lisatakse, välja arvatud juhul, kui tarbija on lisateenuse või lõppseadme tellimisel sellega sõnaselgelt nõus.

4. Lõikeid 1 ja 3 kohaldatakse ka lõppkasutajatest mikro- või väikeettevõtjate või mittetulundusühenduste suhtes, välja arvatud juhul, kui nad on sõnaselgelt nõustunud täielikult või osaliselt loobuma kõnealuste sätete kohaldamisest.

5. Liikmesriigid võivad kohaldada lõiget 1 ka muudele käesoleva jaotise sätetele.

Artikkel 108

Teenuste kättesaadavus

Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada üldkasutatavate elektroonilise side võrkude kaudu osutatavate kõneside teenuste ja internetiühenduse teenuste võimalikult maksimaalne kättesaadavus võrgu ulatusliku rikke või vääramatu jõu korral. Liikmesriigid tagavad, et kõneside teenuste pakkujad võtavad kõik vajalikud meetmed hädaabiteenistustele pideva juurdepääsu tagamiseks ja üldsusele antavate hoiatuste pidevaks edastamiseks.

Artikkel 109

Hädaolukorra side ja Euroopa ühtne hädaabinumber

1. Liikmesriigid tagavad, et kõigil lõikes 2 osutatud teenuste lõppkasutajatel, sealhulgas üldkasutatavate taksofonide kasutajatel, on võimalus pääseda hädaolukorra side abil tasuta ja ühtegi makseviisi kasutamata juurde hädaabiteenistustele, kasutades Euroopa ühtset hädaabinumbrit 112 ja kõiki liikmesriikide määratud riigisiseseid hädaabinumbreid.

Liikmesriigid edendavad juurdepääsu hädaabiteenistustele Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 kaudu üldkasutatavatesse võrkudesse kõnesid teha võimaldavatest üldsusele suletud elektroonilise side võrkudest, eelkõige juhul, kui selle võrgu eest vastutav ettevõtja ei paku alternatiivset ja hõlpsat juurdepääsu hädaabiteenistusele.

2. Liikmesriigid tagavad pärast konsulteerimist riigi reguleerivate asutuste ning hädaabiteenistuste ja elektroonilise side teenuste pakkujatega, et lõppkasutajatel riikliku või rahvusvahelise numeratsiooniplaani numbrile kõnesid algatada võimaldavate avalikult kättesaadavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad tagaksid hädaabiteenistustele juurdepääsu kõige sobivama häirekeskusega loodava hädaolukorra side kaudu.

3. Liikmesriigid tagavad, et Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 saabunud hädaolukorra sidele vastatakse nõuetekohaselt ja see edastatakse riiklikule hädaabiorganisatsioonile kõige kohasemal viisil. Sellisele hädaolukorra sidele vastatakse ja sellega tegeletakse vähemalt sama kiiresti ja tõhusalt, kui seda tehakse riigisisese hädaabinumbri või riigisiseste hädaabinumbrite puhul, kui need on jätkuvalt kasutusel.

4. Komisjon esitab … [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 rakendamise tulemuslikkuse kohta.

5. Liikmesriigid tagavad hädaolukorra side kaudu puuetega lõppkasutajatele teiste lõppkasutajatega samaväärse juurdepääsu hädaabiteenistustele kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega. Komisjon ning riigi reguleerivad või muud pädevad asutused võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et puudega lõppkasutajad pääsevad teises liikmesriigis reisides hädaabiteenistustele juurde teiste lõppkasutajatega samaväärselt ja võimaluse korral ilma eelregistreerimiseta. Nende meetmetega püütakse tagada liikmesriikidevaheline koostalitlusvõime ja need põhinevad võimalikult suurel määral Euroopa standarditel või spetsifikatsioonidel, mis on sätestatud artiklis 39. Need meetmed ei takista liikmesriikidel võtmast vastu lisanõudeid käesolevas artiklis sätestatud eesmärkide saavutamiseks.

6. Liikmesriigid tagavad, et helistaja asukohateave tehakse kõige sobivamale häirekeskusele kättesaadavaks viivitamata pärast hädaolukorra side loomist. See hõlmab nii võrgupõhist asukohateavet, ja kui see on kättesaadav, ka mobiiltelefoni kaudu saadavat helistaja asukohateavet. Liikmesriigid tagavad, et helistaja asukohateabe kindlakstegemine ja edastamine on lõppkasutaja ja häirekeskuse jaoks tasuta igasuguse Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 saabunud hädaolukorra side puhul. Liikmesriigid võivad seda kohustust laiendada nii, et see hõlmaks riigisisestele hädaabinumbritele saabunud hädaolukorra sidet. Pädevad reguleerivad asutused kehtestavad, vajaduse korral pärast BERECiga konsulteerimist, helistaja asukohateabe täpsuse ja usaldusväärsuse kriteeriumid.

7. Liikmesriigid tagavad, et lõppkasutajaid teavitatakse nõuetekohaselt Euroopa ühtsest hädaabinumbrist 112 ja selle kasutusest, samuti selle juurdepääsufunktsioonidest, sealhulgas liikmesriikide vahel reisivatele isikutele ja puuetega lõppkasutajatele suunatud algatuste kaudu. Seda teavet antakse kättesaadavas vormingus ja eri liiki puuetele vastavalt. Komisjon toetab ja täiendab liikmesriikide tegevust.

8. Et tagada liikmesriikides toimiv juurdepääs hädaabiteenistustele kõnede kaudu, mis tehakse Euroopa ühtsel hädaabinumbril 112, võtab komisjon kooskõlas artikliga 117 ja pärast BERECiga konsulteerimist vastu käesoleva artikli lõikeid 2, 5 ja 6 täiendavaid delegeeritud õigusakte meetmete kohta, mis on vajalikud, et tagada liidus hädaolukorra side ühilduvus, koostalitlusvõime, kvaliteet, usaldusväärsus ja toimepidevus helistaja asukohateabega seotud lahenduste, puuetega lõppkasutajate juurdepääsu ja kõne kõige sobivamasse häirekeskusesse suunamise puhul. Esimene delegeeritud õigusakt võetakse vastu hiljemalt ... [neli aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva].

   Kõnealuste delegeeritud õigusaktide vastuvõtmine ei piira ega mõjuta hädaabiteenistuste korraldust, mis jääb liikmesriikide ainupädevusse.

   BEREC haldab liikmesriikide hädaabiteenistuste E.164 numbrite andmebaasi, kui sellist andmebaasi ei halda muu organisatsioon, tagamaks, et hädaabiteenistustel on võimalik üksteisega ühest liikmesriigist teise ühendust võtta.

Artikkel 110

Üldsuse hoiatamise süsteem

1. Liikmesriigid tagavad ... [42 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], et kui peatsete või kujunevate suurte hädaolukordade ja katastroofide kohta on sisse seatud üldsuse hoiatamise süsteemid, edastavad üldsusele antavaid hoiatusi asjaomastele lõppkasutajatele numbripõhiste isikutevahelise mobiilside teenuste pakkujad.

2. Olenemata lõikest 1 võivad liikmesriigid otsustada, et üldsusele antavaid hoiatusi edastatakse muude kui lõikes 1 osutatud üldkasutatavate elektroonilise side teenuste või muude kui ringhäälinguteenuste kaudu või internetiühenduse teenusest sõltuva mobiilirakenduse kaudu, tingimusel et üldsuse hoiatamise süsteemi tõhusus on võrdväärne selles osas, mis puudutab leviala ja suutlikkust jõuda lõppkasutajateni, sealhulgas nendeni, kes viibivad asjaomases piirkonnas vaid ajutiselt, võttes hoolikalt arvesse BERECi suuniseid. Üldsusele antavad hoiatused peavad olema lõppkasutajate jaoks hõlpsasti vastuvõetavad.

   BEREC avaldab ... [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja pärast häirekeskuste eest vastutavate ametiasutustega konsulteerimist suunised, kuidas hinnata seda, kas lõike 2 kohaselt üldsusele antavate hoiatamise süsteemi tõhusus on samaväärne lõike 1 alusel antavate hoiatuste tõhususega.

Artikkel 111

Samaväärne juurdepääs ja valikuvõimalus puuetega lõppkasutajatele

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused määravad kindlaks nõuded, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad täitma tagamaks, et puuetega lõppkasutajatel on

   a) enamiku lõppkasutajatega samaväärne juurdepääs elektroonilise side teenustele, sealhulgas artikli 102 kohaselt esitatavale seotud lepingulisele teabele, ning

   b) võimalik valida ettevõtja ja teenused, mis on kättesaadavad enamikule lõppkasutajatest.

2. Võttes käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmeid, soodustavad liikmesriigid artiklis 39 sätestatud asjakohaste standardite või spetsifikatsioonide järgimist.

Artikkel 112

Numbriinfoteenused

1. Liikmesriigid tagavad, et kõik numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad, kes jagavad numeratsiooniplaani numbreid, rahuldavad kõik põhjendatud taotlused avaldada asjaomane teave üldkasutatava numbriinfoteenuse ja üldkasutatavate kataloogide jaoks kokkulepitud kujul ja tingimustel, mis on õiglased, objektiivsed, kuludele orienteeritud ja mittediskrimineerivad.

2 Riigi reguleerivatel asutustel on õigus kehtestada ettevõtjatele, kes kontrollivad lõpptarbijate juurdepääsu, kohustusi ja tingimusi numbriinfoteenuste pakkumiseks vastavalt artiklile 61. Sellised kohustused ja tingimused on objektiivsed, õiglased, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad.

3. Liikmesriigid ei säilita reguleerivaid piiranguid, mis ei lase ühes liikmesriigis asuvatel lõppkasutajatel vahetult kasutada teise liikmesriigi numbriinfoteenust kas häälkõne või SMSi teel, ning võtavad vastavalt artiklile 97 meetmeid kõnealuse juurdepääsu tagamiseks.

4. Käesoleva artikli kohaldamisel võetakse arvesse liidu õiguse nõudeid isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse kohta, eelkõige direktiivi 2002/58/EÜ artiklit 12.

Artikkel 113

Autoraadiovastuvõtjate ning tarbijatele mõeldud raadiovastuvõtjate ja tarbijatele mõeldud digitaaltelevisiooniseadmete koostalitlusvõime

1. Liikmesriigid tagavad autoraadiovastuvõtjate ja tarbijatele mõeldud digitaaltelevisiooniseadmete koostalitlusvõime kooskõlas XI lisaga.

2. Liikmesriigid võivad vastu võtta meetmeid, millega tagatakse muude tarbijale mõeldud raadiovastuvõtjate koostalitlusvõime, piirates samal ajal mõju väikese väärtusega raadiovastuvõtjate turule ja tagades, et selliseid meetmeid ei kohaldata toodete suhtes, kus raadiovastuvõtja on üksnes kõrvalise tähtsusega, näiteks nutitelefonid, ning raadioamatööride kasutatavate raadioseadmete suhtes.

3. Liikmesriigid ergutavad digitaaltelevisiooniteenuste pakkujaid asjakohasel juhul tagama, et digitaaltelevisiooniseade, mida nad oma lõppkasutajatele pakuvad, oleks koostalitlusvõimeline, nii et tehnilise teostatavuse korral oleks digitaaltelevisiooniseade teiste digitaaltelevisiooniteenuste pakkujate jaoks taaskasutatav.

Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL[1] artikli 5 lõike 2 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et oma lepingu lõpetamisel on lõppkasutajatel võimalus digitaaltelevisiooniseade tasuta ja hõlpsalt tagastada, välja arvatud juhul, kui teenuse pakkuja tõendab, et see on täielikult koostalitlusvõimeline digitaaltelevisiooniteenustega, mida pakuvad teised teenuse pakkujad, kaasa arvatud need, kelle juurde lõppkasutaja on üle läinud.

Digitaaltelevisiooniseade, mis on kooskõlas ühtlustatud standarditega, mille viited on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*, või selle osadega, eeldatakse olevat kooskõlas teises lõigus sätestatud koostalitlusvõimelisuse nõudega, mida need standardid või nende osad hõlmavad.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38).

Artikkel 114

Edastamiskohustused

1. Liikmesriigid võivad kehtestada mõistlikke edastamiskohustusi kindlaksmääratud raadio- ja televisioonikanalite ning seotud lisateenuste, eelkõige juurdepääsuga seotud teenuste edastamiseks, mis tagaksid asjakohase juurdepääsu puuetega lõppkasutajatele, ning ühendatud televisiooniteenuseid ja elektroonilisi saatekavasid toetavate andmete edastamiseks nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatele ettevõtjatele, kes pakuvad raadio- või televisioonikanalite üldsusele edastamiseks kasutatavaid elektroonilise side võrke ja teenuseid, kui märkimisväärsele hulgale selliste võrkude ja teenuste lõppkasutajatest on need võrgud raadio- ja televisioonikanalite vastuvõtmise peamine vahend. Selliseid kohustusi kehtestatakse ainult juhul, kui need on vajalikud selleks, et saavutada iga liikmesriigi poolt selgelt kindlaks määratud üldist huvi pakkuvaid eesmärke, ning need peavad olema proportsionaalsed ja läbipaistvad.

2. Liikmesriigid vaatavad ... [üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta tagant läbi lõikes 1 osutatud kohustused, välja arvatud juhul, kui liikmesriigid korraldasid sellise läbivaatamise eelneva nelja aasta jooksul.

3. Käesoleva artikli lõige 1 ja artikli 59 lõige 2 ei piira liikmesriikide õigust määrata kindlaks võimalik tasu seoses käesoleva artikli kohaselt võetud meetmetega, tagades samas, et samasuguste asjaolude korral ei kohelda elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujaid diskrimineerivalt. Kui tasumine on ette nähtud, tagavad liikmesriigid, et siseriiklikus õiguses sätestatakse selgelt tasu maksmise kohustus, sealhulgas, kui see on asjakohane, sellise tasu arvutamise kriteeriumid. Samuti tagavad liikmesriigid, et seda kohaldatakse proportsionaalselt ja läbipaistvalt.

Artikkel 115

Lisavahendite pakkumine

1. Ilma et see piiraks artikli 88 lõike 2 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et pädevatel asutustel, kes koordineerivad asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, on võimalik nõuda kõigilt internetiühenduse teenuste ja/või üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujatelt kõigi või mõnede VI lisa B osas loetletud lisaseadmete ning kõigi või mõnede VI lisa A osas loetletud lisaseadmete tasuta lõppkasutajatele kättesaadavaks tegemist, kui see on tehniliselt teostatav.

2. Liikmesriigid võivad lõike1 kohaldamisel laiendada VI lisa A ja B osas esitatud lisaseadmete loetelu, et tagada tarbijakaitse kõrgem tase.

3. Liikmesriik võib otsustada loobuda lõike 1 kohaldamisest oma territooriumil, kui ta leiab pärast huvitatud isikute arvamuste arvessevõtmist, et kõnealused vahendid on piisavalt kättesaadavad.

Artikkel 116

Lisade kohandamine

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 117 vastu delegeeritud õigusakte V, VI, IX, X ja XI lisa muutmiseks, et võtta arvesse tehnoloogia ja ühiskonna arengut või turunõudluse muutumist.

IV OSA
LÕPPSÄTTED

Artikkel 117

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklites 75, 109 ja 116 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates ... [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklites 75, 109 ja 116 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse kõnealuses otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artiklite 75, 109 ja 116 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 118

Komitee

1. Komisjoni abistab komitee („sidekomitee“). Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Artikli 28 lõike 4 teises lõigus osutatud rakendusaktide puhul abistab komisjoni otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 3 lõike 1 kohaselt loodud raadiospektrikomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui komitee liige seda taotleb. Sel juhul kutsub eesistuja mõistliku aja jooksul kokku komitee koosoleku.

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5, võttes arvesse selle artiklit 8.

Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui komitee liige seda taotleb. Sel juhul kutsub eesistuja mõistliku aja jooksul kokku komitee koosoleku.

Artikkel 119

Teabevahetus

1. Komisjon esitab sidekomiteele kogu vajaliku teabe võrguoperaatorite, teenuse pakkujate, kasutajate, tarbijate, tootjate ja ametiühingute ning kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatega peetavate korraliste konsultatsioonide tulemuste kohta.

2. Võttes arvesse liidu elektroonilise side poliitikat, edendab sidekomitee liikmesriikide omavahelist ning liikmesriikide ja komisjoni vahelist teabevahetust elektroonilise side võrke ja teenuseid käsitlevate regulatiivmeetmete olukorra ja arengu kohta.

Artikkel 120

Teabe avaldamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ajakohastatud teave käesoleva direktiivi rakendamise kohta on avalikult kättesaadav sellisel kujul, mis tagab kõigile huvitatud isikutele hõlpsa juurdepääsu nimetatud teabele. Iga liikmesriik avaldab oma riigi ametlikus väljaandes teatise selle kohta, kus ja kuidas selline teave avaldatakse. Esimene selline teatis avaldatakse enne … [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumisekuupäeva] ning pärast seda avaldatakse teatisi siis, kui selles sisalduv teave muutub.

2. Liikmesriigid saadavad komisjonile koopia kõigist sellistest teatistest nende avaldamise ajal. Komisjon edastab teabe vajaduse korral sidekomiteele.

3. Liikmesriigid tagavad, et kogu asjaomane teave üldlubade, kasutusõiguste ja seadmete paigaldamisega seotud õiguste, tingimuste, korra, haldus- ja muude tasude ning otsuste kohta avaldatakse ja seda ajakohastatakse asjakohaselt, et kõigil huvitatud isikutel oleks kõnealust teavet kerge kätte saada.

4. Kui lõikes 3 osutatud teavet, eelkõige seadmete paigaldamise õigustega seotud korda ja tingimusi käsitlevat teavet, valdavad eri valitsustasandid, teeb pädev asutus kaasnevaid kulusid silmas pidades mõistlikke jõupingutusi, et luua kasutajasõbralik ülevaade kogu sellisest teabest, sealhulgas asjaomastest valitsustasanditest ja vastutavatest asutustest, et aidata kaasa seadmete paigaldamise õigusi käsitlevate taotluste esitamisele.

5. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiiviga hõlmatud ettevõtjatele kehtestatavad erikohustused avaldatakse ning määratakse kindlaks konkreetsed tooted ja teenused ja geograafilised turud. Olenevalt vajadusest kaitsta ärisaladusi tagavad liikmesriigid ajakohastatud teave on avalikkusele kättesaadav kujul, mis tagab kõigile huvitatud isikutele hõlpsa juurdepääsu kõnealusele teabele.

6. Liikmesriigid esitavad komisjonile lõike 5 kohaselt avalikkusele kättesaadavaks tehtud teabest. Komisjon teeb kõnealuse teabe kättesaadavaks lihtsalt juurdepääsetaval kujul ja edastab selle vajaduse korral sidekomiteele.

Artikkel 121

Teatamine ja jälgimine

1. Riigi reguleerivad asutused teatavad komisjonile ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja hilisemate muudatuste korral viivitamata nende ettevõtjate nimed, kellele on artikli 85 lõike 2 või artikli 86 või 87 kohaselt määratud universaalteenuse pakkumise kohustused.

2. Riigi reguleerivad asutused teatavad komisjonile, millised ettevõtjad tunnistatakse käesoleva direktiivi kohaldamisel märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ja millised kohustused on neile käesoleva direktiivi alusel kehtestatud. Komisjonile teatatakse viivitamata kõigist muudatustest, mis mõjutavad ettevõtjatele kehtestatud kohustusi, ja muudatustest seoses ettevõtjatega, keda mõjutab käesolev direktiiv.

Artikkel 122

Läbivaatamise kord

1. Komisjon vaatab ... [seitse aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga viie aasta tagant läbi käesoleva direktiivi toimimise ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

   Kõnealuste läbivaatamiste käigus hinnatakse eeskätt artikli 61 lõike 3 ning artiklite 76, 78 ja 79 mõju turule ning seda, kas eelnevad ja muud sekkumisvolitused vastavalt käesolevale direktiivile on piisavad, et võimaldada riigi reguleerivatel asutustel tegeleda konkurentsivõimetute oligopoolsete turustruktuuridega ning tagada, et konkurents elektroonilise side võrkude turul jätkab lõppkasutajate huvides edenemist.

   Selleks võib komisjon nõuda liikmesriikidelt teavet, mis tuleb esitada asjatute viivitusteta.

2. Komisjon vaatab hiljemalt ... [seitse aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga viie aasta tagant läbi universaalteenuse ulatuse eelkõige selleks, et teha Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepanekuid selle ulatuse muutmiseks või uueks määratlemiseks.

Kõnealuse läbivaatamise puhul peetakse silmas sotsiaalset, majanduslikku ja tehnoloogilist arengut, võttes muu hulgas arvesse mobiilsust ja andmeedastuskiirusi enamuse lõppkasutajate kasutatavate tehnoloogiliste lahenduste puhul. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande läbivaatamise tulemuste kohta.

3. BEREC avaldab ... [kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga kolme aasta tagant arvamuse üldloa riikliku rakendamise ja toimimise kohta ning selle mõju kohta siseturu toimimisele.

Komisjon võib BERECi arvamust hoolikalt arvesse võttes avaldada aruande I osa II jaotise II peatüki ja I lisa kohaldamise kohta ning esitada seadusandliku ettepaneku nende sätete muutmiseks, kui ta peab seda siseturu nõuetekohast toimimist takistavate asjaolude kõrvaldamiseks vajalikuks.

Artikkel 123

Spetsiaalne läbivaatamismenetlus lõppkasutajate õiguste kohta

1. BEREC jälgib turu ja tehnoloogia arenguid seoses eri liiki elektroonilise side teenustega ning avaldab ... [kolm aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga kolme aasta tagant või vähemalt kahe liikmesriigist pärit liikme põhjendatud taotluse korral arvamuse nende arengute kohta ja nende mõju kohta III osa III jaotise kohaldamisele.

Selles arvamuses hindab BEREC, millises ulatuses täidab III osa III jaotis artiklis 3 seatud eesmärke. Eelkõige võetakse arvamuses arvesse II osa III jaotise kohaldamisala seoses hõlmatud elektroonilise side teenuste liikidega. Kõnealuse arvamuse alusel analüüsib BEREC eeskätt järgmist:

a) millises ulatuses saavad kõikide elektroonilise side teenuste lõppkasutajad teha vabu ja teadlikke valikuid, sealhulgas täieliku lepingulise teabe alusel, ning oma elektroonilise side teenuste pakkujaid hõlpsalt vahetada;

b) millises ulatuses on punktis a osutatud võimaluste puudumine põhjustanud turumoonutusi või lõppkasutajat kahjustanud;

c) millises ulatuses on tegelik juurdepääs hädaabiteenistustele reaalselt ohustatud eeskätt numbrivaba isikutevahelise side teenuste üha laiema leviku tõttu või koostalitlusvõime või tehnoloogia arengu puudumise tõttu;

d) III osa III jaotises ette nähtud kohustuste mis tahes võimalike kohandamiste tõenäoline maksumus või innovatsioonile avalduv mõju elektroonilise side teenuste pakkujate jaoks.

2. Komisjon avaldab BERECi arvamust hoolikalt arvesse võttes aruande III osa III jaotise kohaldamise kohta ja esitab seadusandliku ettepaneku nimetatud jaotise muutmiseks, kui ta peab seda vajalikuks, et tagada artiklis 3 sätestatud eesmärkide jätkuv täitmine.

Artikkel 124

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid vastu ja avaldavad need hiljemalt … [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

   Liikmesriigid kohaldavad kõnealuseid norme alates ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva].

   Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivi(de)le käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Erandina käesoleva direktiivi artikli lõikest 1 kohaldatakse artikli 53 lõikeid 2, 3 ja 4 alates … [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevast] kui otsuse nr 676/2002/EÜ kohaste tehniliste rakendusmeetmetega on kehtestatud ühtlustatud tingimused, et võimaldada raadiospektri kasutamist traadita lairiba võrkude ja teenuste jaoks. Raadiospektri sagedusalade suhtes, mille kohta ühtlustatud tingimusi ei ole … [käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevaks] vastu võetud, kohaldatakse käesoleva direktiivi artikli 53 lõikeid 2, 3 ja 4 alates otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 kohaste tehniliste rakendusmeetmete vastuvõtmise kuupäevast.

   Erandina käesoleva artikli lõikest 1 kohaldavad liikmesriigid artiklit 54 täitmiseks vajalikke meetmeid alates 31. detsembrist 2020.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 125

Kehtetuks tunnistamine

XII lisa A osas loetletud direktiivid 2002/19/EÜ, 2002/20/EÜ, 2002/21/EÜ ja 2002/22/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud XII lisa B osas nimetatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevadega.

Otsuse nr 243/2012/EL artikkel 5 jäetakse välja alates ... [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva].

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt XIII lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 126

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 127

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I LISA

TINGIMUSED, MIDA VÕIB SIDUDA
ÜLDLUBADEGA, RAADIOSAGEDUSTE KASUTUSÕIGUSTEGA
JA NUMERATSIOONIRESSURSSIDE KASUTUSÕIGUSTEGA

Käesolevas lisas esitatakse maksimumtingimused, mida võib siduda üldlubadega elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenused (A osa), elektroonilise side võrgud (B osa), elektroonilise side teenused, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenused (C osa), raadiosageduste kasutusõigused (D osa) ja numeratsiooniressursside kasutusõigused (E osa)

A. Üldised tingimused, mida võib siduda üldloaga

1. Artikli 16 kohased haldustasud.

2. Elektroonilise side sektoris kehtiv isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse kooskõlas direktiiviga 2002/58/EÜ.

3. Teave, mis esitatakse artikli 12 kohase teatamiskorra alusel ja muudel artiklis 21 sätestatud eesmärkidel.

4. Pädevate siseriiklike asutuste võimalus seaduslikuks pealtkuulamiseks kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ja direktiiviga 2002/58/EÜ.

5. Kasutustingimused seoses ametiasutuste teadetega üldsusele, millega hoiatatakse üldsust vahetu ohu eest või kõrvaldatakse suurõnnetuste tagajärgi.

6. Kasutustingimused katastroofide või üleriigilise hädaolukorra ajal, et tagada side hädaabiteenistuste ja ametiasutuste vahel.

7. Artiklis 13 nimetamata juurdepääsukohustused, mis kehtivad ettevõtjate kohta, kes pakuvad elektroonilise side võrke või -teenuseid.

8. Meetmed, mille eesmärk on tagada vastavus artiklis 39 nimetatud standarditele ja/või spetsifikatsioonidele.

9. Avalikult kättesaadavaid elektroonilise side teenuseid pakkuvatele üldkasutatavate elektroonilise side võrkude teenusepakkujatele kehtestatud läbipaistvuse kohustused, et tagada läbivühenduvus kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkide ja põhimõtetega ning, kui see on vajalik ja proportsionaalne, pädevate asutuste juurdepääs sellisele teabele, et kontrollida sellise avalikustamise täpsust.

B. Eritingimused, mida võib siduda üldloaga elektroonilise side võrkude pakkumiseks

1. Võrkude vastastikune sidumine kooskõlas käesoleva direktiiviga.

2. Edastamiskohustus kooskõlas käesoleva direktiiviga.

3. Meetmed rahvatervise kaitseks elektroonilise side võrkude tekitatavate elektromagnetväljade mõju eest kooskõlas liidu õigusega, võttes hoolikalt arvesse soovitust 1999/519/EÜ.

4. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude terviklikkuse säilitamine vastavalt käesolevale direktiivile, sealhulgas tingimuste abil elektroonilise side võrkude või -teenuste vahel tekkivate elektromagnetiliste häirete vältimiseks kooskõlas direktiiviga 2014/30/EMÜ.

5. Üldkasutatavate võrkude kaitstus loata juurdepääsu eest direktiivi 2002/58/EÜ kohaselt.

6. Raadiospektri kasutamise tingimused kooskõlas direktiivi 2014/53/EL artikli 7 lõikega 2, kui sellise kasutamise eelduseks ei ole individuaalsete kasutusõiguste saamine käesoleva direktiivi artikli 46 lõike 1 ja artikli 48 kohaselt.

C. Eritingimused, mida võib siduda üldloaga elektroonilise side teenuste pakkumiseks, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenused

1. Teenuste koostalitlusvõime kooskõlas käesoleva direktiiviga.

2. Lõppkasutajate juurdepääs riigi numeratsiooniplaani numbritele, rahvusvahelistele tasuta numbritele ja teiste liikmesriikide numeratsiooniplaanide numbritele, kui see on tehniliselt ja majanduslikult teostatav, ning käesoleva direktiivi kohased tingimused.

3. Elektroonilise side sektoris kehtivad tarbijakaitse normid.

4. Ebaseaduslike materjalide edastamisega seotud piirangud vastavalt direktiivile 2000/31/EÜ ja kahjulike materjalide edastamisega seotud piirangud vastavalt direktiivile 2010/13/EL.

D. Tingimused, mida võib siduda raadiospektri kasutusõigustega

1. Kohustus pakkuda teenust või kasutada teatavat liiki tehnoloogiat artikli 45 piires, sealhulgas vajaduse korral levialaga seotud nõuded ja teenuse kvaliteedinõuded.

2. Raadiospektri tõhus ja tulemuslik kasutamine kooskõlas käesoleva direktiiviga.

3. Tehnilised ja töötingimused, mis on vajalikud kahjulike raadiohäirete vältimiseks ja rahvatervise kaitseks elektromagnetväljade mõju eest, võttes hoolikalt arvesse soovitust 1999/519/EÜ, kui sellised tingimused erinevad üldloas sisalduvatest tingimustest.

4. Maksimaalne kehtivusaeg kooskõlas artikliga 49, võttes arvesse võimalikke muudatusi riiklikus sageduste jaotamise plaanis.

5. Õiguste üleandmine või rentimine õiguse omaniku algatusel ja sellise üleandmise tingimused kooskõlas käesoleva direktiiviga.

6. Artikli 42 kohane tasu kasutusõiguste eest.

7. Kõik kohustused, mida kasutusõiguseid taotlev ettevõtja on lubanud täita loa andmise või pikendamise menetluse raames enne loa andmist või kui see on asjakohane, enne kutset kasutusõiguste taotluse esitamiseks.

8. Kohustused jagada raadiospektrit või võimaldada teistele kasutajatele juurdepääs raadiospektrile konkreetsetes piirkondades või riiklikul tasandil.

9. Raadiospektri sagedusalade kasutamist käsitlevatest rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevad kohustused.

10. Raadiospektri sagedusala testimisega seotud erikohustused.

E. Tingimused, mida võib siduda numeratsiooniressursside kasutusõigustega

1. Selle teenuse kindlaksmääramine, mille jaoks numbrit kasutatakse, sealhulgas kõnealuse teenuse pakkumisega seotud nõuded ning kahtluste vältimiseks tariifipõhimõtted ja maksimumhinnad, mida saab kohaldada konkreetse numbrivahemiku puhul, et tagada tarbijakaitse kooskõlas artikli 3 lõike 2 punktiga d.

2. Numeratsiooniressursside tõhus ja tulemuslik kasutamine kooskõlas käesoleva direktiiviga.

3. Numbri operaatoritevahelise teisaldatavuse nõue kooskõlas käesoleva direktiiviga.

4. Kohustus pakkuda teavet lõppkasutajate kohta üldkasutatavas kataloogis artikli 112 kohaldamiseks.

5. Maksimaalne kehtivusaeg kooskõlas artikliga 94, võttes arvesse võimalikke muudatusi riigi numeratsiooniplaanis.

6. Õiguste üleandmine õiguse omaniku algatusel ja sellise üleandmise tingimused kooskõlas käesoleva direktiiviga, sealhulgas see, et kõik numbri kasutusõigusega kaasnevad tingimused on siduvad kõikidele ettevõtjatele, kellele õigused üle antakse.

7. Kasutusõiguste tasud kooskõlas artikliga 95.

8. Kõik kohustused, mida kasutusõigusi taotlev ettevõtja on lubanud täita konkurentsil või võrdlustel põhineva valikukorra käigus.

9. Numbrite kasutamist käsitlevatest rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevad kohustused.

10. Kohustused seoses numbrite piiriülese kasutamisega liidus, et tagada tarbijakaitse normide ja muude numbriga seonduvate nõuete järgimine muudes liikmesriikides kui riigikoodi liikmesriik.

II LISA

LIIDU KUULAJATELE JA VAATAJATELE
EDASTATAVATELE DIGITAALTELEVISIOONI-
JA -RAADIOTEENUSTELE JUURDEPÄÄSU TINGIMUSED

I osa
Tingimusjuurdepääsusüsteemide tingimused,
mida kohaldatakse artikli 62 lõike 1 kohaselt

Seoses tingimusjuurdepääsuga liidu kuulajatele ja vaatajatele edastatavatele digitaaltelevisiooni- ja -raadioteenustele peavad liikmesriigid edastusvahenditest olenemata kooskõlas artikliga 62 tagama, et kohaldatakse järgmisi tingimusi:

a) kõik tingimusjuurdepääsuteenuste pakkujad, kes osutavad digitaaltelevisiooni- ja -raadioteenustele juurdepääsu teenuseid ja kelle juurdepääsuteenustest sõltub see, kas edastajad jõuavad võimalike vaatajate või kuulajateni, peavad edastusvahenditest olenemata

   – pakkuma kõigile ringhäälinguorganisatsioonidele liidu konkurentsiõigust järgides õiglaselt, mõistlikult ja diskrimineerimata tehnilisi teenuseid, mis võimaldavad teenuseoperaatorite hallatavate dekoodritega varustatud vaatajatel ja kuulajatel vastu võtta ringhäälinguorganisatsioonide digitaalselt edastatavaid teenuseid;

   – pidama eraldi raamatupidamist oma tegevuse kohta tingimusjuurdepääsuteenuste pakkujana;

b) tarbijatele mõeldud seadmete tootjatele litsentse andes tagavad tingimusjuurdepääsutoodete ja -süsteemide tööstusomandi õiguse omanikud, et litsentse antakse õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Võttes arvesse tehnilisi ja kaubanduslikke tegureid, ei kehtesta õiguste omanikud litsentside andmisel tingimusi, mis keelaksid, takistaksid või piiraksid järgmiste omaduste ühendamist ühes tootes:

– ühtne kasutajaliides, mille abil oleks võimalik saada ühendus mitme muu juurdepääsusüsteemiga, või

– mõnele muule juurdepääsusüsteemile iseloomulikud vahendid, tingimusel et litsentsiomanik järgib asjaomaseid ja mõistlikke tingimusi ning tagab omalt poolt tingimusjuurdepääsusüsteemi operaatorite toimingute turvalisuse.

II osa

Muud vahendid, mille kohta võib kehtestada tingimusi artikli 61 lõike 2 punkti D alusel

a) Juurdepääs rakendusliidestele;

b) juurdepääs EPG-dele.

III LISA

KRITEERIUMID KÕNE LÕPETAMISE
HULGITASU MÄÄRADE KEHTESTAMISEKS

Artikli 75 lõikes 1 osutatud põhimõtted, kriteeriumid ja parameetrid kõne lõpetamise hulgitasu määrade kehtestamiseks püsiühenduse ja mobiilsideturgudel:

a) tasud põhinevad tõhusa operaatori kantud kulude katmisel; tõhusate kulude hindamisel lähtutakse jooksvatest kuludest; tõhusate kulude arvutamise meetod põhineb alt-üles mudelil, kasutades kolmandatele isikutele osutatava kõne lõpetamise hulgiteenuse pikaajalisi lisanduvaid liiklusega seotud kulusid;

b) kõne lõpetamise hulgiteenuse pakkumisel lisanduvad kulud määratakse kindlaks vastavalt kõiki teenuseliike pakkuva operaatori kõikide pikaajaliste kulude erinevusele sama operaatori kõikidest kuludest ilma kolmandatele isikutele kõne lõpetamise hulgiteenuse pakkumiseta;

c) lõpetamisteenuse pakkumisest tuleneva juurdekasvu puhul arvestatakse ainult neid võrgus toimuvast liiklusest tulenevaid kulusid, mida ei tekiks, kui kõne lõpetamise hulgiteenust ei osutataks;

d) võrgu täiendava läbilaskevõimega seotud kulud lähevad arvesse ainult määral, mil need tulenevad vajadusest suurendada võrgu läbilaskevõimet kõne lõpetamise hulgiteenusega seotud täiendava liikluse edastamiseks;

e) mobiilikõne lõpetamise teenuse pakkumisest tulenevast juurdekasvust välistatakse raadiospektri kasutamise tasud;

f) arvesse lähevad ainult need hulgimüüja ärikulud, mis on otseselt seotud kolmandatele isikutele häälkõne lõpetamise hulgiteenuse pakkumisega;

g) eeldatakse, et kõik püsivõrgu operaatorid, olenemata nende suurusest, osutavad kõne lõpetamise teenust sama ühikuhinnaga nagu tõhus operaator;

h) mobiilsideoperaatorite suhtes kehtiv minimaalne efektiivne mastaap on vähemalt 20 % suurune turuosa;

i) varade amortisatsiooni arvutamiseks kasutatakse majandusliku amortisatsiooni meetodit ning

j) modelleeritud võrkude tehnoloogiavalik peab olema tulevikku suunatud, põhinema IP magistraalvõrgul ja võtma arvesse mitmesugust tehnoloogiat, mida ülemmäära kehtivusaja jooksul tõenäoliselt kasutada võidakse. Püsivõrkude puhul eeldatakse, et kõnede jaoks kasutatakse ainult pakettkommutatsiooni.

IV LISA

KAASINVESTEERIMISE PAKKUMISTE HINDAMISE KRITEERIUMID

Artikli 76 lõike 1 kohaselt kaasinvesteerimise pakkumist hinnates kontrollib riigi reguleeriv asutus selle vastavust järgnevatele miinimumkriteeriumidele. Riigi reguleeriv astutus võib kaaluda lisakriteeriume ulatuses, mis on vajalik, et tagada potentsiaalsete investorite juurdepääs kaasinvesteeringule, võttes arvesse konkreetseid kohalikke tingimusi ja turu struktuuri:

a) kaasinvesteerimise pakkumine on mittediskrimineerival viisil avatud kõigile ettevõtjatele kaasinvesteerimise pakkumise raames ehitatud võrgu eluaja jooksul. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja võib seada pakkumisele mõistlikud tingimused seoses ettevõtja finantssuutlikkusega, nii et potentsiaalsed kaasinvestorid peavad näiteks tõestama oma suutlikkust teostada osamakseid, millega arvestades võrgu kasutuselevõtmine on kavandatud, kiitma heaks strateegilise kava, mille alusel keskpika perspektiivi kasutuselevõtukavad on koostatud jne;

b) kaasinvesteerimise pakkumine on läbipaistev:

   – pakkumine on märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja veebisaidil avaldatud ja sealt hõlpsasti leitav;

   – kõigile huvi väljendanud potentsiaalsetele pakkujatele tehakse põhjendamatu viivituseta ja täies ulatuses kättesaadavaks üksikasjalikud tingimused, sealhulgas kaasinvesteerimise lepingu õiguslik vorm, ja kui see on asjakohane, kaasinvesteerimisvahendi juhtimiseeskirjade põhitingimused ning

– selle kord määratakse ette kindlaks samamoodi nagu kaasinvesteerimisprojekti loomise ja arendamise tegevuskava, igale potentsiaalsele kaasinvestorile antakse selle kohta anda selged kirjalikud selgitused ning kõiki ettevõtjaid teavitatakse selgelt ja igasuguse diskrimineerimiseta kõikidest olulisest vahe-eesmärkidest;

c) kaasinvesteerimise pakkumise tingimused potentsiaalsetele kaasinvestoritele peavad pikas perspektiivis soodustama jätkusuutlikku konkurentsi ja eelkõige

– kõigile ettevõtjatele tagatakse õiglased, mõistlikud ja mittediskrimineerivad tingimused osalemiseks nende liitumise hetkel asjakohases kaasinvesteerimise lepingus, sealhulgas seoses eriõiguste saamiseks nõutava rahalise tasuga, kaitsega, mis nimetatud õigustega kaasinvestoritele nii ehitusetapis kui ka kasutuselevõtu etapis antakse (näiteks andes tühistamatud kasutusõigused kaasinvesteeringul põhineva võrgu oodatavaks elueaks), ning kaasinvesteerimise lepinguga liitumise ja võimaliku lõpetamise tingimustega. Mittediskrimineerivad tingimused ei tähenda käesolevas kontekstis, et kõigile potentsiaalsetele kaasinvestoritele pakutakse täpselt ühesuguseid tingimusi, sealhulgas finantstingimusi, vaid et kõik pakutavate tingimuste erinevused on põhjendatud lähtudes ühesugustest objektiivsetest, läbipaistvatest, mittediskrimineerivatest ja prognoositavatest kriteeriumidest, nagu näiteks lõppkasutajate liinide arv, mille suhtes kohustused võetakse;

– pakkumine võimaldab paindlikkust seoses iga kaasinvestori poolt antava panuse suuruse ja ajastusega, mis väljendub näiteks kokkulepitud ja potentsiaalselt kasvavas osas konkreetse piirkonna lõppkasutajate kliendiliinidest, mille suhtes kaasinvestoritel on võimalik võtta kohustusi järk-järgult ja mida arvestatakse ühiku tasandil. See võimaldab piiratud ressurssidega väiksematel kaasinvestoritel liituda kaasinvesteeringuga mõistlikult minimaalses ulatuses ning oma osalust järk-järgult suurendada ja tagab samas piisavad esialgsed sissemaksed. Kaasinvestorite makstava rahalise tasu kindlaksmääramisel peab arvesse võtma asjaolu, et varased investorid võtavad suuremaid riske ja kaasavad kapitali varem;

– aja jooksul suurenevat osalustasu peetakse õigustatuks hilisemates etappides võetud kohustuste ja kaasinvesteeringuga pärast projekti algust liituvate uute kaasinvestorite puhul, kuna see peegeldab vähenevaid riske ja tasakaalustab stiimuleid hoiduda varasemates etappides kapitali kaasamisest;

– kaasinvesteerimise leping võimaldab kaasinvestorite poolt omandatud õiguste loovutamist teistele kaasinvestoritele või kolmandatele isikutele, kes soovivad kaasinvesteeringu lepinguga liituda, tingimusel et õigusi saavale ettevõtjale pannakse kohustus täita kõiki õiguste üleandja poolt kaasinvesteerimise lepingu raames algselt võetud kohustusi;

– kaasinvestorid tagavad õiglastel ja mõistlikel tingimustel vastastikused õigused juurdepääsuks kaasinvesteeritud taristule, et osutada teenuseid tarneahelas allpool (muuhulgas lõppkasutajatele), vastavalt läbipaistvatele tingimustele, mis tuleb muuta läbipaistvaks kaasinvesteerimise pakkumises ja sellele järgnevas lepingus, eelkõige juhul kui kaasinvestorid vastutavad individuaalselt ja eraldi võrgu konkreetsete osade kasutuselevõtu eest. Juhul kui loodud on kaasinvesteerimisvahend, võimaldab see kõigile kaasinvestoritele kas otsese või kaudse juurdepääsu võrgule sisendite võrdväärsuse alusel ning õiglastel ja mõistlikel tingimustel (sealhulgas finantstingimused, mis kajastavad iga kaasinvestori poolt võetud erineva tasemega riske);

d) kaasinvesteerimise pakkumine peab tagama jätkusuutliku investeeringu, millel on kõik võimalused tulevaste vajaduste rahuldamiseks, võttes selleks kasutusele uusi võrguelemente, mis aitavad märkimisväärselt kaasa väga suure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisele.

V LISA

TEENUSTE MIINIMUMKOGUM,
MIDA ARTIKLI 84 LÕIKE 3 KOHANE
PIISAVA KIIRUSEGA LAIRIBATEENUS VÕI INTERNETIÜHENDUSE
PEAB SUUTMA TOETADA

1) elektronpost,

2) otsingumootorid, mis võimaldavad mis tahes liiki teabe otsimist ja leidmist,

3) lihtsad veebipõhised koolitus- ja õppevahendid,

4) veebipõhised väljaanded või uudisteportaalid,

5) kaupade või teenuste ostmine või tellimine veebi vahendusel,

6) töö otsimine ja töö otsimise vahendid,

7) ametialane suhtlus,

8) internetipangandus,

9) e-valitsuse teenuste kasutamine,

10) sotsiaalmeedia ja kiirsuhtlus,

11) standardkvaliteediga telefoni- ja videokõned.

VI LISA

ARTIKLIS 88 („KULUDE KONTROLLIMINE“),
ARTIKLIS 115 („LISAVAHENDID“)
JA ARTIKLIS 106 („TEENUSE PAKKUJA VAHETAMINE JA NUMBRI LIIKUVUS“)
OSUTATUD VAHENDITE JA TEENUSTE KIRJELDUS

A osa
Artiklites 88 ja 115 osutatud vahendid ja teenused

Kui A-osa kohaldatakse artikli 88 alusel, kohaldatakse seda tarbijate ning teiste lõppkasutajate kategooriate suhtes, kui liikmesriigid on laiendanud artikli 88 lõikest 2 kasu saajate ringi.

Kui A osa kohaldatakse artikli 115 alusel, kohaldatakse seda nende lõppkasutajate kategooriate suhtes, mille liikmesriigid on kindlaks määranud, välja arvatud ettemaksesüsteemide, ühendustasude osade kaupa maksmise ja kulude kontrolli puhul, mida kohaldatakse ainult tarbijate suhtes.

a) Üksikasjalikud arved

Liikmesriigid tagavad, et võttes arvesse isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitset käsitleva asjakohase õiguse nõudeid, võivad pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, kehtestada üksikasjalikul arvel minimaalselt nõutavad andmed, mida teenuse pakkujad pakuvad lõppkasutajatele tasuta, et need saaksid

i) internetiühenduse teenuste ja/või kõneside teenuste või artikli 115 puhul numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamise kulusid täpsustada ja kontrollida ning

ii) nõuetekohaselt jälgida teenuse kasutust ja kulusid ning hoida seeläbi oma arved piisava kontrolli all.

Vajaduse korral võib lõppkasutajatele lisaks pakkuda üksikasjalikumat teavet mõistliku hinnaga või tasuta.

Üksikasjalikul arvel esitatakse sõnaselge teave teenuse pakkuja isiku ning mis tahes tasulise numbri teenuste kestuse kohta, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja on palunud seda teavet mitte mainida.

Kõne algatanud lõppkasutajatele esitatavas üksikasjalikus arves lõppkasutaja jaoks tasuta kõnesid, sealhulgas kõnesid nõustamistelefonidele, ei ole nõutav eraldi välja tuua.

Riigi reguleerivad asutused võivad nõuda, et operaatorid pakuksid helistaja numbri kuvamist tasuta.

b) Valikuline väljuvate kõnede või tasuliste SMSide või MMSide või, kui see on tehniliselt teostatav, muude selliste rakenduste piirang, tasuta.

See on vahend, mille abil lõppkasutaja saab kõneside teenuste või artikli 115 puhul numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujatele taotluse esitamise korral tasuta piirata teatavat liiki või teatavatele numbritele tehtavaid väljuvaid kõnesid või tasulisi SMSe või MMSe või muid selliseid rakendusi.

c) Ettemaksesüsteemid

Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, võivad nõuda, et teenuse pakkujad pakuksid tarbijatele võimalust maksta juurdepääsu eest üldkasutatavale elektroonilise side võrgule ja kõneside teenuste või internetiühenduse teenuste või artikli 115 puhul numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamise eest ette.

d) Ühendustasude maksmine osade kaupa

Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, võivad nõuda, et teenuse pakkujad võimaldaksid tarbijatel maksta ühenduse eest üldkasutatava elektroonilise side võrguga osade kaupa pikema aja jooksul.

e) Tasumata arved

Teenuse pakkujatele tasumata arvete katmiseks lubavad liikmesriigid erimeetmeid, mis on proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja avalikustatud. Kõnealuste meetmete puhul tuleb tagada, et lõppkasutajat hoiatatakse nõuetekohaselt ette, kui teda ähvardab teenuse või ühenduse peatamine. Kui tegemist ei ole pettuse, pideva maksmisega hilinemise või arvete tasumata jätmisega, tagatakse nende meetmetega, et kui see on tehniliselt võimalik, piirdub teenuse peatamine ainult asjaomase teenusega. Arvete maksmata jätmise korral katkestatakse ühendus ainult pärast seda, kui lõppkasutajat on nõuetekohaselt hoiatatud. Liikmesriigid võivad teatava aja jooksul enne ühenduse täielikku katkestamist võimaldada piiratud teenuse kasutamist, mille puhul on lubatud ainult kõned, millega ei kaasne lõppkasutajale kulusid (näiteks kõned hädaabinumbrile 112), ja minimaalne internetiühenduse teenuste tase, mille määravad liikmesriigid, pidades silmas riigisiseseid tingimusi.

f) Tariifidealane nõustamine

See on vahend, mille abil lõppkasutajad võivad nõuda teenuse pakkujalt teabe pakkumist alternatiivsete madalamate tariifide kohta, kui need on olemas.

g) Kulude kontroll

See on vahend, mille abil teenuse pakkujad pakuvad – kui pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, on seda kohaseks pidanud – muid vahendeid kõneside teenuste või internetiühenduse teenuste või artikli 115 puhul numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kulude kontrolli all hoidmiseks, sealhulgas tarbijate tasuta hoiatamist ebaharilike või ülemääraste tarbimisharjumuste korral.

h) Kolmanda isiku arvete deaktiveerimise vahend

See on vahend, mille abil lõppkasutajad saavad deaktiveerida kolmandast isikust teenuse pakkujate võimaluse kasutada internetiühenduse teenuse või üldkasutatava isikutevahelise side teenuse pakkuja arvet oma toodete või teenuste eest tasu küsimiseks.

B osa

Artiklis 115 osutatud vahendid

a) Helistaja numbri kuvamine

Selle toimingu abil on helistava isiku number kõne vastuvõtjale näha enne kõne vastuvõtmist.

Sellist vahendit tuleks pakkuda kooskõlas asjaomase õigusega isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitse kohta, eelkõige kooskõlas direktiiviga 2002/58/EÜ.

Kuivõrd see on tehniliselt võimalik, peaksid operaatorid pakkuma andmeid ja signaale, et toetada helistaja numbri kuvamist ja toonvalimist üle liikmesriikide piiride.

b) E-posti edastamine või juurdepääs e-postile pärast internetiühenduse teenuse pakkujaga lepingu lõpetamist

See on vahend, mida pakutakse taotluse korral ja tasuta, võimaldab lõppkasutajatel, kes lõpetavad internetiühenduse teenuse pakkujaga lepingu, kas pääseda juurde endise teenuse pakkuja ärinimel või kaubamärgil põhineva(te)le e-posti aadressi(de)le saabunud e-kirjadele riigi reguleeriva asutuse poolt vajalikuks ja proportsionaalseks peetava ajavahemiku jooksul või edastada sellel ajavahemikul sellele aadressile (nendele aadressidele) saadetud e-kirjad uuele lõppkasutaja poolt kindlaks määratud e-posti aadressile.

C osa

Artikli 106 kohaste, numbrite teisaldamist käsitlevate sätete rakendamine

Nõuet, et kõik riigi numeratsiooniplaani numbriga lõppkasutajad võivad soovi korral oma numbri(d) säilitada, olenemata sellest, milline ettevõtja teenust osutab, kohaldatakse

a) geograafiliste numbrite puhul kindlaksmääratud asukohas ning

b) mittegeograafiliste numbrite puhul mis tahes asukohas.

Käesolevat osa ei kohaldata numbrite teisaldamise suhtes määratletud piirkonnas teenuseid osutavate võrkude ja mobiilsidevõrkude vahel.

VII LISA

UNIVERSAALTEENUSE PAKKUMISE KOHUSTUSTE VÕIMALIKU NETOKULU ARVESTAMINE JA KULUDE HÜVITAMISE VÕI JAGAMISE MEHHANISMI LOOMINE ARTIKLITE 89 JA 90 KOHASELT

A osa

Netokulu arvestamine

Universaalteenuse kohustused tähendavad liikmesriigi poolt ettevõtjale seatud kohustusi, mis on seotud universaalteenuse pakkumisega artiklite 84–87 kohaselt.

Riigi reguleerivad asutused peavad kaaluma kõiki vahendeid, mille abil tagada ettevõtjatele (määratud või mitte) vajalik stiimul osutada universaalteenuse pakkumise kohustusse kuuluvaid teenuseid kulutõhusalt. Universaalteenuse pakkumise kohustused arvestatakse vahena mistahes asutuse netokuludes, mis tuleneb sellest, kas ettevõtjal on universaalteenuse pakkumise kohustusi või ei. Piisavalt tuleb tähelepanu pöörata sellele, et korrektselt hinnataks kulusid, mida ettevõtja väldiks, kui ta ei peaks täitma universaalteenuse pakkumise kohustust. Netokulu arvestamisel tuleks hinnata universaalteenuse pakkuja saadavat kasu, sealhulgas immateriaalset kasu.

Arvestamisel tuleb aluseks võtta kulud, mis tulenevad järgmisest:

i) kindlaksmääratud teenuste elemendid, mida võib pakkuda ainult kahjumiga või kulutingimustel, mis jäävad väljapoole tavapäraseid kaubandusstandardeid.

See kategooria võib hõlmata selliseid teenuseelemente nagu juurdepääs hädaabitelefoniteenustele, teatavate üldkasutatavate taksofonide pakkumine, teatavate teenuste või seadmete pakkumine puuetega lõppkasutajatele jms;

ii) teatavad lõppkasutajad või lõppkasutajate rühmad, kellele on konkreetse võrgu või teenuse pakkumise kulu, laekunud tulu ja võimalikke liikmesriikide kehtestatud geograafilisi keskmisi hindu arvesse võttes võimalik teenust osutada ainult kahjumiga või kulutingimustel, mis jäävad väljapoole tavapäraseid kaubandusstandardeid.

See kategooria hõlmab neid lõppkasutajaid või lõppkasutajate rühmi, kellele universaalteenuse pakkumise kohustusteta kommertsteenusepakkuja teenuseid ei pakuks.

Universaalteenuse pakkumise kohustuste teatavate aspektide netokulu arvestamine peab toimuma eraldi, et vältida otseste või kaudsete tulude või kulude kahekordset arvessevõtmist. Universaalteenuse pakkumise kohustuste kogu netokulu ettevõtjale arvestatakse universaalteenuse pakkumise kohustuste eri komponentide netokulude summana, võttes arvesse ka võimalikku immateriaalset kasu. Netokulu kontrollimise eest vastutab riigi reguleeriv asutus.

B osa

Universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulude hüvitamine

Universaalteenuse pakkumise kohustuste netokulude katmine või rahastamine võib eeldada, et universaalteenuse pakkumise kohustustega ettevõtjad saavad kompensatsiooni nende teenuste eest, mida nad osutavad mittekaubanduslikel tingimustel. Sellise kompenseerimisega kaasnevad finantsülekanded ja seepärast peavad liikmesriigid tagama, et need tehakse objektiivselt, läbipaistvalt, mittediskrimineerivalt ja proportsionaalselt. See tähendab, et ülekanded põhjustavad võimalikult väikest konkurentsi moonutamist ja kasutajate nõudluse moonutamist.

Artikli 90 lõike 3 kohaselt kasutab rahastul põhinev jagamismehhanism osamaksete kogumiseks läbipaistvaid ja neutraalseid vahendeid, mille puhul oleks välistatud osamaksete kehtestamine nii ettevõtjate väljundi kui ka sisendi puhul.

Rahastut haldav sõltumatu asutus vastutab osamaksete kogumise eest ettevõtjatelt, keda peetakse kohustatuks panustama liikmesriigis universaalteenuse pakkumise kohustuste kulude katmisse, ja teostab järelevalvet summade ülekandmise või haldusmaksete tegemise üle ettevõtjatele, kellel on õigus rahastust makseid saada.

VIII LISA

TEAVE, MIS TULEB ESITADA
VASTAVALT ARTIKLILE 102
(TEABELE ESITATAVAD NÕUDED LEPINGUTE PUHUL)

A. Teabele esitatavad nõuded muude üldkasutatavate elektroonilise side teenuste kui masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujate puhul

Muude üldkasutatavate elektroonilise side teenuste kui masinatevaheliste teenuste pakkumiseks kasutatavate ülekandeteenuste pakkuja esitab järgmise teabe:

1) iga osutatava teenuse põhiomaduste osana kõik teenuse kvaliteedi miinimumtasemed selles ulatuses, milles neid pakutakse, ning muude kui internetiühenduse teenuste puhul konkreetsed tagatavad kvaliteediparameetrid.

   Kui teenuse kvaliteedi miinimumtaset ei pakuta, tuleb see ära märkida;

2) hinnateabe osana asjakohasel juhul ja asjakohases ulatuses elektroonilise side teenuse vastavad aktiveerimishinnad ja kõik korrapäraselt nõutavad tasud või tarbimisega seotud tasud;

3) lepingu kestust käsitleva teabe ning lepingu pikendamise ja lõpetamise tingimuste, sealhulgas võimalike lõpetamistasude osana järgmise teabe sellises ulatuses, milles need tingimused on kohaldatavad:

   i) soodustingimuste kasutamiseks vajalik miinimumkasutus või minimaalne kestus;

   ii) teenuse pakkuja vahetamisega seotud kulud ning kompensatsiooni- ja tagasimakse kord, mida kohaldatakse teenuse pakkuja vahetamisel tekkivate viivituste või kuritarvituste korral, ning teave vastavate menetluste kohta;

   iii) teave ettemakstud teenuseid kasutavate tarbijate õiguse kohta saada teenuse pakkuja vahetamisel taotluse korral hüvitist kogu allesjäänud krediidi eest, nagu on sätestatud artikli 106 lõikes 6;

   iv) kõik lepingu ennetähtaegse lõpetamisega kaasnevad tasud, sealhulgas teave lõppseadme vabastamise kohta ja lõppseadmega seotud kulude katmise kohta;

4) võimalikud hüvitised ja tagasimakse kord, kaasa arvatud asjakohasel juhul sõnaselge osutus tarbija õigustele, mida kohaldatakse, kui lepingujärgse teenuse kvaliteedi tase ei vasta kokkulepitule või kui teenusepakkuja reageerib turvaintsidentidele, -ohtudele või haavatavustele ebapiisavalt;

5) nende meetmete liigid, mida teenusepakkujad võivad võtta turvaintsidentide, tervikluse rikkumise või turvaohtude puhul.

B. Teabele esitatavad nõuded internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujate puhul

I. Lisaks A osas esitatud /teabele esitavad internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad järgmise teabe:

1) iga osutatava teenuse põhiomaduste osana:

i) kõik teenuse kvaliteedi miinimumtasemed selles ulatuses, milles neid pakutakse, järgides hoolikalt artikli 104 lõike 2 kohaselt vastu võetud BERECi suuniseid, mis puudutavad järgmist:

– internetiühenduse teenuste puhul: vähemalt hilistus, värin, paketikadu;

– üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujate puhul, millel on kontroll vähemalt mõne võrguelemendi üle või millel on sel eesmärgil sõlmitud teenustaseme kokkulepe võrgule juurdepääsu pakkuva ettevõtjaga: vähemalt esialgse ühenduse loomise aeg, tõrgete esinemise tõenäosus, kõnesignaali edastamise viivitused kooskõlas X lisaga, ning

ii) ilma et see piiraks lõppkasutajate õigust kasutada neile sobivaid lõppseadmeid kooskõlas määruse (EL) 2015/2120 artikli 3 lõikega 1, kõik tingimused, kaasa arvatud tasud, mille teenusepakkuja on kehtestanud seoses tarnitud lõppseadme kasutamisega;

2) hinnateabe osana asjakohasel juhul ja asjakohases ulatuses elektroonilise side teenuse aktiveerimisele vastavad hinnad ja kõik korrapäraselt nõutavad tasud või tarbimisega seotud tasud:

   i) lepingukohase spetsiifilise hinnakirja või lepingukohaste spetsiifiliste hinnakirjade üksikasjad ning iga sellise hinnakirja puhul pakutavate teenuste liigid, sealhulgas vajaduse korral arvelduspериoodil hinnakirjaga hõlmatud andmeside maht (nagu MB, minutid, sõnumid) ja täiendavate sideühikute hind;

   ii) eelnevalt kindlaks määratud andmeside mahuga hinnakirja või hinnakirjade puhul tarbija võimalus kanda eelmisest arvelduspериoodist kasutamata maht üle järgmisesse arvelduspериoodi, kui selline võimalus on lepingus ette nähtud;

   iii) vahendid, et tagada arvete läbipaistvus ja jälgida tarbimise taset;

   iv) teave kehtivate tariifide kohta seoses numbrite või teenustega, millele kohaldatakse eraldi hinnatingimusi; pädev asutus, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleeriva asutusega, võib teatavate teenusekategooriate puhul lisaks nõuda sellise teabe esitamist vahetult enne kõne ühendamist või vahetult enne teenusepakkujaga ühenduse loomist;

   v) teenuspakettide ja pakettide puhul, mis hõlmavad nii teenuseid kui ka lõppseadmeid, paketi üksikosade hinnad, niivõrd, kuivõrd neid turustatakse ka eraldi,

vi) igasuguse müügijärgse teenuse, hoolduse ja klienditeeninduse üksikasjad ja tingimused, kaasa arvatud tasud, ning

vii) võimalused ajakohase teabe saamiseks kõigi kohaldatavate tariifide ja hooldustasude kohta;

3) osana teabest teenuspaketi lepingu kestuse ja lepingu pikendamise ja lõpetamise kohta asjakohasel juhul paketi või selle elementide lõpetamise tingimused;

4) ilma et see piiraks määruse (EL) 2016/679 artikli 13 kohaldamist, teave selle kohta, milliseid isikuandmed tuleb esitada enne teenuse pakkumist või kogutakse teenuse pakkumise raames;

5) puuetega lõppkasutajatele suunatud toodete ja teenuste üksikasjad ning võimalused vastava ajakohastatud teabe saamiseks;

6) artikli 25 kohase vaidluste, sealhulgas riigisiseste ja piiriüleste vaidluste lahendamise menetluse algatamise viisid.

II. Lisaks A osas ja I punktis esitatud teabele esitavad üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad ka järgmise teabe:

1) tehnilisest teostamatusest tingitud piirangud seoses juurdepääsuga hädaabiteenistustele või helistaja asukohateabele ulatuses, milles teenus võimaldab lõppkasutajatel algatada kõnesid riigisisesesse või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluvale numbrile;

2) lõppkasutajate õigus otsustada, kas nad soovivad lisada oma isikuandmed kataloogi, ning õigus otsustada selliste andmete laadi üle vastavalt direktiivi 2002/58/EÜ artiklile 12.

III. Lisaks A osas ja I punktis esitatud teabele esitavad internetiühenduse teenuste pakkujad ka määruse (EL) 2015/2120 artikli 4 lõike 1 kohaselt nõutava teabe.

IX LISA

TEAVE, MIS TULEB AVALDADA
VASTAVALT ARTIKLILE 103
(„LÄBIPAISTVUS JA TEABE AVALDAMINE“)

Pädev asutus, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleeriva asutusega, vastutab selle eest, et käesolevas lisas sätestatud teave avaldatakse artikli 103 kohaselt. Pädev asutus, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleeriva asutusega, otsustab, millise teabe puhul on asjakohane, et selle avaldavad internetiühenduse teenuste ja/või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad, ja millise teabe avaldab pädev asutus ise, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleeriva asutusega, et kõik lõppkasutajad saaksid teha teadlikke otsuseid. Kui seda peetakse asjakohaseks, võivad pädevad asutused, koordineerides asjakohasel juhul oma tegevust riigi reguleerivate asutustega, edendada enne kohustuste kehtestamist ise- ja/või kaasreguleerimismeetmeid.

1 Ettevõtja kontaktandmed

2. Pakutavate teenuste kirjeldus

2.1. Pakutavate teenuste ulatus ja iga pakutava teenuse peamised omadused, sealhulgas pakutava teenuse kvaliteedi mistahes miinimumtasemed ja kõik teenuse pakkuja kehtestatud piirangud tarnitud lõppseadme kasutamisele.

2.2. Pakutavate teenuste tariifid, sealhulgas teave konkreetsete hinnakirjade sidemahtude (näiteks andmesidekasutuse, kõneminutite arvu ja sõnumite arvu piirangud) ja mahtu ületavate sideühikute suhtes kohaldatavate tariifide kohta, numbrid või teenused, millele kohaldatakse eraldi hinnatingimusi, juurdepääsutasu ja hooldustasu, kõik kasutustasud, sihtotstarbelised tariifiskeemid ja eritariifiskeemid, ning kõik lisatasud ja lõppseadmete maksumus.

2.3. Pakutavad müügijärgsed, hooldusteenused ja klienditeeninduse teenused ja nende pakkujate kontaktandmed.

2.4. Lepingute standardtingimused, sealhulgas lepingu kestus, lepingu ennetähtaegse lõpetamisega seotud kulud, tasud paketti kuuluvate pakkumiste või nende elementide lõpetamise eest, numbrite teisaldamise kord ja selle otsesed tasud ning vajaduse korral muud näitajad.

2.5. Juhul kui ettevõtja osutab numbripõhiseid isikutevahelise side teenuseid, teave juurdepääsu kohta hädaabiteenistustele ja helistaja asukoht või viimati nimetatuga seoses esinevad piirangud. Kui ettevõtja on numbrivaba isikutevahelise side teenuste pakkuja, teave selle kohta, millises ulatuses võidakse toetada või mitte toetada juurdepääsu hädaabiteenistustele.

2.6. Toodete ja teenuste üksikasjad, sealhulgas funktsioonid, tavad, põhimõtted, menetlused ja muudatused, mis on seotud selliste teenuste toimimisega, mis on spetsiaalselt mõeldud puuetega lõppkasutajatele kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega.

3. Vaidluste lahendamise mehhanismid, sealhulgas need, mille on välja töötanud ettevõtja

X LISA

TEENUSE KVALITEEDI PARAMEETRID

Artikli 104 kohased teenuse kvaliteedi
parameetrid, määratlused ja mõõtmismeetodid

Üldkasutatavale elektroonilise side võrgule juurdepääsu pakkujad

PARAMEETER (märkus 1)	MÄÄRATLUS	MÕÕTMISMEETOD
Ühenduse esmakordse loomise tähtaeg	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Rikete arv juurdepääsuliini kohta	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Rikete kõrvaldamise aeg	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057

Isikutevahelise side teenuste pakkujad, kellel on kontroll vähemalt mõne võrguelemendi üle või kellel on sel eesmärgil sõlmitud teenustaseme kokkulepe võrgule juurdepääsu võimaldava ettevõtjaga

PARAMEETER (märkus 2)	MÄÄRATLUS	MÕÕTMISMEETOD
Ühenduse loomiseks kuluv aeg	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Kaebused ebaõige arve kohta	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Kõneühenduse kvaliteet	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Kõnekatkestuste määr	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Ebaõnnestunud kõnede määr (märkus 2)	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Vea tõenäosus		
Kõnemärguande viivitusaeg		

ETSI dokumendi EG 202 057-1 versioon 1.3.1 (juuli 2008)

Internetiühenduse teenuste pakkujad

PARAMEETER	MÄÄRATLUS	MÕÕTMISMEETOD
Hilistus (viivitus)	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617
Värin	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617
Paketikadu	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617

Märkus 1

Parameetrid võimaldavad analüüsida tulemusi piirkondlikul tasandil (nimelt vähemalt EUROSTATi loodud statistiliste territoriaaljaotuste nomenklatuuri (NUTS) 2. tasandil).

Märkus 2

Liikmesriigid võivad otsustada, et nad ei nõua nende kahe parameetri kohta ajakohase teabe kogumist, kui on tõendeid, et tulemused nendes kahes valdkonnas on rahuldavad.

XI LISA

AUTORAADIOVASTUVÕTJATE JA TARBIJATELE MÕELDUD DIGITAALTELEVISIOONISEADMETE KOOSTALITLUSVÕIME, MILLELE ON OSUTATUD ARTIKLIS 113

1. Ühtne skrambleerimisalgoritm ja vabalevi vastuvõtmine

Kõigi liidus müüdavate, renditavate või muul viisil kättesaadavate tarbijatele mõeldud digitaaltelevisioonisignaalide (nimelt ülekandmine maapealse, kaabel- või satelliitedastuse kaudu) vastuvõtuseadmetega, mis suudavad deskrambleerida digitaaltelevisioonisignaale, peab saama

a) selliseid signaale deskrambleerida vastavalt tunnustatud Euroopa standardiorganisatsiooni (praegu ETSI) hallatava ühtse Euroopa skrambleerimisalgoritmiga;

b) kuvada kodeerimata edastatud signaale tingimusel, et renditud seadmete puhul täidab rendilevõtja asjaomast rendilepingut.

2. Digitaalteleviisorite koostalitlusvõime

Kõigil liidu turul müüdavatel või renditavatel digiteleritel, mille ekraani nähtava osa diagonaal on üle 30 cm, peab olema vähemalt üks (tunnustatud Euroopa standardiorganisatsiooni standardile vastav või sellega kooskõlas olev või tööstusharu hõlmava spetsifikatsiooniga kooskõlas olev) avatud liidesepistmik, mille abil on võimalik lihtsalt ühendada välisseadmeid ja mille abil saab edastada kõiki digitaaltelevisioonisignaali asjaomaseid elemente, sealhulgas interaktiivsete ja tingimusjuurdepääsuteenustega seotud teavet.

3. Autoraadiovastuvõtjate koostalitlusvõime

Kõigil raadiovastuvõtjatel, mis on integreeritud liidu turul alates … [kaks aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] müügiks või rentimiseks kättesaadavaks tehtud uude M-kategooria sõidukisse, on vastuvõtja, mis on suuteline vastu võtma ja taasesitama vähemalt raadioteenuseid, mida edastatakse maapealse raadio digitaalringhäälingu kaudu. Vastuvõtjad, mis on kooskõlas ühtlustatud standarditega, mille viited on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*, või nende osad loetakse olevat kooskõlas nimetatud nõudega, mida need standardid või nende osad hõlmavad.

XII LISA

A osa

Kehtetuks tunnistatud direktiivid

koos [nende järjestikuste muudatustega]

(osutatud artiklis 125)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/21/EÜ (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33)	
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/140/EÜ (ELT L 337, 18.12.2009, lk 37)	Artikkel 1
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 544/2009 (ELT L 167, 29.6.2009, lk 12)	Artikkel 2
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 717/2007 (ELT L 171, 29.6.2007, lk 32)	Artikkel 10
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/20/EÜ (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 21)	
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/140/EÜ (ELT L 337, 18.12.2009, lk 37)	Artikkel 3 ja lisa
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/19/EÜ (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 7)	
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/140/EÜ (ELT L 337, 18.12.2009, lk 37)	Artikkel 2

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/22/EÜ
(EÜT L 108, 24.4.2002, lk 51)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/136/EÜ (ELT L 337, 18.12.2009, lk 11)	Artikkel 1 ja I lisa
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2015/2120 (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1)	Artikkel 8

B osa

Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevad

(osutatud artiklis 125)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev	Kohaldamise alguskuupäev
2002/19/EÜ	24. juuli 2003	25. juuli 2003
2002/20/EÜ	24. juuli 2003	25. juuli 2003
2002/21/EÜ	24. juuli 2003	25. juuli 2003
2002/22/EÜ	24. juuli 2003	25. juuli 2003

XIII LISA

Vastavustabel

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 1 lõiked 1, 2 ja 3				Artikli 1 lõiked 1, 2 ja 3
Artikli 1 lõige 3a				Artikli 1 lõige 4
Artikli 1 lõiked 4 ja 5				Artikli 1 lõiked 5 ja 6
Artikli 2 punkt a				Artikli 2 punkt 1
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 2
Artikli 2 punkt b				Artikli 2 punkt 3
Artikli 2 punkt c				Artikli 2 punkt 4
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 5
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 6
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 7
Artikli 2 punkt d				Artikli 2 punkt 8
Artikli 2 punkt da				Artikli 2 punkt 9
Artikli 2 punkt e				Artikli 2 punkt 10
Artikli 2 punkt ea				Artikli 2 punkt 11

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 2 punkt f				Artikli 2 punkt 12
Artikli 2 punkt g				-
Artikli 2 punkt h				Artikli 2 punkt 13
Artikli 2 punkt i				Artikli 2 punkt 14
Artikli 2 punkt j				-
Artikli 2 punkt k				-
Artikli 2 punkt l				-
Artikli 2 punkt m				Artikli 2 punkt 15
Artikli 2 punkt n				Artikli 2 punkt 16
Artikli 2 punkt o				Artikli 2 punkt 17
Artikli 2 punkt p				Artikli 2 punkt 18
Artikli 2 punkt q				Artikli 2 punkt 19
Artikli 2 punkt r				Artikli 2 punkt 20
Artikli 2 punkt s				Artikli 2 punkt 21
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 22
Artikli 3 lõige 1				Artikli 5 lõige 1
-	-	-	-	Artikli 5 lõige 2

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 3 lõige 2				Artikli 6 lõige 1
Artikli 3 lõige 3				Artikli 6 lõige 2
Artikli 3 lõike 3a esimene lõik				Artikli 8 lõige 1
-	-	-	-	Artikli 8 lõige 2
-	-	-	-	Artikli 7 lõige 1
Artikli 3 lõike 3a teine lõik				Artikli 7 lõiked 2 ja 3
Artikli 3 lõike 3a kolmas lõik				Artikli 9 lõiked 1 ja 3
-	-	-	-	Artikli 9 lõige 2
Artikli 3 lõige 3b				Artikli 10 lõige 1
Artikli 3 lõige 3c				Artikli 10 lõige 2
Artikli 3 lõige 4				Artikli 5 lõige 3
Artikli 3 lõige 5				Artikkel 11
Artikli 3 lõige 6				Artikli 5 lõige 4
Artikkel 4				Artikkel 31
Artikkel 5				Artikkel 20

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
-	-	-	-	Artikkel 22
Artikkel 6				Artikkel 23
Artikkel 7				Artikkel 32
Artikkel 7a				Artikkel 33
-	-	-	-	Artikli 33 lõike 5 punkt c
Artikli 8 lõiked 1 ja 2				Artikli 3 lõiked 1 ja 2
Artikli 8 lõige 5				Artikli 3 lõige 3
Artikli 8a lõiked 1 ja 2				Artikli 4 lõiked 1 ja 2
-	-	-	-	Artikli 4 lõige 3
Artikli 8a lõige 3				Artikli 4 lõige 4
-	-	-	-	Artikkel 29
Artikli 9 lõiked 1 ja 2				Artikli 45 lõiked 1 ja 2
-	-	-	-	Artikli 45 lõige 3
Artikli 9 lõige 3				Artikli 45 lõige 4
Artikli 9 lõiked 4 ja 5				Artikli 45 lõiked 5 ja 6
Artikli 9 lõiked 6 ja 7				-
Artikkel 9a				-

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 9b lõiked 1 ja 2				Artikli 51 lõiked 1 ja 2
Artikli 9b lõige 3				Artikli 51 lõige 4
-	-	-	-	Artikli 51 lõige 3
Artikli 10 lõige 1				Artikli 95 lõige 1
Artikli 10 lõige 2				Artikli 95 lõige 3
-	-	-	-	Artikli 95 lõige 2
-	-	-	-	Artikli 95 lõige 4
-	-	-	-	Artikli 95 lõige 5
-	-	-	-	Artikli 95 lõige 6
Artikli 10 lõige 3				Artikli 95 lõige 7
Artikli 10 lõige 4				Artikli 95 lõige 8
Artikli 10 lõige 5				-
Artikkel 11				Artikkel 43
Artikli 12 lõige 1				Artikli 44 lõige 1
Artikli 12 lõige 2				-
Artikli 12 lõige 3				Artikli 61 lõige 2
Artikli 12 lõige 4				-

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 12 lõige 5				Artikli 44 lõige 2
Artikkel 13				Artikkel 17
Artikli 13a lõiked 1, 2 ja 3				Artikli 40 lõiked 1, 2 ja 3
Artikli 13a lõige 4				-
-				Artikli 40 lõige 5
-	-	-	-	Artikli 40 lõige 4
Artikli 13b lõiked 1, 2 ja 3				Artikli 41 lõiked 1, 2 ja 3
-	-	-	-	Artikli 41 lõige 4
Artikli 13b lõige 4				Artikli 41 lõige 7
-	-	-	-	Artikli 41 lõige 5
-	-	-	-	Artikli 41 lõige 6
Artikkel 14				Artikkel 63
Artikli 15 lõiked 1, 2 ja 3				Artikli 64 lõiked 1, 2 ja 3
Artikli 15 lõige 4	-	-	-	-
-	-	-	-	Artikkel 66
Artikkel 16				Artikkel 67

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 17				Artikkel 39
Artikkel 18				-
Artikkel 19				Artikkel 38
Artikkel 20				Artikkel 26
Artikli 21 lõige 1				Artikli 27 lõige 1
Artikli 21 lõike 2 esimene ja teine lõik				Artikli 27 lõige 2
Artikli 21 lõike 2 kolmas lõik				Artikli 27 lõige 3
Artikli 21 lõike 2 neljas ja viies lõik				Artikli 27 lõige 4
-				Artikli 27 lõige 5
Artikli 21 lõige 3				-
Artikli 21 lõige 4				Artikli 27 lõige 6
Artikkel 21a				Artikkel 29
Artikli 22 lõige 1				Artikli 118 lõige 1
Artikli 22 lõige 2				Artikli 118 lõige 3
Artikli 22 lõige 3				Artikli 118 lõige 4

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
-	-	-	-	Artikli 11 lõige 2
-	-	-	-	Artikli 118 lõige 5
-	-	-	-	Artikkel 117
Artikkel 23				Artikkel 119
Artikkel 24				Artikli 120 lõiked 1 ja 2
Artikkel 25				Artikli 122 lõige 1
Artikkel 26				Artikkel 125
Artikkel 28				Artikkel 124
Artikkel 29				Artikkel 127
Artikkel 30				Artikkel 128
II lisa				-
	Artikkel 1			Artikli 1 lõige 1
	Artikli 2 lõige 1			-
	Artikli 2 lõige 2			Artikli 2 punkt 22
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 23
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 24
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 25

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 26
	Artikli 3 lõige 1			Artikli 12 lõige 1
	Artikli 3 lõike 2 esimene lause			Artikli 12 lõige 2
	Artikli 3 lõike 2 teine, kolmas ja neljas lause			Artikli 12 lõige 3
	Artikli 3 lõige 3			Artikli 12 lõige 4
-	-	-	-	
	Artikkel 4			Artikkel 15
	Artikli 5 lõige 1			Artikli 46 lõige 1
-	-	-	-	Artikli 46 lõiked 2 ja 3
	Artikli 5 lõike 2 esimene lõik			Artikli 48 lõige 1
	Artikli 5 lõike 2 teise lõigu esimene lause			Artikli 48 lõige 2
	Artikli 5 lõike 2 kolmas lõik			Artikli 48 lõige 5
	Artikli 5 lõike 2 teise lõigu teine lause			Artikli 48 lõige 3

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
-	-	-	-	Artikli 48 lõige 4
	Artikli 5 lõige 3			Artikli 48 lõige 6
	Artikli 5 lõiked 4 ja 5			Artikli 93 lõiked 4 ja 5
	Artikli 5 lõige 6			Artikkel 52
-	-	-	-	Artikkel 93
	Artikli 6 lõiked 1, 2, 3 ja 4			Artikkel 13
-	-	-	-	Artikkel 47
	Artikkel 7			-
	-			Artikkel 55
	Artikkel 8			Artikkel 36
	Artikkel 9			Artikkel 14
	Artikkel 10			Artikkel 30
-	-	-	-	
	Artikkel 11			Artikkel 21
	Artikkel 12			Artikkel 16
	Artikkel 13			Artikkel 42
-	-	-	-	Artikkel 94

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
	Artikli 14 lõige 1			Artikkel 18
	Artikli 14 lõige 2			Artikkel 19
	Artikkel 15			Artikli 120 lõiked 3 ja 4
	Artikkel 16			-
	Artikkel 17			-
	Artikkel 18			-
	Artikkel 19			-
	Artikkel 20			-
	Lisa			I lisa
		Artikli 1 lõiked 1 ja 2		Artikli 1 lõiked 2 ja 3
		Artikli 2 punkt a		Artikli 2 punkt 27
		Artikli 2 punkt b		Artikli 2 punkt 28
		Artikli 2 punkt c		Artikli 2 punkt 29
		Artikli 2 punkt d		-
		Artikli 2 punkt e		Artikli 2 punkt 30
		Artikkel 3		Artikkel 59
		Artikkel 4		Artikkel 60

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
		Artikkel 5		Artikkel 61
		Artikkel 6		Artikkel 62
				-
		Artikkel 8		Artikkel 68
		Artikkel 9		Artikkel 69
		Artikkel 10		Artikkel 70
		Artikkel 11		Artikkel 71
-	-	-	-	Artikkel 72
		Artikkel 12		Artikkel 73
		Artikkel 13		Artikkel 74
-	-	-	-	Artikkel 75
-	-	-	-	Artikkel 76
		Artikkel 13a		Artikkel 77
		Artikkel 13b		Artikkel 78
-	-	-	-	Artikkel 80
-	-	-	-	Artikkel 81
		Artikkel 14		-

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
		Artikkel 15		Artikli 120 lõige 5
		Artikli 16 lõige 1		-
		Artikli 16 lõige 2		Artikli 121 lõige 4
		Artikkel 17		-
		Artikkel 18		-
		Artikkel 19		-
		Artikkel 20		-
		I lisa		II lisa
		II lisa		-
-	-	-	-	III lisa
			Artikkel 1	Artikli 1 lõiked 4 ja 5
			Artikli 2 punkt a	-
			Artikli 2 punkt c	Artikli 2 punkt 32
			Artikli 2 punkt d	Artikli 2 punkt 33
			Artikli 2 punkt f	Artikli 2 punkt 34
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 35
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 37

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 38
-	-	-	-	Artikli 2 punkt 39
-	-	-	-	Artikkel 84
-	-	-	-	Artikkel 85
			Artikkel 3	Artikli 86 lõiked 1 ja 2
			Artikkel 4	-
			Artikkel 5	-
			Artikkel 6	-
			Artikkel 7	-
			Artikli 8 lõige 1	Artikli 86 lõige 3
			Artikli 8 lõige 2	Artikli 86 lõige 4
			Artikli 8 lõige 3	Artikli 86 lõige 5
			Artikkel 9	-
-	-	-	-	Artikkel 87
			Artikkel 10	Artikkel 88
			Artikkel 11	-
			Artikkel 12	Artikkel 89

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
			Artikkel 13	Artikkel 90
			Artikkel 14	Artikkel 91
			Artikkel 15	Artikli 122 lõiked 2 ja 3
			Artikkel 17	-
-	-	-	-	Artikkel 99
-	-	-	-	Artikkel 101
			Artikli 20 lõige 1	Artikkel 102
			Artikli 20 lõige 2	Artikli 105 lõige 3
			Artikkel 21	Artikkel 103
			Artikkel 22	Artikkel 104
			Artikkel 23	Artikkel 108
			Artikkel 23a	Artikkel 111
			Artikkel 24	Artikkel 113
			Artikkel 25	Artikkel 112
			Artikkel 26	Artikkel 109
			Artikkel 27	-
			Artikkel 27a	Artikkel 96

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
			Artikkel 28	Artikkel 97
			Artikkel 29	Artikkel 115
			Artikli 30 lõige 1	Artikli 106 lõige 2
			Artikli 30 lõige 2	Artikli 106 lõige 4
			Artikli 30 lõige 3	Artikli 106 lõige 4
			Artikli 30 lõige 4	Artikli 106 lõige 5
			Artikli 30 lõige 5	Artikli 105 lõige 1
			Artikkel 31	Artikkel 114
			Artikkel 32	Artikkel 92
			Artikkel 33	Artikkel 24
			Artikkel 34	Artikkel 25
			Artikkel 35	Artikkel 116
			Artikkel 36	Artikkel 121
			Artikkel 37	-
			Artikkel 38	-
			Artikkel 39	-
			Artikkel 40	-

Direktiiv 2002/21/EÜ	Direktiiv 2002/20/EÜ	Direktiiv 2002/19/EÜ	Direktiiv 2002/22/EÜ	Käesolev direktiiv
			I lisa	V lisa
			II lisa	VII lisa
			III lisa	IX lisa
			IV lisa	VI lisa
			V lisa	-
			VI lisa	X lisa
				IV lisa